

รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนิน
ขาม จังหวัดชัยนาท

โดย
นางนภัสกรณ์ รูปแก้ว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศึกษา แบบ 2.1

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของ
บ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศึกษา แบบ 2.1

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

MODEL THE DEVELOPING OF HANDWOVEN FABRIC PRODUCTS TO CREATE
VALUE ADD AND PROMOTE THE COMMUNITY ECONOMY OF BAN NOEN
KHAM, CHAINAT PROVINCE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy DEVELOPMENT EDUCATION
Department of Education Foundations
Academic Year 2025
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท
โดย	นางนภัสกรณ์ ฐูปแก้ว
สาขาวิชา	พัฒนศึกษา แบบ 2.1
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ สังข์รักษา
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทิพพวัฒน์ สุขใจรุ่งวัฒนา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. คณิต เขียววิชัย)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ อมรสิริพงศ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ สังข์รักษา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทิพพวัฒน์ สุขใจรุ่งวัฒนา)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชฎาพร เกตานนท์)

650630038 : พัฒนศึกษา แบบ 2.1

คำสำคัญ : การพัฒนาผลิตภัณฑ์ / ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ/ การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ / ชุมชนบ้านเนินขาม

นาง นภัสกรณ ฐูปแก้ว: รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ สังข์รักษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ 2) รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน 3) ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน 4) ประเมินและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้นำชุมชน 5 คน ผู้บริหาร 5 คน ชาวบ้านในชุมชนบ้านเนินขาม 5 คน และนักท่องเที่ยว 5 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน กลุ่มเป้าหมายในการทดลองเป็นตัวแทนกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขาม จำนวน 20 คน และผู้นำชุมชน 5 คน รวม 25 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง การรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาพื้นที่ที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ 3 พื้นที่ มีการออกแบบลวดลาย ที่มีฐานจาก วิถีชีวิตวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่อยอดโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ ออกแบบเพิ่มเติม นำนวัตกรรมมาพัฒนา สร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของตลาดและมีปัจจัยความสำเร็จ คือ สามารถผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแฟชั่นยุคใหม่ มีผลงานรูปแบบสีสันทันสมัย แต่คงกลิ่นอายภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้อย่างลงตัว ด้านผ้าทอมือบ้านเนินขาม และความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ 2) ผลการร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนได้รูปแบบ “TEDLAND Model” ประกอบด้วย Technical: T, Economy: E, Design: D, Local wisdom: L, Added Value: A, Natural of Community: N และ Development: D ที่ผ่านการรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผลการประเมินผลที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด

650630038 : Major DEVELOPMENT EDUCATION

Keyword : Product Development / the hand-woven fabric product/ Product value-added / Ban Noen Kham community

Mrs. Naphaskorn THUPKAE0 : Model the Developing of handwoven Fabric Products to Create Value add and Promote the community economy of Ban Noen Kham, Chainat Province Thesis advisor : Professor Narin Sungrugsa, Ph.D.

The objectives of this research are: 1) to study the best practice situation and community needs in developing hand-woven fabric products in Chainat Province, 2) develop a hand-woven fabric product model to create added value and promote the community economy of Ban Noen Kham, 3) experiment with the hand-woven fabric product development model to create added value and promote the community economy of Ban Noen Kham, and 4) evaluate and improve the hand-woven fabric product development model to create added value and promote the community economy of Ban Noen Kham. The key informants 20 people, including 5 community leaders, 5 executives, 5 villagers of Ban Noen Kham community, and 5 tourists. Using in-depth interviews with 20 representatives of Ban Noen Kham hand-woven fabric groups, the target group was purposive sampling.

The results of the research found that: 1) Study of areas with best practices in 3 areas. There are pattern designs based on the lifestyle, culture, and local wisdom. Continue using creativity additional design, and innovation to develop and create added value to meet market demands. The success factors are being able to combine local wisdom with modern fashion, having beautiful and modern colorful works, but still maintaining the local wisdom atmosphere perfectly. In terms hand-woven fabric and the community's needs in developing hand-woven fabric products, it was found that the hand-woven fabric was outstanding. It has a unique identity. Weaving has been passed down from generation to generation, but the fabric is quite expensive. It should be developed by transforming it to be diverse, creatively designed, modern, beautiful, and practical for daily life, by combining local wisdom with modern styles, 2) The results of the drafting of the model with community participation are presented through the "TEDLAND Model" consisting of Technical: T, Economy: E, Design: D, Local wisdom: L, Added Value: A, Natural of Community: N and Development: D, which has been certified by experts, 3) The results of the evaluation and certification of the development model of hand-woven fabric products to create added value and promote the economy of Ban Noen Kham, the overall correctness, appropriateness and feasibility of implementation, the components of product development and product development and the elevation of local wisdom inheritance were at the highest level, with an average of 5.00, followed by creating economic opportunities for the community, creativity of product models, adding value to products, product identity, techniques used in product models, products promoting environmental conservation (using natural raw materials and colors), and appropriate technology applied, respectively, and 4) The results of the evaluation of the development model of hand-woven fabrics to create added value and promote the community economy of Ban Noen Kham, Chainat Province, were at the highest level, with an average of 4.78

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาและการแนะนำอย่างดียิ่งจากคณาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาทุกท่าน โดยเฉพาะ ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.นพพร จันทรนำชู และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ อมรสิริพงศ์ ประธานกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชฎาพร เกตานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเพื่อให้ดุษฎีนิพนธ์นี้ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความเมตตา และช่วยเหลือของท่าน

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ประเมินรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท และขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านจากองค์กรต่าง ๆ ที่ประเมินรับรองผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขามจังหวัดชัยนาท

ขอขอบคุณอาจารย์ข้าง คักดีจิระ เวียงเก่า คุณเรวัต สิงห์ศักดิ์ คุณแม่แวนแก้ว ภิรมย์พลัด และสมาชิกกลุ่มทอผ้าทุกท่านที่ได้เมตตาให้ข้อมูลในการลงพื้นที่ศึกษา Best practice เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณดร.ปาริชาติ บุญญาวิวัฒน์ และ ดร. อำพร จินดารัตน์ ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่ทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณกลุ่มทอผ้าลาวเวียงบ้านเนินขาม พี่ ๆ น้อง ๆ และอีกหลายท่านหากมิได้เอื้อนนามเป็นผู้มีส่วนร่วมในการทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณประการและคุณประโยชน์ใด ๆ อันเกิดจากดุษฎีนิพนธ์เรื่องนี้ผู้วิจัยขออุทิศและมอบเป็นกตัญญูแด่เวทีแต่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดจนพี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคน และชุมชนบ้านเนินขาม ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าดุษฎีนิพนธ์เล่มนี้ยังประโยชน์ต่อบุคคล ชุมชน สังคม ประเทศชาติต่อไป

นภัสกรณ์ รูปแก้ว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	9
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	9
คำถามการวิจัย	13
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	13
ขอบเขตการวิจัย	13
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	16
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	17
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
1. ข้อมูลและบริบทของชุมชนบ้านเนินขาม.....	18
2. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	24
3. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์	30
4. แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์.....	36
5. แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมการตลาด	40
6. แนวคิดอำนาจละมุน (soft power).....	41
7. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน	43

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
9. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	64
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	67
1. พื้นที่ในการวิจัย.....	67
2. ขั้นตอนดำเนินการวิจัย.....	68
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์และความต้องการในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ	2
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D&D) รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท.....	7
ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research : R2) การทดลองใช้รูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท (Implementation : I).....	10
ขั้นตอนที่ 4 เป็นการพัฒนา (Development : D ₂) เป็นการประเมินผล และปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation : E).....	17
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	19
ตอนที่ 1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาสภาพการณ์ การปฏิบัติที่เป็นเลิศและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จังหวัดชัยนาท.....	19
ตอนที่ 2 ร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท.....	55
ตอนที่ 3 ผลการทดลองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท	68
ตอนที่ 4 ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท	84
บทที่ 5 ผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	95
ผลการวิจัย.....	95

อภิปรายผล.....	101
ข้อเสนอแนะ.....	103
รายการอ้างอิง.....	105
ภาคผนวก.....	114
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย	115
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	122
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินรับรองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม	138
และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท	138
ภาคผนวก ง ใบรับรองจริยธรรมในมนุษย์ นางนภัสกรณ์ รูปแก้ว (นักศึกษาด้านวิชาชีพพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร).....	145
ภาคผนวก จ 1. รายชื่อผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ 2. คู่มืออบรมเชิงปฏิบัติการ “โครงการอบรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” “TEDLAND Model”	148
ภาคผนวก ฉ สัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้นำชุมชนและคนในชุมชน	189
ภาคผนวก ช การสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม.....	194
ภาคผนวก ซ ภาพผู้เข้าร่วมประเมินผลที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท	199
ภาคผนวก ณ การเผยแพร่บทความ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อ สร้าง มูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท”	201
ประวัติผู้เขียน.....	203

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 สรุปขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R ₁)	6
ตารางที่ 2 สรุปขั้นตอนการวิจัยที่ 2	9
ตารางที่ 3 ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R ₂) การทดลองการใช้รูปแบบ ประยุกต์ใช้ (Implementation : I) สรุปได้ดังนี้	17
ตารางที่ 4 สรุปขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D ₂) เป็นการประเมินผล และปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation : E) สรุปได้ดังนี้	18
ตารางที่ 5 แสดงจุดเด่น – จุดด้อย กลุ่มผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม	54
ตารางที่ 6 รูปแบบและความหมายของรูปแบบ TEDLAND Model	56
ตารางที่ 7 แสดงผลการประเมินรับรองร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและ ส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ด้านความถูกต้อง	64
ตารางที่ 8 แสดงผลการประเมินรับรองร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและ ส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ด้านความเหมาะสม	65
ตารางที่ 9 แสดงผลการประเมินรับรองร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ	66
ตารางที่ 10 แสดงผลการประเมินรับรองร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ภาพรวมความถูกต้อง เหมาะสมและ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ	67
ตารางที่ 11 แสดงคะแนนการตอบแบบทดสอบความรู้ก่อนการอบรมเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท	69
ตารางที่ 12 แสดงคะแนนการตอบแบบทดสอบความรู้หลังการอบรมเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท	71
ตารางที่ 13 แสดงผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการอบรมเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท	73

ตารางที่ 14 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของการจัดอบรมของผู้เข้าร่วม “โครงการอบรม
การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม
จังหวัดชัยนาท” 74

ตารางที่ 15 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมเนื้อหาสาระการบรรยายของผู้เข้าร่วม
“โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของ
บ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” 75

ตารางที่ 16 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้าง
มูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท 84

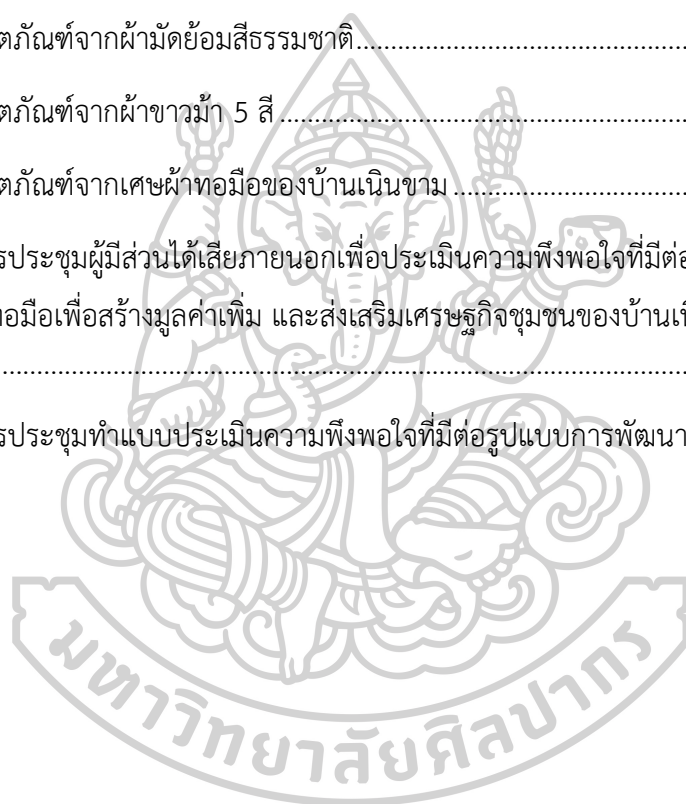
ตารางที่ 17 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้าง
มูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท 90

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แผนที่ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท	19
ภาพที่ 2 กระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์	39
ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	66
ภาพที่ 4 แสดงขั้นตอนการวิจัย	1
ภาพที่ 5 แสดงแผนที่จังหวัดแพร่	20
ภาพที่ 6 แสดงแผนที่จังหวัดลำพูน	21
ภาพที่ 7 แสดงแผนที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย	23
ภาพที่ 8 แผนที่อำเภอนีนขาม	33
ภาพที่ 9 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มผ้าทอโบราณ หมู่ที่ 1	34
ภาพที่ 10 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มเนินขามผ้าไทย หมู่ที่ 1	35
ภาพที่ 11 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมู่ที่ 2	35
ภาพที่ 12 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มสัมาชีพชุมชน หมู่ที่ 2	37
ภาพที่ 13 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มบ้านหนองแห้ว หมู่ที่ 3	37
ภาพที่ 14 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มเกษตรกรทอผ้า หมู่ที่ 5	38
ภาพที่ 15 ผลิตภัณฑ์ม่วงงามไหมไทย หมู่ที่ 6	39
ภาพที่ 16 ผลิตภัณฑ์ขึ้นตีนจก หมู่ที่ 6	39
ภาพที่ 17 ผลิตภัณฑ์ผ้ากระแตยงตอ หมู่ที่ 8	40
ภาพที่ 18 ผลิตภัณฑ์ผ้าวิสาห์กิจชุมชน หมู่ที่ 8	41
ภาพที่ 19 ผลิตภัณฑ์กลุ่มทอผ้าโบราณบ้านทุ่ง หมู่ที่ 9	41
ภาพที่ 20 ผลิตภัณฑ์แปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอบ้านทุ่ง หมู่ที่ 9	42
ภาพที่ 21 ผลิตภัณฑ์ผ้าบ้านทุ่งรังกระโดน หมู่ที่ 14	43

ภาพที่ 22 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอศรีสุตาผ้าทอ ลาวครั้ง ลาวเวียง หมู่ที่ 13.....	44
ภาพที่ 23 TEDLAND Model.....	63
ภาพที่ 24 อบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือฯ”	77
ภาพที่ 25 แสดงการทดลองสร้างผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์ลายจากวัสดุธรรมชาติ (Ecoprint).....	78
ภาพที่ 26 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์ลายจากวัสดุธรรมชาติ (Ecoprint).....	79
ภาพที่ 27 แสดงการทดลองสร้างผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติจากครั้ง / คราม	80
ภาพที่ 28 ผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ.....	81
ภาพที่ 29 ผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้า 5 สี.....	82
ภาพที่ 30 ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าทอมือของบ้านเนินขาม	83
ภาพที่ 31 การประชุมผู้มีส่วนได้เสียภายนอกเพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จำนวน 20 คน	89
ภาพที่ 32 การประชุมทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ...	94

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการศึกษายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580 พบว่า เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 ซึ่งกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมาย ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เป็นแผนการพัฒนาประเทศที่กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนา เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับต่าง ๆ โดยมีการบูรณาการให้เกิดพลังผลักดันร่วมกัน ส่งผลให้ประเทศสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาประเทศ และเพื่อความสุขของคนไทยทุกคน (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งถือว่าเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนา ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2566 จนถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2570 ซึ่งแผนดังกล่าวเป็นผลมาจากข้อสรุปแนวโน้มหลักที่ประเทศไทยและโลก อาจต้องเผชิญในระยะเวลาอันใกล้ ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับโครงสร้างเศรษฐกิจจากการพึ่งพิงปัจจัยการผลิตที่มีราคาถูกและใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างนวัตกรรมเพื่อนำไปสู่เศรษฐกิจที่มีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นโดยการมองหาพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจใหม่ ที่เน้นการพัฒนาด้วยการเจริญเติบโตแบบสมดุลและยั่งยืนบนพื้นฐานของความสามารถได้เปรียบของประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

การพัฒนามิได้มุ่งเน้นเพียงการพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนไปพร้อมกัน โดยเปลี่ยนข้อได้เปรียบจากความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมของชุมชน ให้เป็นความสามารถในการแข่งขันด้วยนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจชุมชนที่เติบโต แข่งขันได้เกิดการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ ชุมชนเข้มแข็ง มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยต้องเริ่มจากระดับชุมชน เพื่อสร้างชุมชนแห่งความสุข มุ่งสู่เป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาในวงกว้างที่ครอบคลุมภาคเศรษฐกิจและเชื่อมโยงกันทั้ง ภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคการ

บริการ อยู่บนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างแท้จริง (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2566)

ช่วงที่ผ่านมา ภาครัฐพยายามปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ด้วยแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทยสามารถแข่งขันบนเวทีประชาคมโลกได้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นการพัฒนาฐานรากด้วยแนวนโยบายประเทศไทย 4.0 เป็นความมุ่งมั่นของรัฐบาลที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างในการผลิตสินค้าชุมชนด้วยการยกระดับด้วยแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ที่เน้นการสร้างนวัตกรรม และนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการผลิต ส่งผลให้ปัจจุบันชุมชนทอผ้าทั่วไปได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอให้เป็นสินค้าที่หลากหลาย บนพื้นฐานการตอบสนองตามแนวทางนโยบายของภาครัฐ และความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ (อภิชา พรเจริญกิจกุล, 2559) พบว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์การสร้างมูลค่าเพิ่มผ้าไหมทอมือตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนผ้าไหมทอมือบ้านประทุน ประกอบด้วย การระดมความคิดพัฒนาผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคา การสร้างเครือข่ายเพิ่มช่องทางการค้า การสร้างศักยภาพให้ชุมชน การยกระดับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ ศูนย์กระจายสินค้า และการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นไปทิศทางเดียวกับการศึกษาของ (โชติ บดีรัฐ, 2563) พบว่า แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นต้นจกควมมีการทอผ้าขึ้นให้มีลวดลายที่ทันสมัย รวมถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าต้นจกในการนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ อาทิ กระเป๋า ยามสะพาย เป็นต้น เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด และหน่วยงานภาครัฐควรมีส่วนช่วยสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ

อำนาจละมุน หรือ Soft Power เป็นคำที่ถูกบัญญัติขึ้นครั้งแรกในต้นทศวรรษ 1990 โดยศาสตราจารย์ Joseph S.Nye (2004) จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดและผู้เขียนหนังสือ “Soft Power: The Means to Success in World Politics.Public Affairs” โดยได้ให้ความหมายไว้ว่า การทำให้ผู้อื่น “ต้องการ” และ “ยอมรับ” อย่าง “เต็มใจ” อำนาจละมุน หรือ Soft Power ถูกนำไปใช้ได้ทั้งในทางที่ดีและไม่ดี นอกจากนั้น การใช้อำนาจยังอาจมีการใช้ Soft Power ร่วมกับ Hard Power เพื่อให้เกิดผลตามที่ต้องการ ประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญในการสร้าง Soft Power เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างวัฒนธรรมองค์กร เช่น สาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ ให้ความสำคัญกับ Soft Power เป็นอย่างมาก ภายหลังจากเกิดวิกฤตการเงินของเอเชียเมื่อปี 2540 เกาหลีใต้ได้มีการปรับยุทธศาสตร์เศรษฐกิจของประเทศใหม่ จากเดิมที่เน้นการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม เปลี่ยนเป็นการส่งเสริมสินค้าวัฒนธรรมสมัยนิยมเพื่อเป็นการสร้างความแตกต่าง เพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ และยังเป็นการสร้างความภูมิใจในความเป็นชาติของตนเองอีกด้วย นอกจากนั้น เกาหลีใต้ยังได้เน้น Soft Power ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อยกระดับสถานะของประเทศ และได้มีการดำเนินงานภายในประเทศอย่างเป็นรูปธรรมด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการของ

ประธานาธิบดีว่าด้วยภาพลักษณ์ของชาติขึ้น เพื่อรับผิดชอบบูรณาการนโยบาย Soft Power ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งรัฐบาลได้มีการผลักดันและสนับสนุนอย่างจริงจังโดยผลักดันแผนนโยบายฟื้นฟูวัฒนธรรม (Hallyu Industry Support Development Plan) ซึ่งใช้วัฒนธรรมเกาหลีและความเป็นเกาหลีควบคู่ไปกับการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศ โดยการใช้สินค้า และการบริการของเกาหลีเป็นตัวส่งออก ซึ่งได้ผลดีมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

รัฐบาลไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการผลักดัน Soft Power และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทย (Creative Industry) ให้เป็นหนึ่งในฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และขยายศักยภาพสู่การส่งออกในระดับสากล ก่อให้เกิด Soft Power ที่สะท้อนคุณค่าและตัวตนของประเทศไทย อาทิเช่น วัฒนาอาราม ท่าเรือที่อ่อนช้อย มวยไทย ต้มยำกุ้ง ข้าวเหนียวมะม่วง ทะเลหาดทรายขาว เป็นต้น ล้วนเป็นสินทรัพย์และของดีของไทย ที่เป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก กล่าวได้ว่าวัฒนธรรมและสินค้าของไทย คือ ยุทธศาสตร์หนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนั้นกลไกขับเคลื่อนสำคัญในกระบวนการ Soft Power คือ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ต่อยอดต้นทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ให้พัฒนาทั้งรายได้และคุณภาพชีวิตของผู้คน รวมถึงการจัดการให้เกิดระบบนิเวศสร้างสรรค์ที่เอื้อให้เกิดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และโครงสร้างสังคมที่ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้อย่างอิสระเสรี เกิดเป็นโมเดลธุรกิจที่สะท้อนภาพลักษณ์ใหม่ของประเทศไทย พาอัตลักษณ์ท้องถิ่นและของดีของไทยให้ไปสู่ระดับโลก (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน), 2566)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่มีการฝังตัวและให้คุณค่านอกเหนือจากมูลค่าทางเศรษฐกิจ เมื่อผลิตภัณฑ์มีการฝังตัวของวัฒนธรรม ที่เรียกกันว่าสินค้าวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างสรรค์งานให้เป็นทุนทางสังคม ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ความรู้จากการถ่ายทอดดังกล่าวสามารถสืบสาน พร้อมทั้งนำนวัตกรรมมาสืบสานภูมิปัญญาที่ได้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณค่าทางด้านภายในจิตใจและภายนอกซึ่งถือเป็นการชักจูง โน้มน้าวดึงดูดให้ผู้ซื้อพอใจและยอมรับ โดยไม่มีการบังคับ เป็นความต้องการที่เกิดจากการสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นไปทิศทางเดียวกับการศึกษาของ (วิมลรักษ์ ศานติธรรม, 2565) ที่ศึกษาเรื่อง Soft Power พลังแห่งการสร้างสรรค์ที่กล่าวถึง คำว่า Soft Power ว่าเป็นอำนาจในการชักจูงโน้มน้าวดึงดูดให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับโดยไม่มีการบังคับข่มขู่ เป็นพลังแห่งการสร้างสรรค์ ประกอบด้วย วัฒนธรรมที่สามารถโน้มน้าวผู้อื่นได้ ค่านิยมทางการเมืองทั้งในและนอกประเทศ และนโยบายต่างประเทศที่ชอบธรรมและใช้อำนาจอย่างมีศีลธรรม และการศึกษานี้ก็กล่าวถึง การส่งเสริมของรัฐบาล ด้านการใช้ Soft Power เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ ทั้งในมิติสังคมเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความมั่นคง และการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศสู่เวทีโลก โดยมีนโยบายที่มุ่งส่งเสริมวัฒนธรรม 5F ให้กลายเป็นทรัพยากรทาง

วัฒนธรรมสำคัญของประเทศ ได้แก่ อาหาร (Food) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) การออกแบบแฟชั่นไทย (Fashion) ศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย (Fighting) และเทศกาลประเพณีไทย (Festival) ให้กลายเป็นสินค้าส่งออกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของไทย ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องมีการยกระดับ Soft Power ของประเทศ โดยสนับสนุนนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน, 2566) ที่ระบุว่า พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เน้นย้ำความสำคัญ ของนโยบายสนับสนุน Soft Power เพื่อผลักดันอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก พร้อมทั้งแนะนำหน่วยงานรัฐให้ทำงานร่วมกับภาคเอกชน ครอบคลุมทั้งผู้ผลิต ศิลปิน บุคลากรเบื้องหลังเพื่อผลักดันให้ Soft Power เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุดตามนโยบายที่มุ่งส่งเสริมวัฒนธรรม 5F ให้กลายเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมสำคัญของไทย

เมื่อปี 2565 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ร่วมกับธนาคารโลก (World Bank) จัดประชุมเรื่อง Bridging The Gap : Thailand's Path to Inclusive Prosperity เพื่อเผยแพร่รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจน และความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2565 ซึ่งปรากฏว่าจังหวัดชัยนาท ติด 1 ใน 10 ของจังหวัดยากจนเรื้อรัง สะท้อนให้เห็นปัญหาความยากจน และความเหลื่อมล้ำของสังคม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

สำหรับบริบทของพื้นที่ตำบลเนินขาม จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานประชาชนในตำบลเนินขาม ที่มีอายุระหว่าง 15 - 60 ปี พบว่า อยู่ในวัยแรงงานร้อยละ 53.34 โดยมีผู้ว่างงานถึงร้อยละ 30.50 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ผู้ว่างงานของตำบลเนินขามจะมีเกณฑ์อยู่ในระดับต่ำ และค่าแรงในพื้นที่ของตำบลเนินขาม ต่ำกว่าระดับจังหวัด ทำให้ประชาชนวัยแรงงานบางส่วนไปรับจ้างทำงานนอกพื้นที่ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินขาม, 2566) สอดคล้องกับข้อมูลจากการสำรวจของ (สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลเนินขาม, 2566) ที่มีการขับเคลื่อนงานเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสร้างเศรษฐกิจฐานรากในระดับท้องถิ่นและชุมชนตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติ พบว่า ประชาชนในตำบลเนินขาม มีความต้องการในเรื่องของการเพิ่มรายได้จากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะรายได้ที่มาจากผ้าทอมือ เนื่องจากคนในชุมชนบ้านเนินขาม มีความสามารถในการทอผ้ากันแทบทุกครัวเรือนและผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามมีความงดงามมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของตนเองหากได้รับการส่งเสริมพัฒนาฝีมือทักษะและวิธีการใช้เทคนิคใหม่ ๆ ในการทอผ้า ก็จะสามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในตำบลเนินขามทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ และฐานะนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงสนใจการพัฒนารูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อ

ยอด พัฒนาศักยภาพของกลุ่มผ้าทอบ้านเนินขาม เพื่อก่อให้เกิดรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่จากผ้าทอมือบ้านเนินขามที่มีคุณภาพมาตรฐานเพิ่มขึ้น มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ มีการกระจายรายได้แก่คนในชุมชนและท้องถิ่นต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์หาคำตอบเชิงประจักษ์ โดยมีคำถามการวิจัยดังนี้

1. สภาพการณ์ การปฏิบัติที่เป็นเลิศ และบริบทชุมชนเนินขามตลอดถึงความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาทเป็นอย่างไรบ้าง
2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท เพื่อให้คนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มมีความมั่นคงและยั่งยืน มีรูปแบบเป็นอย่างไรบ้าง
3. การทดลองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาทเป็นอย่างไร
4. การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ การปฏิบัติที่เป็นเลิศ และความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท โดยผู้วิจัยศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดภูมิปัญญา

ท็องถิ่น เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Mr. John Howkins, 2001) การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Etzal, Walker & Stanton, 2001) ส่วนประสมการตลาด (Kotler, 1997) อำนาจละมุน (Joseph Nye อ้างในสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2022) เศรษฐกิจชุมชนสำหรับวิเคราะห์กระบวนการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท โดยการดำเนินการวิจัย (Research) นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรม (Innovation Development)

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลทั้งเครื่องมือเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R₁) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 แห่ง คือ ประธานกลุ่ม 1 ท่าน รองประธานกลุ่ม 2 ท่าน เลขานุการกลุ่ม 1 ท่าน สมาชิกกลุ่ม 5 ท่าน รวม 9 ท่าน/กลุ่ม เพื่อศึกษาบริบทชุมชนตำบลเนินขาม รวมถึงความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย 4 กลุ่ม คือ

1. ผู้นำชุมชน
2. ตัวแทนกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขาม
3. ชาวบ้านในชุมชนบ้านเนินขาม
4. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนบ้านเนินขาม

รวมทั้งหมด 20 คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่

1. ผู้นำชุมชน ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 5 คน ต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

2. ผู้บริหารระดับสูงของจังหวัดชัยนาท ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 5 คน

3. ชาวบ้านในชุมชนบ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท ที่ใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของบ้านเนินขามในชีวิตประจำวัน และอาศัยในชุมชนตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน

4. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนบ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท ที่มีความสนใจในผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือของบ้านเนินขาม และเข้ามาเที่ยวในชุมชนบ้านเนินขามมากกว่า 2 ครั้ง จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D₁) เป็นการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

1. กลุ่มเป้าหมายในการสนทนากลุ่ม จำนวน 5 คน ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจงเพื่อระดมความคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

1.1 เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม

1.2 เป็นกลุ่มผู้ขับเคลื่อนกำหนดแนวทางและให้การสนับสนุนในการดำเนินการของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม

2. ผู้เชี่ยวชาญในการรับรองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 5 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

2.1 เป็นนักวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 1 คน

2.2 เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับผ้าทอมือ จำนวน 1 คน

2.3 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 1 คน

2.4 เป็นผู้เชี่ยวชาญในการรับรองรูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน จำนวน 2 คน

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R₂) เป็นการทดลองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มเป้าหมาย 2 ระยะ ได้แก่

ระยะแรก กลุ่มทดลอง เป็นสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม จำนวน 20 คน โดยมีเกณฑ์การเลือก คือ เป็นสมาชิกกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขามตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป

ระยะที่ 2 ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนบ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชุมชนของบ้านเนินขาม จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D₂) เป็นการประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation,E) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

1. ผู้อบรมที่เป็นสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามในขั้นตอนที่ 3 จำนวน 20 คน

2. ผู้นำชุมชน จำนวน 5 ท่าน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษากลุ่มผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม 2566 – เดือนพฤษภาคม 2567

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท หมายถึง กระบวนการปรับปรุง ออกแบบ หรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของหลักการ วัตถุประสงค์กระบวนการผลิต ปัจจัยสนับสนุน และผลที่ได้ ในการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย และเกิดผลประโยชน์ร่วมกัน สร้างความได้เปรียบให้กับองค์กร มีการวัดผล และประเมินผลการดำเนินงานที่บ่งชี้ถึงมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท

เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการสร้างและใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และทรัพย์สินทางปัญญา ให้เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยี และนวัตกรรม ในการผลิตสินค้าและบริการใหม่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ นำมาถ่ายทอดประยุกต์ใช้ในการผลิตผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขามตามแนวคิดและวิธีการผลิตผ้าของชุมชนบ้านเนินขามให้มีความสร้างสรรค์

อำนาจละมุน หมายถึง พลังที่ก่อให้เกิดผลกระทบและสามารถโน้มน้าวในการทำให้ผู้ถูกกระทำยอมรับด้วยความเต็มใจ ด้วยวิธีการละมุนละม่อมที่ชวนให้คล้อยตาม โดยอาศัยความรู้ความเข้าใจ การวางแผนอย่างเป็นรูปธรรม และการเอาใจใส่อย่างต่อเนื่องและเพียงพอจากผู้กระทำ โดยอำนาจนั้นจะก่อให้เกิดคุณค่า การพัฒนาและการขับเคลื่อนไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง พฤติกรรมของชุมชนในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชน เป็นกิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรชุมชนหรือเอกชนร่วมกิจการ ช่วยกันดำเนินงานด้วยตนเองทั้งหมด หรือบางส่วนโดยทำงานประสานกับ พหุภาคีและผู้คนในท้องถิ่น อาจจะเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ และกำไรในชุมชน

การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามมีมูลค่าเพิ่ม

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขามดีขึ้นโดยการเพิ่มผลิตภัณฑ์ใหม่ ต่อยอดผลิตภัณฑ์เดิม และ/หรือปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่

ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ หมายถึง ผ้าที่ทำจากเส้นไหมและหรือเส้นฝ้ายย้อมด้วยสีธรรมชาติแล้วทอเป็นผืนโดยวิธีทอด้วยกี่ทอมือแบบพื้นบ้านชนิดพุ่งกระสวยด้วยมือโดยจะมีผลิตเป็นผ้าผืน และเศษผ้าที่เหลือก็อาจเป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น กระเป๋า ผ้าคลุมโต๊ะ ผ้าม่าน ของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดภาวะการณ่แสดงออกถึงความรู้สึกในทางบวกที่ได้รับในสิ่งที่ตรงกับความต้องการหรือความคาดหวังในที่นี้หมายถึงความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขามจังหวัดชัยนาท

ชุมชนบ้านเนินขาม หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ที่บรรพบุรุษอพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ ประเทศลาว เมื่อครั้งสมัยรัชกาลที่ 3 มีวัฒนธรรมประเพณีที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น เช่น ประเพณีสงกรานต์ การบายศรีสู่ขวัญ ตลอดจนการแต่งกายที่มีอัตลักษณ์ เพราะได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองมาจากบรรพบุรุษเชื้อสายลาว ทั้งผ้าทอพื้นเมืองลายโบราณ ผ้าซิ่นตีนจก ผ้าขาวม้าห้าสี และการพูดภาษาล้าน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้และทุกสิ่งอย่างที่บรรพบุรุษของคนชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท คิดค้นขึ้นโดยเฉพาะภูมิปัญญาการทอผ้า และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น

ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง เครื่องมือทางการตลาด โดยใช้หลัก 4P ได้แก่ Product (สินค้า) Price (ราคา) Place (สถานที่) และ Promotion (การโปรโมท) นำมาใช้ร่วมกันอย่างสอดคล้องเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการตลาด ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามมีความสร้างสรรค์สามารถจำหน่ายได้

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพการณ์ของพื้นที่ การปฏิบัติที่เป็นเลิศ และความต้องการของชุมชนบ้านเนินขามในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จังหวัดชัยนาท
2. ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท
3. ทำให้ทราบถึงผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท
4. นำผลการประเมินของงานวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางการกำหนดนโยบาย ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาทครั้งนี้ เป็นการศึกษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดที่สำคัญ เพื่อให้เห็นประเด็นปัญหาการวิจัยที่ชัดเจนและเป็นกรอบในการศึกษา รวมถึงการดำเนินการวิจัยต่อไปทั้งนี้ผู้วิจัยได้แยกประเด็นการทบทวนวรรณกรรมตามประเด็นดังนี้

1. ข้อมูลและบริบทของชุมชนบ้านเนินขาม
2. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์
4. แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์
5. แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมการตลาด
6. แนวคิดอำนาจละมุน
7. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
9. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ข้อมูลและบริบทของชุมชนบ้านเนินขาม

“ไปไหนมาไหน อยากให้แวะชม สินค้าพื้นบ้าน หมอนขานหลากหลาย ผ้าไหมชั้นดี มัดหมี่สวยงาม เนินขามบ้านเฮา” คำขวัญของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท แสดงให้เห็นถึงทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านเนินขามที่มีมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะเรื่องของผ้าที่มีการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม มีการทอผ้าจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้ที่นี่มีผ้าเนื้อดีฝีมือการทอที่ประณีตงดงาม โดยข้อมูลและบริบทของชุมชนบ้านเนินขาม (เทศบาลตำบลเนินขาม: 2566) มีดังนี้

1. ที่ตั้งและสภาพภูมิศาสตร์

1.1 เนื้อที่

ตำบลเนินขาม มีพื้นที่ประมาณ 118 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 73,750 ไร่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 19 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านเนินขาม หมู่ที่ 2 บ้านเนินขาม หมู่ที่ 3 บ้านหนองแหว หมู่ที่ 4 หนองศาลา หมู่ที่ 5 บ้านหนองระกำ หมู่ที่ 6 บ้านหนองระกำ หมู่ที่ 7 บ้านหัวตอ หมู่ที่ 8 บ้านน้อย หมู่ที่ 9 บ้านทุ่ง หมู่ที่ 10 บ้านเขาราวเทียนทอง หมู่ที่ 11 บ้านกลาง

หมู่ที่ 12 บ้านโป่งมั่ง หมู่ที่ 13 บ้านหนองแก่นมะเกลือ หมู่ที่ 14 บ้านทุ่ง หมู่ที่ 15 บ้านหนองมะนาว
หมู่ที่ 16 บ้านรังกระโดน หมู่ที่ 17 บ้านทุ่งใหม่ หมู่ที่ 18 บ้านโป่งกำแพง และหมู่ที่ 19 บ้านลานคู่

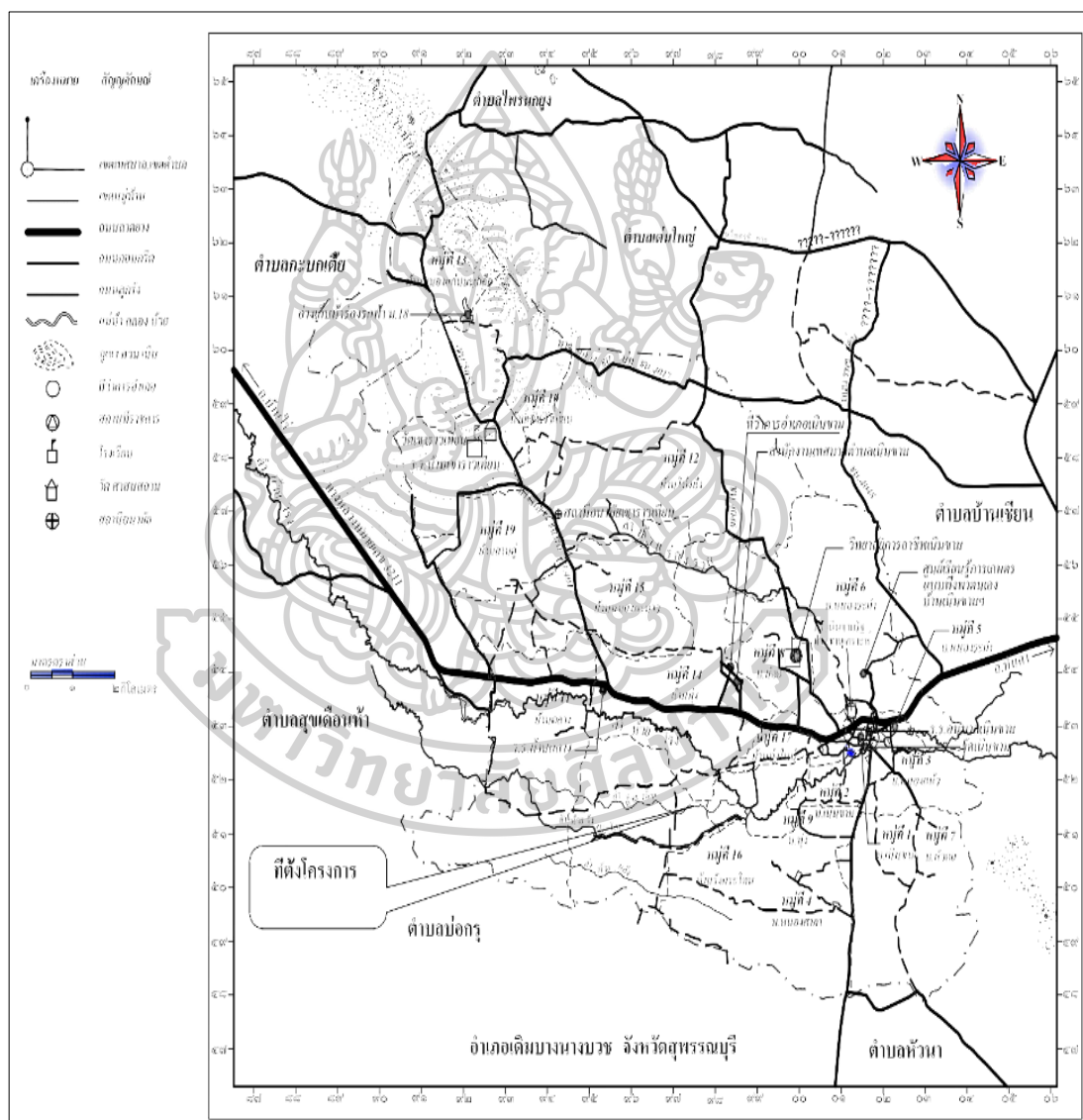
1.2 อาณาเขตและที่ตั้ง

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลไพรนกยูง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลบ้านเขียน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลกะบกเตี้ย และตำบลสุขเดือนห้า อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ภาพที่ 1 แผนที่ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ที่มา : เทศบาลตำบลเนินขาม (2566)

จังหวัดชัยนาทตั้งอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน มีพื้นที่ 2,469.746 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,543,591 ไร่ หรือเท่ากับร้อยละ 15.5 ของพื้นที่ในภาคกลางตอนบน แบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 51 ตำบล 505 หมู่บ้าน สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 แห่ง เทศบาลทั้งหมด จำนวน 39 แห่ง (เทศบาลเมือง จำนวน 1 แห่ง และเทศบาลตำบล จำนวน 38 แห่ง) และมีองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 20 แห่ง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สำหรับการเกษตร 1,238,428 ไร่ หรือร้อยละ 80.2 รองลงมาเป็นพื้นที่ สำหรับที่อยู่อาศัย 83,612 ไร่ หรือร้อยละ 5.4 และพื้นที่สาธารณะ 35,613 ไร่ หรือร้อยละ 2.3 ส่วนพื้นที่อื่น ๆ 185,937 ไร่ หรือร้อยละ 12.1 จากสถิติประชากรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เมื่อสิ้นเดือนธันวาคม 2561 จังหวัดชัยนาท มีประชากรทั้งสิ้น 328,263 คน เป็นชาย 157,944 คน หรือร้อยละ 48.1 และเป็นหญิง 170,319 คน หรือร้อยละ 51.9 โดยประชากรอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล มีเพียงร้อยละ 29.9 ในขณะที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 69.1 อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) จังหวัดชัยนาทเคยติด 1 ใน 10 ของจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงสุดในปี 2560 อยู่ในลำดับที่ 7 ของประเทศ คนยากจนมีลักษณะโดยทั่วไปคือ ส่วนใหญ่มีการศึกษาค่ำ ทำงานในภาคเกษตรกรรม และไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง หรือลูกจ้าง/คนงานทั่วไป ลักษณะข้างต้นทำให้คนยากจนมีรายได้ต่ำและขาดสวัสดิการด้านการงานที่เหมาะสม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562)

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่ราบลุ่มเจ้าพระยาหรือแอ่งเจ้าพระยา เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำ พื้นที่ มีความลาดเทเล็กน้อย และบริเวณทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตำบลเป็นที่ราบสูงเชิงเขา

1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท จัดอยู่ในลักษณะภูมิอากาศเขตร้อนแบบร้อนชื้นสลับแล้ง ในเขตนี้จะมีฤดูฝนและฤดูแล้งแตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งแบ่งได้ 3 ฤดู คือ ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมร้อนและชื้นพัดจากมหาสมุทรอินเดียผ่านอ่าวไทยปกคลุมประเทศไทย ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป ส่วนฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะพัดเอาความแห้งแล้งและหนาวเย็นจากประเทศจีน และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน ระยะเวลาเป็นช่วงระหว่างของฤดูมรสุมจึงมีลมจากทิศใต้และตะวันออกเฉียงใต้ พัดปกคลุมทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าว ทั่วไปอุณหภูมิโดยเฉลี่ยประมาณ 19 - 30 องศาเซลเซียส ฝนตกเฉลี่ยประมาณ 990.14 มิลลิเมตรต่อปี

1.5 ลักษณะของดิน

พื้นที่ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท ลักษณะดินจะเป็นดินร่วนปนทราย และดินร่วนปนเหนียวในบางบริเวณ

1.6 ลักษณะของแหล่งน้ำ

มีแหล่งน้ำที่ใช้สำหรับอุปโภค - บริโภค และทำการเกษตร ดังนี้

1.6.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ จำนวน 6 แห่ง

1. ลำห้วยโรง	ในพื้นที่หมู่ที่ 1, 2, 3, 5, 9, 11, 14, 16
2. ลำห้วยร่องลวก ดงปอ	ในพื้นที่หมู่ที่ 5, 6, 12, 15
3. ลำห้วยรังกระโดน	ในพื้นที่หมู่ที่ 14, 16
4. ลำห้วยน้อย	ในพื้นที่หมู่ที่ 11, 16
5. ลำห้วยแล้ง	ในพื้นที่หมู่ที่ 4, 16
6. ลำห้วยรอบ	ในพื้นที่หมู่ที่ 5, 6

1.6.2 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

1. คลองห้าร้อย	ในพื้นที่หมู่ที่ 5, 16
2. คลองมียาชาว่า	ในพื้นที่หมู่ที่ 4, 16
3. คลองหนองไล่ไก่	ในพื้นที่หมู่ที่ 11, 16
4. คลองวังอ้ายเสาร์	ในพื้นที่หมู่ที่ 16
5. คลองหนองแห้ว	ในพื้นที่หมู่ที่ 1, 3, 7
6. คลองร่องรกฟ้า	ในพื้นที่หมู่ที่ 10, 18
7. คลองหนองซอน	ในพื้นที่หมู่ที่ 2, 4

1.7 การเดินทาง

การคมนาคมโดยใช้รถยนต์และรถจักรยานยนต์โดยมีทางหลวงแผ่นดินสาย 3211 (สายหันคา - บ้านไร่) ตัดผ่านพื้นที่ในตำบล และมีถนนภายในหมู่บ้านเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน ดังนี้

1.7.1 ถนนสายหันคา-บ้านไร่ เชื่อมระหว่างพื้นที่อำเภอยะนากับอำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท และอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งระยะทางตั้งแต่เทศบาลตำบลเนินขามถึงตำบลสุขเดือนห้าระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร (กรมทางหลวง)

1.7.2 ถนนสายบ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม -บ้านหนองศาลา ตำบลเนินขามถึงเขตบ้านหัวนา ระยะทางยาวประมาณ 4 กิโลเมตร (กรมทางหลวง)

1.7.3 ถนนสายบ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม - บ้านหัวตอถึงบ้านมะขามเฒ่า ตำบลบ่อกรุ จังหวัดสุพรรณบุรี ระยะทางยาวประมาณ 4 กิโลเมตร (กรมทางหลวง)

2. ประวัติความเป็นมา

ประชากรส่วนใหญ่ ตั้งบ้านเรือนรวมกันเป็นกลุ่มในระบบเครือญาติ อยู่ร่วมกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกันเรื่อยมา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีศาสนสถานที่สำคัญ ๆ หลายแห่งเป็นศูนย์รวมจิตใจและสืบทอดวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอยู่เสมอ ประชากรส่วนใหญ่เป็นลาวไทคั้งหรือไทครั้ง ที่เรียกเช่นนี้ก็เพราะเป็นกลุ่มของคนโบราณมีเชื้อสายจากหลวงพระบาง เมื่อครั้งรัชกาลที่ 3 อพยพมาจากเวียงจันทน์ ในสมัยกรุงธนบุรีเข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี ชัยนาท อุทัยธานี นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก กำแพงเพชร จะพูดภาษาลาวกันแต่ประเพณีจะแตกต่างกันออกไป ความเป็นมาของคนเนินขามเล่ากันมาเป็นทอด ๆ ว่าลาวเวียงจันทน์ได้แตกอพยพมาจากบ้านโข้งบ้านขามอำเภอดู่ดอง จังหวัดสุพรรณบุรี มาอยู่บริเวณที่ดินสูงน้ำท่วมไม่ถึง (เนิน) ตัดหนองน้ำมีชื่อว่าหนองแห้วปลุกบ้านบุกเบิกกลางที่ลุ่มที่พอจะทำนาข้าวได้ ซึ่งอยู่ล้อมรอบของเนินที่ปลุกบ้านอยู่อาศัย และมีวัดพระสงฆ์ได้เข้ามาจำพรรษาเป็นจำนวนมากทำให้เนินหนองแห้วมีพื้นที่ไม่พอยู่อาศัย จึงมีประชากรแยกออกมาอยู่ตอนขาม ติดกับลำห้วยมีต้นมะขามใหญ่โคนต้นประมาณ 3 เมตร จึงได้ย้ายวัดหนองแห้วมาอยู่เนินขาม พลเมืองหนาแน่นจึงเกิดเป็นตำบลเนินขาม ซึ่งอยู่ใกล้กับตำบลบ้านเขียน บรรพบุรุษครั้งที่เกิดรุ่นนั้นได้ล้มหายตายจากไปหมด เหลือเพียงลูกหลานได้เกิดเป็นชาวตำบลเนินขาม

3. การปกครอง

จำนวนประชากรมีทั้งหมด 5,961 คน เป็นเพศชาย จำนวน 2,857 คน และเพศหญิง จำนวน 3,104 คน

4. ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่น

4.1 ประเพณีสำคัญ

- ประเพณีสงกรานต์ ประมาณเดือนเมษายน
- ประเพณีลอยกระทง ประมาณเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน
- ประเพณีทอดลูกจิ้น ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ของทุกปี
- ประเพณีสารทลาว ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี
- ประเพณีแห่ข้าวพันก้อน ประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี
- ประเพณียกธง ประมาณเดือนเมษายน
- ประเพณีแห่นางแมว ประมาณเดือน กรกฎาคม - สิงหาคม
- เทศมหาชาติแบบลาวเวียง ประมาณเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

4.2 องค์ความรู้/ภูมิปัญญาเด่น

ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินขามมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน คือวัฒนธรรมการทอผ้าลาวเวียง และวัฒนธรรมการแต่งกายแบบลาวเวียง

4.3 ภาษาถิ่น

ภาษาที่ใช้สื่อสารกันในห้องถิ่น ยังเป็นภาษา “ลาว” หรือเรียกว่า “ภาษาลาวเวียง”

5. สถานภาพด้านเศรษฐกิจ

5.1 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ มีดังนี้

5.1.1 การเกษตร ประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลเนินขาม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย ข้าว โดยมีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 56,066 ไร่ ตามรายละเอียดดังนี้

พื้นที่ทำนา	จำนวน	14,970 ไร่
พื้นที่ทำไร่	จำนวน	31,473 ไร่
พื้นที่ทำสวนผลไม้	จำนวน	267 ไร่
พื้นที่ทำพืชผัก	จำนวน	16 ไร่
พื้นที่ทุ่งหญ้าอาหารสัตว์	จำนวน	7,886 ไร่
พื้นที่ไม้โตเร็ว	จำนวน	508 ไร่
พื้นที่เกษตรอื่น ๆ	จำนวน	946 ไร่

5.1.2 การปศุสัตว์ การประกอบกิจการในลักษณะเลี้ยงในครัวเรือนเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม เช่น การเลี้ยงไก่ เป็ด โค สุกร กระบือ

5.1.3 การบริการ ดังนี้

ตลาดนัดชุมชน	1	แห่ง
ร้านขายของชำ / ร้านค้า / ร้านอาหาร	64	แห่ง
บริษัท / ห้างหุ้นส่วนจำกัด / ห้างหุ้นส่วนสามัญ	6	แห่ง
สถานบริการน้ำมัน	4	แห่ง
โรงสีข้าวชุมชน	2	แห่ง

5.1.4 อุตสาหกรรม ดังนี้

1. สำนักงานหน่วยย่อยโรงงานน้ำตาล	2	แห่ง
2. ลานมันสำปะหลัง	2	แห่ง

5.1.5 แรงงาน จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลเนินขาม พบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 15 - 60 ปี อยู่ในกำลังแรงงาน ร้อยละ 53.34 เมื่อเทียบกับอัตราส่วนกับจังหวัด ร้อยละ 73.99 ซึ่งต่ำกว่ามาก และค่าแรงในพื้นที่ต่ำกว่าระดับจังหวัด โดยเฉพาะแรงงานด้านการเกษตร ทำให้ประชาชนอายุระหว่าง 15 - 60 ปี บางส่วนไปรับจ้างทำงานนอกพื้นที่ ปัญหาที่พบคือ ประชาชนต้องไปทำงานนอกพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรม บริษัท และห้างร้านใหญ่ ๆ เพราะในพื้นที่ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการจ้างแรงงานเยอะ และพื้นที่ส่วนมากเป็นที่อยู่อาศัย ซึ่งปัญหานี้ยังไม่สามารถ แก้ไขได้

สรุปจากที่กล่าวมา ชุมชนบ้านเนินขามมีทุนทางวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะ วัฒนธรรมด้านการทอผ้า มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ประชากรส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนรวมกันเป็นกลุ่ม ระบบเครือญาติ อยู่ร่วมกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูล แต่ในยุคปัจจุบันเนื่องจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ อีกทั้งเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด - 19 ส่งผลให้คนในชุมชนทิ้งรกรากไปหางานทำในเมืองต่าง ๆ ที่ชุมชน มีต้นทุนทางวัฒนธรรมหลายอย่างมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นด้านประเพณี ด้านอาหาร ด้านภาษาและการดนตรี รวมถึงวัฒนธรรมการทอผ้า ดังนั้นการฟื้นฟูพัฒนา ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชุมชนของบ้านเนินขาม จึงร่วมกับผู้นำชุมชน กลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขาม ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม และชาวบ้านในชุมชนร่วมมือ ระดมความคิดเห็นถึงปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท เพื่อให้ลูกหลานและคนในชุมชนได้กลับมาอยู่บ้านเกิด มาร่วมกันสืบสาน ต่อยอด วัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของบรรพบุรุษให้คงอยู่ตลอดไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

การวิจัยครั้งนี้ต้องอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานความรู้ของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในท้องถิ่นชุมชนบ้านเนินขาม เพื่อเป็น องค์ความรู้ และกรอบความคิดในการวิจัย

2.1 ความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

Soedigyo et al (2014) กล่าวถึงองค์ประกอบหลัก 2 ประการของภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ มนุษย์ (รวมถึงแบบแผนทางจิตใจของเขาด้วย) และ ธรรมชาติ (รวมถึงสภาพภูมิอากาศ) รูปแบบความคิดของมนุษย์ ก่อให้เกิดภูมิปัญญาในการรวบรวมความรู้ที่ถือว่าดีต่อชีวิต เช่น กฎหมายจารีตประเพณี ธรรมเนียมปฏิบัติ และขั้นตอนปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จากองค์ประกอบเหล่านี้ แยกแยะออกมาเป็น รูปแบบความรู้หรือปัญญา ประการที่ 2 คือ ความรู้ในท้องถิ่นที่จับต้องไม่ได้ สามารถพบได้ในคำแนะนำต่าง ๆ ที่สื่อหรือสืบทอดออกมาผ่านการพูด การร้องเพลง การเต้น ที่มีการสอนแบบดั้งเดิมด้วยกระแสโลกาภิวัตน์

ศศิณา ภารา (2557) ได้กล่าวว่า หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถที่ได้สั่งสม สืบทอดและปฏิบัติต่อกันมา โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิตและการทำมาหากิน มีการแก้ไขปรับปรุงระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติเพื่อความสมดุล สงบสุข และความมีคุณภาพชีวิตที่ดี

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านที่สะสมสืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้จากการดำเนินชีวิต และนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นเทคนิควิธี โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

2.2 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556 (2556) ให้ความหมายคำว่า ภูมิปัญญา หมายถึง พื้นฐานความรู้ความสามารถ

กฤษณา วงษาสันต์ (2552) ได้กล่าวถึง ภูมิปัญญา (wisdom) เป็นความรู้ ความสามารถและทักษะแห่งการดำรงชีวิตจากประสบการณ์ที่มนุษย์เข้าใจจริงและผ่านกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ หรือการใช้แก้ปัญหาให้เกิดผลสำเร็จมาแล้ว ภูมิปัญญาเป็นนามธรรมคือไม่มีตัวตนที่จะสามารถจับต้องได้ เป็นความสำนึก ความคิดความจำเป็นสิ่งที่อยู่ในตัวเราหรือในทุกคนที่อยู่รอบตัวเรา ซึ่งแสดงถึงวิถีชีวิต และคุณค่าแห่งวัฒนธรรม โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม สามารถพึ่งตนเอง ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นด้านการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหามลพิษด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิตและการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ พื้นฐานความรู้ความสามารถพื้นฐานที่ใช้ในชีวิตประจำวันสามารถนำมาประกอบอาชีพในพื้นที่ท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ เช่น ภูมิปัญญาการทอผ้า ภูมิปัญญาการทำอาหาร ภูมิปัญญาการปั้น เป็นต้น โดยผ่านการคัดกรองจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นดังกล่าวทำให้คนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้

2.3 ประเภทของภูมิปัญญา

วนิดา นาคีสังข์ (2559 : 9 – 11) ได้จำแนกประเภทของภูมิปัญญา ดังต่อไปนี้

1. ภูมิปัญญาเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนา จากความหลากหลายทางศาสนาและพื้นฐานทางความเชื่อที่ต่างกัน ทำให้ภูมิปัญญาประเภทนี้ มีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ด้วยภูมิปัญญานี้เป็นหลักหนึ่งในการสร้างสรรค์สังคม ด้วยการผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น เช่น ความเชื่อของคนล้านนา นอกจากความเชื่อทางศาสนา โดยเฉพาะศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาหลักแล้ว ยังมีความเชื่อในเรื่องของไสยศาสตร์ ผีสงฆ์เทวดา โชคลาง สิ่งเหนือธรรมชาติที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ โดยคนล้านนาได้นำมาผสมผสานเข้าด้วยกันอย่างลงตัว ทำให้เกิดเป็นประเพณี พิธีกรรม และวัฒนธรรม จนเป็นเอกลักษณ์ล้านนาในที่สุด
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรม ภูมิปัญญาประเภทนี้มีความสำคัญด้วยเป็นการเพิ่มขวัญและกำลังใจในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมให้เป็นไปอย่างมีความสุข
3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน เป็นไปเพื่อถ่ายทอดงานศิลปะที่มีลักษณะคุณค่าเฉพาะถิ่น ด้วยการสร้างสรรค์จากทรัพยากรภายในชุมชน
4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับอาหารและผักพื้นบ้าน เป็นการใช้เทคนิคการถนอมอาหารและการปรุงอาหาร เพื่อให้สามารถเก็บอาหารที่มีเป็นจำนวนมากไว้สำหรับการบริโภคได้ยาวนานกว่าปกติ
5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน ด้วยการผลิตอุปกรณ์ในการละเล่นจากวัสดุธรรมชาติ แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชุมชนที่ผูกพันกับธรรมชาติ

6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์คนในชุมชน ดังจะเห็นได้จากซากอารยธรรมและร่องรอยของศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นที่กระจายตัวทั่วไปในประเทศไทย เช่น สถาปัตยกรรม จิตรกรรม เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงเทคนิค ความคิด เชื้อของบรรพชนในการสร้างสรรค์และส่งต่อให้เป็นมรดกของท้องถิ่น เช่น กาแล

7. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับเพลงพื้น แสดงออกถึงความสนุกสนานจากการทำมาหากิน และวิถีชีวิตในชุมชน ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชุมชนในแต่ละท้องถิ่น

มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ (2566) ได้กำหนดสาขาภูมิปัญญา สามารถแบ่งได้เป็น 10 สาขา ดังนี้

1. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ ไร่นาสวนผสม และสวนผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต การแก้ไขปัญหาโรคและแมลง และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิตผล เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิต และการจำหน่าย ผลิตผลทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

3. สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกัน และรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ทางด้านสุขภาพ และอนามัยได้ เช่น การนวดแผนโบราณ การดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน การดูแลและรักษาสุขภาพแผนโบราณไทย เป็นต้น

4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุล และยั่งยืน เช่น การทำแนวปะการังเทียมการอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำ และป่าชุมชน เป็นต้น

5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสม และบริการกองทุน และธุรกิจในชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตรา และโภคทรัพย์ เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน เช่น การจัดการเรื่องกองทุนของชุมชน ในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์ และธนาคารหมู่บ้าน เป็นต้น

6. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เช่น การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน การจัดระบบสวัสดิการบริการในชุมชน การจัดระบบสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นต้น

7. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย เป็นต้น

8. สาขาการจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานขององค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้สามารถพัฒนา และบริหารองค์กรของตนเองได้ ตามบทบาท และหน้าที่ขององค์กร เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มประมงพื้นบ้าน เป็นต้น

9. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท เช่น การจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นต้น

10. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคล และสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีข้าว เป็นต้น

สรุปได้ว่าประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น มี 10 ประเภท การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายเกี่ยวกับภูมิปัญญาว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การประกอบอาชีพเพื่อการยังชีพ เนื่องด้วยชาวบ้านบ้านเนินขามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทอผ้า ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดค้นขึ้นแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาแก้ปัญหา เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้นจึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชาดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

2.4 ความสำคัญของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชน อันจะส่งผลถึงการพัฒนาประเทศชาติโดยรวม มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญา ไว้ดังนี้

องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี (2566) กล่าวถึงภูมิปัญญาชาวบ้านมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่น มีลักษณะดังนี้

1. มีความรู้และภูมิปัญญาของชาวบ้านที่เื้อออำนวย ชี้นำ และเป็นทางเลือกที่เหมาะสมต่อสภาวะท้องถิ่น และเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกที่เข้ามากระทบ

2. ความรู้ ภูมิปัญญา และระบบคุณค่าต่าง ๆ ได้รับการประยุกต์ (Reproduction) และสืบสานอย่างต่อเนื่องโดยสมาชิกของชุมชนด้วยกระบวนการเรียนรู้หลายรูปหลายลักษณะผ่านทางประเพณี พิธีกรรม ตัวบุคคลและการปฏิบัติซ้ำ มีการเลือกสรรและผสมผสานกับความรู้ที่เข้ามาจากภายนอก

3. ผู้นำภูมิปัญญาชาวบ้าน นักเทคนิคพื้นบ้าน เครือข่ายของกลุ่มบุคคลและองค์กรชุมชน ในรูปแบบต่าง ๆ คือ สถาบันสำคัญของกระบวนการปฏิบัติ ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาการพิทักษ์ปกป้องชุมชน และขยายแนวร่วมในการพัฒนาชุมชน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี (2566) ได้ระบุถึงความจำเป็นของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

1. เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการเกษตรและยา ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในการใช้ประโยชน์ในทางการค้าได้อย่างมาก

2. เพื่อให้เป็นธรรมแก่ผู้ที่พัฒนาหรืออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นการแบ่งปันผลประโยชน์ ที่เกิดจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม

3. เพื่อความมั่นคงทางอาหาร เนื่องจากการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เช่น การคัดเลือกและการปรับปรุง พันธุ์กรรม จะมีผลสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

4. เพื่อความยั่งยืนทางวัฒนธรรม เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของ ชุมชนท้องถิ่น

5. เพื่อการศึกษาสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนพื้นเมืองหลาย ประเภทมีความเชื่อมโยงกับการอนุรักษ์และการปกป้องความหลากหลายทางพันธุกรรม และระบบนิเวศน์

ประภัสสร ทองยิทธิ (2558) ได้กล่าวถึง ความสำคัญและคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. คุณค่าในเชิงสังคมและวัฒนธรรมของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ ที่พัฒนาขึ้นในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น โดยคนในชุมชนเรียนรู้ การปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติภายในระบบนิเวศน์ของท้องถิ่นหนึ่ง โดยเฉพาะ องค์ความรู้ดังกล่าวจึงมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งตกทอดมาจากบรรพบุรุษที่ใช้สติปัญญา ทรัพยากรและเวลาในการคิดค้น พัฒนา และเก็บรักษา ความรู้เหล่านั้น เพื่อถ่ายทอดให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้ประโยชน์จากความรู้เหล่านั้น

2. คุณค่าในเชิงเศรษฐกิจของภูมิปัญญาท้องถิ่นความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจของภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลจากการนำเอาทรัพยากร พันธุกรรม สมุนไพรพื้นบ้าน งานฝีมือของชนพื้นเมือง งานศิลปหัตถกรรม ที่เป็นมรดกตกทอดของชุมชนพื้นเมืองไปใช้ประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือโดยอ้อม เช่น การนำ องค์ความรู้ นั้น ไปใช้เป็นพื้นฐานเพื่อพัฒนาเป็นสินค้าในเชิงอุตสาหกรรม เช่น การใช้สมุนไพรผลิตเป็นยา เครื่องสำอาง หรือการนำเอางานหัตถกรรมพื้นบ้านไปผลิตเป็นสินค้า เป็นต้น

3. คุณค่าในเชิงอนุรักษ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นกับธรรมชาติจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติ ซึ่งอาจแสดงออกมาในรูปแบบของความเชื่อ พิธีกรรม ตลอดจนระบบการจัดการทรัพยากร เช่น ในแง่เกษตรกรรม การใช้และการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์พืชอย่างต่อเนื่องโดยเกษตรกรถือว่ามีความสำคัญยิ่งกับการเพาะปลูก ในหลาย ๆ ประเทศการจัดหาเมล็ดพันธุ์ในการเพาะปลูกขึ้นอยู่กับระบบการผลิตอย่างไม่เป็นทางการในชุมชน ด้วยการแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์ที่ดีที่สุดที่มีอยู่แก่กันและกันในชุมชน รวมถึงการแจกจ่ายเมื่อมีการอพยพย้ายถิ่นฐาน หรือภายหลังเกิดภัยพิบัติ เป็นต้น

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ว่าเป็นระบบของวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 ระบบ ที่มีความสำคัญ ดังนี้

1. ระบบคุณค่า หมายถึง ศีลธรรมของส่วนรวมและจิตวิญญาณความเป็นมนุษย์ที่สร้างสรรค์ มีการแสดงออกในรูปของจักรวาล ความคิดที่ให้ความสำคัญกับความเป็นธรรม ความอุดมสมบูรณ์และความยั่งยืนของสังคมและธรรมชาติบนพื้นฐานของการเคารพต่อส่วนรวมและเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง

2. ระบบภูมิปัญญา เป็นระบบที่ครอบคลุมวิถีคิดของสังคมไทย เป็นการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับธรรมชาติแวดล้อม ซึ่งปรากฏในรูปของกระบวนการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ การผลิตใหม่ และการถ่ายทอดความรู้ผ่านองค์กรทางสังคมท้องถิ่น เพื่อปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม

3. ระบบอุดมการณ์อำนาจ หมายถึง ศักดิ์ศรีและสิทธิความเป็นมนุษย์ที่จะเสริมสร้างความมั่นใจและอำนาจให้กับคนในชุมชน เพื่อเป็นพลังในการเรียนรู้ สร้างสรรค์ ผลิตใหม่และถ่ายทอดภูมิปัญญาในการพัฒนาสังคมให้เป็นไปตามหลักการของศีลธรรมที่เคารพความเป็นมนุษย์ ความเป็นธรรมและความยั่งยืนของธรรมชาติ เพื่อรักษาความเป็นอิสระของตนเอง เมื่อต้องเผชิญหน้ากับการครอบงำจากภายนอก

นันทวิช นุนารถ (2560) ได้สรุปความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้ชุมชนและชาติผ่านพ้นวิกฤตและดำรงความเป็นชาติหรือชุมชนไว้ได้
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่า และความดีงามที่ดำรงชีวิตและวิถีชุมชนให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติ และสภาวะแวดล้อมได้อย่างกลมกลืนและสมดุล

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรากฐานการพัฒนาที่เริ่มจากการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเองการพัฒนาเพื่อพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการพัฒนาที่ผสมผสานองค์ความรู้สากลบนพื้นฐานภูมิปัญญาดั้งเดิมเพื่อเกิดเป็นภูมิปัญญาร่วมสมัยที่ใช้ประโยชน์ได้กว้างขึ้น

4. เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่อดีตอันยาวนานจนกลายเป็นวิถีชีวิตประจำวันของตนเองและชุมชน

5. เป็นมรดกทางสังคมที่ได้จากการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาของกลุ่มคนประพฤติปฏิบัติอย่างมองเห็นแนวทางที่ดีและอย่างมีความเชื่อสืบทอดกันมา

6. เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีคุณค่ายิ่ง ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เป็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างธรรมชาติ จิตใจ พฤติกรรม สังคม องค์กร วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น เศรษฐกิจ เทคโนโลยี การผลิต ทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่นจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและวิถีชีวิตของชาวบ้าน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญา

7. มีลักษณะเป็นพลวัต มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์เมื่อสภาพทางสังคมสิ่งแวดล้อมและวิถีแห่งการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป การสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาเพื่อปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของท้องถิ่น จึงเป็นความรู้ที่ไม่หยุดนิ่ง

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่มีความสำคัญทั้งในเชิงสังคมและวัฒนธรรมในเชิงเศรษฐกิจ และในเชิงอนุรักษ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สะท้อนออกมาในรูปของขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ความเชื่อ และวิทยาการต่าง ๆ ที่เป็นกลไกสำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพ ซึ่งนอกเหนือจากจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้นแล้ว ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังส่งเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติอีกด้วยภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นมานั้น มักจะมีเหตุปัจจัยมาจากสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ และสภาพสังคมความเป็นอยู่ ความเชื่อ พิธีกรรม ศาสนา ของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัยรวมทั้งการติดต่อสื่อสาร การผสมผสานวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในยุคสมัยนั้น ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการแก้ปัญหาชีวิตที่เหมาะสมสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ จนเกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนของบ้านเนินขาม มีอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมดั้งเดิมผสมผสานกับสภาพความเป็นอยู่เกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา รวมถึงสภาพแวดล้อม และต้นทุนทางวัฒนธรรมการทอผ้า

3. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์

3.1 ความเป็นมาของเศรษฐกิจสร้างสรรค์

หน่วยปฏิบัติการวิจัยด้านการออกแบบเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (2563) กล่าวว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ หรือ Creative Economy เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายจากหนังสือ The Creative Economy : How People Make Money from Ideas ใน พ.ศ. 2544 ของ Mr. John Howkins ที่ให้ความหมายไว้ว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแนวทางใหม่ในการให้ชีวิต/ความหมายแก่อุตสาหกรรมการผลิต การบริการ การค้าปลีก และการบันเทิง ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการสร้างแนวทางใหม่ในการทำงาน การสร้างมูลค่าของผลผลิตที่เกิดจากการสร้างสิ่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใครหรือความง่ายในการทำซ้ำและสามารถขยายให้แก่ผู้คนจำนวนมากได้ Howkins เชื่อว่าในเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผู้ที่มีไอเดียชิ้นเล็กชิ้นน้อยมีอำนาจมากกว่าผู้ที่ทำงานกับเครื่องจักร หรืออาจจะมากกว่าผู้ที่เป็นเจ้าของเครื่องจักร ด้วยความ

พยายามที่จะเสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของมนุษย์และการสร้างความได้เปรียบทางเศรษฐกิจในการแข่งขันบนเวทีการค้าโลก หรือที่เรียกว่า ความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งมีระดับความสามารถในการแข่งขันสูงได้ริเริ่มหารูปแบบและปรับโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีอยู่ให้สามารถสร้างความมั่งคั่งและความมั่นคงทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้เกิดกระแสการพัฒนา ที่ถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมหนึ่งในการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเกิดจากการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยใช้ระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ซึ่งเป็นระบบที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยการใช้ต้นทุนจากองค์ความรู้เดิม ร่วมกับการคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อต่อยอดและเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าและบริการเดิมที่มีอยู่ นำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจำนวนมหาศาล (สถาบันวิทยาการจัดการ บริษัท ทริส คอร์ปอเรชั่น จำกัด, 2563)

แผนพัฒนาประเทศของสิงคโปร์ Intelligent Nation 2015 (iN2015) ที่ดำเนินการมาเป็นเวลา 10 ปี ตั้งแต่ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2549 หน่วยงานด้านการพัฒนาเทคโนโลยีโทรคมนาคมของประเทศสิงคโปร์ หรือ Infocomm Development Authority of Singapore (IDA) ได้กำหนดเป้าหมายใหม่ในการพัฒนาประเทศให้กลายเป็น ‘ชาติอัจฉริยะ’ หรือ Smart Nation ประเทศแรกของโลก ด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ความหนาแน่นของประชากรและการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งมีเป้าหมายในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี การเพิ่มโอกาสและสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชน โดยนโยบาย Smart Nation Initiative จะมุ่งเน้นไปที่ อุตสาหกรรมคมนาคมขนส่งและสุขภาพเป็นหลัก พร้อมกับการจัดตั้งสำนักงานเพื่อขับเคลื่อนโดยเฉพาะ คือ Smart Nation Programme Office นอกจากนี้ รัฐบาลสิงคโปร์ยังประกาศใช้แผน Infocomm Media 2025 เพื่อสร้างระบบนิเวศการสื่อสาร (Media Ecosystem) เพื่อสนับสนุนประชาชนและธุรกิจให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประเทศมีความพร้อมทั้งในด้านเทคโนโลยี ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและการพัฒนาธุรกิจขนาดใหญ่ กลายเป็นศูนย์กลางเทคโนโลยีนวัตกรรม (Tech innovation hub) และมุ่งไปสู่การเป็น Smart Nation ในอีก 10 ปีข้างหน้า

ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศที่ให้ความสนใจ โดยได้นำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) - ฉบับที่ 13 (2566 - 2570) โดยรัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตลอดเรื่อยมา และในปัจจุบันแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาประเทศไทยยุค 4.0 อีกด้วย ทั้งนี้ นโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศเริ่มเป็นรูปธรรมมากขึ้นในช่วงปี 2545 เป็นต้นมา ได้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระ ที่ทำหน้าที่พัฒนาองค์ความรู้และดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์หลายองค์กร เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในระยะยาวที่เริ่มมีการ

ดำเนินการตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เช่น สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ เป็นต้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่เสริมสร้างรากฐานของประเทศด้านต่าง ๆ ให้เข้มแข็งควบคู่กับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้และความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนกระทั่งปัจจุบันภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาต่อยอดความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้ประกอบการยกระดับการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในระดับสากล เพื่อให้สามารถเข้าสู่ตลาดสินค้าที่มีมูลค่าสูงมากขึ้นโดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของประเทศไทย ประกอบด้วย 15 สาขา คือ 1) งานฝีมือและหัตถกรรม 2) ดนตรี 3) ศิลปะการแสดง 4) ทักษะศิลป์ 5) ภาพยนตร์ 6) การแพร่ภาพและกระจายเสียง 7) การพิมพ์ 8) ซอฟต์แวร์ 9) การโฆษณา 10) การออกแบบ 11) การให้บริการด้านสถาปัตยกรรม 12) แฟชั่น 13) อาหารไทย 14) การแพทย์แผนไทย 15) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน), 2561)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2566 - 2570) มีเป้าหมายหลัก 5 ประการ คือ 1) การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม 2) การพัฒนาคนสู่โลกยุคใหม่ 3) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม 4) การเปลี่ยนผ่านการผลิตและการบริโภคไปสู่ความยั่งยืน 5) การเสริมสร้างความสามารถของไทยในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้โรคอุบัติใหม่ โดยมีการตั้งเป้าให้มีการพัฒนาใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การบริการโอกาสและความสามารถ 2) ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม 3) ความยั่งยืนของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) การผลักดันและพลิกโฉมประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เป้าหมายแผนคือ พลิกโฉมประเทศไทย สู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), 2565)

การดำเนินการของภาครัฐเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ชัดเจนเรื่อยมา ดังจะเห็นจากโมเดลประเทศไทย 4.0 ซึ่งเป็นแนวนโยบายเพื่อพัฒนากลไกขับเคลื่อนชุดใหม่ (New Engines of Growth) ที่มุ่งสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนให้แก่ประเทศ และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ได้รับการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ซึ่งให้ความสำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันเพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยมุ่งเพิ่มภาคการผลิต (Productivity) โดยใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี วิจัยพัฒนา และนวัตกรรมไทยในทุกสาขาของภาคการผลิตและบริการที่เป็นฐานรายได้เดิมและต่อยอดเป็นฐานรายได้ใหม่ ซึ่งจะนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งด้าน

ประสิทธิภาพ (Efficiency) และการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการจากความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Value Creation) จากแนวนโยบายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

3.2 ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์

United Nations (2010) The United Nations Conference on Trade and Development หรือ UNCTAD ซึ่งเป็นองค์กรร่วมมือเพื่อการค้าและการพัฒนาได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้อย่างสอดคล้องกันว่าเป็นแนวความคิดในการพัฒนาและสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยพื้นฐานสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดความสร้างสรรค์โดยหัวใจหลักของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่บูรณาการระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี นวัตกรรมและทุนทางปัญญาเข้าไว้ด้วยกัน

อภิสิทธิ์ ไกล่ศัตรูไกล (2552: 113) ให้ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ว่าเกิดจากคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่มีจุดหมายที่ชัดเจนว่าต้องการผลิตสินค้าหรือบริการประเภทใด เพื่อใคร โดยอาศัยความรู้ที่หลากหลายสาขาที่บุคคลนั้นสะสมมาจนเกิดเป็นความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์นี้ครอบคลุมทั้งเรื่องของงานศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี การออกแบบ และนวัตกรรมการประดิษฐ์ต่าง ๆ เมื่อความคิดสร้างสรรค์ของคนหลายคน ต่างก็ผลิตสินค้าและบริการให้มีมากยิ่งขึ้นก็จะก่อตัวเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ของประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นต่อไป

พิริยะ ผลพิรุฬห์ (2556) เศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ กระบวนการหรือกิจกรรม (Process or Activity) ที่เกิดจากปัจจัยด้านทุนทางปัญญา หรือองค์ความรู้ และปัจจัยด้านทักษะการประยุกต์นำความคิดสร้างสรรค์ หรือองค์ความรู้นั้นไปทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเชิงพาณิชย์ และเกิดการต่อยอดสู่การสร้าง ความแตกต่างที่ส่งผลต่อการสร้างมูลค่า และการสร้างคุณค่า

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) (2561) ได้มีการกำหนดนิยามของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ไว้ว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึง การพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานขององค์ความรู้ ทรัพย์สินทางปัญญาและการศึกษาวิจัย ซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ การสั่งสมความรู้ของสังคมและเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจและการผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคมในการกำหนดสาขาของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของประเทศไทย

หน่วยปฏิบัติการวิจัยด้านการออกแบบเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (2563) ให้ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ การพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานขององค์ความรู้ ทรัพย์สินทางปัญญา และการศึกษาวิจัยซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคม

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (2564) กล่าวว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ก็คือ การนำสินค้าหรือบริการมาเพิ่มมูลค่า โดยผ่านการคิดอย่างสร้างสรรค์ และนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมถึงพื้นฐานทางวัฒนธรรม สังคม เข้ามาช่วยในการสร้างสรรค์ผลงาน

โดยสรุป เศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ การพัฒนาสินค้าในชุมชนให้สามารถจำหน่ายได้เพิ่มมากขึ้นโดย ออกแบบพัฒนาต่อยอดรูปแบบสินค้าให้มีความหลากหลาย สร้างสรรค์ ซึ่งอาจนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่มาใช้ มีจุดดึงดูด สร้างจุดเด่น สร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้านั้นก่อให้เกิดคุณค่าและประโยชน์มากขึ้น

3.3 ประเภทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ซูวิทย์ มิตรชอบ (2553 : 84) ได้แบ่งประเภทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในปัจจุบันทั้งหมด มี 5 รูปแบบ ดังนี้

1. การจัดประเภทเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศอังกฤษ (UK DCMS Model) โดยจัดประเภทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ออกเป็น 13 กลุ่ม แยกตามสินค้าและบริการ ได้แก่ โฆษณา สถาปัตยกรรม งานศิลปะและวัตถุโบราณ งานฝีมือ งานออกแบบ แฟชั่น ภาพยนตร์และวิดีโอ ศิลปะการแสดง สื่อสิ่งพิมพ์ ซอฟต์แวร์ โทรทัศน์และวิทยุ วิดีโอและคอมพิวเตอร์เกมส์

2. การจัดประเภทเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยใช้ศิลปะเป็นหลัก (Concentric Circle Model) แบ่งออกเป็น 14 กลุ่ม ได้แก่ วรรณกรรม ดนตรี ศิลปะการแสดง งานศิลปะ ภาพยนตร์ พิพิธภัณฑสถานและห้องสมุด การดูแลศิลปวัตถุ/โบราณสถาน สื่อสิ่งพิมพ์ การบันทึกเสียง วิดีโอและคอมพิวเตอร์เกมส์ โฆษณา สถาปัตยกรรม งานออกแบบ แฟชั่น

3. การจัดประเภทเศรษฐกิจสร้างสรรค์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO Copyright Model) ได้แบ่งประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยใช้ประเด็นด้านลิขสิทธิ์เป็นตัวกำหนดแบ่งเป็น 19 กลุ่ม ได้แก่ โฆษณา งานสะสม ภาพยนตร์และวิดีโอ ดนตรี ศิลปะการแสดง สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์และวิทยุ งานศิลปะและกราฟิก สื่อบันทึก เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องดนตรี กระดาษ เครื่องถ่ายเอกสารและอุปกรณ์ถ่ายภาพ สถาปัตยกรรม เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า งานออกแบบ แฟชั่น สินค้าตกแต่งบ้าน ของเล่น

4. การจัดประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์โดยองค์การความร่วมมือเพื่อการค้าและการพัฒนา (UNCTAD) ได้แบ่งประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ มรดกทางวัฒนธรรม (Heritage or Cultural Heritage) ศิลปะ (Arts) สื่อ (Media) และงานสร้างสรรค์ตามลักษณะงาน (Functional Creation)

5. การจัดประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์โดยองค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้แบ่งประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่เน้นเฉพาะด้านวัฒนธรรม ออกเป็น 5 กลุ่มหลัก ได้แก่ มรดกทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ (Cultural and Natural Heritage) การแสดง (Performance and Celebration)

ทัศนศิลป์ งานฝีมือ และการออกแบบ (Visual Arts, Crafts and Design) หนังสือและสิ่งพิมพ์ (Books and Press) และโสตทัศนและสื่อดิจิทัล (Audio Visual and Digital Media)

ซึ่งจากการจัดประเภทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ งานวิจัยในครั้งนี้จัดอยู่ในประเภทเศรษฐกิจสร้างสรรค์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก ประเภทเครื่องนุ่งห่ม โดยเน้นด้านวัฒนธรรม อยู่ 1 ใน 5 กลุ่มหลัก คือ อยู่ในกลุ่มมรดกทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ

3.4 องค์ประกอบของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) (2561) กล่าวถึงแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 Creative Generation ได้แก่ การพัฒนาคนให้มีความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ให้ประกอบอาชีพได้ ซึ่งในการนี้จะต้องทำควบคู่กันไประหว่างการปรับระบบการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่สามารถคิดอย่างสร้างสรรค์ได้ พร้อมทั้งสร้างกลไกและการสนับสนุนที่ทำให้ความคิดสร้างสรรค์นั้นสามารถต่อยอดไปเป็นธุรกิจได้

องค์ประกอบที่ 2 Creative Industry ได้แก่ การส่งเสริมธุรกิจรายสาขา เน้นเฉพาะสาขาที่มีโอกาสจะพัฒนาเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ โดยจะต้องมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาเป็นโครงการเฉพาะสำหรับกลุ่มธุรกิจ

องค์ประกอบที่ 3 Creative Space ได้แก่ การพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อเอื้ออำนวยต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยสร้างชุมชนของธุรกิจสร้างสรรค์ หรือพัฒนาเมืองที่มีศักยภาพให้กลายเป็นศูนย์กลางด้านความคิดสร้างสรรค์ประจำภูมิภาค

องค์ประกอบที่ 4 Creative Cooperation ได้แก่ การผลักดันให้มีการวางแผนอย่างบูรณาการ และการดำเนินการอย่างมีเอกภาพระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยตนเอง สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะเชิญชวนให้บุคลากรในวงการสร้างสรรค์ให้เข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ

องค์ประกอบทั้ง 4 ประการเป็นองค์ประกอบที่ครบถ้วนและควรที่จะดำเนินการเป็นอย่างยิ่งอย่างใดก็ดี เพื่อให้โมเดลที่นำเสนอข้างต้นสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น ควรจะมีการเพิ่มองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งเข้าไปด้วย ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวถือเป็นฐานรากของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นั่นคือ "การจัดการความรู้เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Knowledge Management)"

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์มี 4 องค์ประกอบ เป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนองค์ความรู้ สร้างความร่วมมือจากทุกภาคในการผลักดัน การสร้างสรรค์งาน โดยเฉพาะการพัฒนาคนให้มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างชุมชนของธุรกิจที่มีโอกาสจะพัฒนาเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับประเทศต่อไป

4. แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

4.1 ความหมายของผลิตภัณฑ์

Etzel, Walker & Stanton (2001) ให้ความหมายผลิตภัณฑ์ เป็นสิ่งที่เสนอขายสู่ตลาดเพื่อความสนใจตอบสนองความจำเป็นหรือความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจ ประกอบด้วย สิ่งที่มีสัมผัสได้ และสัมผัสไม่ได้ เช่น บรรจุภัณฑ์ สี ราคา คุณภาพ ตราสินค้า บริการ และชื่อเสียงของผู้ขาย ผลิตภัณฑ์อาจจะเป็นสินค้า บริการ สถานที่ บุคคลหรือความคิด

Philip, Kotler (2016) ได้กล่าวถึงความหมายของผลิตภัณฑ์ว่า “ผลิตภัณฑ์” หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่สามารถนำเสนอขายสู่ตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและสร้างความพึงพอใจได้

สรุปได้ว่า ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจ โดยอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยนเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคให้ได้รับความพึงพอใจ ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้

4.2 ประเภทของผลิตภัณฑ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2566) กล่าวถึงประเภทของผลิตภัณฑ์อาจจำแนกประเภทของผลิตภัณฑ์ได้ต่าง ๆ กัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก ดังนี้

1. เกณฑ์อายุใช้งาน แบ่งผลิตภัณฑ์ได้เป็น 2 ประเภท คือ ผลิตภัณฑ์คงทน (Durable goods) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานนาน ผู้บริโภคจึงมักต้องการบริการเพิ่มเติม เช่น การรับประกันสินค้า เป็นต้น และ ผลิตภัณฑ์ไม่คงทน (nondurable goods) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานสั้นต้องซื้อบ่อย ๆ

2. เกณฑ์ทางกายภาพ แบ่งผลิตภัณฑ์ได้ 2 ประเภท คือ ผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ (Tangible goods) อาจจะเป็นสินค้าที่คงทนหรือไม่คงทนก็ได้ และผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้ (Intangible goods) ผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ต้องการการควบคุมคุณภาพเป็นพิเศษ และต้องสร้างความเชื่อถือต่อกันระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อ

3. เกณฑ์ผู้ใช้ แบ่งผลิตภัณฑ์ตามเกณฑ์ผู้ใช้ได้ 3 ประเภท ดังนี้

3.1 ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม (Agricultural goods) เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในภาคเกษตรกรรม

3.2 ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (Industrial goods) เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในภาคอุตสาหกรรม
ซื้อเพื่อนำไปผลิตต่อ แบ่งได้เป็น

3.2.1 วัตถุดิบ (Materials) หมายถึง วัตถุดิบและชิ้นส่วนประกอบในกระบวนการผลิต

3.2.2 สินค้าคงทน (Capitalism) เป็นสินค้าคงทน

3.2.3 อยู่ในส่วนของการผลิต เช่น ตัวอาคาร โรงงาน อุปกรณ์เครื่องจักร เป็นต้น

3.2.4 อะไหล่และบริการเสริม (Supplied and services) เป็นวัสดุสำนักงานที่มีอายุการใช้งานสั้นและบริการเพื่อให้การผลิตดำเนินต่อไปได้ เช่น การดูแลรักษา ซ่อมแซมอุปกรณ์ เป็นต้น

3.3 ผลิตภัณฑ์อุปโภคบริโภค (Consumer goods) ผู้ซื้อซื้อผลิตภัณฑ์ไปเพื่อบริโภค/ใช้เอง แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

3.3.1 สินค้าสะดวกซื้อ (Convenience goods) เป็นสินค้าที่ใช้บ่อย ราคาไม่แพงจึงไม่ต้องใช้ความพยายามมากในการซื้อ

3.3.2 สินค้าเลือกซื้อ (Shopping goods) เป็นสินค้าที่ผู้ซื้อต้องการเลือกสรรก่อนซื้อ จึงมักเปรียบเทียบคุณสมบัติต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ ราคาและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ก่อนตัดสินใจซื้อ

3.3.3 สินค้าเจาะจงซื้อ (Specialty goods) เป็นสินค้าเฉพาะอย่างสำหรับผู้บริโภคเจาะจงซื้อ เช่น ยี่ห้อที่คุณสมบัติอย่างนี้ เป็นต้น

3.3.4 สินค้าไม่ยักซื้อ (Unsought goods) เป็นสินค้าที่มีผู้บริโภคไม่รู้จัก และไม่คิดที่จะซื้อจนกระทั่งได้รู้จักและเห็นโฆษณา เช่น พจนานุกรม ประกันชีวิต เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประเภทของผลิตภัณฑ์สามารถจำแนกจากอายุการใช้งาน ตามลักษณะทางกายภาพที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ นอกจากนี้ยังแยกประเภทตามวัตถุประสงค์ของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ ทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม รวมถึงการอุปโภค บริโภคผลิตภัณฑ์

4.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณสมบัติผลิตภัณฑ์

ชีวรรณ เจริญสุข (2557) อธิบายถึงความหมายและความสำคัญของผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำเสนอขายไปสู่ตลาดผู้บริโภค เพื่อตอบสนองความต้องการที่หมายถึง ความพึงพอใจทั้งทางด้านกายภาพและจิตวิทยา สังคมวิทยาและความรู้สึกหลังใช้

ปิยา แดงเดช (2557) อธิบายถึงการศึกษาคุณสมบัติ ของสินค้า หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะปรากฏของสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อตอบสนองซึ่งความต้องการของผู้บริโภค

สยามภู ภาวรุ่งสัตยา (2557) อธิบายถึงสินค้าประเภทเครื่องประดับคือวัตถุที่มนุษย์สรรคสร้างขึ้นมาเพื่อสวมใส่บนร่างกาย โดยมีความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจ

อยวัฒน์ มรคา (2550) อธิบายถึงคุณสมบัติของอัญมณีว่าคือ ทรัพยากรธรรมชาติชนิดหนึ่งนำมาใช้ประโยชน์ด้านความสวยงาม

สรุปได้ว่า คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ จะต้องเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภค ทั้งด้านคุณภาพ (Quality) รูปลักษณ์ (Feature) รวมถึงรูปแบบ (Style) และการออกแบบ (Design) ควรมีคุณสมบัติเฉพาะ มีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนของผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นการดึงดูด จูงใจผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์

4.4 การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนของกระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีดังนี้ (มณฑล ศาสนนันท์, 2566)

1) การระบุความต้องการของลูกค้า เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญมากเพราะลูกค้าจะยอมจ่ายเงินซื้อผลิตภัณฑ์ ต้องสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ การระบุความต้องการของลูกค้าเป็นหน้าที่หลักของฝ่ายการตลาดที่จะทำการวิจัยและสำรวจตลาด จากนั้นส่งต่อข้อมูลเพื่อเปลี่ยนความต้องการเหล่านั้นให้อยู่ในรูปของข้อกำหนดทางเทคนิค

2) การระบุข้อกำหนดของแบบผลิตภัณฑ์ ข้อมูลความต้องการของลูกค้าจะต้องถูกแปลงเป็นข้อกำหนดทางเทคนิคก่อน

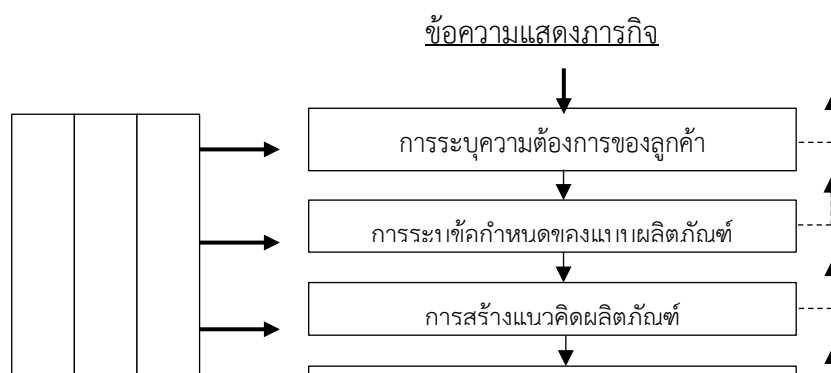
3) การสร้างแนวคิดผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างแนวคิดผลิตภัณฑ์โดยการอธิบายรูปแบบหน้าที่การทำงานและคุณสมบัติพิเศษต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ภายใต้ข้อกำหนดที่ระบุขึ้นก่อนหน้าในกระบวนการนี้ ทีมออกแบบจะเริ่มงานสร้างสรรค์โดยเสนอแนวคิดต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการ

4) การเลือกแนวคิดที่ดีที่สุดเป็นการประเมินแนวคิดต่าง ๆ พร้อมกับเลือกแนวคิดที่ดีที่สุดโดยการตัดแนวคิดที่ไม่ตรงกับข้อกำหนดของแบบผลิตภัณฑ์ออก แนวคิดที่ดีที่สุดอาจมาจากการรวมส่วนดีของหลาย ๆ แนวคิดเข้าด้วยกันหรือเลือกแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งเลยก็ได้

5) การทดสอบแนวคิดและสร้างข้อกำหนดของระบบย่อยหลังจากได้แนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แล้ว จะนำแนวคิดนั้นไปทดสอบว่าสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้จริงหรือไม่ ทีมออกแบบจะต้องใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ ทักษะ ความรู้และวิธีการต่าง ๆ รวมถึงผลการตัดสินใจต่อยอดขาย และกำไรของผลิตภัณฑ์ด้วย เป้าหมายของการสร้างข้อกำหนดย่อยเพื่อช่วยกำหนดคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปสร้างเป็นต้นแบบเพื่อใช้ในการผลิตจริง

6) การสร้างแบบในรายละเอียด เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยจะอธิบายชิ้นส่วนชุดประกอบวัสดุ ขนาดเพื่อ และวิธีประกอบผลิตภัณฑ์ข้อมูลทั้งหมดนั้น จะต้องมีรายละเอียดที่เพียงพอที่จะเข้าสู่กระบวนการผลิตได้

7) การทดสอบและสร้างต้นแบบรายละเอียดต่าง ๆ จะผ่านการจำลองทางเทคนิคเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมในการทำงานของผลิตภัณฑ์ จากนั้นออกแบบกระบวนการผลิตและการวิเคราะห์ความเหมาะสมของกระบวนการผลิตและการทำงานของผลิตภัณฑ์ จากนั้นจะมีการสร้างต้นแบบ (prototype) ตามด้วยการทดลองผลิต ถ้าผลที่ได้สอดคล้องกับแผนที่ตั้งไว้ก็เริ่มผลิตจริงได้ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 2 กระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์
ที่มา : มณฑล ศาสนนันท์ (2566)

สรุปได้ว่า การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้า และเป็นการสร้างจุดเด่นให้กับสินค้า นอกการออกแบบให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าแล้ว ยังต้องควบคุมผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน

4.5 การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2566) กล่าวว่า มูลค่า (Value) ตามนิยามทางการตลาด หมายถึง ราคาทางจิตใจที่ได้จากการประเมินตีค่าสิ่ง ๆ หนึ่ง โดยเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่ได้รับกับต้นทุนที่เสียไปเพื่อให้ได้สิ่ง ๆ นั้นมา

สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565) จุดเด่นของสินค้าไลฟ์สไตล์ คือการออกแบบและคุณภาพสินค้า ทั้งนี้หากผู้ผลิตสามารถออกแบบ ให้มีความแตกต่างโดยใช้วัสดุที่ไม่อาจหาได้ในประเทศอื่น ๆ เช่น กระจูด ผักตบชวา ใบยางพารา หรือนำ ความคิดสร้างสรรค์มาต่อยอดจากวัสดุเหลือใช้ ก็สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

สรุปได้ว่า การเพิ่มมูลค่า เป็นการสร้างจุดเด่นของสินค้า โดยปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อให้สินค้านั้นมีมูลค่าเพิ่มทางด้านราคา เป็นสินค้าที่ต้องการของตลาด ซึ่งการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เป็นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ออกแบบต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้เกิดรูปแบบใหม่ ซึ่งนำวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ในการผลิต เพื่อให้มีความหลากหลายในตัวผลิตภัณฑ์ เป็นการตอบโจทย์ตามความต้องการผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย ทุกกลุ่มอาชีพ เป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชน

5. แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมการตลาด

5.1 ความหมายส่วนประสมการตลาด

Kotler (2016) ได้ให้ความหมายของส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ว่าเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่กิจการนำมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการ และสร้างความพึงพอใจของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2566) ให้ความหมาย ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) คือ ชุดของเครื่องมือทางการตลาดซึ่งองค์กรใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในตลาดเป้าหมายที่กำหนดไว้

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2566) ให้ความหมายส่วนประสมทางการตลาด คือ กลุ่มของเครื่องมือทางการตลาดที่นำมาใช้ร่วมกัน และใช้อย่างสอดคล้องเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าให้สินค้า ผลิตภัณฑ์ หรือบริการ

สรุปได้ว่า ส่วนประสมการตลาด เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้สินค้าและเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

5.2 องค์ประกอบส่วนประสมการตลาด

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541) ได้ให้แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนิน การตลาด ซึ่งในอดีตนั้นจะมีเพียง 4 องค์ประกอบเท่านั้นหรือที่เราเรียกกันว่า 4'Ps แต่เนื่องด้วยส่วนประสมทางการตลาดแบบเดิมนั้น ครอบคลุมเพียงธุรกิจที่เป็นสินค้าเท่านั้น จึงมีการเพิ่มอีก 3 องค์ประกอบเข้ามา เพื่อให้สามารถครอบคลุมทั้งธุรกิจสินค้าและบริการ ทำให้มีชื่อเรียกใหม่ว่า Marketing Mix หรือ 7'Ps ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งซึ่งสนองความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ได้คือ สิ่งที่ขายต้องมอบให้แก่ลูกค้าและลูกค้าจะได้รับผลประโยชน์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ

2. ด้านราคา (Price) หมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน ลูกค้าจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ของบริการกับราคา (Price) ของบริการนั้น ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาลูกค้าจะตัดสินใจซื้อ

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการนำเสนอบริการให้แก่ลูกค้า ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของลูกค้าในคุณค่าและคุณประโยชน์ของบริการที่นำเสนอ ซึ่งจะต้องพิจารณาในด้านทำเลที่ตั้ง (Location) และช่องทางในการนำเสนอบริการ (Channels)

4. ด้านการส่งเสริม (Promotions) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารให้ผู้ใช้บริการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่แจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรม การใช้บริการและเป็นกุญแจสำคัญของการตลาดสายสัมพันธ์

5. ด้านบุคคล (People) หรือพนักงาน (Employee) ซึ่งต้องอาศัยการคัดเลือก การฝึกอบรม การจูงใจ เพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่งขึ้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการต่าง ๆ ขององค์กร

6. ด้านกายภาพและการนำเสนอ (Physical Evidence/Environment and Presentation) เป็นแสดงให้เห็นถึงลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอให้กับลูกค้าให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยพยายามสร้างคุณภาพโดยรวมทั้งทางด้านกายภาพและรูปแบบการให้บริการเพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย การเจรจาต้องสุภาพอ่อนโยน และการให้บริการที่รวดเร็วหรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ลูกค้าควรได้รับ

7. ด้านกระบวนการ (Process) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการและงานปฏิบัติ ในด้านการบริการ ที่นำเสนอให้กับผู้ใช้บริการเพื่อมอบการให้บริการอย่างถูกต้องรวดเร็ว และทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจ

สรุปได้ว่า ส่วนประสมการตลาดเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะต้องมีการจัดส่วนประสมแต่ละอย่างให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของธุรกิจ เพื่อนำมาใช้ร่วมกันอย่างสอดคล้องกับแนวคิดที่สำคัญทางการตลาดสมัยใหม่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการตลาด ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์สามารถจำหน่ายได้

6. แนวคิดอำนาจละมุน (soft power)

6.1 ความหมายของ Soft Power

Joseph Nye อ้างในสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน, 2022) จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ผู้ริเริ่มจำกัดคำนิยามของ Soft Power ได้อธิบายความหมายที่แท้จริงไว้ ดังนี้ “This second aspect of power-which occurs when one country gets other countries to want what it wants-might be called co-optive or soft power in contrast with the hard or command power of ordering others to do what it wants.” อธิบายอย่างเข้าใจง่ายคือ เป็นความสามารถที่ทำให้ผู้อื่น “ต้องการ” และ “ยอมรับ” ในสิ่งที่คุณต้องการ โดยสิ่งสำคัญที่สุดคือต้องดึงดูดความต้องการของผู้อื่นให้พวกเขาเกิดการยอมรับด้วยความ “เต็มใจ” ปราศจากการบังคับขู่เข็ญ เพราะเมื่อไม่มองสิ่งแปลกใหม่ว่าเป็นศัตรูแล้ว มนุษย์มีแนวโน้มจะลดอาการต่อต้านและเปิดใจยอมรับมากกว่าโดยสัญชาตญาณ เหตุนี้ Soft Power จึงไม่ใช่การเผยแพร่วัฒนธรรมอย่างที่หลายคนเข้าใจ

วิริฐฐา แก้วเกตุ นักวิชาการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ สำนักพัฒนาการเรียนรู้เชิงพื้นที่ กสศ. ได้กล่าวถึงการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำแนวคิด Soft Power มาใช้พัฒนางานได้ ซึ่งเริ่มต้นจากการรู้จักตัวตน โดยสำรวจทุนที่มีอยู่ของพื้นที่ผ่านกระบวนการจัดทำงานท้องถิ่นศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยใช้ฐานทุนวัฒนธรรม การพัฒนา การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เป็นต้น การแปลงนโยบายรัฐบาล “1 ครอบคลุม 1 ทักษะ Soft Power” ไปสู่การปฏิบัติ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคชุมชน/ประชาสังคม และภาคสื่อมวลชน

หากเข้าใจคุณค่าและความหมายของ Soft Power ที่แท้จริงแล้ว การออกแบบงานจะไม่จบแค่ที่การจัดอบรม พัฒนาทักษะแรงงาน ครอบครัวยุคใหม่ หรือให้ทุนผลิตสิ่งของมาค้าขายเพียงเท่านั้น แต่ทุกฝ่ายจะช่วยสร้างพลังแห่งการดึงดูดคนจากภายนอก ให้เข้ามาสร้างประโยชน์ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ แต่ละจังหวัด แต่ละเมือง สามารถสร้างเสน่ห์ในแบบฉบับของตนเองขึ้นมาได้ โดยมีวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งในนั้น การพัฒนาบนรากฐานวัฒนธรรมที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาบนฐานของความดี ความงาม และความจริง วิชาฐาน แก้วเกตุ (2566)

สรุปได้ว่า อำนาจละมุน เป็นการสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่นให้โดดเด่น สร้างพลังการดึงดูดทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ร่วมกันพัฒนา ส่งเสริมความเป็นตัวตนของท้องถิ่นในทุกด้านเพื่อให้เกิดการยอมรับจากผู้อื่นด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับความต้องการเพื่อผลักดันให้ เกิดประโยชน์สูงสุดทางเศรษฐกิจ

6.2 ความสำคัญของ Soft Power

สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) หรือ สสปน., (2565) ได้ให้ความสำคัญกับ Soft Power ดังนี้

6.2.1 การใช้ Soft Power เป็นเครื่องมือทางการทูตได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งมีความจำเป็นที่รัฐบาลหรือผู้กำหนดนโยบายด้านการต่างประเทศต้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถระบุแหล่งทรัพยากรที่เป็น Soft Power ของประเทศของตนได้อย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายด้านการต่างประเทศได้ อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งต้องทำควบคู่ไปกับการทูตสาธารณะซึ่งหมายถึงการสื่อสารภาพลักษณ์ของประเทศหนึ่งไปสู่ประชาชนของชาติอื่นจนเกิดเป็นความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างประชาชนกับประชาชน

6.2.2 Soft Power เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในช่วงการฟื้นตัวหลังการแพร่ระบาดโควิด-19 ที่มุ่งสู่นโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หรือ Creative Economy พัฒนามาจากองค์ความรู้ทรัพย์สินทางปัญญา การศึกษา และการสร้างสรรค์ ซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม การส่งเสริมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่

6.2.3 บทบาทของ Soft Power ในประเทศไทย

วิมลรักษ์ ศานติธรรม (2565) ศึกษาเรื่อง Soft Power พลังแห่งการสร้างสรรค์ พบว่ารัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เน้นย้ำความสำคัญของนโยบายสนับสนุน Soft Power เพื่อผลักดันอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยให้เป็นที่รู้จักระดับนานาชาติ เสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ทั้งยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทยช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ

รัฐบาลไทยจึงให้ความสำคัญกับการใช้ Soft Power เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความมั่นคง และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในเวทีโลก พร้อมทั้งแนะนำหน่วยงานของรัฐให้ทำงานร่วมกับภาคเอกชน ครอบคลุมทั้งผู้ผลิต ศิลปินบุคลากร เบื้องหลัง เพื่อผลักดันให้ Soft Power เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุด ตามนโยบายที่มุ่งส่งเสริม วัฒนธรรม 5F ให้กลายเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมสำคัญของไทย ได้แก่ อาหาร (Food) ภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ (Film) การออกแบบแฟชั่นไทย (Fashion) ศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย (Fighting) และเทศกาลประเพณีไทย (Festival) โดยมีแนวทางนำเสนอสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมพัฒนา ศักยภาพทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1. อาหาร (Food) ความพยายามส่งอาหารไทยให้ไปครัวโลก 2. ภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ (Film) ความพยายามสานต่อความหวังการส่งออกภาพยนตร์ไทยไปสู่เวทีโลก 3. การออกแบบ แฟชั่นไทย (Fashion) การผลักดันผ้าไทยสู่เวทีแฟชั่นโลก 4. ศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย (Fighting) โดยการผลักดันให้ศิลปะการต่อสู้ประจำชาติอย่าง “มวยไทย” เป็น Soft power บนเวทีโลก และ 5. เทศกาลประเพณีไทย (Festival) การยกระดับเทศกาลไทยสู่เทศกาลนานาชาติ

สรุปได้ว่า อำนาจละมุน (soft power) หมายถึง พลังที่ก่อให้เกิดผลกระทบและสามารถโน้มน้าว ในการทำให้ผู้ถูกกระทำยอมรับด้วยความเต็มใจ ด้วยวิธีการละมุนละม่อมที่ชวนให้คล้อยตาม โดยอาศัยความรู้ ความเข้าใจ การวางแผนอย่างเป็นรูปธรรม และการเอาใจใส่อย่างต่อเนื่องและเพียงพอ จากผู้กระทำ โดยอำนาจนั้นจะก่อให้เกิดคุณค่า การพัฒนาและการขับเคลื่อนให้ไปสู่ความยั่งยืนได้ อย่างแท้จริง

7. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน

7.1 ความหมายเศรษฐกิจชุมชน

พัฒนาชุมชนอำเภอเนินขาม (2566) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่บุคคล หรือองค์กรชุมชน หรือเอกชนร่วมกิจการ ช่วยกันดำเนินงานโดยการประสานทำงานกับพหุภาคีในท้องถิ่น มีการใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ช่วยเหลือการผลิต การตลาด ทุน การจัดการ ร่วมกันในเรื่องเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การค้าขาย การบริการ การท่องเที่ยว การพัฒนา ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งผลต่อชุมชน เพื่อมุ่งให้เกิดรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชน ในท้องถิ่นที่ดีขึ้น

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2566) ได้ให้ความหมายเศรษฐกิจฐานราก คือ วิธีการผลิตของกินของใช้ หรือสินค้าและบริการของคนในชุมชน เพื่อตอบสนองความจำเป็นใน การดำรงชีพ ความต้องการ หรือความอยากของมนุษย์

สรุปเศรษฐกิจชุมชน หมายถึง พฤติกรรมของชุมชนในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชน เป็นกิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรชุมชนหรือเอกชนร่วมกิจการช่วยกันดำเนินงานด้วยตนเองทั้งหมด หรือบางส่วนโดยทำงานประสานกับพหุภาคีและผู้คนในท้องถิ่น อาจจะเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ และกำไรในชุมชนมาตามฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชน ในชุมชนให้ดีขึ้น

7.2 องค์ประกอบของเศรษฐกิจชุมชน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2566) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของเศรษฐกิจชุมชน มีดังนี้

1. มีการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างพลังในการทำงานร่วมกัน ความสามารถที่จะเจรจาต่อรองและประสานงานทั้งภายในและกับภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ
2. มีการจัดการระบบการเงินของชุมชน การบูรณาการทุนร่วมกัน มีกองทุนของชุมชนที่เข้มแข็งสามารถเป็นกลไกการเงินของชุมชนในการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจ สังคม อาชีพ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมของชุมชน และของคนในชุมชน
3. มีระบบการจัดการทุนชุมชนที่ครอบคลุมทุนทางสังคม ทุนมนุษย์ การฟื้นฟูทรัพยากร วิถีวัฒนธรรมภูมิปัญญา อัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ประวัติศาสตร์
4. มีระบบข้อมูลที่ทันสมัยรอบด้านทั้งภายในและภายนอก เพื่อการวิเคราะห์ระบบของท้องถิ่นอาชีพ รายได้รายจ่าย การผลิต ฐานเศรษฐกิจ ที่ดิน ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ข้อมูลความรู้ระบบเศรษฐกิจเกี่ยวข้องภายนอก เป็นฐานสำคัญในการวางแผนชุมชน การวางแผนเพื่อการตัดสินใจ การติดตามวัดผลและรายงานผล
5. มีระบบการผลิตของชุมชนทั้งขึ้นพื้นฐานและขึ้นก้าวหน้าที่ได้มาตรฐาน มีมูลค่าเพิ่มและสามารถเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจภายนอกได้
6. สร้างความร่วมมือในทุกระดับและทุกมิติ เพื่อให้เกิดความร่วมมือบรรลุเป้าหมายและสัมพันธภาพที่ดี ทั้งระดับกลุ่มต่อกลุ่ม กลุ่มกับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค หรือรวมตัวกันเป็นเครือข่ายประเด็นต่าง ๆ ได้ เช่น เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายข้าว เครือข่ายประมงพื้นบ้าน เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน เครือข่ายภูมิปัญญาวิถีวัฒนธรรม หรือการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น
7. มีระบบการอยู่ร่วมกัน หรือเคารพกติกา จารีตประเพณีในการอยู่ร่วมกัน ระบบสวัสดิการ การดูแลซึ่งกันและกันและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสังคมใหญ่อย่างสร้างสรรค์และเกื้อกูล

8. มีคุณธรรม จริยธรรมในการทำกิจกรรม การประกอบกิจการ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม หรือการดำรงชีวิต มีความเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยคนในชุมชนร่วมทุนร่วมกิจกรรมหรือกิจการ ในการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน มีสำนึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน

9. คนในพื้นที่ของชุมชนสามารถมีส่วนร่วม มีความรู้เรื่องราวการพัฒนาในพื้นที่รวมทั้งความรู้ในสังคมอื่น ๆ มีคุณภาพ มีความมั่นใจที่จะให้ความรู้ความเห็น ร่วมคิดร่วมทำ ตื่นรู้ มีความสร้างสรรค์ มีคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน ครอบครัวมีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้มากที่สุด

สรุปองค์ประกอบของเศรษฐกิจชุมชน เป็นลักษณะของการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ที่มีการจัดการ ประกอบด้วย ต้นทุนทางสังคม ต้นทุนของทรัพยากรบุคคล ต้นทุนทางทรัพยากร รวมถึงวิถีวัฒนธรรมภูมิปัญญา อัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น และประวัติศาสตร์ของชุมชนท้องถิ่น

7.3 กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2566) ได้กล่าวถึงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากหรือ เศรษฐกิจชุมชน ที่จะทำให้เกิดผลรูปธรรมที่ชัดเจน ต้องกำหนดแนวทางขับเคลื่อน ดังนี้

1. ใช้พื้นที่ตำบลเป็นตัวตั้ง โดยกำหนดให้มีดังนี้

1.1 เป้าหมาย คือ ระบบเศรษฐกิจชุมชนสร้างความสุขยั่งยืน

1.2 ยุทธศาสตร์ คือ สร้างระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนฐานราก ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสังคมมีความสุข

1.3 เครื่องมือ คือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนวัตกรรมเทคโนโลยี

1.4 มาตรการ คือ กำหนดให้พื้นที่ทุกระดับเป็นเขตเศรษฐกิจชุมชนพิเศษ

1.5 หลักการ คือ เศรษฐกิจปลอดภัย หรือเศรษฐกิจสีเขียว

1.6 พื้นที่ดำเนินงาน คือ ตำบล หรือท้องถิ่น

1.7 พื้นที่บูรณาการ คือ การรวม 2 - 3 ตำบลขึ้นไป ภายใต้ประเด็นงานร่วมที่ตำบลได้ปรึกษาหารือ และตกลงร่วมกัน

1.8 พื้นที่จัดการ คือ ใช้พื้นที่ระดับอำเภอ จัดการเป็นเครือข่ายระดับอำเภอจัดการตนเองครบวงจร ที่มีทั้งการผลิต การบริโภค การแปรรูป การซื้อขาย ทุน กำไร

2. สร้าง และพัฒนาแกนนำตำบล อำเภอ จังหวัด โดยตำบลและหน่วยงานในพื้นที่ ทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน ต้องรับรู้ ทำความเข้าใจต่อเป้าหมาย และวางแผนงานร่วมกัน

3. การสร้างกลไกการขับเคลื่อนทั้งในระดับประเทศ จังหวัด อำเภอ ตำบล และชุมชน เช่น มีการกำหนดตัวแทนในแต่ละระดับร่วมกับหน่วยงานภาควิชาการ เป้าหมาย และกำหนดแผนงานในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากร่วมกัน เป็นต้น การจัดทำแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น แผนการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการผลิต แผนการจัดระบบการกระจายสินค้า แผนการสร้างพื้นที่ทางการตลาด การเพิ่มรายได้ การลดหนี้สิน การมีคุณภาพชีวิตที่ดี การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นต้น

4. การพัฒนาองค์ความรู้ ที่มาจากกรอบคิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากโดยชุมชน เพื่อพัฒนาเป็นระบบข้อมูล องค์ความรู้ ขยายผล เผยแพร่ ใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับการจัดการทรัพยากรในชุมชน

5. การจัดการองค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการทุนชุมชน การจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคน กลไกในระดับต่าง ๆ การจัดการความสัมพันธ์ของระบบเครือข่ายทั้งแนวราบ และแนวดิ่ง เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การสร้างระบบเศรษฐกิจในระยะต่าง ๆ ภายใต้งบประมาณที่มีอยู่ เช่น ระยะสั้น ดำเนินการจัดการทรัพยากรในชุมชนให้เหมาะสม ระยะกลาง พัฒนาคนให้เข้าใจระบบเศรษฐกิจฐานรากที่ยั่งยืน และระยะยาว การตลาดภายในภายนอก และการสร้างและพัฒนาเทคโนโลยี เป็นต้น

สรุป กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน เป็นการดำเนินการที่สำคัญในการพัฒนาและยกระดับประเทศให้มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง เป็นการวางรากฐานที่มั่นคงให้กับเศรษฐกิจในอนาคต โดยการส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น

7.4 แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

Crowe J. A. (2006) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนในวอชิงตันโดยการศึกษาธรรมชาติและทุนทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาทุนทางสังคมจะทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้ดีกว่าการพยายามเสริมสร้างความแข็งแกร่งในทางอุตสาหกรรม โดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อชุมชนที่สามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ ชุมชนที่มีที่ตั้งที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และมีพื้นที่ใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางจะนำมาซึ่งความได้เปรียบในการเสริมความแข็งแกร่งในชุมชนนั้น ๆ

สรุปได้ว่า การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนมีความสำคัญต่อการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชน โดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน ส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนให้แข็งแกร่งอย่างยั่งยืน

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาทครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดและประเด็นคำถาม ในการวิจัย ที่ประกอบด้วยเรื่อง ความต้องการของชุมชนต่อการจัดการผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท เพื่อให้คนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มมีความมั่นคงและยั่งยืน การพัฒนารูปแบบและการสร้างมูลค่าเพิ่มการตลาดการพัฒนาารูปแบบ และการประเมินและปรับปรุงรูปแบบ ทั้งนี้ โดยสำรวจงานวิจัย และบทความทางวิชาการ ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ และแนวความคิดเรื่อง Soft Power เพื่อนำเสนอภาพรวมของผลการวิจัย ในประเด็นต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น และในส่วนท้ายของการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีการสรุปเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนของสถานะความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

งานวิจัยในประเทศ

วรรณา โชคบรรดาลสุข (2558) ศึกษา เรื่อง การพัฒนากลยุทธ์ทางการแข่งขันตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำหรับผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำจังหวัดราชบุรี ปัจจัยสู่ความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ ๒) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การแข่งขันที่เหมาะสมสำหรับผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มสตรีทอผ้าไทยทรงดำบ้านหัวเขาเงิน จังหวัดราชบุรี เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการรังสรรค์ข้อมูล (Constructivism) ครบทุกประเด็นแบบองค์รวม (holistic) ผลการศึกษา พบว่า มีปัญหาด้านต้นทุนการผลิตแพงขึ้น คนสนใจทอผ้าลดลง คุณภาพไม่ค่อยได้มาตรฐาน มีการแปรรูปน้อย ไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ชาตคนที่มีความรู้และฝีมือในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ด้านปัญหาด้านการตลาด พบว่า ขาดการประชาสัมพันธ์ การกระจายสินค้ามีน้อย ไม่มีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ ที่ผสมผสานกับเทคโนโลยีพื้นบ้าน ปัจจัยแห่งความสำเร็จ พบว่า ช่างทอรุ่นเก่าถ่ายทอดความรู้สู่ช่างทอรุ่นใหม่ที่สนใจ ใช้นวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการย้อมผ้า มีวัฒนธรรมผูกโยงกับผ้าไทยทรงดำ ในพิธีกรรมต่าง ๆ และมีวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ใช้กระบวนการกลุ่ม กลยุทธ์การแข่งขันที่เหมาะสมสำหรับผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี คือ สร้างคุณค่าของผ้าโดยเน้นว่าเป็นผ้าทอมือและเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างช่างทอรุ่นใหม่ ปลูกจิตสำนึก สืบสานอนุรักษ์ สร้างตราสินค้าในผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ สร้างเครือข่ายด้านการผลิตและการตลาด โดยมีหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาช่วยส่งเสริมสนับสนุน

อารีวรรณ หัสติน (2558) ทำการศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาและการสืบทอดผ้าทอไทพวน บ้านใหม่ จังหวัดนครนายก เพื่อศึกษาแนวทางและปัญหาการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอไทพวนบ้านใหม่ โดยศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า แนวทางการสืบทอดภูมิปัญญา แบ่งออกเป็น 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การสร้างกลุ่มผู้ถ่ายทอดและกลุ่มผู้สืบทอดให้มากขึ้นทั้งกลุ่มผู้ใหญ่และเยาวชน 2) การเพิ่มช่องทางการสืบทอดผ่านหน่วยงานภาครัฐและชุมชน มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และบูรณาการทุกภาคส่วน 3) การบันทึกเนื้อหาภูมิปัญญาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรป้องกันการสูญหายไป พร้อมตัวผู้ถ่ายทอด ปัญหาการสืบทอดภูมิปัญญาผ้าทอไทพวนบ้านใหม่ มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ถ่ายทอด มีจำนวนน้อยและเป็นผู้สูงอายุ 2) ด้านเนื้อหาขาดความต่อเนื่อง ด้านการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้า 3) ช่องทางการสืบทอดหลัก ๆ มีเพียงกลุ่มทอผ้ากลุ่มสตรีหัตถกรรมผ้าทอไทพวน 4) เด็กและเยาวชนไม่ค่อยให้ความสนใจที่จะรับการสืบทอด

ฐิติพันธ์ จันทรหอม (2559) ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้วยศิลปะและภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาเกี่ยวกับศิลปกรรมท้องถิ่นประเภทผ้าทอของชุมชนชาวไทยทรงดำ จ. นครปฐม 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอโดยใช้หลักการของศิลปะจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนชาวไทยทรงดำ 3) เพื่อพัฒนาชุมชนปฏิบัติการเรียนรู้ทางด้านศิลปกรรมท้องถิ่นของชุมชนชาวไทยทรงดำ ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบชุมชนมีส่วนร่วม และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก เลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจงในพื้นที่ผลิตศิลปกรรมท้องถิ่นประเภท ผ้าทอของชุมชนชาวไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษา พบว่า ภูมิปัญญาเกี่ยวกับศิลปกรรมท้องถิ่นประเภทผ้าทอชุมชนชาวไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม การสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ต่อมาหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการกำหนดรูปทรงและลวดลายทำให้เกิดรูปแบบทอผ้าที่ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเครือข่ายเพื่อพัฒนาบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำหลักการของศิลปะสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ 40 รูปแบบและให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพเหลือ 10 รูปแบบทำการทดลองตลาดเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนมากขึ้น ในภาพรวมการวิจัยนี้ได้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการจัดการความรู้โดยใช้การถ่ายทอดแบบชุมชนมีส่วนร่วม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

อภิชา พรเจริญกิจกุล (2559) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านแด่ล ตำบลประทุน อำเภอสักรุมิ จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และความคิดเห็นของชุมชนต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การสร้างมูลค่าเพิ่มผ้าไหมทอมือตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ 3) เพื่อทดสอบรูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ 4) เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการ

สร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือ ตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ใช้วิธีวิจัยและพัฒนา (Research & Development) โดยผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร คือ ประชาชนตำบลประทุน กลุ่มตัวอย่าง 229 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 17 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์การสร้างมูลค่าเพิ่มผ้าไหมทอมือตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนผ้าไหมทอมือ บ้านประทุน ได้รูปแบบ “BAN PRATOON Model” ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ระดมความคิด พัฒนาผลิตภัณฑ์ (B = Brainstorm product development) กำหนดราคา (A = Appraise) สร้างเครือข่าย เพิ่มช่องทางการค้า (N = Networking) สร้างศักยภาพให้ชุมชน (P = Potentiality Community) ยกระดับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น (R = Raising Knowledge) ความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (A = Assistance from Local Administrative Organization) นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ (T = Technologies) ศูนย์กระจายสินค้า (O = Outlet to customers) สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ (ON = Opportunity & New Market) โดยผ่านการรับรองรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญอันนำไปสู่ความพึงพอใจของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือที่ได้ประยุกต์ขึ้น กลุ่มผ้าไหมทอมือชุมชนบ้านประทุนสามารถนำรูปแบบไปสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ได้

สุจินดา เจียมศรีพงษ์ (2560) ศึกษา เรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย: กรณีศึกษาผ้าทอลายโบราณ เพื่อค้นหาเอกลักษณ์และการสื่อความหมายของลวดลายผ้าทอลายโบราณ และเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายโบราณสู่เชิงพาณิชย์ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้กลุ่มประชากร คือ กลุ่มทอผ้าบ้านภูผักไ้ ตำบลหินฮาว อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 25 ครัวเรือน ผลการศึกษา พบว่า เอกลักษณ์ของลวดลายผ้าไทยโบราณของกลุ่มบ้านภูผักไ้ เป็นผ้าชิ้นหัวแดงตีนก้น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีลายจำนวน 12 ลายบนผืนเดียวกัน แนวทางสร้างมูลค่าเพิ่มสู่เชิงพาณิชย์ คือ 1) ปรับลดจำนวนลวดลายบนผืนผ้าลง 2) พัฒนาลายเอื้อยให้เป็นลายใหม่ ทดลองนำผลิตภัณฑ์ใหม่ คือ ผ้าที่ได้พัฒนาจากลายโบราณเดิมพัฒนาเป็นหมอนอิง โซฟา ที่ใส่ iPad และการสร้างโลโก้ผ้าทอเพื่อสร้างการจดจำ

จุฑามาศ ดอนอ่อนบัว (2562) ศึกษา เรื่อง นวัตกรรมการพัฒนาผ้าฝ้ายทอมืออัตลักษณ์ท้องถิ่น จังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ผ้าฝ้ายทอมือจังหวัดเลย และนวัตกรรมกระบวนการผลิตผ้าฝ้ายทอมืออัตลักษณ์ท้องถิ่น จังหวัดเลย ประเมินกระบวนการพัฒนานวัตกรรมการพัฒนาผ้าฝ้ายทอมืออัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดเลยในพื้นที่ตำบลเชียงคาน ตำบลธาตุ และตำบลนาซาว ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง คือ กลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายทอมือในพื้นที่วิจัย ช่างฝีมือ นักวิชาการ ออกแบบ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามกึ่งสนทนากลุ่ม (focus group) และแบบประเมินผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP Product Champion : OPC) ผลการศึกษา พบว่า 1) อัตลักษณ์ผ้าฝ้ายทอมือท้องถิ่นจังหวัดเลย มีเทคนิคเฉพาะกลุ่ม คือ การย้อมเส้นด้ายด้วยสีคราม สีมะเกลือ และ

สีเปลือกไม้ สีจะไม่ตกเข้าหากัน เพราะแช่น้ำมะเกลือตอนย้อมด้วย เพื่อกันสีตก รูปแบบของผ้าทอ ทอผ้า ด้วยกี่แบบโบราณ โดยผู้หญิงเป็นคนทอ หลังว่างจากงานบ้าน ปัจจุบันมีการทอน้อยลงเนื่องจากใช้เวลานาน ลวดลายที่ทำได้ค้นขึ้นเองถือเป็นอัตลักษณ์ คือ ลายราชวัฒน์ ถือว่าเป็นลายต้นแบบในการทอผ้าของ จังหวัดเลย 2) นวัตกรรมการพัฒนากระบวนการผลิตผ้าฝ้ายทอมือ อัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดเลย เป็นการ เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือด้วยนวัตกรรม ภายใต้แนวคิดการใช้ความรู้ด้านเทคโนโลยีและ นวัตกรรม และการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ ผสมผสานวัฒนธรรม มีปัญหาท้องถิ่นอัตลักษณ์จังหวัดเลย เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือสู่รูปแบบสากล ภูมิร่วมสมัย เพื่อเพิ่มมูลค่า สร้างความแตกต่าง 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในกลุ่มผ้าทออีสานกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเกิดการเรียนรู้ เข้าถึง นวัตกรรม พลิกวิกฤตเป็นโอกาส ด้วยการคิดต่างและผลิตงานที่ตรงกับความต้องการของตลาด ต่อยอด มูลค่าทางการขายได้มากขึ้น สร้างศักยภาพและความยั่งยืนให้กับสินค้า การนำกระบวนการเรียนรู้แบบ มีส่วนร่วม สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ สมาชิกกลุ่มทอผ้ามีส่วนร่วมในการร่วมสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ อัตลักษณ์ท้องถิ่น ทั้งนี้ด้านการออกแบบและพัฒนานวัตกรรมผ้าฝ้ายทอมือ ทำให้เกิดกระบวนการ วิเคราะห์จากปัญหาที่เกิดขึ้นและจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม จึงเป็นการทำ ให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์

พินิจวรรณ บัวสระ และคณะ (2562) ศึกษา เรื่องยุทธศาสตร์การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอ พื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู 2) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู 3) เพื่อทดลองและสรุปผล การทดลองยุทธศาสตร์การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัญหาและความต้องการ เพิ่มมูลค่าผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผู้วิจัยจึงนำผลการสังเคราะห์ข้อมูลทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบริการ ด้านบุคลากร และ ด้านภาพลักษณ์ ไปจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การเพิ่มมูลค่าผ้าทอพื้นเมืองของ กลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู 2) ผลการกำหนดยุทธศาสตร์เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู ได้ 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1.1) การยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองสู่สากล 1.2) พัฒนาการบริการ อย่างครบวงจร 1.3) เสริมสร้างศักยภาพบุคลากร 1.4) ส่งเสริมภาพลักษณ์ของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง 3) ผลการทดลองใช้ยุทธศาสตร์เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู โดยนำยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมภาพลักษณ์ของกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไปทดลอง 1 กิจกรรมกับกลุ่มผ้าทอ ไหมขัดบ้านโนนงาม ในการค้นหาอัตลักษณ์ จังหวัดหนองบัวลำภู และสรุปผลการทดลองกิจกรรมได้ 4 ข้อ ได้แก่ 1) ผ้าและลวดลาย 2) วิธีการทอผ้า 3) สีเส้นของผ้า 4) นวัตกรรม

อรรพรรณ บุญพัฒน์ (2562) ศึกษา เรื่อง การสร้างอัตลักษณ์ของผ้าทอเชิงแสนจังหวัดเชียงราย สู่การเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาบริบทด้านผ้าทออำเภอเชียงแสน 2) เพื่อสร้างอัตลักษณ์ผ้าทอเชิงแสนสู่การเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการท่องเที่ยว ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า มีเพียง 3 ตำบลที่ยังคงสืบทอดศิลปหัตถกรรมทอผ้า ได้แก่ ตำบลเวียง ตำบลโยนก และตำบลศรีดอนมูล - ลายผ้าที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นอัตลักษณ์ของเชียงแสน ได้แก่ ลายขอฟันเสา โดยเลือกจากลายพื้นฐานเดิม 5 ลาย (ลายขอฟันเสา ลายเสื่อย้อย ลายกาแล ลายดอกมะลิ และลายไขปลา) - สร้างสรรค์งานเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าทางการท่องเที่ยว โดยอธิบายความและเรื่องเล่าผ่านลายผ้าที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของคนเชียงแสนเพื่อให้นักท่องเที่ยวรับรู้และเข้าใจในผลิตภัณฑ์ผ้าทอมากขึ้น

กมลรัตน์ วันชัย (2563) ศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ้าทอไทลื้อศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่ม 2) เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการทอผ้าไทลื้อ ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นเครื่องมือในการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มสตรีทอผ้าไทลื้อศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย 12 ราย ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ การปรับกระบวนการผลิตให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคโดยใช้วิธีการพัฒนาการออกแบบลวดลายผ้าที่มีความร่วมสมัยเหมาะสมมีเอกลักษณ์ของชาวไทลื้อ 2) จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการทอผ้าไทลื้อ พบว่า ต้นทุนการผลิตโดยเฉลี่ยของผ้าทอไทลื้อศรีดอนชัย 2365.33 บาทต่อผืน กำไรต่อยอดขายเฉลี่ยร้อยละ 13.04 อัตรากำไรต่อต้นทุนเฉลี่ยร้อยละ 14.99

กาสัก เต๊ะขันหมาก (2563) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาผ้ามัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลโคกเจริญ อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี เพื่อวิจัยและพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเน้นการเสริมพลังสู่การเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาไปด้วยกันใน 5 องค์ประกอบ คือ การสังเกต การสะท้อนคิด การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากผู้มีส่วนได้เสีย คือ ประชาชนด้านผ้ามัดหมี่ทอมือโคกเจริญ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนรวม 20 คน ใช้แนวความคิดการต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นกรอบในการวิจัย เก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์และสะท้อนข้อมูลอย่างต่อเนื่องตลอดการวิจัย ผลการศึกษาพบว่า 1) ภูมิปัญญาการทอผ้ามัดหมี่พื้นเมืองของตำบลโคกเจริญสามารถสร้างชื่อเสียงสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่องแต่เกิดการชะลอตัวลงของการตลาดจึงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา 2) สามารถพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ 15 ลวดลาย 28 แบบและบรรจุภัณฑ์ 1

แบบ 3) สามารถพัฒนาโอกาสและเพิ่มช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยการส่งเสริมการตลาดในลักษณะต่าง ๆ

ณัฐกานต์ ปันจุไร (2563) ศึกษา เรื่อง การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นตามอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านทรัพย์เจริญ ต. ปางมะค่า อ. ขาณุวรลักษบุรี จ. กำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อออกแบบและพัฒนาลวดลายผลิตภัณฑ์ผ้าทอด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นตามอัตลักษณ์บ้านทรัพย์เจริญ 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจกลุ่มผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นอัตลักษณ์ บ. ทรัพย์เจริญ โดยวิธีการออกแบบและพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนจากการสังเกตและสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการใช้ลวดลายและสีสันทนของกลุ่มทอผ้าขึ้นดินจกบ้านทรัพย์เจริญยังขาดลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง เนื่องจากกลุ่มนิยमतอผ้าขึ้นลวดลายอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ตามการสั่งซื้อเพื่อลดความเสี่ยงเรื่องตลาด ทำให้ขาดความมั่นใจในการพัฒนาลวดลายของตนเอง ผลการพัฒนา กลุ่มและชุมชนมีความเห็นว่า “ลวดลายดอกกระเจียว” เป็นอัตลักษณ์ผ้าขึ้นดินจกของบ้านทรัพย์เจริญ มีการปรับแก้ลวดลายให้เหมาะสมมีผลการประเมินความพึงพอใจกลุ่มผู้บริโภค ในระดับมาก

ณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวรรณ (2563) ศึกษา เรื่อง การยกระดับผ้าฝ้ายทอมือด้วยนวัตกรรมสิ่งทอฉลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นเมืองจังหวัดหนองบัวลำภู มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตวิสาหกิจชุมชนและผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือนวัตกรรมสิ่งทอฉลาด 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือนวัตกรรมสิ่งทอฉลาด ใช้วิธีผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้ผลิตวิสาหกิจชุมชนผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทผ้า ประชาชน ผู้บริโภค และนักท่องเที่ยวทั่วไป 400 ราย รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เชิงคุณภาพศึกษาเอกสารนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างพิจารณาเลือกซื้อผ้าฝ้ายทอมือจากชื่อเสียงและแบรนด์ นิยมซื้อจากแหล่งท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อใช้เองโดยตัดสินใจเลือกซื้อเฉลี่ย 1 - 2 ครั้งต่อเดือน ส่วนใหญ่สนใจสินค้าประเภทเสื้อผ้าและกางเกง และสนใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีลวดลายธรรมชาติ 2) ภาพรวมระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือนวัตกรรมสิ่งทอฉลาดอยู่ในระดับมากเมื่อจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน 3) แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือนวัตกรรมสิ่งทอฉลาด คือการนำนวัตกรรมสิ่งทอฉลาด ที่มีคุณสมบัติเก็บรักษาสมดุลอุณหภูมิ และเปลี่ยนสีตามอุณหภูมิ มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบและสร้างสรรค์ร่วมกับผ้าฝ้ายทอมือจังหวัดหนองบัวลำภูนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนได้

นวัตรกร อุมาศิลป์ (2563) ศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์: การพัฒนารูปแบบผ้าทอเกาะยอเพื่อการสร้างตราสินค้าและผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เพื่อพัฒนาลักษณะพื้นผ้า ลวดลายผ้า

พื้นผิวผ้า และรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอเกาะยอ เพื่อเป็นการพัฒนาผ้าทอเกาะยอในรูปลักษณะใหม่ โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ไม่กระทบต่อการทอผ้าแบบดั้งเดิม เนื่องจากผ้าทอเกาะยอเดิมมีลักษณะเป็น ผ้าทอยกดอกและพื้นผิวผ้าเรียบเสมอ เช่นเดียวกับผ้าทอทั่วไป ใช้วิธีผสมผสาน กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มาจากเนื้อหาวรรณกรรม บทความ และการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มประกอบการผ้าทอเกาะยอ ในมิติต่าง ๆ รวมกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ผลการพัฒนาแบบผ้าทอเกาะยอ เกิดรูปแบบ ลวดลายผ้าทอและพื้นผิวที่มีมิติจากการผสมผสานวัสดุเส้นได้ต่างชนิดต่างขนาดและเทคนิคการทอ โดยทอใช้เส้นด้ายพุ่งเป็นเส้นด้ายแพนซีทำให้ผ้าทอเกิดลวดลายที่เป็นอิสระและมีสีสัน รวมทั้งมี ผิวสัมผัสที่นูนขึ้น การใช้ได้พุ่งตีเกลียวผสมกับเส้นด้ายต่างขนาดทำให้ผ้าทอมีผิว สัมผัส นูน ต่างระดับ และการใช้เส้นด้ายพุ่งแบบใหญ่ฟูทำให้ผ้าทอมีลักษณะฟู การใช้เส้นด้ายพุ่งยิปซีพิเศษทอผสมทำให้ ผ้าทอมีความเงาและความด้านของผิวสัมผัส รวมทั้งมีลายยกดอกในผืนเดียวกัน ผู้วิจัยยังคงเส้นด้าย ยืนและตะกร้อเก็บลายแบบดั้งเดิมเพื่อคงวิถีการทอผ้าแบบเกาะยอดั้งเดิมเพื่อไม่ให้กระทบต่อวิถีการ ทอผ้าแบบดั้งเดิมของกลุ่มผู้ประกอบการ และเป็นต้นแบบผ้าทอและผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายให้กับ กลุ่มผ้าทอร่มไทรอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

โชติ บติรัฐ (2563) ศึกษา เรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาผ้าขึ้นตีนจกชุมชน บ้านสำราญราษฎร์ ตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษา สภาพการดำเนินงาน ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก 2) เพื่อศึกษา แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก 3) นำผลการวิจัยไป ใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าขึ้นตีนจก ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ 260 คน และเชิงคุณภาพ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาผ้าขึ้นตีนจกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน คือ 1.1) ด้านผู้นำกลุ่ม 1.2) ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ 1.3) ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญา 1.4) ด้านการส่งเสริมของหน่วยงาน ภาครัฐ 1.5) การจัดทำนายสินค้าผลิตภัณฑ์ 2) แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก ทางกลุ่มควรมีการทอผ้าขึ้นให้มีลวดลายที่ทันสมัย หลากหลาย เพื่อให้ตรงกับ ความต้องการของตลาดและหน่วยงานภาครัฐควรมีส่วนช่วยสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ 3) การนำผลการ วิเคราะห์ และผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และอนุรักษ์ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าขึ้นตีนจก พบว่า กลุ่มผู้วิจัยมีการออกแบบผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าขึ้นตีนจกในการนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น กระเป๋า ยามสะพาย เป็นต้น

ธัญนิชา วิโรจน์รุจน์ (2563) ศึกษา เรื่อง การจัดการเชิงกลยุทธ์ของผลิตภัณฑ์ผ้าทอบนพื้นฐาน เศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอบนพื้นฐานเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ วิเคราะห์ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

บนพื้นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 25 คน เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษา พบว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอบนพื้นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มี 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค 2) สร้างและประสานเครือข่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอในภูมิภาคอื่น 3) การทำความเข้าใจผู้บริโภค 4) ปรับเปลี่ยนและพัฒนาการดำเนินการทางการตลาด 5) การจดทะเบียนสิทธิบัตรและลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอบนพื้นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้แก่ ๑) ปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็งคือ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาผลิตด้วยมือเป็นหลัก จุดอ่อนคือ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอไม่มีความหลากหลายไม่ได้รับความนิยมจากวัยรุ่น 2) ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสคือ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอสามารถต่อยอดคัดแปลงเป็นผลิตภัณฑ์อื่น และอุปสรรค คือ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมีคู่แข่งชั้นได้รับความนิยมเฉพาะกลุ่มคนเท่านั้น

ภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (2565) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสิ่งทอชุมชนพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี (วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองลายโบราณบ้านสระบัวเก่า) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่ให้มีอัตลักษณ์โดดเด่น ตอบสนองความต้องการของชุมชนและตลาด ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ถ่ายทอดความรู้ในการย้อมสีธรรมชาติและการตัดเย็บรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองลายโบราณบ้านสระบัวเก่า โดยทดลองย้อมสีธรรมชาติจากวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น ผลการทดลอง พบว่า มีความเข้มของสีที่มีความคงทนต่อการซักเบื้องต้น รวมทั้งสารช่วยย้อมแต่ละชนิดจะทำให้ได้เฉดสีออกมาต่างกันไป นำผลที่ได้มากำหนดการออกแบบโครงสร้างสีผ้ามัดหมี่จากลายประจำถิ่น “ลายคอกม้า” จากลวดลายผ้าดั้งเดิมใช้องค์ความรู้พื้นฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ทันสมัย ส่งผลให้ชุมชนมีรายได้เสริมและมีกระบวนการจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ ขับเคลื่อนประสานความร่วมมือในชุมชนเพื่อผลิตในเชิงธุรกิจ สำหรับผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ความพึงพอใจด้านต่าง ๆ กับแนวโน้มในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ พบว่า ความพึงพอใจทางการตลาดอันประกอบด้วย รูปแบบผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับแนวโน้มในการพัฒนาเอกลักษณ์รูปแบบสินค้า

อิงอร เนตรานนท์ (2563) ศึกษาเรื่อง พลังอำนาจแห่งชาติซอฟต์แวร์ของไทยในศตวรรษที่ 21 โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาถึงพลังอำนาจแห่งชาติ Soft Power ของไทยในศตวรรษที่ 21 ที่ปรากฏใช้ (Actual Powers) ในการบริหารปกครองในช่วง พ.ศ. 2544–2560 2) เพื่อศึกษาถึงพลังอำนาจแห่งชาติ Soft Power ของไทยในศตวรรษที่ 21 ในช่วง พ.ศ. 2560–2563 ว่าจะมีรูปแบบใดบ้าง และ 3) เพื่อเสนอแนวคิดเรื่องพลังอำนาจแห่งชาติ Soft Power ของไทยในศตวรรษที่ 21 เครื่องมือที่นำมาใช้เป็น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากบุคคลและกลุ่ม (Focus Group) รวมทั้งข้อมูลจากเอกสารเชิงวิชาการ บทวิเคราะห์และงานวิจัย ผลการศึกษาพบว่า พลังอำนาจแห่งชาติดั้งเดิมมีศักยภาพไม่เพียงพอรับมือ

กับการบริหารราชการแผ่นดินยุคโลกาภิวัตน์ รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงจากแบบ Hard Power ดั้งเดิม ไปสู่การใช้ Soft Power และพบว่าตัวบ่งชี้หรือดัชนี Soft Power ได้แก่ สถาบันพระมหากษัตริย์ พุทธศาสนา องค์การเชิงสถาบัน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นชาวพุทธ เอกลักษณ์ และวัฒนธรรม ความเป็นไทย ค่านิยม นโยบายรัฐ ผลผลิตพื้นที่บ้านไทย อาหารไทย ละคร/ภาพยนตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ การทูต/นโยบายต่างประเทศ การแพทย์ทันสมัยและการแพทย์สมุนไพรไทย สถาบันการศึกษา กีฬาไทย กอล์ฟ มวยไทย – สากล และเบดมินตันไทย การสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ ในรูปของการรณรงค์ ส่วนข้อเสนอแนะ คือ การสร้างเสริมศักยภาพ Soft Power ของไทยในการสร้าง พันธมิตรร่วมเพื่อการพัฒนาประเทศสร้างดุลอำนาจสร้างองค์ความรู้การวิจัยและพัฒนา สร้างทุน มนุษย์สร้างปราชญ์ชาวบ้านใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การปฏิบัติที่ต่อเนื่องสืบทอดเจตนารมณ์แห่งรัฐ ปรับ รูปแบบการใช้ Soft Power ตามการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และ ปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ (Information Operation: IO) ที่เหมาะสม ให้ความรู้แก่ประชาสังคม ทุกระดับ แต่ภาพรวมการทำงานที่เชื่อมโยงกันของพลังอำนาจแห่งชาติยังไม่ชัดเจนส่วนข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ 1) รัฐควรมีการกำหนดทรัพยากร Soft Power ของไทย (Core Soft Power Resources) ในยุทธศาสตร์ชาติ 2) รัฐควรมียุทธศาสตร์ชาติ Soft Power ที่เป็นรูปธรรม 3) รัฐควรมีการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบ และจัดสรรงบประมาณที่ชัดเจนไม่ให้งานซ้ำซ้อน 4) รัฐควรจัดให้มีกระบวนการบูรณาการพลังอำนาจ แห่งชาติ Soft Power ของไทยให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินในรูป นโยบายสาธารณะด้านต่าง ๆ 5) ผลการศึกษาวิจัยนี้จะเป็นการวางรากฐานงานวิจัยที่เป็นคลังสมอง สนับสนุนการปฏิบัติงานของรัฐอย่างเป็นหลักการ ดังเช่นประเทศที่พัฒนาแล้ว เพื่อส่งเสริมให้เกิด งานวิจัยที่ช่วยในการบริหารประเทศได้อย่างทันสมัย และ 6) รัฐควรให้การส่งเสริมการศึกษาวิจัยแบบ ภาพรวม (Holistic View) ด้านกำหนดให้พลังอำนาจแห่งชาติ Soft Power ของไทยในศตวรรษที่ 21 ที่มี อิทธิพลในการสร้างพันธมิตรร่วมในการพัฒนาประเทศ

ลลิตา พิมพ์ (2564) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านมะยาง อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนและศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน พัฒนาด้านแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน และศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกลุ่ม ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มทอผ้าสไบชนิดบ้านมะยาง ผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การประเมิน การสนทนากลุ่ม การทดลอง การถ่ายทอดองค์ความรู้ ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน 66.75 คะแนน เกณฑ์คุณภาพดีน้อยหรือ ผลิตภัณฑ์ชุมชน เกณฑ์ D การพัฒนาด้านแบบผลิตภัณฑ์ คือ ผ้าสไบและผ้าพันคอย้อนสีธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์ ที่ได้มีความโดดเด่นคือ ใช้ภูมิปัญญามัดลายแบบดั้งเดิม ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น โดยผ้าพันคอมีคุณสมบัติ ผิวสัมผัสดี มีความนุ่ม มันเงา สามารถระบายความร้อน ดูดความชื้นได้ดี การวิเคราะห์ความเหมาะสมของ

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบโดยรวม มีค่าเฉลี่ยระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) โดยมีแนวทางการบริหารจัดการกลุ่ม คือ จัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ได้รับเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และปรับกระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม

เก่งรักดี กลิ่นเทศ (2565) ศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาผ้าซิ่นในคุ้มเจ้านายเมืองน่านสู่การพัฒนาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการออกแบบสิ่งทอร่วมสมัย เพื่อศึกษาวิถีชีวิตเรื่องราวในคุ้มเจ้านายเมืองน่านที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการสวมใส่ผ้าซิ่นและภูมิปัญญาในการทอผ้าซิ่นเมืองน่าน แล้วนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบลวดลายอัตลักษณ์จากพื้นที่โดยใช้หลักการพัฒนาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ในการถอดลักษณะสำคัญเพื่อสื่อสารลายอัตลักษณ์บนผืนผ้าในรูปแบบของสิ่งทอร่วมสมัย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการศึกษาค้นคว้าและใช้แบบสัมภาษณ์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ โดยใช้พื้นที่กรณีศึกษา 3 ส่วนคือ 1) คุ้มเจ้าราชบุตร หมอกฟ้า ณ น่าน 2) ภูมิปัญญาผ้าซิ่นน่าน 3) สิ่งทอร่วมสมัย ผลการศึกษา ได้กรอบแนวความคิดในการพัฒนาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ในรูปแบบของลวดลาย บนสิ่งทอร่วมสมัยต้นแบบ จากเทคนิคภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นจากการวางแผนคิดในการออกแบบ (concept to design) ว่า “น่านน่านสื่อกาล ลายมัดก่านสื่อใจ” โดยจัดให้สอดคล้องกับการให้คำนิยาม “ต้นทุนทางวัฒนธรรม” เพื่อค้นหาประเด็นองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดภูมิปัญญาคือ 1) ภูมิปัญญาการใช้ผ้าซิ่นในคุ้มเจ้านายเมืองน่าน และ 2) ภูมิปัญญาในวัฒนธรรมการทอผ้าซิ่นเมืองน่านโดยมีปัจจัยในแต่ละด้าน ที่ก่อให้เกิดภูมิปัญญา และนำองค์ความรู้ที่ค้นพบจากภูมิปัญญาทั้ง 2 ส่วนมาใช้พัฒนาอัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรมเพื่อใช้ออกแบบสิ่งทอร่วมสมัย โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนคือ 1) ลวดลายสิ่งทอจากการถอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม 2) การพัฒนาสิ่งทอร่วมสมัย โดยการออกแบบยังคงใช้วัฒนธรรมการทอแบบดั้งเดิมที่สะท้อนเรื่องราวเกี่ยวกับคุ้มเจ้านายผ่านลวดลายและดูทันสมัยเหมาะสมสำหรับสวมใส่ ในปัจจุบัน

จิราภรณ์ อินดี (2565) ศึกษา เรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของผ้าทอพื้นเมือง ชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมืองของชุมชนบ้านเชิงดอย ต. สบเตี๊ยะ อ. จอมทอง จ. เชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาผ้าทอพื้นเมืองเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่ม 3) เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมืองของชุมชนบ้านเชิงดอย กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น ที่อาศัยในชุมชนบ้านเชิงดอย ต. สบเตี๊ยะ อ. จอมทอง จ. เชียงใหม่ จำนวน 15 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผลการศึกษาพบว่า การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมืองบ้านเชิงดอยมาจากบรรพบุรุษที่สืบทอดต่อกันมา ผ้าทอมีลวดลายสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ในตัวเอง มีการพัฒนา โดยออกแบบผลิตภัณฑ์ และประยุกต์ลวดลายผ้าทอและถ่ายทอดการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้น่าสนใจ รักษาภูมิปัญญาด้านการใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติผสมผสานกับความรู้สมัยใหม่ สร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอโดยพัฒนาและส่งเสริมให้มีความ

น่าสนใจ มีตลาดใหม่ ๆ แต่ยังคงเอกลักษณ์ของผ้าทอดั้งเดิมอยู่แต่มีความทันสมัยมากขึ้นตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ซื้อทั่ววัย

ปิยะดา ทองบุญชู (2565) ศึกษา เรื่อง ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางผ้าไทยในจังหวัดเลย เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางผ้าไทยในจังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บแบบสอบถามทั้งทางออนไลน์และในพื้นที่วิจัย 432 ตัวอย่างสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ชุมชนมีบรรยากาศดีและธรรมชาติสวยงาม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน มีความเป็นเอกลักษณ์ที่มีเฉพาะถิ่น เช่น ภาษาพูดของบุคลากรในชุมชน มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภัทรานิษฐ์ สิทธิพนันท์ (2565) ศึกษาเรื่อง การออกแบบและพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าของชุมชนภาคใต้ทอมือในเขตพื้นที่ภาคกลาง มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อออกแบบและพัฒนาโครงสร้างสีผ้าทอของผ้าขาวม้าโดยผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการย้อมสีธรรมชาติจากวัสดุภายในท้องถิ่นให้สมาชิกกลุ่มเป้าหมาย 2) ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการออกแบบจัดชุดสีเส้นด้ายให้สมาชิกเพื่อพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ทอมือ ใช้วิธีการวิจัยทดลองและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ มีส่วนร่วม (PAR) ผลจากการทดลองย้อมสีและทดสอบความคงทนของสีต่อการซักตามมาตรฐานการทดสอบ AATCC Teat Method 61-2010 พบว่า เส้นด้ายเรยอนที่ย้อมได้ส่วนใหญ่มีความคงทนต่อการซักในระดับ 4 โดยเฉพาะสีที่ย้อมจากใบขี้เหล็ก ผลหม่อน ผักเพกา เปลือกมะพูด ดอกดาวเรือง เปลือกสะเดา และหมาก ส่วนสีที่ได้จากการย้อมด้วยแก่นฝาง ครั่ง และใบมะม่วง ให้สีที่มีความคงทนต่อการซักต่ำในระดับ 1 - 2 ส่วนผลการทดสอบความคงทนของสีต่อเหงื่อตามมาตรฐานการทดสอบ AATCC Teat Method 15 - 2010 พบว่าเส้นด้ายเรยอนย้อมสีธรรมชาติส่วนใหญ่มีความคงทนของสีต่อเหงื่อในระดับปานกลางถึงดีมากและไม่มีสีตกติดผ้ามีลดีไฟเบอร์ ยกเว้นเส้นด้ายที่ย้อมด้วยแก่นฝางมีความคงทนของสีต่อเหงื่อในระดับต่ำสุด นำผลการทดสอบการย้อมสีธรรมชาติที่ได้ไปกำหนดโครงสร้างสีและจัดชุดสีเส้นด้ายของผ้าทอโดยใช้วิธีการสอบถามแบบเฉพาะเจาะจง เลือกแบบลาย ในกลุ่มเป้าหมาย และถ่ายทอดองค์ความรู้ในการออกแบบจัดชุดสีเส้นด้ายให้สมาชิกเพื่อพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ทอมือ

แพรวภัทร ยอดแก้ว (2566) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่งในจังหวัดนครปฐมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการผลิตผ้าทอของกลุ่มผ้าทอโพรงมะเดื่อ อำเภอมะนังนครปฐม จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อวิเคราะห์ตลาดของกลุ่มผ้าทอโพรงมะเดื่ออำเภอมะนังนครปฐม จังหวัดนครปฐม 3) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่งในจังหวัดนครปฐมใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเสริมด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง คือ ประชาชนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและสมาชิกกลุ่มทอผ้า 10 คน เครื่องมือเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทอผ้าโพรงมะเดื่อใช้กี่ทอผ้าพื้นเมืองแบบโบราณหรือก๊อกระตุก กระบวนการผลิต 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การวางแผนการผลิต 2. การสำรวจผลิตภัณฑ์ 3. การตรวจสอบสินค้า 4. การสำรวจความต้องการของลูกค้า 5. ดำเนินการผลิต ผลการวิเคราะห์การตลาดของกลุ่มทอผ้า พบว่ามีกลยุทธ์ทางการตลาด 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านผลิตภัณฑ์ 2. การใช้ตราชื่อ 3. ด้านราคา 4. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 5. ด้านการส่งเสริมการขาย ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่งในจังหวัดนครปฐมมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 5 แนวทาง ได้แก่ 1. การเพิ่มจำนวนลวดลายบนผืนผ้า 2. การปรับลดจำนวนลวดลายบนผืนผ้า 3. การพัฒนาผ้าทอตีนจกให้มีลวดลายใหม่ 4. การใช้วัตถุดิบของเส้นด้ายย้อมสีธรรมชาติ

สรุปจากการทบทวนงานวิจัยไทยในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องพบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานที่มีการผสมผสานการวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิจัยและพัฒนา การศึกษาจากเอกสาร พร้อมทั้งมีการวิจัยเชิงปริมาณร่วมด้วย เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการผลิตผ้าทอมือ ตลอดจนผู้บริโภค ผู้ซื้อ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลส่วนใหญ่ใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ แบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง ประเด็นต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาพบว่าที่มีการศึกษาวิจัยมากที่สุด คือ การออกแบบและพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่า ซึ่งมีลักษณะงานวิจัยที่ศึกษาสภาพทั่วไปและบริบทของชุมชนและข้อมูลเดิมของผลิตภัณฑ์เพื่อนำมาเป็นฐานในการพิจารณาหาแนวทางในการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าแก่ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าทอมือชนิดต่าง ๆ ที่เกิดจากการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการพัฒนาส่วนใหญ่พบว่า การผสมผสานนวัตกรรมและความรู้สมัยใหม่เข้ากับอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่มีมาแต่เดิมสามารถทำให้ผลิตภัณฑ์มีความทันสมัย ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดที่มีความหลากหลายได้มากขึ้น ส่วนในประเด็นเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยตรงนั้น พบว่า มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการสืบทอด เนื่องจากผู้สืบมีจำนวนน้อยและสูงอายุการถ่ายทอดความต่อเนื่อง คนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจที่จะรับการสืบทอดเท่าที่ควร มีแนวทางแก้ไข คือ การสร้างเครือข่ายผู้ถ่ายทอด และบูรณาการความร่วมมือตลอดถึงการบันทึกภูมิปัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร ในประเด็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จ คือ การรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมที่เป็นต้นทุนทางสังคมของชุมชน นอกจากนั้น คือ ควรมีการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ด้านประเด็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์สรุปได้ว่าการศึกษาที่ใช้แนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไปใช้พัฒนาเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์โดยผสมผสานนวัตกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการกำหนดกลยุทธ์ในการแข่งขันด้วย นอกจากนั้นยังมีงานวิจัยที่มีการใช้เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ เพื่อทำการศึกษายุทธศาสตร์การเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองและการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาที่มีฐานมาจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยความสำเร็จ

ในการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าผ้าทอมือเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน อีกประเด็นหนึ่ง คือ Soft Power สำหรับประเด็นเกี่ยวกับ Soft Power ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่จะนำแนวคิดเรื่อง Soft Power ไปใช้ศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของรัฐผ่านการใช้ Soft Power ในมิติที่แตกต่างกันออกไป เช่น ในเชิงรัฐศาสตร์การปกครอง การส่งเสริมนโยบายด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น และมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่น่าสนใจ คือ รัฐควรมีการกำหนดทรัพยากร Soft Power ของไทย (Core Soft Power Resources) ในยุทธศาสตร์ชาติ และควรมียุทธศาสตร์ชาติด้าน Soft Power ที่เป็นรูปธรรม กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบ จัดสรรงบประมาณที่ชัดเจนโดยการบูรณาการพลังอำนาจแห่งชาติ Soft Power ของไทยให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินในรูปนโยบายสาธารณะด้านต่าง ๆ

งานวิจัยต่างประเทศ

Zafer Oter (2009) ศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเร่ร่อน : พรมสำหรับนักท่องเที่ยว ที่ทอโดยผู้หญิงตุรกี SAVING NOMADIC CULTURAL HERITAGE: CARPETS FOR TOURISTS WOVEN BY TURKISH WOMEN เพื่อถกเถียงเกี่ยวกับความสำคัญและบทบาทของสตรีตุรกีในการผลิตและจำหน่ายพรมในตุรกี บทบาททางประวัติศาสตร์ของสตรีเร่ร่อนและปัญหาปัจจุบันที่สตรีร่วมสมัยต้องเผชิญ การวิเคราะห์บทบาทที่เพิ่มขึ้นของการท่องเที่ยวในระบบเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับการผลิตมรดกทางวัฒนธรรมของผู้หญิง ปัญหาที่ผู้หญิงทอพรมต้องเผชิญในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทำมือแก่นักท่องเที่ยว ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (ผ่านการสัมภาษณ์ช่างทอพรม หัวหน้าท้องถิ่น) ข้อมูลทุติยภูมิ (บททวนวรรณกรรม) เพื่อนำมาวิเคราะห์ตีความ ผลการศึกษาพบว่า การทอพรมเป็นกิจกรรมของผู้หญิงแสดงถึงมรดกทางวัฒนธรรมของตุรกี เช่นเดียวกับมวยปล้ำน้ำมัน ครีวแห่งชาติ ประเพณีทอพรมปรากฏในนิทานพื้นบ้านของตุรกี ในมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม จินตนาการ จิตวิทยา ศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์ ความบันเทิง พรม เป็นของที่ระลึกของชีวิตเร่ร่อนรวมถึงสิ่งทออื่น ๆ ที่เป็นงานฝีมือ (ถักหรือทอ) เช่น ถุงเท้า เชือก เสื้อกันหนาว หมวก เสื้อโค้ท กระเป๋า พรมสวมนต์ ของขวัญ มรดกทางวัฒนธรรมอันมีค่านี้ เน้นย้ำโดย มาโคโปล และนักเดินทาง ศิลปิน จิตรกร และนักประพันธ์อื่น ๆ ความต้องการสินค้าทำมือนี้น้อยกว่าในอดีต เนื่องจากราคาค่อนข้างสูงและรสนิยมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่มีตลาดเฉพาะกลุ่มที่ยินดีต้อนรับและเห็นคุณค่าพรมทอมือคิลิม ซึ่งเป็นวัฒนธรรมชาติที่มีความหมายแฝงด้านสุนทรียศาสตร์ พรมทอมือช่วยอนุรักษ์เรื่องราวอันยาวนานและความทรงจำร่วมกันของชาติตุรกี ที่มีค่าเชิงสัญลักษณ์ เหมือนศิลปวัตถุที่อาจเป็นส่วนหนึ่งของตลาดศิลปะในระยะยาว คำแนะนำจากผลการวิจัยนี้ เพื่อช่วยให้มรดกของผู้หญิงเร่ร่อนในการทอพรมยังคงอยู่ต่อไป คือ 1) การตั้งสหกรณ์สตรีทอพรมระดับจังหวัดและท้องถิ่นโดยหน่วยงานท้องถิ่นควรเป็นผู้นำ 2) การพัฒนาชื่อแบรนด์ และ ฉลากพร้อมโลโก้ (สร้างความแตกต่าง เพิ่มคุณค่าด้วยการออกแบบและการผลิตในท้องถิ่น) 3) การให้กระทรวงการท่องเที่ยวและร้านค้าหัตถกรรมที่เป็นทางการเป็นผู้จำหน่าย

4) แยกแยะพรมนำเข้าจากพรมตุรกีด้วยการตรวจสอบ ดิฉลากและรับรองอย่างใกล้ชิด 5) การควบคุมการค้าพรมเอกชนผ่านหอการค้าและช่างฝีมือและตัวแทนหน่วยงานท้องถิ่น 6) มอบรหัสผลิตภัณฑ์อย่างเป็นทางการที่ไม่ซ้ำใครให้กับพรมทำมือทุกผืน ทำ tack ข้อมูลพรม ชื่อของช่างทอ ระยะเวลา วัสดุที่ใช้ เทคนิค รหัสการออกแบบระดับชาติ/ภูมิภาค 7) ให้การศึกษานักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ในฐานะผู้ซื้อพรมตุรกีแท้ ๆ ผ่านเว็บไซต์เกี่ยวกับพรมตุรกีทำมือ www.turkelhalilari.gov.tr 8) การสร้างภาพลักษณ์และการรับรู้ถึงแบรนด์ของพรมทำมือตุรกีในฐานะผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม เพื่อมอบเป็นของขวัญ และโฆษณาทางโทรทัศน์และป้ายประกาศ 9) ควรดำเนินการตามหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และหลักการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม 10) ร้านค้าปลีกพรมควรจ้างช่างทอผ้าสตรีในท้องถิ่นแบบเต็มเวลาหรือซื้อพรมจากพวกเขา 11) พรมเงินและเงินเดียวไม่ควรขายภายใต้ชื่อพรมตุรกี แม้ว่าจะทำด้วยมือและมีองค์ประกอบที่ออกแบบตามวัฒนธรรมตุรกีก็ตาม

Salihu Maiwada (2012) ศึกษา เรื่อง อุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรมและการสร้างความมั่งคั่ง: กรณีของอุตสาหกรรมสิ่งทอแบบดั้งเดิมในไนจีเรีย (Cultural Industries and Wealth Creation: The Case of Traditional Textile Industry in Nigeria) บทความนี้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาอุตสาหกรรมสิ่งทอแบบดั้งเดิม ซึ่งอุตสาหกรรมสิ่งทอมีหลากหลายสาขา เช่น การปั่นด้าย การทอผ้า การถัก การเย็บ การย้อมสี การเย็บปักถักร้อย การพิมพ์ และอื่น ๆ อุตสาหกรรมสิ่งทอขนาดใหญ่เป็นภาคส่วนหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดในโลก ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ในไนจีเรียก็ประสบปัญหาอย่างมาก แต่อุตสาหกรรมสิ่งทอทางวัฒนธรรมหรือแบบดั้งเดิมยังคงเฟื่องฟู การศึกษานี้ ได้อภิปรายเรื่องนี้โดยการทบทวนสถานการณ์ในบางรัฐของไนจีเรียที่เลือกมา ผลการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมสิ่งทอแบบดั้งเดิมของไนจีเรียมีลักษณะที่เป็นไปตามข้อกำหนดของ “อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม” ตลอดจน “อุตสาหกรรมสร้างสรรค์” แนวคิดของ “อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม” เน้นไปที่อุตสาหกรรมที่มีแรงบันดาลใจมาจากมรดก ความรู้ดั้งเดิม และองค์ประกอบทางศิลปะที่สร้างสรรค์ แนวคิดเรื่อง “อุตสาหกรรมสร้างสรรค์” ให้ความสำคัญกับบุคคลและแนวคิดสร้างสรรค์ ทักษะ และความสามารถส่วนบุคคลในการแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา อุตสาหกรรมทั้ง ๒ แบบนี้ นำไปสู่เป้าหมายพื้นฐานของการสร้างความมั่งคั่งและการสร้างรายได้ เนื่องจากการมีงานสร้างงานต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งสร้างรายได้ให้กับทีมงาน ชาวไนจีเรียที่มีส่วนร่วมในการทำงานด้านนี้อย่างต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติงานอุตสาหกรรมสิ่งทอแบบดั้งเดิม มีความสามารถและศักยภาพที่ได้มาจากการความตั้งใจพยายามที่เป็นระบบและยั่งยืน เพื่อดำเนินกิจกรรมหรืองานตามความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ของเขาได้อย่างราบรื่นและพร้อมปรับเปลี่ยนได้

Abraham Ekow Asmah (2015) ศึกษาเรื่องการทอผ้าเคนเต้ (Kente) และการท่องเที่ยวในกลุ่มเมืองเคนเต้ อินอะซานติ (Kente Inashanti) (Kente Weaving and Tourism in a Cluster of Kente Towns Inashanti) เพื่อมุ่งอธิบายกระบวนการเชิงสร้างสรรค์ของอุตสาหกรรมเคนเต้ (Kente) ในเมือง Bonwire Adawomase, Ntonso และ Tewobeabi ใช้วิธีการชาติพันธุ์วรรณา ผลการศึกษาพบว่า

ศูนย์อุตสาหกรรมต่าง ๆ ในเคนต์ มุ่งเน้นตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อส่งเสริมการตลาดวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า เนื่องจากมีการปฏิสัมพันธ์ที่กว้างขวาง และมีการตอบรับเชิงบวก จากสาธารณชนทั่วไป ช่างทอเคนต์ (Kente) ของ Bonwire Adawomase, Ntonso และ Tewobeabi เกิดประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ที่มีอัตลักษณ์และเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการผลิต ดังนั้นเมื่อนักท่องเที่ยว ช่างน้ำหนักราคาระหว่างแบบเก่ากับแบบใหม่ ก็พบว่า ผลิตภัณฑ์เคนต์ (Kente) ที่มีคุณภาพระดับส่งออกนั้น มีคุณค่าของการออกแบบดั้งเดิมผนวกกับนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ของแบบใหม่เข้าด้วยกัน ส่งผลให้ศูนย์อุตสาหกรรมเหล่านี้ เป็นเครื่องหมายการค้าของเคนต์ เมืองท่องเที่ยวระดับสากล

Ikegwu Jacinta Uchenna (2015) ศึกษาเรื่อง การทอผ้าแบบดั้งเดิมของอเคเวต์ (Akwete) เพื่อการท่องเที่ยวในชนบทไนจีเรีย (Akwete Traditional Weaving for Rural Tourism in Nigeria) วัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสม ในการปรับตำแหน่งอุตสาหกรรมทอผ้าแบบดั้งเดิมของ อเคเวต์ (Akwete) มาเป็นสินค้าเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การลดความยากจน โดยเฉพาะ ในหมู่สตรีและเยาวชน ใช้วิธีศึกษาเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ SWOT และการอธิบายด้วยทฤษฎีเมืองโลก (World City Theory) และใช้วิธีชาติพันธุ์วรรณา รวบรวมข้อมูล โดยผ่านการมีส่วนร่วมโดยตรงในกิจกรรมการผลิตผ้าพื้นเมือง ย้อมสีธรรมชาติและทอมือโดย 15 ครอบครัวเป็นเวลา 17 เดือน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การปรับตำแหน่งอุตสาหกรรมทอผ้าแบบดั้งเดิมจะเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ถ้ามีการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างคุ้มค่า มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานรองรับการท่องเที่ยวในชนบทของไนจีเรีย และมีการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น จะช่วยลดความยากจนและเพิ่มขีดความสามารถของ สตรีและเยาวชนในภูมิภาค จุดอ่อนที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ การใช้เครื่องมือที่ประดิษฐ์ขึ้นเองในท้องถิ่น เยาวชนชายหญิงไม่สนใจสืบทอดงานทอผ้า ความต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าทอแบบดั้งเดิมลดลง ผลกระทบจากค่านิยมแบบตะวันตก และอื่น ๆ เหล่านี้ถือเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

A.Y. Agung Nugroho, Suharsono (2018) ศึกษา เรื่อง การปฏิบัติของผู้ประกอบการเพื่อสังคม: กรณีศึกษาผู้ประกอบการผลิตผ้าทอมือจังหวัดนุซา เทงการ่า ติมอร์ (NUSA TENGGARA TIMUR) THE PRACTICE OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP. CASE STUDIES OF HANDWOVEN FABRIC ENTREPRENEURS AT NUSA TENGGARA TIMUR PROVINCE เพื่อแจกแจงบทบาทของผู้ประกอบการเพื่อสังคมในการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ไปพร้อม ๆ กับการสร้างรายได้เพิ่มขึ้นแก่คนในหมู่บ้าน ผ่านการผลิตผ้าทอมือแบบดั้งเดิมเตนนัน (Tenun) โดยเน้นไปที่การสืบค้นเรื่อง อิทธิพลของทุนทางสังคม ในการปฏิบัติการธุรกิจเพื่อสังคม ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม ชาวบ้าน ช่างทอผ้า ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่รัฐ-การสังเกตการณ์ การใช้ข้อมูลทุติยภูมิในหมู่บ้านที่ช่างทอผ้าทำกิจกรรมทอผ้าของเขา ผลการศึกษา เห็นทุนทางสังคมในมิติต่าง ๆ เช่น ทุนเชิงโครงสร้างทุนเชิงความสัมพันธ์และความรู้ความเข้าใจที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการเพื่อสังคม เห็นบทบาทสำคัญของผู้ประกอบการเพื่อสังคม ในการปลูกฝังการทำธุรกิจทอผ้าแบบดั้งเดิม โดยใช้ประโยชน์ของทุนทางสังคม

ผู้ประกอบการเพื่อสังคมสามารถดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมของเขาเองไปพร้อม ๆ กับการช่วยเหลือให้ช่างทอผ้ามีรายได้เพื่อครอบครัวและอนุรักษ์เทคนิคการทอผ้าแบบดั้งเดิม ผลการวิจัยยังมีการอภิปรายถึงข้อค้นพบและข้อบ่งชี้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมการประกอบการเพื่อสังคม ในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการอนุรักษ์วัฒนธรรม

Alhayat Getu Temesgen (2018) ศึกษา เรื่อง ศิลปะการทอผ้าด้วยมือและงานหัตถกรรมตามคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมในเอธิโอเปีย (The Art of Hand Weaving Textiles and Crafting on Socio-Cultural Values in Ethiopian) (Review) เพื่อศึกษาพัฒนาการที่เกิดขึ้นใหม่ของภาคการทอผ้าและงานฝีมือแบบดั้งเดิมที่มีคุณค่าในเอธิโอเปีย เก็บข้อมูลผ่านเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกต มีการสัมภาษณ์เพื่อสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม สังคม และสุนทรียภาพ ผลการศึกษาค้นพบคุณค่าดั้งเดิมพื้นฐานของการทอผ้าด้วยมือ และถกเถียงเกี่ยวกับ การพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอที่มีการแข่งขันสูงในโลก โดยมองถึงความท้าทายและโอกาสที่จะกลายเป็นช่องทางใหม่ของการผลิตเสื้อผ้าในแนวย้อนยุค หัตถกรรมสิ่งทอได้เข้าไปอยู่ในชีวิต สังคมและวัฒนธรรมของเอธิโอเปีย ชาวบ้านนิยมผลิตภัณฑ์จากช่างทอผ้าพื้นเมือง ถือว่าศักดิ์สิทธิ์และใช้ในพิธีเฉลิมฉลอง การทอผ้าด้วยมือและงานหัตถกรรมแบบดั้งเดิมเผยให้เห็นความสามารถเชิงสร้างสรรค์ เอกลักษณ์ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของช่างทอและผู้ใช้ นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญในการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม การสร้างงาน แหล่งท่องเที่ยว และความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ที่ได้รับเริ่มและนำมาใช้ ในอุตสาหกรรมหัตถกรรมสิ่งทอของเอธิโอเปีย

Nabaneeta Gogoi (2020) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนทอมือที่มีอยู่หลากหลาย ด้วยการผสมผสานลวดลายทอแบบอัสสัมและการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ (Development of diversified hand woven furnishing products with amalgamated assamese woven motifs and assessment of consumer preference) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนทอมือที่มีอยู่หลากหลาย และเพื่อประเมินผลเพื่อประเมินการยอมรับของผู้ใช้ วิธีการศึกษาใช้วิธีเลือกตัวอย่างผ้าแบบเจาะจงเพื่อศึกษาลวดลาย โดยรวบรวมมาจากแหล่งที่มาหลักและรองที่แตกต่างกัน ได้แก่ ลวดลายทอแบบอัสสัมที่ไม่ใช่ชนเผ่า และส่วนที่เป็นชนเผ่า ตัวอย่างที่เลือกมี ๒๒ แบบ ได้รับการพัฒนาด้านการออกแบบ โดยผสมผสานแบบเดิมมาสู่แบบใหม่ และผู้ตัดสินใจได้ ๑๒ แบบ นำมาพัฒนาและใช้กับเครื่องเรือนชนิดต่าง ๆ และประเมินความชอบของผู้ใช้ ผลการศึกษา พบว่า นวัตกรรมการออกแบบมีผลอย่างมาก ส่งผลต่อทางเลือกของผู้ซื้ออุตสาหกรรมเครื่องเรือนทอมือที่สมบูรณ์แบบ ต้องมีกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย มีการออกแบบใหม่ ๆ เพิ่มเติม และมีกลไกการตลาดที่เหมาะสม เพื่อให้มีความสามารถทางการตลาดสูงขึ้น การศึกษานี้ สามารถช่วยให้ช่างทอของรัฐอัสสัม มีมุมมองใหม่ ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เพื่อการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน

Hendrikus Pedro (2021) ศึกษา เรื่อง การปฏิรูปความเป็นผู้นำของผู้หญิงผ่านการผลิตผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติ (Transformation of women's leadership through producing natural-dyed hand-woven fabrics (ethnographic study on Palue weavers) วัตถุประสงค์เพื่ออธิบายกระบวนการเปลี่ยนแปลงของผู้นำสตรีทอผ้าชาว Palue ที่เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงการใช้สีในผ้าชิ้นจากสีเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและไม่เป็นไปตามประเพณี สู่วัสดุสีธรรมชาติที่ปลอดภัยกว่าและถูกต้องตามประเพณี ใช้วิธีชาติพันธุ์วรรณา รวบรวมข้อมูลโดยผ่านการมีส่วนร่วมโดยตรงในกิจกรรมการผลิตผ้าพื้นเมืองย้อมสีธรรมชาติและทอมือโดย 15 ครอบครัวเป็นเวลา 17 เดือน ผลการศึกษาพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงของความเป็นผู้นำเกิดขึ้นในแต่ละครอบครัวเหล่านี้ การใช้ส่วนผสมจากธรรมชาติที่ปลอดภัยกว่าในการทำสีผ้าชิ้นแทนที่ใช้สารเคมี ทำให้ผู้หญิงมีสุขภาพดีขึ้น ทำให้พวกเธอเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมในครัวเรือน ทำให้มีพลังมากขึ้น กล้าส่งต่อทักษะการทำผ้าชิ้นให้คนรุ่นหลังด้วยวัสดุสีธรรมชาติซึ่งปลอดภัยสำหรับเด็กด้วย ข้อค้นพบต่อมาคือ ผู้หญิงเป็นผู้จัดการอุตสาหกรรมการผลิตผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติโดยมีสามีและลูก ๆ ร่วมด้วย มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่สามีเต็มใจช่วยภรรยาทำงานย้อมผ้าและทอผ้า ความเป็นผู้นำของผู้หญิงในอุตสาหกรรมในครัวเรือนมีผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจในครอบครัว ตลอดจนในสหกรณ์และชุมชน

Jiali Li (2022) ศึกษา เรื่อง ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมสิ่งทอจากต้นกกตงกวน: มิติเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและทางเทคนิค เมืองตงกวน มณฑลกว่างตุง ประเทศจีน (WOVEN HANDICRAFT PRODUCTS FROM DONGGUAN REEDS: CULTURAL AND TECHNICAL IDENTITY DIMENSIONS, DONGGUAN CITY, GUANGDONG PROVINCE, CHINA) เพื่อค้นหาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานจากต้นกกตงกวนที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและทางเทคนิคของเมืองตงกวน มณฑลกว่างตุง ประเทศจีน ใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงพรรณนาและเชิงวิเคราะห์ (descriptive analysis) ขอบเขตการศึกษา ศึกษาหัตถกรรมเครื่องจักสานจากต้นกกตงกวน 1 ประเภท ผู้ให้ข้อมูล คือผู้เชี่ยวชาญด้านงานจักสาน 5 คน เครื่องมือรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์และสังเกต ผลการศึกษาพบว่า สินค้าหัตถกรรมสิ่งทอจากต้นกกตงกวน ในมิติเอกลักษณ์ งานจักสานมีเอกลักษณ์เชิงวัฒนธรรม ได้แก่ ความเชื่อ ประเพณี และภูมิปัญญาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานจากต้นกกตงกวน ส่วนในมิติทางเทคนิคที่พบในเครื่องจักสานจากต้นกกตงกวน ได้แก่ การจักสานตะกร้า การจักสานดอกไม้ ปลา และแมลง ลวดลายนกและรูปสัตว์ แถบแนวนอนลายก้างปลา ลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลายลูกเต๋า การถักเกลียวแบบโปร่ง การทอมือ มีงานจักสานจากวัสดุหยาบด้วย ซึ่งมีผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ คือ เสื่อรูปแบบต่าง ๆ และเครื่องตกแต่งบ้าน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Sofian Syaiful Rizal (2022) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมศักยภาพการปรับปรุงเศรษฐกิจ MSME เพื่อเผชิญกับตลาดสมัยใหม่จากมุมมองทางเศรษฐกิจอิสลาม (Development of a Creative Economy Based on Local Wisdom in Empowering MSME economic improvement to Face the Modern Market from a Sharia Economic Perspective)

เพื่อทำความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในฐานะกลยุทธ์ที่คาดว่าจะสามารถกระตุ้นความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติเพื่อเผชิญกับตลาดสมัยใหม่ ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้แนวทางเชิงพรรณนา เก็บข้อมูลจากการสังเกตการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เห็นตัวอย่างผู้วิจัยได้นำความเป็นจริงของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเสริมศักยภาพการปรับปรุงเศรษฐกิจของ msme เพื่อเผชิญกับตลาดสมัยใหม่ด้วยการศึกษา มุมมองทางเศรษฐกิจอิสลามที่ พีที (Paiton Energy: PT) พีโอ (Paiton Operation: PO) และการบำรุงรักษา อินโดนีเซีย (POMI) ผลการศึกษาพบว่า การเสริมศักยภาพของการปรับปรุงเศรษฐกิจ msme มีผลกระทบ ทวีคูณต่อชุมชนเนื่องจากผลิตภัณฑ์นี้มีส่วนช่วยขับเคลื่อนภาคการค้าบริการและ MSMEs สามารถฟื้นฟูกำลังภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนทั้งด้านการบูรณาการภาคเศรษฐกิจและการบูรณาการภาคสังคม และการสร้างความสามัคคีในสังคม การว่างงาน ความยากจนและการแสวงหาประโยชน์จากธรรมชาติ จำนวนมหาศาลซึ่งท้ายที่สุดแล้วทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในแง่ของการเติบโตทางสังคมและเศรษฐกิจ ยังคงเป็นปัญหาเดิม ๆ ที่ต้องมีการแก้ไข ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาความลงตัวเพื่อนำไปสู่แนวทางแก้ไข ปัญหาเหล่านี้ หนึ่งในนั้นคือการประสานกันทางเศรษฐกิจและภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งแน่นอนว่าสามารถกระตุ้นให้เกิดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและเพิ่มผลผลิตซึ่งจะช่วยปรับปรุงมาตรฐาน การครองชีพของคน แต่ยังคงรักษาวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นลักษณะเฉพาะที่มองจากมุมมอง ของเศรษฐศาสตร์อิสลาม

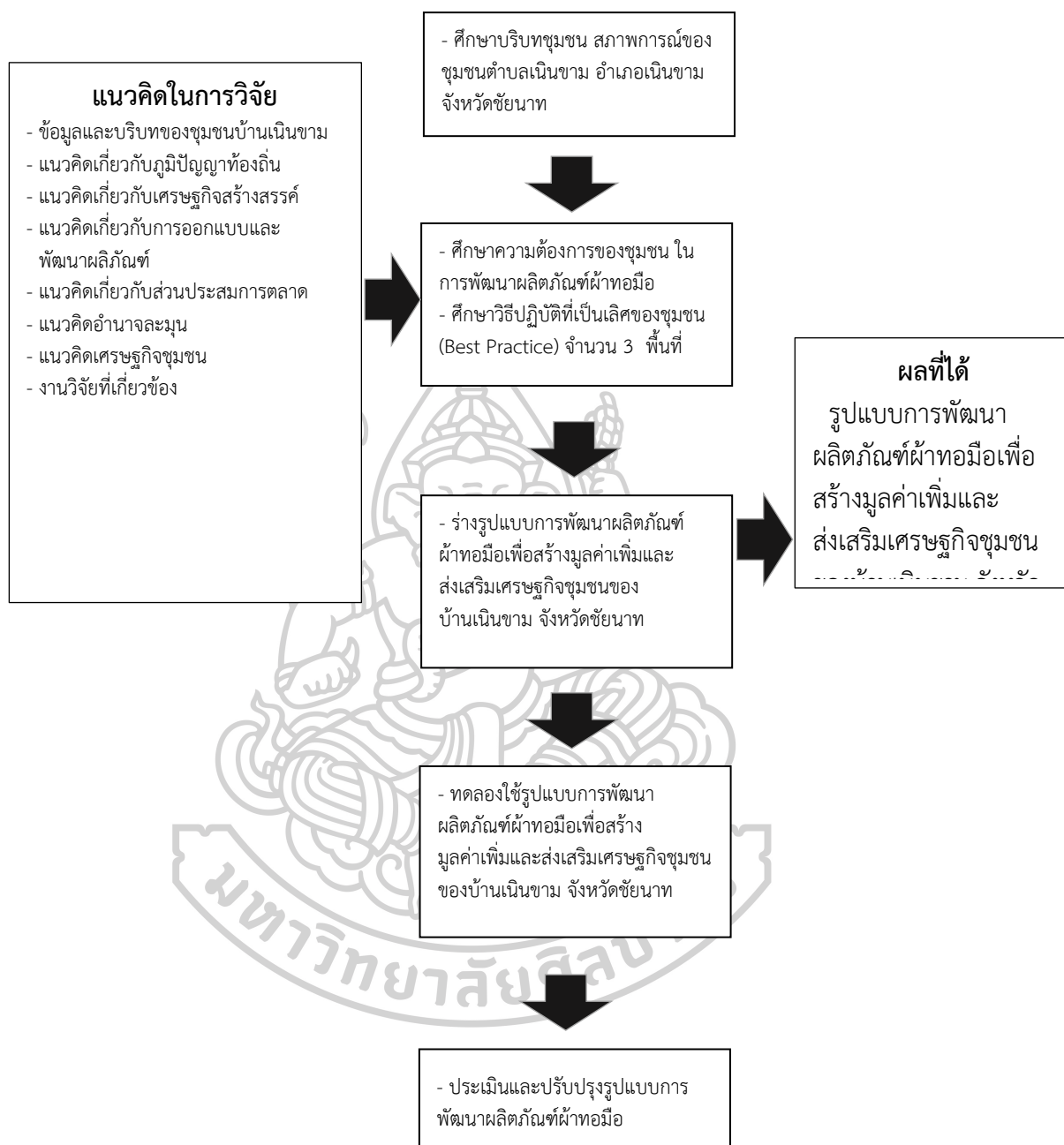
สรุปจากงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องพบว่า การนำเทคนิควิธีการทอผ้าในรูปแบบต่าง ๆ มาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจะก่อเกิดรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ซึ่งสามารถกระตุ้นให้เกิด ความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและเพิ่มผลผลิตซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพ ของผู้คน และนำไปสู่การลดปัญหาความยากจนของคนในชุมชน รวมถึงการถ่ายทอดเทคนิควัฒนธรรม ด้านการทอผ้า จากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนา ในภาคส่วนของเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นการยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือในการออกแบบพัฒนารูปแบบ ผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าและเพิ่มศักยภาพให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือสามารถแข่งขันจำหน่ายในตลาด ได้ตามความต้องการของกลุ่มลูกค้าทุกเพศทุกวัย เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน อย่างแท้จริงและยั่งยืน

9. กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของ บ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและบริบทของชุมชนบ้านเนินขาม และสร้างกรอบแนวคิด

จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Mr. John Howkins, 2001) การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Etzal, Walker & Stanton, 2001) ส่วนประสมการตลาด (Kotler, 1997) อำนาจละมุน (Joseph Nye) อ้างในสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน, 2022) เศรษฐกิจชุมชนสำหรับวิเคราะห์กระบวนการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท โดยการดำเนินการวิจัย (Research) นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรม (Innovation Development)

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพเป็นหลัก และยืนยันข้อมูลด้วยวิธีการเชิงปริมาณ วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้หลากหลายเทคนิค อาทิ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) การสำรวจข้อมูลทั่วไปจากกลุ่มเป้าหมาย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. พื้นที่ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยชุมชนบ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ซึ่งสาเหตุในการเลือก มีดังนี้

1. เป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้จากบรรพบุรุษของชุมชนบ้านเนินขาม ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนผ่านการถ่ายทอดมาจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนอย่างยาวนาน จนเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามที่สร้างชื่อเสียงในกลุ่มคนที่นิยมใช้ผ้าทอมือ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม มีทั้งผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและผ้าฝ้ายที่มีชื่อเสียงของจังหวัดชัยนาท โดยจังหวัดชัยนาทมีมติเห็นชอบให้ผ้าลายช่อใบมะขาม เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2565 เวลา 17.30 น. ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท ได้ทูลเกล้าฯ ถวายผ้าทอลายช่อใบมะขาม ลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดชัยนาท แด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี เพื่อเป็นการเกิดพระเกียรติและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา

2. พื้นที่ชุมชนบ้านเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท เป็นชุมชนที่มีผ้าทอมืออายุยาวนาน และรู้จักในวงการผ้าทอมือ มีความเหมาะสมในการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับสู่ความเป็นสากลมากขึ้น มีรูปแบบและแนวทางที่สามารถพัฒนาสู่ความเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาของชุมชน รวมถึงแนวคิดอำนาจละมุน โดยเน้นการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เกิดการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน และพื้นที่ดังกล่าวยังมีเคยมีการทำวิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท มาก่อน จึงเป็นแนวทางการพัฒนาที่เป็นประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมต่อกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขามในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

2. ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

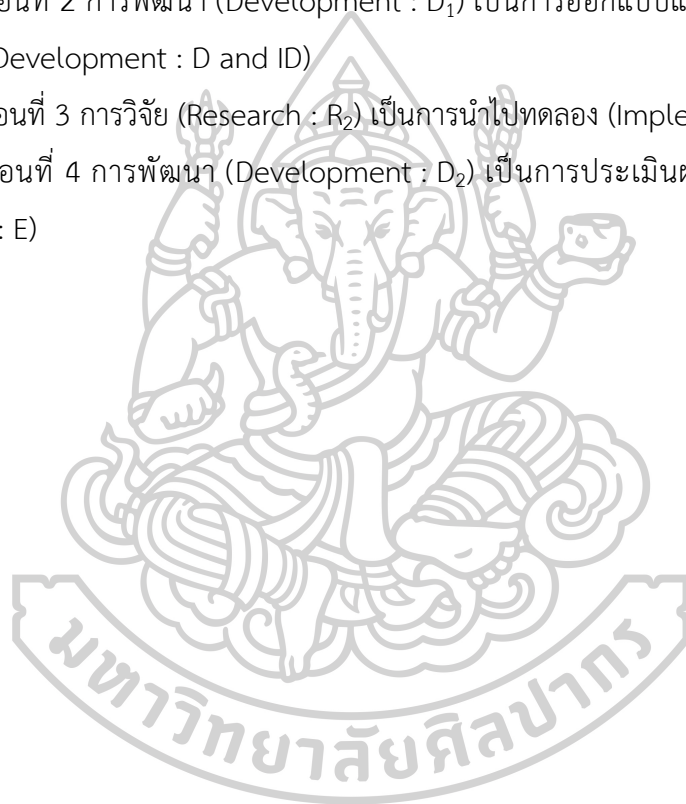
เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R_1) เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนา ศึกษาวิเคราะห์พื้นที่ที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ บริบทชุมชนตำบลเนินขามและความต้องการในการพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์

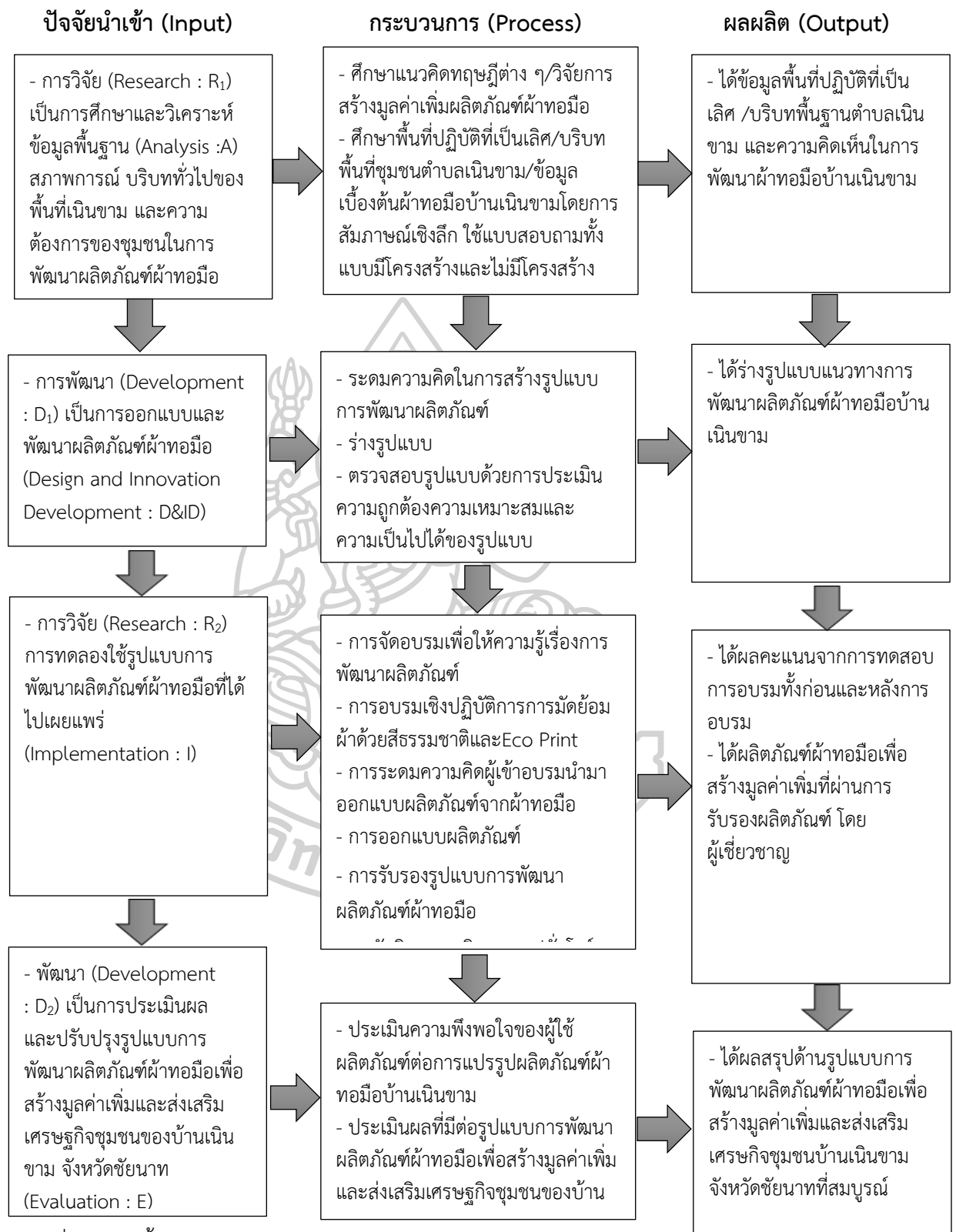
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D_1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Innovation Development : D and ID)

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R_2) เป็นการนำไปทดลอง (Implementation : I)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D_2) เป็นการประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation : E)

สามารถสรุปขั้นตอนการวิจัย ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4 แสดงขั้นตอนการวิจัย

ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

- วิธีดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้วางแผนกำหนดวิธีการและขั้นตอนดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์และความต้องการในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ

การวิจัย (Research : R₁) เป็นการศึกษาสภาพการณ์ การปฏิบัติที่เป็นเลิศ 3 พื้นที่ และ บริบทชุมชน ความต้องการของชุมชนในการพัฒนา (Analysis :A)

1. วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา และวิเคราะห์แนวคิดในการพัฒนา (Analysis :A) โดยกำหนดประเด็นดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

1.2 ศึกษา สภาพบริบท ข้อมูลของชุมชนด้านต่าง ๆ ของชุมชนบ้านเนินขาม โดยการใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของชุมชนต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

1.3 ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนบ้านเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ

1.4 ศึกษา สภาพบริบทของชุมชนและความคิดเห็นของชุมชนต่อความต้องการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชน และกลุ่มตัวแทนผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม

1.5 ศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศของชุมชน (Best Practices) ใน 3 พื้นที่ ดังนี้

1) ศูนย์เรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์และการพัฒนารูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ แบรินด์บายศรี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีเกณฑ์การเลือก คือ ชุมชนเวียงเก่า อาจารย์ช่างศักดิ์จิระ เป็นปรมาจารย์ด้านการออกแบบแฟชั่นระดับโลก ผู้ใส่ต้นทุนทางวัฒนธรรมทุกชิ้นงาน ผลิตภัณฑ์ผ้าร่วมสมัย และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2) กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง ตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน มีเกณฑ์การเลือก คือ เป็นกลุ่มทอผ้าที่นำภูมิปัญญาการทอผ้ายกดอกมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้รับรางวัลด้านสุดยอดภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาผ้าทอยกดอก และรางวัลตรานกยูงพระราชทานสีน้ำเงิน

3) กลุ่มสตรีทอผ้าศรีดอนชัย อำเภอเชียงทอง จังหวัดเชียงราย มีเกณฑ์การเลือกคือ เป็นกลุ่มสตรีที่มีการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้า ได้รับรางวัลชนะเลิศในการทอผ้าโดยใช้สีธรรมชาติและเทคนิคการทอ จากการประกวดการทอผ้า และมีความเชี่ยวชาญชำนาญและเทคนิคในการทอผ้าที่ยอดเยี่ยม

- วิธีดำเนินการ R₁ มีดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการวิเคราะห์เอกสาร โดยการทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท เป็นการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) จากการค้นคว้าเอกสาร ตำรา หนังสือ งานวิจัย ข้อมูลและบริบทของชุมชนบ้านเนินขาม การวิเคราะห์เชิงระบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ส่วนประสมการตลาด โดยนำมาจัดประเภท (Category) ตีความ (Interpretation) สรุปความ (Summary) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปผล และเขียนพรรณนา (Narration) เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดการวิจัย

2. ศึกษานโยบายของภาครัฐ ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

3. ศึกษาจากเอกสารข้อมูลของชุมชนบ้านเนินขาม จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินขาม และเทศบาลตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชนผ้าทอมือบ้านเนินขาม

4. ศึกษาสภาพการณ์พื้นที่ปฏิบัติที่เป็นเลิศ 3 พื้นที่ ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการพัฒนารูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือโดยอาจารย์ข้าง ศักดิ์จิระ เวียงเก่า แบรินด์ บายศรี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง ตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน และกลุ่มสตรีทอผ้าศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

5. สังเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของบริบทชุมชนผ้าทอมือบ้านเนินขาม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกมาสังเคราะห์เข้าด้วยกัน ส่งผลให้ได้ข้อมูลเชิงเอกสารและข้อมูลบริบทของกลุ่มผ้าทอมือของบ้านเนินขาม จากนั้นนำมาสังเคราะห์รวมกับข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

พื้นที่

พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้คือ พื้นที่ในเขตชุมชนบ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

ตัวแทนกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขาม จำนวน 20 คน

เกณฑ์การคัดเลือก

1. ผู้นำชุมชน ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 5 คน ต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

2. ผู้บริหารระดับสูงของจังหวัดชัยนาท ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 5 คน

3. ชาวบ้านในชุมชนบ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ที่ใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของบ้านเนินขามในชีวิตประจำวัน และอาศัยในชุมชนตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน

4. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนบ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท ที่มีความสนใจในผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือของบ้านเนินขาม และเข้ามาเที่ยวในชุมชนบ้านเนินขาม มากกว่า 2 ครั้ง จำนวน 5 คน

5. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 แห่ง คือ ประธานกลุ่ม 1 ท่าน รองประธานกลุ่ม 2 ท่าน เลขานุการกลุ่ม 1 ท่าน สมาชิกกลุ่ม 5 ท่าน รวม 9 ท่าน/กลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ เสนอแนะ และนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว มาหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

2. กำหนดข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตของการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ชุด คือ

2.1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท กำหนดข้อคำถามโดยครอบคลุม 8 ด้าน

2.2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของชุมชน (Best Practice) 3 พื้นที่ คือ

2.2.1 ศูนย์เรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์และการพัฒนารูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือแบรนด์บายศรี อำเภอมืองแพร จังหวัดแพร่

2.2.2 กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง ตำบลเวียงยอง อำเภอมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

2.2.3 กลุ่มสตรีทอผ้าศรีดอนชัย อำเภอยะโฮง จังหวัดเชียงราย โดยกำหนดข้อคำถามครอบคลุม 10 ด้าน

จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของเนื้อหา

การหาคุณภาพของเครื่องมือเชิงคุณภาพ

สำหรับวิธีการหาคุณภาพของเครื่องมือเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการตรวจสอบความเป็นปรนัย (Objectivity) ซึ่งดูจากความชัดเจนของข้อคำถามและคำตอบ และตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และภาษา โดยการพิจารณาจากนิยามเชิงทฤษฎี และนิยามศัพท์เฉพาะ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ตรวจสอบ รวมทั้งมีตารางแสดงประเด็นที่ต้องการวิจัยควบคู่กับข้อคำถามว่าแบบสอบถามนั้นมีความครบถ้วนสมบูรณ์ ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดหรือไม่ รวมถึงการ

พิจารณาความเป็นปรนัย (Objectivity) ในความชัดเจนของข้อความ และคำตอบว่าเข้าใจตรงกันหรือไม่ ซึ่งในการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ใช้การตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectivity Congruence : IOC)

โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ถ้าข้อความวัดได้ตรงจุดประสงค์	ได้ +1 คะแนน
ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นวัดตรงจุดประสงค์หรือไม่	ได้ 0 คะแนน
ถ้าข้อความวัดได้ไม่ตรงจุดประสงค์	ได้ -1 คะแนน

จากนั้นนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่ประเมินมารวมลงในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อความกับจุดประสงค์เพื่อหาค่าเฉลี่ย สำหรับข้อความแต่ละข้อใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 67) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
(Index of Item-Objective Congruence)

$\sum R$ = ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ศึกษาจะพิจารณาข้อความจากค่าเฉลี่ย ดังนี้ ถ้าข้อความที่ผู้วิจัยได้เตรียมไว้มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 – 1.0 ก็จะสามารถนำแบบสอบถามไปใช้ได้จริง แต่ถ้าข้อความที่ผู้วิจัยได้เตรียมไว้มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 จะพิจารณาปรับปรุงหรือตัดออกไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ต่อไปนี้
2. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยกำหนดวัน เวลาในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดประเด็นความคิด วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ แล้วเขียนพรรณนา

สรุปขั้นตอนการวิเคราะห์ R_1 (Analysis : A) ใช้การวิเคราะห์การวิจัยคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสองวิธีคือ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างนำมาสังเคราะห์เข้าด้วยกัน จากนั้นนำมาสังเคราะห์รวมกับข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลบริบทของชุมชนหมู่บ้านเนินขามและความคิดเห็นของชุมชนต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ

เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ในส่วนของข้อมูลสภาพการณ์ การปฏิบัติที่เป็นเลิศทั้ง 3 พื้นที่ นำมาสังเคราะห์ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ตามโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์

ตารางที่ 1 สรุปขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R₁)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ/การ วิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือเพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มและ ส่งเสริมเศรษฐกิจ ชุมชน	- ศึกษาเอกสาร นโยบายแนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง	- เอกสารแนวคิด ทฤษฎี หนังสือ งานวิจัย และ ข้อมูลสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้อง	- ตารางจำแนก ข้อมูล ตามกรอบ การวิจัย - ใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)	- ข้อมูลเกี่ยวกับ แนวคิดทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับแนวคิดการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้า ทอมือเพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มและ ส่งเสริมเศรษฐกิจ ชุมชน
2. ศึกษาสภาพ บริบทชุมชนผ้า ทอมือบ้านเนิน ขามและความ ต้องการในการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือบ้านเนิน ขาม	- ลงพื้นที่วิจัย ชุมชนบ้านเนิน ขามเพื่อสอบถาม และสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง	- ตัวแทนผู้ ประกอบ การค้า ทอมือบ้านเนิน ขาม / นักท่องเที่ยว/ผู้นำ ชุมชน/ คนในชุมชนบ้าน เนินขาม รวม 20 คน	- ข้อมูลเชิง คุณภาพใช้แบบ สัมภาษณ์เชิงลึก - ใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)	- ทราบข้อมูล บริบทชุมชนผ้าทอ มือบ้านเนินขาม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ/การ วิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
3. การศึกษา ชุมชนที่มีวิธี ปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)	- ศึกษาแนวการ ปฏิบัติที่เป็นเลิศ ของชุมชนโดย การลงศึกษาพื้นที่ 3 พื้นที่โดย สัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แบบสอบถาม ทั้งมีโครงสร้าง และไม่มี โครงสร้าง	- ผู้ให้ข้อมูลคน สำคัญของชุมชนที่ มีวิธีปฏิบัติที่เป็น เลิศ ได้แก่ ประธานกลุ่ม 1 คน รองประธาน กลุ่ม 2 คน เลขานุการกลุ่ม 1 คน สมาชิกกลุ่ม 5 คน รวม 9 คน/ กลุ่ม	- ใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) - ข้อมูลเชิง คุณภาพใช้แบบ สัมภาษณ์เชิงลึก - ใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลเชิง คุณภาพใช้แบบ สัมภาษณ์เชิงลึก - ใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)	- ทราบแนวทาง การพัฒนาศ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริม เศรษฐกิจชุมชน ของบ้านเนินขาม และทราบวิธีปฏิบัติ ที่เป็นเลิศของพื้นที่ ต้นแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D&D) รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการร่างรูปแบบ โดยผู้วิจัยได้ประมวล และ สรุปข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ได้ นำมาร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ นำเสนอ ตรวจสอบ

และประเมินร่างรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

วัตถุประสงค์ เพื่อร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

วิธีดำเนินการ

1. รวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 เพื่อเตรียมการจัดทำร่างรูปแบบ
2. ยกร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท
3. สรุปผลร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินการรับรองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 5 ท่านโดยมีเกณฑ์การเลือกดังนี้

เกณฑ์การเลือก

1. เป็นนักวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 2 ท่าน
2. เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับผ้าทอมือ จำนวน 2 ท่าน
3. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 1 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ใช้แบบประเมินและการสนทนากลุ่ม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินในการรับรองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาทใน 3 ประเด็น คือ คุณภาพ ความเป็นไปได้ และความถูกต้อง

ขั้นตอนการจัดทำรูปแบบ

1. รวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
2. จัดทำร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือจากข้อมูลหลังการวิเคราะห์
3. เสนอรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ แก่ผู้เชี่ยวชาญ
4. สรุปผลการพิจารณา ดำเนินการปรับปรุง แก้ไข
5. ได้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

การรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตรวจสอบความครบถ้วน และถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบประเมินใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ และเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตารางที่ 2 สรุปขั้นตอนการวิจัยที่ 2

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ/สถิติ	ผลที่ได้
1. นำข้อมูล พื้นฐานที่ได้ ศึกษาวิเคราะห์ ในขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ รูปแบบการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือ	- การรวบรวม ข้อมูล และ รายงานการวิจัย	- เอกสาร	- ประเด็นการ วิเคราะห์รูปแบบ การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ	- ได้ผลการ วิเคราะห์รูปแบบ การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือเพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มและ ส่งเสริม เศรษฐกิจชุมชน ของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท
2. ระบุเป้าหมาย และผลลัพธ์ที่พึง ประสงค์	- รายงานการ วิจัย	- เอกสาร	- แบบบันทึก ข้อมูล	- ได้ข้อมูลการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ/สถิติ	ผลที่ได้
3. นำร่างรูปแบบ การพัฒน ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือ เสนอ ผู้เชี่ยวชาญเพื่อ ตรวจสอบ รูปแบบ และ รับรองรูปแบบ	- จัดเตรียม เนื้อหา กิจกรรม สถานที่ และ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม การเสวนา - สรุปผลการจัด เสวนา	ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน	- แนวทางการ เสวนารูปแบบ การพัฒน ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือเพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มและ ส่งเสริมเศรษฐกิจ ชุมชนของ บ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท	รูปแบบการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือเพื่อ สร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริม เศรษฐกิจชุมชน ของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research : R2) การทดลองใช้รูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท (Implementation : I)

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อทดลองใช้รูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริม
เศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

การทดลองใช้รูปแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อเสริมสร้างความรู้ในด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม
และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนดำเนินการดังนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขามโดยวิทยากรจากกรมการพัฒนา
ชุมชน ในหัวข้อด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และ
ด้านกระบวนการ โดยมีการประเมินผล ด้วยวิธีการการอบรมเชิงปฏิบัติการ และประเมินความพึงพอใจ
ของผู้เข้าอบรมต่อการจัดอบรมดังนี้

1. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริม
เศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการได้นำแนวคิดมา
ประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 จัดทำแผนปฏิบัติการในการอบรมเชิงปฏิบัติ
- 1.2 กำหนดเนื้อหา และตารางการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย
- 1.3 ประสานการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประธานกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขาม ในการประชาสัมพันธ์เพื่อให้สมาชิกเป้าหมายเข้าร่วมอบรม

- 1.4 จัดเตรียมเอกสารเชิงปฏิบัติการกำหนดวันเวลา สถานที่จัดอบรมและการเชิญวิทยากร
- 1.5 จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้

2. การประเมินผลการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ด้วยการใช้แบบทดสอบความรู้ทั้งก่อนและหลังการอบรม (Pre-test และ Post-test)

3. แบบประเมินความพึงพอใจในการอบรมจากผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ
กลุ่มเป้าหมาย

ประธานและสมาชิกผ้าทอมือบ้านเนินขาม จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือเป็นแบบทดสอบ แบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่

1. แบบทดสอบความรู้ก่อนการเข้ารับการอบรม (Pre-test)
2. แบบทดสอบความรู้หลังการเข้ารับการอบรม (Post-test)

แบบทดสอบความรู้ก่อนการอบรมและหลังการอบรม ประกอบด้วย วิธีการ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบ จำนวน 2 ชุด ได้แก่ แบบทดสอบก่อนการอบรม และแบบทดสอบหลังการจัดอบรม โดยทดสอบกับสมาชิกผ้าทอมือบ้านเนินขามที่เข้ารับการอบรม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารการสร้างแบบทดสอบและหลักเกณฑ์การให้คะแนน
2. สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาข้อสอบเป็นลักษณะถูกและผิด

ใช้ทดสอบก่อนการอบรม และหลังการอบรม วิธีการตรวจให้คะแนนตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

การตรวจสอบเครื่องมือ

1. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบกับผู้ทรงคุณวุฒิใช้วิธีการตรวจสอบความเป็นปรนัย (Objectivity) ซึ่งดูจากความชัดเจนของข้อคำถามและคำตอบ และตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และภาษา โดยการพิจารณาจากนิยามเชิงทฤษฎี และนิยามศัพท์เฉพาะโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญอยู่ในภาคผนวก) ได้ตรวจสอบรวมทั้งมีตารางแสดงประเด็นที่ต้องการวิจัยควบคู่กับข้อคำถามว่าแบบสอบถามนั้นมีความครบถ้วนสมบูรณ์ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดหรือไม่ รวมถึงการพิจารณาความเป็นปรนัย (Objectivity) ในความชัดเจนของข้อคำถาม และคำตอบว่า

เข้าใจตรงกันหรือไม่ ซึ่งในการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ใช้การตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectivity Congruence : IOC)

2. จากนั้นนำผลการพิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน มาคำนวณ หาค่า IOC เป็นรายชื่อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการเก็บผลการทดสอบทั้งคะแนนก่อนการอบรม และหลังการอบรมมาเปรียบเทียบผลคะแนนจากทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล และรวบรวมแบบสอบถามจากการตอบของผู้เข้ารับการอบรมเพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อหลักสูตร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเปรียบเทียบคะแนนก่อนการอบรมและหลังการอบรม ด้วยสถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า (t-test) เพื่อหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05

หลังจากการอบรมเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ผู้วิจัยได้สอบถามถึงความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม

วิธีการดำเนินการวิจัย

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมเป็นการวัดระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือเชิงปริมาณ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้สอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่ได้รับในการอบรมการสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษาเอกสารการสร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม
2. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า โดยมีการแบ่งเกณฑ์ 5 ระดับ (Rating Scale)

ความพึงพอใจมากที่สุด	มีค่าคะแนน	เท่ากับ 5 คะแนน
ความพึงพอใจมาก	มีค่าคะแนน	เท่ากับ 4 คะแนน
ความพึงพอใจปานกลาง	มีค่าคะแนน	เท่ากับ 3 คะแนน
ความพึงพอใจน้อย	มีค่าคะแนน	เท่ากับ 2 คะแนน
ความพึงพอใจน้อยที่สุด	มีค่าคะแนน	เท่ากับ 1 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมของชุมชนบ้านเนินขาม ใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นผู้วิจัยรวมคะแนนทั้งหมดเพื่อแปรผลข้อมูล เกณฑ์การแปลความหมายความหมาย ดังนี้

ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น (interval scale) ใช้สูตรการคำนวณหาความกว้างของชั้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 99-100) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

เกณฑ์การแปลความหมาย

ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.21 – 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจ มากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 – 4.20 หมายถึง ความพึงพอใจ มาก

ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.61 – 3.40 หมายถึง ความพึงพอใจ ปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.81 – 2.60 หมายถึง ความพึงพอใจ น้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.80 หมายถึง ความพึงพอใจ น้อยที่สุด

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบกับผู้ทรงคุณวุฒิใช้วิธีการตรวจสอบความเป็นปรนัย (Objectivity) ซึ่งดูจากความชัดเจนของข้อคำถามและคำตอบ และตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และภาษา โดยการพิจารณาจากนิยามเชิงทฤษฎี และนิยามศัพท์เฉพาะโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ตรวจสอบรวมทั้งมีตารางแสดงประเด็นที่ต้องการวิจัยควบคู่กับข้อคำถามว่าแบบสอบถามนั้นมีความครบถ้วนสมบูรณ์ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดหรือไม่ รวมถึงการพิจารณาความเป็นปรนัย (Objectivity) ในความชัดเจนของข้อคำถาม และคำตอบว่าเข้าใจตรงกันหรือไม่ ซึ่งในการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ใช้การตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectivity Congruence : IOC)

2. จากนั้นนำผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน มาคำนวณ หาค่า IOC เป็นรายชื่อ

วัตถุประสงค์ที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัด workshop fashion show เพื่อแสดงผลงานกิจกรรมที่กลุ่มได้ร่วมกันสร้างสรรค์รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท

กลุ่มเป้าหมาย

เป็นสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามที่เข้าร่วมอบรม เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 20 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. แบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรม กลุ่มละ 5 คน แต่ละกลุ่มระดมความคิดในการนำรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท มาเป็นแนวทางในการประยุกต์ให้เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอมือ เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่บนพื้นฐานความคิดในการสร้างมูลค่าเพิ่ม
2. นำเสนอผลิตภัณฑ์โดยตัวแทนกลุ่ม และรายงานผลของคณะกรรมการการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชุมชนของบ้านเนินขามต่อวิทยากร และผู้เข้าร่วมอบรม แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ต่อผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท และนำเสนอแนวคิดของกลุ่มต่อที่ประชุม
3. มอบหมายให้ผู้เข้ารับการอบรมนำผลสรุปการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้ ไปทำการผลิตชิ้นงานใหม่ให้เป็นนวัตกรรมของกลุ่มทอผ้าบ้านเนินขาม คนละ 1 - 2 ชิ้นงาน
4. จัดเวทีแสดงผลงานรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่กลุ่มได้ร่วมกันสร้างขึ้น ซึ่งเป็น Soft Power พร้อมทั้งนำผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่มมาร่วมแสดงและจำหน่ายในงานแสดงแบบแฟชั่นโชว์ เพื่อเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลที่ได้จากการนำเสนอของแต่ละกลุ่มเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชุมชนของบ้านเนินขาม

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อตรวจสอบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่ผู้เข้ารับการอบรมผลิตโดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการออกแบบและแปรรูปจากการระดมความคิดในการพัฒนาการผลิตของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน คนละ 1 - 2 ชิ้นงาน โดยการนำความรู้ที่ได้รับผสมผสานกับแนวทางของรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือในรูปแบบที่แตกต่างและหลากหลาย

ผู้ให้ข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 1 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ทำการตรวจสอบ และประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 5 ท่าน เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

1. เป็นผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 2 ท่าน

2. นักออกแบบผลิตภัณฑ์และผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จำนวน 2 ท่าน
3. เป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 1 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินการรับรองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือในการสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ที่ผู้เข้ารับการอบรมได้ออกแบบและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ออกมาจำนวนคนละ 1 - 2 ชิ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม ที่ผู้เข้ารับการอบรมได้ออกแบบและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ออกมา และนำมาเสนอ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

เครื่องมือเชิงปริมาณ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม ที่ผู้เข้ารับการอบรมได้ผลิตขึ้นมา หลังเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการคนละ 1 - 2 ชิ้นงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมิน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยมาแปลผลตามเกณฑ์

สำหรับการแปลผลข้อมูล เกณฑ์การแปลความหมายความหมาย ดังนี้

ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น (interval scale) ใช้สูตรการคำนวณหาความกว้างของชั้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 123-129) ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

เกณฑ์การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	16 – 20	แสดงว่ามีความรู้ มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	11 – 15	แสดงว่ามีความรู้ มาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	6 - 10	แสดงว่ามีความรู้ ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	0 - 5	แสดงว่ามีความรู้ น้อย

ระยะที่ 2 เป็นผู้ประกอบการที่เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 20 คน โดยภายหลังการอบรม ผู้เข้ารับการอบรมได้ร่วมกันออกแบบและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ออกมาจำนวนคนละ 1 - 2 ชิ้น จากนั้นระดมความคิดรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

สามารถสรุปขั้นตอน R₂ การทดสอบใช้รูปแบบ หรือนำเครื่องมือไปประยุกต์ใช้ได้ดังต่อไปนี้

1. นำการพัฒนาในรูปแบบที่ได้จากขั้นตอน D₁ มาเผยแพร่ให้แก่สมาชิกชุมชนผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขาม โดยผ่านกระบวนการจัดอบรม เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท พร้อมทั้งมีการทดสอบความรู้ก่อนอบรมจำนวนขั้น (Pre-test) และการทดสอบความรู้หลังการอบรม (Post-test) เปรียบเทียบผลคะแนนโดยใช้สถิติอนุमान เพื่อทดสอบค่า (t - test)

2. การระดมความคิดจากผู้เข้ารับการอบรม โดยนำความรู้ที่ได้รับในการอบรมเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือมาแบ่งปันแลกเปลี่ยน โดยมีการแบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรม กลุ่มละ 5 คน ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ที่กลุ่มร่วมกันคิดมานำเสนอ พร้อมฟังข้อคิดเห็น และการเสนอแนะจากวิทยากร

3. การประเมินผลความพึงพอใจต่อการจัดอบรม เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ของสมาชิกชุมชนผ้าทอมือบ้านเนินขามที่เข้าร่วมการอบรม

4. มอบหมายให้ผู้เข้ารับการอบรมนำผลสรุปการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้ ไปทำการผลิตชิ้นงานใหม่ให้เป็นนวัตกรรมของกลุ่มทอผ้าบ้านเนินขาม คนละ 1 - 2 ชิ้นงาน

5. ประเมินและรับรองรูปแบบผลิตภัณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

6. จัดแสดงแบบผลงานผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่กลุ่มได้ร่วมกันสร้างขึ้น ซึ่งเป็น Soft Power พร้อมทั้งนำผลิตภัณฑ์ของแต่ละอำเภอมาร่วมแสดงและจำหน่ายในงานแสดงแบบผลงาน เพื่อเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

ตารางที่ 3 ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R₂) การทดลองการใช้รูปแบบ ประยุกต์ใช้ (Implementation : I) สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
- เพื่อทดสอบรูปแบบกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับชุมชนผ้าทอมือบ้านเนินขาม - เพื่อรับรองผลิตภัณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญ - เพื่อนำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือไปประยุกต์ใช้	- ภายหลังการอบรม ผู้เข้ารับการอบรมได้ร่วมกันออกแบบและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ออกมาจำนวนคนละ 1 - 2 ชิ้น จากนั้นระดมความคิดเห็นพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน	- ผู้ประกอบการที่เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 20 คน	- แบบประเมินผลความพึงพอใจต่อการจัดอบรม เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ของสมาชิกชุมชนผ้าทอมือบ้านเนินขามที่เข้าร่วมการอบรม	- ชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาทที่ผ่านการรับรองของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 เป็นการพัฒนา (Development : D₂) เป็นการประเมินผล และปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation : E)

วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้เสียต่อการประยุกต์ใช้รูปแบบแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชุมชนของบ้านเนินขาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

นำผลการทดสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์จาก การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท หลังจากสมาชิกกลุ่มผู้เข้าอบรมได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อเป็นสินค้าต้นแบบ เพื่อทดสอบการยอมรับผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยได้นำไปทดสอบความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์ (Product Testing) กับประชากรกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชุมชนของบ้านเนินขาม จากความพึงพอใจของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ต่อ

รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ และนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

กลุ่มเป้าหมาย

ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามผู้เคยเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชุมชนของบ้านเนินขาม รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในชุมชนตำบลเนินขาม รวมทั้งสิ้น 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม เพื่อนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดประเด็นความคิดวิเคราะห์ประเด็นสำคัญแล้วเขียนพรรณนา

สรุปขั้นตอน D₂ การประเมินผล และปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท จากนั้นนำข้อมูลการประเมินมาสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาทอย่างสมบูรณ์

ตารางที่ 4 สรุปขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D₂) เป็นการประเมินผล และปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation : E) สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
- เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้เสียต่อการประยุกต์ใช้รูปแบบแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชุมชนของบ้านเนินขาม	- การสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิด เพื่อประเมินความพึงพอใจ	- ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มผู้เข้าอบรม - ผู้นำชุมชน / ชาวบ้านในชุมชน รวม 20 คน	- วิเคราะห์เนื้อหาจากการระดมความคิด	- ได้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาทอย่างสมบูรณ์

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัย รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศและความต้องการของชุมชนในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จังหวัดชัยนาท 2) ศึกษารูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท 3) ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท และ 4) ประเมิน และปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท โดยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการณ์ การปฏิบัติที่เป็นเลิศและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือ จังหวัดชัยนาท

ตอนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจ ชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริม เศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและ ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาสภาพการณ์ การปฏิบัติที่เป็นเลิศและความ ต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จังหวัดชัยนาท

1.1 บริบทของพื้นที่ ที่ทำการศึกษากิจการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 พื้นที่ ประกอบด้วย

- 1) แบรินด์บายศรี จังหวัดแพร่
- 2) กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง จังหวัดลำพูน
- 3) กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย จังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัยได้ศึกษาภาคเอกสาร และลงศึกษาพื้นที่ต้นแบบการปฏิบัติที่เป็นเลิศทั้ง 3 พื้นที่ เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้ดังนี้

บริบท ประวัติความเป็นมา ด้านวิธีการดำเนินงานการบริหารจัดการของกลุ่มและการสืบสาน
ภูมิปัญญา

1) แบรินด์บายศรี จังหวัดแพร่

ภาพที่ 5 แสดงแผนที่จังหวัดแพร่

ที่มา : <https://search.app/EmwODYgiLgx2RjCM8>

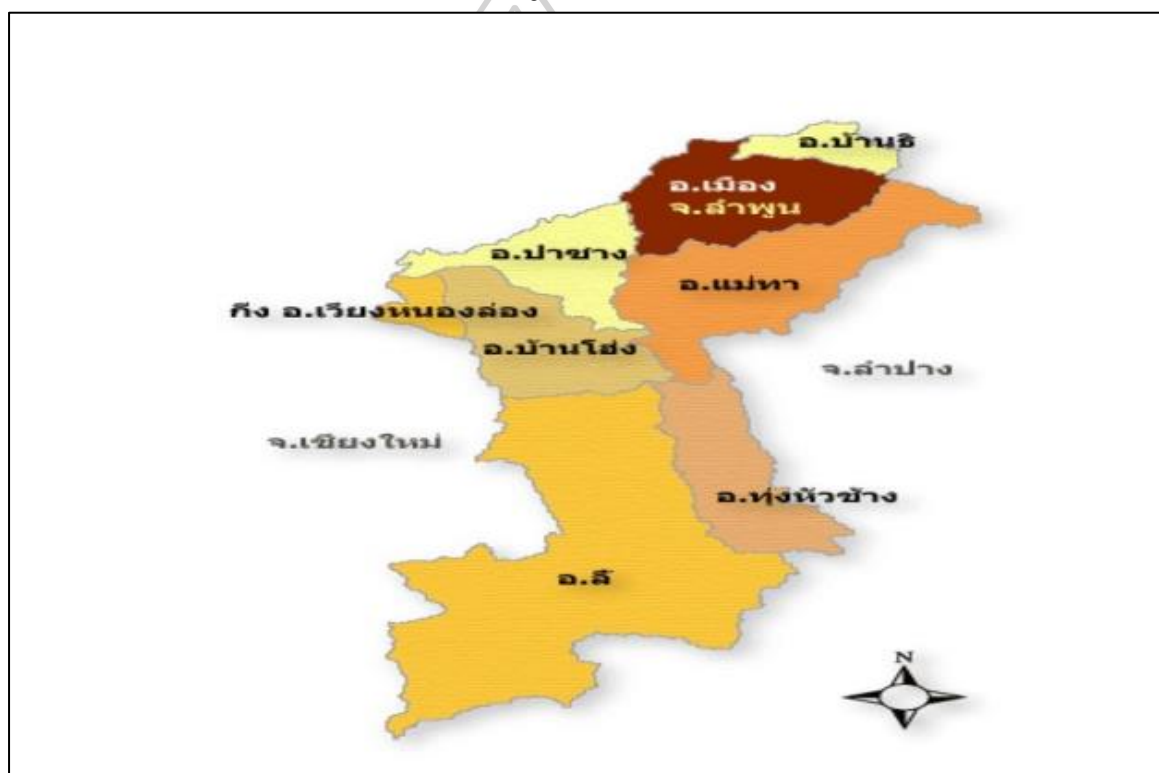
จังหวัดแพร่ แพร่เป็นเมืองเก่าแก่ มีประวัติศาสตร์มาช้านาน เป็นจังหวัดที่มีทุนทางวัฒนธรรม มีธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ พระธาตุช่อแฮซึ่งเป็นพระธาตุคู่บ้านคู่เมืองของ จังหวัดแพร่และเชื่อว่าเป็นพระธาตุประจำปีเกิดของคนเกิดปีขาล วัดพระธาตุมิ่งเมืองวรวิหาร แพะ เมืองผี คุ้มเจ้าหลวงเมืองแพร่ บ้านวงศ์บุรี และบ้านทุ่งโฮ้งหม้อห้อม หมู่บ้านทุ่งโฮ้ง เป็นชุมชนไทยพวนที่ ย้ายถิ่นฐานมาจากเมืองเชียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คำขวัญประจำจังหวัดแพร่ คือ “พระ ธาตุช่อแฮคู่เมือง นามกระเดื่องแพะเมืองผี ผ้าดีหม้อห้อม ถึงพร้อมวัฒนธรรม สวยล้ำธรรมชาติ” ซึ่งผ้า หม้อห้อมของจังหวัดแพร่มีชื่อเสียงระดับประเทศและ “แบรินด์บายศรี” เป็นอีกสถานที่หนึ่ง ที่หากมา เมืองแพร่แล้วต้องมาเยือน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือก “แบรินด์บายศรี” เป็นหนึ่งในพื้นที่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

แบรินด์บายศรี ตั้งอยู่ที่ 124/5 หมู่ 1 ถนนทุ่งโฮ้ง - ป่าแดง ตำบลเหมืองหม้อ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นวิสาหกิจขนาดย่อม (SME ขนาดย่อม) ก่อตั้งแบรินด์บายศรี ปี พ.ศ. 2537 ซึ่งก่อตั้งจาก ความชอบเรื่องผ้า เริ่มต้นจากทำผ้าบาติก แล้วต่อมาต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งผ้ามัดย้อม ผ้าพิมพ์ลาย

ผ้า Ecoprint ผ้าเพนท์สีและวาดลวดลาย ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับผ้าทอที่เป็นของไทยโดยใช้วัสดุธรรมชาติ ที่สามารถนำมาตกแต่ง แปรรูปให้สวยงาม เพื่อนำมาประดับออกแบบลงบนผืนผ้า โดยมีจุดยืนอยู่ที่ทุนวัฒนธรรมไทย นำทุนวัฒนธรรมเดิมมาทำให้เป็นรูปแบบสากล จำนวนสมาชิกปัจจุบันมี 28 คน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...แบรนด์บายศรีเป็นวิสาหกิจขนาดย่อม (SME ขนาดย่อม) จำนวนสมาชิก มี 28 คน โดยแบ่งเป็นฝ่ายผลิตและฝ่ายจำหน่าย ซึ่งฝ่ายผลิตมีหน้าที่ออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต สำหรับฝ่ายจำหน่ายมีหน้าที่ จัดทำบัญชีและบริหารบุคคล...”

2) กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง จังหวัดลำพูน

ภาพที่ 6 แสดงแผนที่จังหวัดลำพูน

ที่มา : <https://search.app/pcVZcUXWJjeSELQHA>

เมื่อนึกถึงจังหวัดลำพูนเราย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าเราต้องนึกถึงพระธาตุหริภุญชัย พระนางจามเทวี คุรุบาศรีวิชัย หัตถกรรมปูนปั้น แห่และแกะสลักไม้ และหัตถกรรมผ้าไหมลายยกดอก ที่มีชื่อเสียงมีอัตลักษณ์โดดเด่น ซึ่งหมู่บ้านแม่สารบ้านตองเป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงมีผลงานทอผ้าโดยใช้วิธีการยกดอก ระดับประเทศ หมู่บ้านแม่บ้านตองตั้งอยู่ คำขวัญจังหวัดลำพูน คือ พระธาตุเด่น พระรอดขลัง ลำไยดัง กระเทียมดี ประเพณีงาม จามเทวี ศรีหริภุญชัย กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง จังหวัดลำพูน ตั้งอยู่ทาง

ทิศตะวันออกของเมืองลำพูน ที่ตั้ง ตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก อธิบายว่า

“...บ้านแม่สารบ้านตองเป็นหมู่บ้านหัตถกรรมที่มีความโดดเด่น ในการทอผ้าทั้งผ้าไหมและผ้าฝ้าย คนในหมู่บ้านแม่สารบ้านตองสืบเชื้อสายจากชาติพันธุ์ยอง รัฐฉาน ประเทศเมียนมาร์ โดยได้ถูกกวาดต้อนเข้ามาในประเทศไทยทางลุ่มแม่น้ำกก ในสมัยพระนางจามเทวี ภาษาที่ใช้คือภาษามอญและภาษายอง หมู่บ้านแม่สารบ้านตองได้จำลองบ้านเมืองยอง รัฐฉานมาสร้างไว้ที่นี่ และได้นำภูมิปัญญาวัฒนธรรมการทอผ้าเข้ามาด้วย...”

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เจ้าดารารัศมี พระราชชายา มาทรงสอนให้คนในจังหวัดลำพูนทอผ้าด้วยวิธีการยกดอก ซึ่งในตอนแรกมีการสอนในคุ้มเจ้าก่อน แล้วจึงให้ช่างทอผ้ามาสอนคนภายนอก โดยหมู่บ้านแม่สารบ้านตองได้มีโอกาสรับการสอนในครั้งนี้ด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลัก อธิบายเพิ่มเติมว่า

“... ผู้หญิงทำอาชีพทอผ้า ผู้ชายทำอาชีพปลาลำปูนขึ้น ซึ่งหมู่บ้านแม่สารบ้านตองเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ได้รับการสอนการทอผ้า ด้วยวิธีการยกดอก ด้วยมีพื้นฐานการทอผ้าอยู่แล้วจึงทำให้การทอผ้า ด้วยวิธียกดอกของคนหมู่บ้านแม่สารบ้านตองมีความประณีตละเอียดงดงาม และยังคงใช้วิธีการทอแบบโบราณจนถึงปัจจุบัน...”

สำหรับวิธีการดำเนินงานการบริหารจัดการของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตองมี 5 กลุ่มใหญ่ มีสมาชิกรวมกัน 100 คน มีการประชุมกลุ่มทุก 3 เดือน มีการแบ่งผลกำไร 5-10 % กลุ่มมีการหาเครือข่ายโดยการติดต่อหน่วยงานทางราชการ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด เป็นต้น เพื่อออกงานแสดงผลผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายเพิ่มเติมว่า

“...ชาวแม่สารบ้านตองได้มีการรวมกลุ่มการทอผ้าขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2526 โดยการนำของคุณบัวจรรยา มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยกันร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิมของการทอผ้าโดยเฉพาะวิธีการทอยกดอกของบ้านแม่สารบ้านตองให้คงอยู่สืบไป และเพื่อสร้างอาชีพเลี้ยงดูครอบครัวให้คนในชุมชนมีรายได้ไม่ต้องไปทำงานที่อื่น...”

นอกจากนี้กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตองมีวิธีการดำเนินงานขยายเครือข่าย โดยได้สร้างเครือข่ายด้วยการให้ความรู้กับชาติพันธุ์กะเหรี่ยง อำเภอทุ่งหัวช้างจังหวัดลำพูน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก อธิบายว่า

“... วิธีการดำเนินงานขยายเครือข่าย เกี่ยวกับการทอผ้าด้วยวิธีการทอยกดอก แล้วทางชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงก็จะมารับวัตถุดิบจากบ้านแม่สารบ้านตองเพื่อนำไปทอผ้าจำหน่าย ซึ่งเป็นการขยายเครือข่ายและขยายการผลิตไปยังชุมชนอื่น ๆ...”

3) กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย จังหวัดเชียงราย

ภาพที่ 7 แสดงแผนที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ที่มา : กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร (<https://images.app.goo.gl/bvm1cmxNZb3NAiV7>)

กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย ตั้งอยู่ที่ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เดิมเป็นชาติพันธุ์ไทลื้อ อยู่ที่เมืองอุเหนือ แคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนานประเทศจีนตอนใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศลาว มีแม่น้ำโขงกั้น ต่อมาเกิดสภาวะยากลำบากการทำมาหากินฝืดเคือง และถูกจีนรุกราน ในปี พ.ศ. 2428 ชาวไทยลื้อจำนวนหนึ่งจึงได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย คือ บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย คำขวัญประจำจังหวัดเชียงราย คือ “เหนือสุดในสยาม ชายแดนสามแผ่นดิน ถิ่นวัฒนธรรมล้านนา ล้ำค่าพระธาตุดอยตุง” ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...บ้านศรีดอนชัยเป็นชุมชนของชาวไทลื้อ ที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย มีวัฒนธรรมด้านภาษา ใช้ภาษาไทลื้อสื่อสารกัน มีวัฒนธรรมอาหาร การสร้างบ้านเรือนเป็นวัฒนธรรมแบบไทลื้อ วัฒนธรรมการแต่งกายซึ่งชาวไทลื้อทอผ้าใส่เองมีการสืบทอด ภูมิปัญญาการทอผ้า โดยวิธีเกะลั้งและวิธีทอจากจากรุ่นสู่รุ่น ผ้าทอมือของชาวไทลื้อมีความประณีตสวยงาม...”

วิธีการดำเนินงานการบริหารจัดการของกลุ่ม มีการรวมกลุ่มทอผ้าขึ้น และได้มีการรวมกลุ่มขึ้น ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2533 มีสมาชิกจำนวน 12 คน สถานที่ตั้งกลุ่มคือบ้านพักของนางแว่นแก้ว ภิรมย์พลัด และได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานกลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัยตั้งแต่นั้น ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานการบริหารจัดการของกลุ่มว่า

“...กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตองปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 260 คน การเลือกคณะกรรมการ กลุ่มผ้า

ทอسترบ้านศรีดอนชัยจะเลือกโดยวิธีการแบ่ง เป็น 9 เขตจาก 4 หมู่บ้าน เลือกกรรมการได้ เขตละ 3 คน รวมคณะกรรมการทั้งหมด 27 คน ซึ่งจะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการทุก 4 ปี การประชุมคณะกรรมการ 27 คน จะจัดประชุมทุกเดือน ส่วนการประชุมใหญ่คือรวมสมาชิกทั้งหมด 260 คน จะจัดประชุมปีละ 2 ครั้ง...”

สรุปได้ว่า พื้นที่ต้นแบบการปฏิบัติที่เป็นเลิศต่างมีประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องการทอผ้า แล้วมีการต่อยอดโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เข้ามา เช่น แบรินด์บายศรี มีการต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ้ามัดย้อม ผ้าพิมพ์ลาย ผ้า Ecoprint ผ้าเพนท์สี และวาดรดลายลงในผืนผ้า กลุ่มทอผ้าแม่สารบ้านตอง ได้ต่อยอดผลิตภัณฑ์การทอผ้าโดยพัฒนาเทคนิคการยกดอกให้มีความละเอียดงดงาม มีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของตน ในส่วนกลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัยได้ต่อยอดผลิตภัณฑ์เน้นการทอแบบเกาะลัวะ และทอจก ซึ่งทุกพื้นที่ออกแบบผลิตภัณฑ์โดยมีจุดยืนอยู่บนทุนวัฒนธรรมของตน และใช้วัสดุธรรมชาติที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น รวมถึงสีที่ได้จากธรรมชาติ

วิธีการดำเนินงานการบริหารจัดการของกลุ่ม ทุกกลุ่มมีการรวมกลุ่มโดยแบ่งหน้าที่แต่ละคนอย่างชัดเจน มีเป้าหมายสำคัญคือการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ โดยพัฒนาปรับรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามสมัยนิยม เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยตามความต้องการของตลาด และเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพได้มาตรฐานสูงสุด

ด้านแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่ม

1) แบรินด์บายศรี จังหวัดแพร่

ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของแบรินด์บายศรี มีแนวทางในการพัฒนาผ้าทอมือโดยนำแพชชั่นปัจจุบันมาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น แล้วออกแบบแปรรูปผลิตภัณฑ์เป็นแบบ Thai Style ในรูปแบบที่ทันสมัย สวมใส่ได้จริง การอนุรักษ์มีความผสมผสานไปกับปัจจุบัน เปลี่ยนวิธีคิดของรูปแบบผลิตภัณฑ์เดิม ๆ สร้างผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ผลลัพธ์ที่ได้ คือ ส่งเสริมเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปัจเจก คือตัวผู้ผลิต แล้วกระจายรายได้ถึงชุมชน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...แบรินด์บายศรีเริ่มต้นผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก ภายใต้ concept นำทุนวัฒนธรรมเดิมมาทำให้เป็นรูปแบบสากล เน้นทุนทางวัฒนธรรม นำเอาวัฒนธรรมเดิมมาสร้างเป็นลวดลายของผ้า ได้แก่ การนำเอา สถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย การปักตุ้งลายของตุ้ง อาหาร เสื้อผ้า ลวดลายของเขารามิกลายคราม รวมถึงสัตว์ชนิดต่าง ๆ นำมาดีไซน์ออกแบบเป็นลวดลายลงในเสื้อผ้า กระเป๋า กางเกง เครื่องประดับต่าง ๆ ของแบรินด์บายศรี...”

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้องผลิตควบคู่กับการตลาดเพราะสุดท้ายก็ต้องนำไปจำหน่ายเข้าสู่เรื่องของธุรกิจ การนำเทคนิควิธีการต่าง ๆ มาใช้ทำให้สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผ้าทอมือได้เป็นอย่างดี เช่น Ecoprint เทคนิคการมัดย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ โดยเฉพาะการเพนท์สีหรือวาดรูปให้เกิดลวดลายผสมผสานกับเทคนิคอื่น ๆ เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของแบรนด์บายศรี แต่ละชิ้นงาน การออกแบบต้องจัดวางองค์ประกอบที่มีทั้ง วัสดุ สี พื้นผิว ลวดลายเทคนิคผสมผสานกันอย่างลงตัว ผลิตภัณฑ์คงความเป็นไทยแต่เป็นรูปแบบสากล ก่อนฟองสบู่แตกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ดีมากหลังเกิดวิกฤติฟองสบู่แตกวิกฤติต้มยำกุ้ง เศรษฐกิจแย่เป็นแคในประเทไทย ส่วนประเทศในยุโรป อเมริกาและญี่ปุ่นเศรษฐกิจยังดีอยู่ ช่วงเวลานั้นแบรนด์บายศรีได้นำผลิตภัณฑ์ ออกแสดงโชว์ผลงานในงานต่าง ๆ เช่น งาน Big Bangkok International Gift งานแสดงแบบแฟชั่น เป็นต้น ทำให้ได้รับออเดอร์จากต่างประเทศ ทั้งประเทศแถบยุโรป อเมริกา และญี่ปุ่น...”

2) กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง จังหวัดลำพูน

แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง เน้นการทำผลิตภัณฑ์ที่เป็นการรักษาสิ่งแวดล้อม ใช้เทคนิคการย้อมสีธรรมชาติ ซึ่งเป็นการลดปัญหาน้ำเสีย ลดปัญหาสารเคมี ลดโลกร้อนและเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์เน้นเทคนิคการทอด้วยวิธียกดอกที่ละเอียดงดงามและเลือกใช้วัตถุดิบเส้นไหมที่ดีที่สุดในการทอ นอกจากนี้กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตองยังรณรงค์การสวมใส่ผ้าไทย โดยจัดทำโครงการผ้าไทยใส่ให้สนุก และศึกษาขยายโบราณที่มีความยากมากขึ้น ใช้เวลาทอมากขึ้นแต่มีความประณีตละเอียดงดงามมากขึ้นด้วย เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพราะเมื่อจำหน่ายจะได้ราคาสูงขึ้น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...สำหรับผ้าทอมือของกลุ่มจะมีการผลิตผ้าด้วยการใช้วิธีทอด้วยลวดลายที่มีลักษณะพิเศษของแต่ละลายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการคิดค้นสร้างลายใหม่ ๆ ขึ้น เช่น ลายเดิมคือลายดอกพิกุล กลุ่มคิดค้นต่อยอดลายดอกพิกุลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการนำลายกาแลซึ่งเป็นลวดลายปูนปั้นที่อยู่ตามโบสถ์ตามฝาผนังของวิหารวัด มาออกแบบเป็นลวดลายลงในผืนผ้าได้ ลายใหม่คือ ลายดอกพิกุลกาแลโบราณ นอกจากนี้ยังมีลายดอกพิกุล 3 กลีบ ลายดอกพิกุล 4 กลีบ ลายดอกมณฑาสุวรรณค์ เป็นต้น...”

3) กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย จังหวัดเชียงราย

สำหรับแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของกลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย ผ้าทอทุกผืนของกลุ่มจะเน้นสีธรรมชาติ เน้นเปลี่ยนจากสีเคมีมาเป็นสีธรรมชาติเพื่อลดโลกร้อนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม กลุ่มทอผ้าบ้านศรีดอนชัย ศึกษาทดลองใช้สีธรรมชาติต่าง ๆ ตลอด เพื่อให้ได้สีใหม่ ๆ จากวัสดุธรรมชาติ เช่น เดิมใช้ใบเพกาทำสีเขียว และใช้สนิมแชเป็นเวลานานเพื่อจะได้สีน้ำตาล ต่อมาทดลองใช้ใบมะม่วงเขียวเสวยทำให้สีย้อมผ้าได้สีเขียวที่สวยงามสดใส ใช้สีจาก ดินแดงมาย้อมผ้าได้ สีส้มอิฐถึงสีส้ม และสีจากเปลือกไม้ประดู่สามารถป้องกันรังสียูวีได้ดีที่สุดอีกทั้งสีที่ได้จากเปลือกไม้ประดู่ ยิ่งโดนแสงแดดสียิ่งเข้มขึ้นซึ่งต่างจากสีธรรมชาติอื่น ๆ นอกจากนี้กลุ่มเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการขายอัตลักษณ์ของความเป็นไทลื้อ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...สำหรับแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของกลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย ได้สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการเน้นการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ เน้นเทคนิคเกาะล้ง และทอจก ซึ่ง

เป็นเทคนิควิธีทอผ้าที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น และเน้นขายอัตลักษณ์ คือ อัตลักษณ์ของชาวไทลื้อ ขายความเป็นไทลื้อ คือการตัดเลื้อยทรงไทลื้อ การทอผ้าถุงด้วยวิธีเกาะลัว่งตามวัฒนธรรมการทอผ้าของชาติพันธุ์ไทลื้อ เพื่อจำหน่าย...”

สรุปได้ว่า พื้นที่ต้นแบบการปฏิบัติที่เป็นเลิศทั้ง 3 พื้นที่ ต่างมีแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของแต่ละกลุ่ม โดยนำเทคนิคต่าง ๆ ตามความถนัดของแต่ละกลุ่ม มาพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดความโดดเด่น เช่น แบรินด์บายศรี เน้นเทคนิคการใช้ Ecoprint การมัดย้อมด้วยสีธรรมชาติ การเพ้นท์สี การวาดลวดลายลงในผืนผ้า โดยลวดลายต่าง ๆ ที่นำมาวาด จะนำมาจากภาพจิตรกรรมฝาผนังของโบสถ์ ลวดลายกาแล ลวดลายของตุ้ง รูปสัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น โดยออกแบบผสมผสานให้มีความร่วมสมัยกับยุคปัจจุบัน ในส่วนของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง มีแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มโดยเน้นการทำผลิตภัณฑ์ที่เป็นการรักษาสภาพแวดล้อม ได้แก่การย้อมสีธรรมชาติเป็นการลดปัญหาน้ำเสีย ลดปัญหาสารเคมี ลดโลกร้อนและมีการรณรงค์ให้สวมใส่ผ้าไทยโดยจัดทำโครงการส่งเสริมการใส่ผ้าไทย นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาลายโบราณ ซึ่งเป็นลายผ้าที่เพิ่มทักษะการทอที่ยากมากขึ้น ใช้เวลาทอมากขึ้น แต่มีความประณีตงดงามมากขึ้นด้วย ซึ่งส่งผลให้ผลิตภัณฑ์สามารถจำหน่ายได้ราคาสูงขึ้น สำหรับกลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย มีแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยผ้าทอทุกผืน เน้นการใช้สีธรรมชาติ ศึกษา ทดลองใช้สีธรรมชาติต่าง ๆ เพื่อให้ได้สีใหม่ ๆ จากวัสดุธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น และเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการขายอัตลักษณ์ คือ อัตลักษณ์ของชาวไทลื้อ

ด้านขั้นตอนกระบวนการผลิตผ้าทอมือ หรือวิธีการในการแปรรูป และการสร้างรูปแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำของกลุ่มที่มีความโดดเด่น

1) แบรินด์บายศรี จังหวัดแพร่

มีกระบวนการแปรรูปผ้าทอมือที่มีความโดดเด่นตั้งแต่เริ่มต้น โดยเริ่มจากการสำรวจความต้องการของกลุ่มลูกค้า สำรวจความนิยมในปัจจุบัน มองถึงสีสันทัน รูปแบบของสมัยนิยม แล้วจึงออกแบบผลิตภัณฑ์โดยนำวัสดุธรรมชาติที่สามารถนำมาตากแห้ง แปรรูปลงในผืนผ้าให้สวยงาม โดยเน้น หนึ่งชิ้น หนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งเดียวในโลก หากผู้ใดซื้อสินค้าจากแบรินด์บายศรีไปใช้ หรือไปสวมใส่จะไม่ซ้ำกับผู้อื่นเลย และผลิตภัณฑ์ทุกชิ้นจะติด Hang Tag เป็นการแสดงข้อมูลของผลิตภัณฑ์ทุกชิ้น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...สำหรับแบรินด์บายศรี จะสร้างและออกแบบผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของลูกค้า งานผ้ามี 2 ผัง คือ นุ่งห่ม กับสวมใส่ นุ่งห่มคือห่มทั้งผืน เช่น โจงกระเบนของไทย กีโมนาของญี่ปุ่น และสำหรับของอินเดีย สวมใส่คือ มีคอ มีปก มีแขน มีกระดุม มีซิป มีการจัดองค์ประกอบลวดลายใหม่ด้วยเส้น รูปทรง ได้แก่ เลื้อย กระโปรง กางเกง การทำผ้าด้วยเทคนิคต่าง ๆ โดยเฉพาะการเพ้นท์สี หรือวาดรูป เพื่อให้เกิดลวดลายผสมผสานกับเทคนิคอื่น ๆ เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์ ได้แก่การย้อมสีธรรมชาติและการสร้างลวดลาย การทำ Ecoprint เป็นต้น สำหรับการตัดเย็บทำอย่างไรก็ได้ให้ร่วมสมัยกับทุนวัฒนธรรม...”

2) กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง จังหวัดลำพูน

สำหรับขั้นตอน กระบวนการผลิตผ้าทอมือของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตองมีการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ แต่ละขั้นตอนจะไม่กระจุกอยู่ที่บุคคลเดียว มีการแบ่งหน้าที่กันเป็นขั้นตอน 1. กรอดาย 2. สาวไหม 3. เก็บตะกอกซึ่งการเก็บตะกอกเป็นโครงสร้างพื้นฐานของผืนผ้า 4. ตะกอกเขาเหยียบ 5. ออกแบบลวดลาย 6. เก็บตะกอกเขาตอกบนเส้นยืน 7. การทอผ้า ซึ่งแต่ละขั้นตอน จะใช้ผู้ที่มีความชำนาญในแต่ละด้าน เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ออกมามีคุณภาพ โดยเฉพาะ ขั้นตอนสุดท้ายคือการทอผ้า ต้องใช้ผู้ที่มีความชำนาญในวิธีการทอยกดอกเป็นอย่างมากเพื่อให้ผืนผ้าออกมาประณีต ละเอียด งดงาม มีความโดดเด่น ให้สีสันและลวดลายได้อย่างลงตัว ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...ทุกกระบวนการไม่ว่าจะเป็นการกรอดาย สาวไหม เก็บตะกอก เขาเหยียบ ออกแบบลวดลาย เก็บตะกอกเขาตอกบนเส้นยืน จนถึงขั้นตอนการทอผ้าจะต้องมีความชำนาญ โดยเฉพาะขั้นตอนที่ 7 คือ ขั้นตอนการทอผ้าด้วยวิธีการยกดอกต้องมีความถนัดและความชำนาญเป็นพิเศษ เมื่อทอสำเร็จออกมาเป็นผืนผ้าแล้ว ก็จะมีการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่จาก กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อรับรองตราคุณภาพพระราชทานและนำออกจำหน่ายต่อไป...”

3) กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย จังหวัดเชียงราย

กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัยมีขั้นตอนการผลิตโดยเริ่มจากต้นน้ำการผลิตมีทั้งฝ้ายที่ปลูกเอง และซื้อฝ้ายจากชาวบ้าน ส่วนไหม ไม่สามารถเลี้ยงเองได้เนื่องจากภูมิอากาศที่ไม่อำนวยต้องซื้อจากที่อื่น เมื่อเตรียมฝ้ายเตรียมไหมแล้วนำด้ายมากรอเรียกการกรอดายแล้วปั่นด้าย (ทั้งไหมและฝ้ายเรียกว่าด้าย) ต่อจากนั้นทอเป็นผืนผ้าซึ่งแต่ละขั้นตอนจะแบ่งไปตามความถนัดของแต่ละคน ขั้นตอนกลางน้ำ คือ การตัดเย็บเสื้อผ้าโดยไปเรียนตัดเย็บจากหน่วยสอนเคลื่อนที่ศูนย์ฝักทอผ้าชาวเขาชาวไทยบริเวณชายแดน อำเภอเชียงแสน และศูนย์อุตสาหกรรมภาค ที่หนึ่งได้ส่งวิทยากรมาสอนการตัดเย็บเสื้อผ้าการออกแบบเสื้อผ้า ออกแบบเสื้อผ้าที่เหลือนำมาทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น กระเป๋า ยาม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับผ้าทอมือ ส่วนปลายน้ำ เมื่อทอเป็นผืนผ้าแล้วเสร็จ จะช่วยกันตรวจสอบความเรียบร้อย โดยการซักสีทุกผืน แล้วจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ความโดดเด่นของกระบวนการผลิตผ้าทอมือ คือ เทคนิควิธีการเกהל้วงอย่างชำนาญโดยใส่ลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของไทลื้อเข้าไปในผืนผ้า ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...กระบวนการผลิตผ้าทอมือของกลุ่ม มีความโดดเด่นคือการทอโดยเทคนิคการทอแบบวิธี เกהל้วงและทอจกลวดลายที่มีสีสันสวยงาม เน้นใช้ธรรมชาติในการย้อม เน้นความเป็นเอกลักษณ์ความเป็นอัตลักษณ์ของลายผ้าดั้งเดิมลายโบราณ ที่ประณีตงดงาม ใช้ฝ้ายปั่นมือเท่านั้นการทอทุกผืนผ้าต้องมาจากการทอมือทั้งเส้นทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม อีกทั้งคงอัตลักษณ์ความเป็นไทลื้อคือผ้าถุงเกהל้วง และตัดเสื้อทรงไทลื้อ...”

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการผลิตทุกชิ้นงาน ต้องเริ่มต้นจากการสำรวจความต้องการของลูกค้า และผลิตชิ้นงานตามความต้องการของตลาด โดยเน้นวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น ใช้วิถีธรรมชาติเป็นหลัก ใช้วิถีธรรมชาติ ใช้เทคนิควิธีการทอที่กลุ่มถนัด ได้แก่การทอยกดอก เทคนิคการเกהל้วง การทอจกล Ecoprint มัดย้อมด้วยสีธรรมชาติ ซึ่งทุกชิ้นงานอยู่บนฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีเอกลักษณ์ของ

ตนเองอยู่ในผลิตภัณฑ์ ทุกขั้นตอนใช้ผู้เชี่ยวชาญ ชำนาญการในการผลิตส่วนนั้น ๆ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ออกมามีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ที่สำคัญคือ ผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่น สามารถจำหน่ายได้ในราคาสูง เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์

ด้านรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลผลิตภัณฑ์ และด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์

1) แบรินด์บายศรี จังหวัดแพร่

แบรินด์บายศรีมีการจัดเก็บรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้สร้างขึ้น ไว้ใน collection นอกจากนั้น มีการทำเพจ และทำช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น Shopee มีการจัดจำหน่าย มีการจำหน่ายทั้งทาง Online และ Offline ช่องทาง Online คือมีผลิตภัณฑ์จำหน่ายในช่องทาง Pages และ Shopee ช่องทาง Offline คือการขายที่มีหน้าร้านแสดงอยู่จริง ซึ่งแบรินด์บายศรีมีผลิตภัณฑ์จำหน่ายในที่ตั้งของแบรินด์ สามารถ walk-in หรือ โทรศัพท์มาติดต่อสอบถามได้ล่วงหน้า ร้านแบรินด์บายศรีมีปักหมุด ใน Google Maps ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...เมื่อแบรินด์บายศรีได้มีการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแล้ว ได้จัดเก็บแบบผ้าไว้ใน Collection เพื่อต่อการค้นหา และมีความเป็นระเบียบ ด้านการตลาด จัดจำหน่ายทาง online และ offline รวมถึงลูกค้าสามารถ walk – in ทางหน้าร้านได้ เพราะแบรินด์บายศรีมีปักหมุดใน Google map...”

2) กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง จังหวัดลำพูน

รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง มีรูปแบบการจัดเก็บลายผ้า 2 ระบบด้วยกัน คือ ระบบสารสนเทศเป็นระบบไอที 1. ฐานข้อมูลพระราชทาน และ 2. GI (สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์) ซึ่งทั้ง 2 ระบบ มี Barcode สามารถสแกนอ่านรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ได้ สำหรับด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์กลุ่มผ้าทอบ้านแม่สารบ้านตอง มีทั้งแบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการ แบบไม่เป็นทางการ คือ เน้นการติดต่อกับทางราชการเช่นไปนำเสนอผลงานผลิตภัณฑ์ในงานกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ งานกาชาด งานของดีประจำจังหวัด งาน OTOP ของกรมการพัฒนาชุมชน เป็นต้น การตลาดแบบเป็นทางการ คือ จำหน่ายเองอย่างเป็นทางการโดยลูกค้า walk – in เข้ามาซื้อเองที่กลุ่มผ้าทอมือบ้านแม่สารบ้านตอง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...กลุ่มผ้าทอบ้านแม่สารบ้านตอง เมื่อมีการออกแบบคิดค้นลวดลายผ้าใหม่ ๆ กลุ่มได้มีการจัดเก็บข้อมูลผลิตภัณฑ์ของลายผ้าไว้ 2 ระบบคือ 1. ระบบสารสนเทศ ได้แก่ฐานข้อมูลพระราชทาน และ 2. GI สำหรับด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์มีทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และมีลูกค้า Walk – in มาที่ตั้งกลุ่มผ้าทอมือบ้านแม่สารบ้านตองด้วยส่วนหนึ่ง...”

3) กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย จังหวัดเชียงราย

การจัดเก็บข้อมูลของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย มีการจัดเก็บลวดลายผ้าทั้งหมดจะโดยการทอลายรวมกันหลายลายลงในผ้าผืนเดียวกัน นอกจากนี้ ใช้วิธีการจัดเก็บเป็นอัลบั้มไว้ในโทรศัพท์เคลื่อนที่ สำหรับการตลาด มีการจำหน่ายหน้าร้าน คือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ที่ศูนย์ผ้าทอสตรีบ้านศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และส่งจำหน่ายที่ศูนย์โอท็อปจังหวัดเชียงราย

นอกจากนี้ มีการสร้างเพจของกลุ่ม ขายทางออนไลน์ และ ไลฟ์สดจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าของกลุ่ม ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย มีการจัดเก็บข้อมูลผลิตภัณฑ์โดยการนำลายผ้าทุกลายมาทอลงในผ้าผืนเดียวกัน อีกทั้งจัดเก็บลายผ้าลงในอัลบั้มโทรศัพท์เคลื่อนที่ กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย มีการสร้างเพจขายทางออนไลน์ และไลฟ์สด เพื่อจำหน่ายสินค้า และมีวางจำหน่ายหน้าร้านที่ตั้งของกลุ่มด้วย...”

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลผลิตภัณฑ์ มีทั้งเก็บไว้ใน Collection เก็บไว้ในระบบสารสนเทศ ที่เป็นไอที ได้แก่ ฐานข้อมูลพระราชทาน และ GI (สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์) รวมถึงมี Barcode ซึ่งสามารถสแกนอ่านรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ได้ นอกจากนี้ ยังมีการจัดเก็บในรูปแบบของการทอลายผ้าทุกลายลงในผ้าผืนเดียว และทำอัลบั้มจัดเก็บในโทรศัพท์เคลื่อนที่ สำหรับด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ มีการสร้างเพจของกลุ่ม เพื่อจำหน่ายทาง Shopee มีการขายทางออนไลน์ ไลฟ์สด รวมถึง มีหน้าร้านจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม

ด้านปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการ

1) แบรินด์บายศรี จังหวัดแพร่

การออกแบบผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นงาน ต้องไม่ซ้ำกัน มีเพียงหนึ่งเดียวในโลก และในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จะอยู่ภายใต้ concept “เดินดิน ดูดี” หมายถึงว่า ทุกชิ้นงานมิใช่ได้เฉพาะเดินแบบบนเวทีเท่านั้น แต่สามารถใส่ไปได้ในทุกโอกาส ทุกสถานที่ การออกแบบรวมสมัยทุกผลิตภัณฑ์มีทุนทางวัฒนธรรมเดิมร่วมอยู่ แบรินด์บายศรีมีการติดตามความต้องการของตลาด ติดตามความนิยม ทันโลกทันเหตุการณ์ในขณะนั้น ๆ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สามารถจำหน่ายได้ทุกยุคทุกสมัย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...ในการออกแบบเราใช้ทุนวัฒนธรรมเดิมของประเทศไทยมาทำให้ร่วมสมัยและทันสมัย เดินดินดูดี ทุกชิ้นงานต้องสามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถไปได้ทุกสถานที่ ทุกผลิตภัณฑ์ต้องมีทุนทางวัฒนธรรมเดิมร่วมสมัยกับยุคปัจจุบัน...”

2) กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง จังหวัดลำพูน

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง คือทุกคนทำงานด้วยใจรัก รักในงานทอผ้า ซึ่งวัฒนธรรมการทอผ้าอยู่ในสายเลือดของคนบ้านแม่สารบ้านตอง เมื่อทำงานด้วยใจรัก มีใจที่จะทำงานงานก็จะประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญเพราะประสบการณ์ทำให้รู้จักข้อผิดพลาดแล้วนำมาปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น อีกประการหนึ่งที่เป็นปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการของกลุ่ม คือทุนทรัพย์ โดยกลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง ได้จัดหาแหล่งเงินทุน โดยวิธีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์โอทอปนวัตกรรมขึ้น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...สำหรับปัจจัยความสำเร็จการดำเนินการของกลุ่มคือ เราทุกคนมีความรักในงานทอผ้า ซึ่งวิถีวัฒนธรรมการทอผ้าอยู่ในสายเลือดของเราชาวแม่สารบ้านตอง เราทุกคนทำงานด้วยใจรัก และสิ่งสำคัญ

ที่จำเป็นอันเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอีกประการหนึ่ง คือ ทุนทรัพย์...”

3) กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย จังหวัดเชียงราย

ด้านปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการของกลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย คือกลุ่มให้ความสำคัญในเรื่องของความสามัคคีในหมู่คณะ สมาชิกให้ความร่วมมือร่วมใจขับเคลื่อนงานโดยพร้อมเพรียงกัน แต่ละคนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายในงานของตนเอง ต้องทำงานให้แล้วเสร็จตรงเวลา อีกทั้งผลงานผลิตภัณฑ์ของผืนผ้าทอจะต้องตรงตามความต้องการของลูกค้าสั่งซื้อ ทุกคนมีความซื่อสัตย์ ต่อทั้งตนเองและส่วนรวม รวมทั้งคุณภาพผ้าทุกผืนต้องได้มาตรฐาน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...สำหรับปัจจัยความสำเร็จของกลุ่ม คือ ความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ ทุกคนมีความซื่อสัตย์ต่อทั้งตนเองและส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง และผ้าทุกผืนต้องได้คุณภาพมาตรฐาน...”

สรุปได้ว่า ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการของพื้นที่ต้นแบบการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ทุกพื้นที่ต่างนำทุนวัฒนธรรมเดิมของตน ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนมาใช้ร่วมสมัยในการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดความทันสมัย มีความเหมาะสมกับความต้องการของยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ ปัจจัยความสำเร็จอีกประการหนึ่ง คือ ต้องมีใจรักในงานที่ทำ ติดตามข่าวสาร เพื่อให้ทันโลกทันเหตุการณ์ของสมัยนิยม การทำงานต้องนำประสบการณ์ ข้อผิดพลาดมาปรับปรุง พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น รวมถึงความซื่อสัตย์ต่อตัวเอง และส่วนรวมก็มีความสำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการของกลุ่ม ความคิดการพัฒนาแบบอย่างไม่หยุดยั้ง จะนำมาซึ่งความยั่งยืนในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพราะจะมีการต่อยอดผลิตภัณฑ์ ก่อเกิดรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ตลอดเวลา อีกทั้งทุนทรัพย์เป็นปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จในการดำเนินการจึงมีความจำเป็นที่จะต้องแหล่งเงินทุน เช่น จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น ความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ สมาชิกให้ความร่วมมือ ร่วมใจขับเคลื่อนงานมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ก็จะมาซึ่งความสำเร็จในการดำเนินการ และอีกปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินการ คือ การทอผ้าโดยให้ลวดลาย สี สัน ลงบนผืนผ้า หรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้องตรงตามความต้องการของลูกค้า โดยทุกชิ้นงานต้องมีคุณภาพและมาตรฐาน

ด้านการถ่ายทอดและแบ่งปันการแลกเปลี่ยน ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปและการพัฒนา รูปแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

1) แบรินด์บายศรี จังหวัดแพร่

แบรินด์บายศรีมีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนแบ่งปันโดยนำความรู้ของตัวเองไปแบ่งปันกับผู้ประกอบการแล้วได้ความรู้จากผู้ประกอบการอื่น ๆ เช่นกัน ตัวอย่างเช่น กลุ่มผ้าทอ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย กลุ่มปั้มบล็อกเทียนสุโขทัย กลุ่มผ้ามัดย้อมม่อฮ่อมจังหวัดแพร่ เมื่อแบรินด์บายศรีถ่ายทอดและแบ่งปันความรู้ให้กับกลุ่มต่าง ๆ ข้างต้น ทางแบรินด์บายศรีเองก็จะได้เทคนิคใหม่จากกลุ่มต่าง ๆ ข้างต้นเพื่อนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแบรินด์ตนเองเช่นกัน สำหรับการพัฒนา

รูปแบบบรรจุภัณฑ์ จะไม่เน้นกล่องแต่เน้นการใช้ QR Code และมี Hang tag ติดที่ผลิตภัณฑ์สินค้าโดยทำ Hang tag ให้ดูทันสมัย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...แบรนด์บายศรีมีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนแบ่งปันโดยนำความรู้ของตัวเองไปแบ่งปันกับผู้ประกอบการแล้วเราก็ได้ความรู้จากผู้ประกอบการอื่น ๆ ด้วย สำหรับการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์แบรนด์บายศรี จัดทำ Hang tag ติดที่ผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับสินค้าให้ดูทันสมัย และสามารถสแกนอ่านได้...”

2) กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง จังหวัดลำพูน

กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตองมีการถ่ายทอดและแบ่งปันการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปและการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับผ้าไหมยกดอกลำพูน มีการถ่ายทอดทั้งภาค ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ภาคทฤษฎีมีการจัดทำหนังสือและจัดทำ e - book รวมถึงถ่ายทอดผ่านทางงานวิชาการ ภาคปฏิบัติ นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยน ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปและการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ยังมีการส่งเสริมการขายร่วมกับผู้ประกอบการโดยทำ workshop สำหรับการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์กลุ่ม จะพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ตามสถานการณ์ตามยุคสมัย เช่น เทรนด์ผ้าขาวม้า นำ Soft Power เข้ามาก้าวหน้าเทคโนโลยี กลุ่มจะทำบรรจุภัณฑ์เป็นถุงผ้าขาวม้าใส่ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ หากเป็นเทรนด์ธรรมชาติ กลุ่มจะทำบรรจุภัณฑ์เป็นถุงผ้าลดโลกร้อน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง มีการถ่ายทอด และแบ่งปันการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปและการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับผ้าไหมยกดอกลำพูน เทคนิคการทอยกดอกต่าง ๆ มีการถ่ายทอดทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สำหรับการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ เราจะทำบรรจุภัณฑ์ตามยุคสมัย เช่น ตลาดกำลังนิยมผ้าขาวม้า กลุ่มก็จะนำผ้าขาวม้ามาทำเป็นบรรจุภัณฑ์ใส่ผลิตภัณฑ์ เป็นต้น...”

3) กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย จังหวัดเชียงราย

การถ่ายทอดและแบ่งปันการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปและการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของกลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัยมีการถ่ายทอดและการแบ่งปันในรูปแบบ “พี่สอนน้อง” มีการสอนให้สมาชิกในกลุ่มทอผ้าตั้งแต่เริ่มต้นกระทั่งทอสำเร็จเป็นผืนผ้า รุ่นพี่ที่ทอผ้าเป็นเต็มใจสอนคนรุ่นใหม่เข้ามาเป็นสมาชิกทอผ้า โดยถ่ายทอดเทคนิคต่าง ๆ อย่างไม่ปิดบังเพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้าจากรุ่นสู่รุ่น ไม่ให้วัฒนธรรมการทอผ้าสูญหายไป นอกจากนี้ กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัยเปิดเป็นพื้นที่ให้ทุกองค์กรสามารถมาศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องผ้า สำหรับบรรจุภัณฑ์เน้นบรรจุภัณฑ์ลดโลกร้อนคือใช้บรรจุภัณฑ์เป็นถุงผ้าสกรีนและกล่องที่ทำจากวัสดุธรรมชาติสามารถย่อยสลายได้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า

“...กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัยมีการถ่ายทอดและการแบ่งปันในรูปแบบ “พี่สอนน้อง” สำหรับบรรจุกัญท์ เราเน้นบรรจุกัญท์ที่ทำจากวัสดุจากธรรมชาติ ลวดโลกร้อน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถย่อยสลายได้ เช่น ถุงผ้าที่ทำจากฝ้าย หรือ ไหม เป็นต้น...”

สรุปได้ว่า พื้นที่ต้นแบบการปฏิบัติที่เป็นเลิศทั้ง 3 พื้นที่ ต่างมีการถ่ายทอดและแบ่งปันการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปและการพัฒนารูปแบบบรรจุกัญท์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ของตนเอง ให้เป็นที่ดึงดูดลูกค้า สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น อีกทั้งได้ราคาที่สูงขึ้นอีกด้วย การแลกเปลี่ยนความรู้ทำให้กลุ่มมีการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น นำจุดเด่นของกลุ่มอื่นมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมเดิมของตน การรักษากัญมิปัญญาท้องถิ่นของตน โดยการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อคงไว้ซึ่งกลิ่นอายแห่งวัฒนธรรมเดิมผสมผสานกับยุคปัจจุบันได้อย่างลงตัว สามารถพัฒนาต่อยอดรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้คงอยู่สืบไปไม่เลือนหายไปพร้อมเวลา

การศึกษาสภาพการณ์บริบทการปฏิบัติที่เป็นเลิศและความต้องการของชุมชนบ้านเนินขาม

จากการศึกษาสภาพการณ์บริบทของพื้นที่ ตำบลบ้านเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท ทำให้ทราบถึงพื้นที่ดังกล่าว มีทุนทางวัฒนธรรมหลายอย่าง ได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรมด้านอาหาร การดนตรี ภาษา การแต่งกาย โดยเฉพาะวัฒนธรรมการทอผ้าที่มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน จากการลงศึกษาพื้นที่ของผู้วิจัยพบปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนและกลุ่มทอผ้าบ้านเนินขาม คือ มีความต้องการพัฒนาผ้าทอมือของกลุ่มทอผ้าบ้านเนินขามให้มีการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม อีกทั้งต้องการเพิ่มทักษะเรียนรู้เทคนิควิธีการทอผ้าด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าทอมือเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เป็นการสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขามต่อไป

(1) สภาพการณ์ของพื้นที่ตำบลเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ภาพที่ 8 แผนที่อำเภอเนินขาม

ที่มา : <https://search.app/GCxHRW3WYWrKEJpk9>

จากการศึกษาสภาพการณ์ บริบทการปฏิบัติที่เป็นเลิศและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จังหวัดชัยนาท ผ่านการวิเคราะห์เอกสารและลงพื้นที่สัมภาษณ์คนในชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ถึงสภาพการณ์และความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือจังหวัดชัยนาท ทำให้ทราบว่า สินค้าเด่น/ผลิตภัณฑ์เด่น/กลุ่มวิสาหกิจ/กลุ่มอาชีพ มีจำนวน 22 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มทอผ้า 14 กลุ่มดังนี้ ดังนี้

1) กลุ่มผ้าทอโบราณ หมู่ที่ 1

ในปี 2558 ได้มีการจัดตั้งกลุ่มโดยมี นางอุษา บุญสาพิพัฒน์ เป็นประธานกลุ่มและมีสมาชิก 20 ท่าน ที่สนใจสืบทอดภูมิปัญญาของชาวลาวเวียงให้คงอยู่สู่ลูกหลานของชาวลาวเวียงต่อไป สมาชิกแต่ละท่านก็จะสืบทอดเอกลักษณ์เฉพาะส่วนบุคคลตามความถนัดของแต่ละคน เช่นการทอผ้า การทำหมอนขิด หมอนขาน การเย็บเสื้อ เป็นต้น นอกจากจะทำตัวขึ้นแล้ว ยังมีการทำ “ตีนจก” คือการแกะลายเส้นให้ดูขึ้นมาเป็นลวดลายโบราณตามต้องการ ต่อมาได้มีการต่อยอดโดยการใช้สีธรรมชาติในการย้อมทำให้เพิ่มมูลค่าของผ้าได้ และได้รับการรับรองมาตรฐานจากสถาบันต่าง ๆ อีกมากมาย รวมถึงการรับรองมาตรฐานตรานกยูงพระราชทานสีน้ำเงิน และยังได้คิดออกแบบลายผ้าให้เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งออกแบบจากชื่อตำบลเนินขาม และลักษณะของใบมะขาม โดยตั้งชื่อลายว่า “ลายช่อใบมะขาม” ซึ่งจดลิขสิทธิ์ถูกต้องอีกด้วย และยังคงสืบสานอัตลักษณ์ของชาวลาวเวียงให้คงสืบทอดต่อไป

ข้อมูลการติดต่อ

ติดต่อ : คุณอุษา บุญสาพิพัฒน์

ตั้งอยู่ที่ : บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 1 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท 17130

เบอร์โทรศัพท์ 081-036-4722

ภาพที่ 9 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มผ้าทอโบราณ หมู่ที่ 1

ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

2) กลุ่มเนินขามผ้าไทย หมู่ที่ 1

กลุ่มเนินขามผ้าไทยก่อตั้งขึ้นจากการรวมตัวของคนรักในวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม โดยมีประธานกลุ่ม ชื่อนางสาวทิฆัมพร ศรีเดช โดยมีจุดประสงค์จะสานต่องานของปู่ย่าตายาย ที่ได้นำความรู้การทอผ้ามาสอนให้ลูกหลานซึ่งยังไม่ค่อยมีคนสนใจมากนักในตอนนั้น และต่อมาอยากจะพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยเพราะสมัยยังเด็กได้เริ่มรู้สึกหลงรักการทอผ้า เมื่อโตขึ้นจึงอยากเป็นช่างตัดเสื้อผ้า และอยากแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอให้มีตัวเลือกรูปแบบที่หลากหลาย สมาชิกเริ่มแรกมีเพียง 7 คน ต่อมาได้มีการพัฒนาสินค้าหลายรูปแบบจึงมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 24 คน และได้ทำให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผ่านการรับรองมาตรฐานของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประเภทการเย็บเสื้อด้วยมือ ระดับ 4 ดาว และผ่าน การคัดสรรมัดหมี่ผ้าระดับ 5 ดาว มัดหมี่ไหม ระดับ 4 ดาว และผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าระดับ 2 ดาว รวมไปถึงผ่านการรับรองมาตรฐานตรานกยูงพระราชทาน สีนํ้าเงิน อีกด้วย

ข้อมูลการติดต่อ

ติดต่อ : คุณทิฆัมพร ศรีเดช

ตั้งอยู่ที่ : บ้านเลขที่ 98 หมู่ที่ 1 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท

เบอร์โทร : 091-662-8365

ภาพที่ 10 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มเนินขามผ้าไทย หมู่ที่ 1
ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

3) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมู่ที่ 2

ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 33 หมู่ที่ 2 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท 17130 มีสมาชิก 10 รายโดยมี นางสาวสุดสงวน ศรีวันนา เป็นประธานกลุ่ม จัดตั้งกลุ่มขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2555 สมาชิกของกลุ่มมีความสามารถในการ ทอผ้า มีความตั้งใจที่จะรักษาลายผ้าซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของหมู่ที่ 2 สืบทอดต่อไป

ข้อมูลการติดต่อ

ติดต่อ : คุณสุดสงวน สิววันนา

ตั้งอยู่ที่ : บ้านเลขที่ 33 หมู่ที่ 2 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท

เบอร์โทร : 089-213-0337

ภาพที่ 11 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมู่ที่ 2
ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

4) กลุ่มสัมมาชีพชุมชน หมู่ที่ 2

ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 95 หมู่ที่ 2 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท การจัดตั้ง **ด้านรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลผลิตภัณฑ์ เช่น จัดเก็บในระบบสารสนเทศ ระบบไอที เป็นต้น** นายศักดิ์จิระ เวียงเก่า ประธานแบรนด์บายศรี ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลผลิตภัณฑ์ดังนี้ “เมื่อเราได้มีการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแล้วควรมีการจัดเก็บรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้สร้างขึ้น ซึ่งแบรนด์บายศรีได้จัดเก็บแบบผ้าไว้ใน collection นอกจากนั้น มีการทำเพจ และทำช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น Shopee”

ด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ นายอภิสิทธิ์ วังแผน รองประธานคนที่ 1 กล่าวถึงการตลาดของผลิตภัณฑ์แบรนด์บายศรี ดังนี้ “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ออกแบบแต่ละชิ้นงานเราต้องรู้กลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน มีกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสามารถจะทำผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การจัดจำหน่าย มีการจำหน่ายทั้งทาง Online และ Offline ช่องทาง Online คือมีผลิตภัณฑ์จำหน่ายในช่องทาง Pages และ Shopee ช่องทาง Offline คือการขายที่มีหน้าร้านแสดงอยู่จริง ซึ่งแบรนด์บายศรีมีผลิตภัณฑ์จำหน่ายในที่ตั้งของแบรนด์ สามารถ walk - in หรือ โทรศัพท์มาติดต่อสอบถามได้ล่วงหน้า ร้านแบรนด์บายศรีมีปักหมุด ใน Google Maps”

ด้านรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลผลิตภัณฑ์ เช่น จัดเก็บในระบบสารสนเทศ ระบบไอที เป็นต้น นายศักดิ์จิระ เวียงเก่า ประธานแบรนด์บายศรี ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลผลิตภัณฑ์ ดังนี้ “เมื่อเราได้มีการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแล้วควรมีการจัดเก็บรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้สร้างขึ้น ซึ่งแบรนด์บายศรีได้จัดเก็บแบบผ้าไว้ใน collection นอกจากนั้น มีการทำเพจ และทำช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น Shopee”

ด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ นายอภิสิทธิ์ วังแผน รองประธานคนที่ 1 กล่าวถึงการตลาดของผลิตภัณฑ์แบรนด์บายศรี ดังนี้ “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ออกแบบแต่ละชิ้นงานเราต้องรู้กลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน มีกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสามารถจะทำผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การจัดจำหน่าย มีการจำหน่ายทั้งทาง Online และ Offline ช่องทาง Online คือมีผลิตภัณฑ์จำหน่ายในช่องทาง Pages และ Shopee ช่องทาง Offline คือการขายที่มีหน้าร้านแสดงอยู่จริง ซึ่งแบรนด์บายศรีมีผลิตภัณฑ์จำหน่ายในที่ตั้งของแบรนด์ สามารถ walk-in หรือ โทรศัพท์มาติดต่อสอบถามได้ล่วงหน้า ร้านแบรนด์บายศรีมีปักหมุด ใน Google Maps”

กลุ่มทอผ้าส่วนใหญ่เกิดจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านที่ใช้เวลาว่างจากการทำงาน เช่น เกษตรกร ทำนา เป็นต้น มาสร้างรายได้เสริมจากการทอผ้า ส่วนใหญ่สมาชิกในกลุ่มเริ่มรวมกลุ่มกันเพื่อทอผ้า แล้วจึงจัดตั้งเป็นกลุ่มทอผ้าหรือเป็นสัมมาชีพชุมชน

ข้อมูลการติดต่อ

ติดต่อ : คุณสิทธิชัย สามา

ตั้งอยู่ที่ : บ้านเลขที่ 95 หมู่ที่ 2 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท

เบอร์โทร : 089-957-8862

ภาพที่ 12 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มสัมมาชีพชุมชน หมู่ที่ 2

ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

5) กลุ่มทอผ้าบ้านหนองแหว หมู่ที่ 3

เป็นกลุ่มชนเล็ก ๆ ที่มีความเป็นอยู่เรียบง่าย ใช้ชีวิตประจำวันเชื่อมโยงกับการทอผ้าพื้นเมือง และวัฒนธรรมการดำรงชีวิต ประเพณีที่ยึดถือและสืบทอดตลอดมา ผู้หญิงมีความถนัดในการทอผ้า จึงเป็นอาชีพรองช่วงว่างจากการทำนา

ข้อมูลการติดต่อ

ติดต่อ : คุณอ้อย ดวงแก้ว

ตั้งอยู่ที่: หมู่ที่3ตำบลเนินขามอำเภอนีนขามจังหวัดชัยนาท

เบอร์โทร:087-838-7424

ภาพที่ 13 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มบ้านหนองแหว หมู่ที่ 3

ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

6) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้า หมู่ที่ 5

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้า หมู่ที่ 5 ตั้งอยู่เลขที่ 38 หมู่ที่ 5 บ้านหนองระกำ ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท โดยคุณสมหวัง สีวันนา เป็นผู้ริเริ่มรวมกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ผ้าขาวม้า เพราะต้องการให้เกิดกลุ่มอาชีพภายในชุมชนขึ้น

ข้อมูลการติดต่อ

ติดต่อ : คุณสมหวัง สีวันนา

ตั้งอยู่ที่ : บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 5 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท

เบอร์โทร : 094-920-4316

ภาพที่ 14 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มเกษตรกรทอผ้า หมู่ที่ 5

ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

7) กลุ่มม่วงงามไหมไทย หมู่ที่ 6

กลุ่มม่วงงามไหมไทยเป็นกลุ่มผ้าทอที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งผ้าแต่ละผืนที่ทอออกมาก็มีลวดลายที่แตกต่างกันออกไป เช่น ผ้ามัดหมี่ลายแมงมุมต่อตีนจกลายดอกแก้ว ผ้าซิ่นสิบชีวิตต่อตีนจก เป็นต้น

ข้อมูลการติดต่อ

ติดต่อ : คุณสนิม ปิ่นสุวรรณ

ตั้งอยู่ที่ : บ้านเลขที่ 34 หมู่ที่ 6 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท

เบอร์โทร : 094-715-3818

ภาพที่ 15 ผลิตภัณฑ์ม้งงามไหมไทย หมู่ที่ 6

ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

8) กลุ่มขึ้นตีนจก หมู่ที่ 6

การรวมกลุ่มทอผ้า โดยคุณอัจฉราพร ศรีเดช เป็นหัวหน้ากลุ่มได้มีการออกแบบผ้าขึ้นตีนจก ให้มีความหลากหลายในด้านสีสันทัน เพื่อต้องการอนุรักษ์ เพราะกลุ่มมีความมุ่งมั่นว่าการขายผ้าขึ้นตีนจก จนทอผ้าขายเองได้หลายผืนก็เลยมีแรงผลักดันขึ้นมา และทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

ข้อมูลการติดต่อ

ติดต่อ : คุณอัจฉราพร ศรีเดช

ตั้งอยู่ที่ : บ้านเลขที่ 36 หมู่ที่ 6 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท

เบอร์โทร : 094-715-3818

ภาพที่ 16 ผลิตภัณฑ์ขึ้นตีนจก หมู่ที่ 6

ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

9) กลุ่มกระเตยองตอ หมู่ที่ 8

กลุ่มกระเตยองตอ ตั้งอยู่ที่ 29 หมู่ที่ 8 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท จัดตั้ง กลุ่มเมื่อ 2556 โดยรวมตัวเยาวชนในชุมชนที่รักการทอผ้าเพื่อสืบสานอนุรักษ์ให้คงอยู่กับลาวเวียง บ้านเนินขามไม่ให้สูญหายพร้อมทั้งนำแนวคิดร่วมสมัยมาสร้างสรรค์เป็นผลงานผ่านลายผ้าโบราณ ที่

โดดเด่น มีความทันสมัย ความสวยงามและมีคุณค่าเพื่อที่จะสามารถต่อยอดและสานต่อสิ่งที่สืบทอดมา สู่รุ่นต่อรุ่นให้คงเอกลักษณ์ต่อไป

ข้อมูลการติดต่อ

ติดต่อ : คุณสุรัชย์ ทาเอื้อ

ตั้งอยู่ที่ : บ้านเลขที่ 29 หมู่ที่ 8 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท

เบอร์โทร : 082-886-890

ภาพที่ 17 ผลิตภัณฑ์ผ้ากระแตยองต่อ หมู่ที่ 8

ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

10) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หมู่ที่ 8

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าหมู่ที่ 8 บ้านเนินขาม ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 120 หมู่ที่ 8 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท โดยมีนางสาวดารารัตน์ ทาเอื้อ เป็นประธานกลุ่ม เริ่มแรกมีสมาชิก 7 ราย สมาชิกทุกรายมีใจรักในการที่จะสืบทอดลายผ้าแบบโบราณไว้ให้คนรุ่นหลังได้ชม โดยใช้ทุนของตัวเอง ต่อมาก็ได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการผลิตผ้าให้ได้ตามมาตรฐาน

ข้อมูลการติดต่อ

ติดต่อ : คุณดารารัตน์ ทาเอื้อ

ตั้งอยู่ที่ : บ้านเลขที่ 120 หมู่ที่ 8 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท

เบอร์โทร : 064-616-9822

ภาพที่ 18 ผลิตภัณฑ์ผ้าวิสาห์กิจกรรมชุมชน หมู่ที่ 8
ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

11) กลุ่มทอผ้าโบราณบ้านทุ่ง หมู่ที่ 9

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าโบราณบ้านทุ่งหมู่ที่ 9 มีสมาชิก 12 ราย โดยมีนางบำรุง สิวันนา เป็นประธานกลุ่ม จัดตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2549 หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าโบราณบ้านทุ่งหมู่ที่ 9 รหัสทะเบียน 1-18-08-01/1-0008 ให้ไว้ ณ 18 เมษายน พ.ศ. 2549 สมาชิกของกลุ่ม มีความสามารถในการทอผ้า มีความตั้งใจที่จะรักษาลายผ้าโบราณซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านทุ่งหมู่ที่ 9 สืบทอดต่อไป

ข้อมูลการติดต่อ

ติดต่อ : คุณบำรุง สิวันนา

ตั้งอยู่ที่ : บ้านเลขที่ 135/1 หมู่ที่ 9 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท

เบอร์โทร : 087-371-9778

ภาพที่ 19 ผลิตภัณฑ์กลุ่มทอผ้าโบราณบ้านทุ่ง หมู่ที่ 9
ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

12) กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอบ้านทุ่ง หมู่ที่ 9

จุดเริ่มต้นการเกิดผลิตภัณฑ์ คือ ผ้าทอนั้นนอกจากจะนำมาสวมใส่แล้วยังนำมาแปรรูปเป็นของฝากของใช้ได้อีกและอีกอย่างคือเราเห็นเศษผ้าที่ตัดออกจากการตัดเย็บเสื้อผ้าถุง มีเศษผ้าทิ้งเยอะก็เลยนำส่วนนั้นมาแปรรูปเป็นของใช้ของฝากเพื่อไม่ให้เศษผ้าทอทิ้งไปโดยไม่ได้ประโยชน์และช่วยให้คนในชุมชนมีรายได้และได้นำผ้าทอมาต่อยอดอีกด้วย

ข้อมูลการติดต่อ

ติดต่อ : คุณณัฐกฤตา กาโพธิพันธ์

ตั้งอยู่ที่ : บ้านเลขที่ 119 หมู่ที่ 9 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท

เบอร์โทร : 087-310-3299

ภาพที่ 20 ผลิตภัณฑ์แปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอบ้านทุ่ง หมู่ที่ 9
ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

13) กลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งรังกระโดน หมู่ที่ 14

กลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งรังกระโดนหมู่ที่ 14 จัดตั้งกลุ่มเมื่อ วันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 โดยมีสมาชิกกลุ่ม 20 คน โดยการทอผ้าพื้นและมัดหมี่สำเภา เพื่อจะใช้เองและจำหน่ายบางส่วน โดยมีผ้ามัดหมี่สำเภาเป็นผ้ามัดหมี่ที่ลายสวยงามและนิยมกันมากในขณะนั้น

ข้อมูลการติดต่อ

ติดต่อ : คุณฉวี ศรีเดช

ตั้งอยู่ที่ : บ้านเลขที่ 10 หมู่ที่ 14 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท

เบอร์โทร : 080-649-2498

ภาพที่ 21 ผลิตภัณฑ์ผ้าบ้านทุ่งรังกระโดน หมู่ที่ 14
ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

14) กลุ่มศรีสุตาผ้าทอ ลาวครั้ง ลาวเวียง หมู่ที่ 13

ศรีสุตาผ้าทอมีจุดเริ่มต้นมาจากการสืบทอดภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมการทอผ้าแบบดั้งเดิมของบรรพบุรุษโดยเฉพาะการนำลายผ้าโบราณที่หายสาบสูญไปนำกลับมาทอขึ้นมาใหม่และเนื่องจากที่ร้านเป็นเจ้าแรกที่มีการขายผ้าทอในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งเป็นการกระจายสินค้าต่อสาธารณชนทั่วไปได้ทำให้ผ้าทอเป็นที่นิยมในกลุ่มคนที่รักผ้าขึ้นมากขึ้นและด้วยกลยุทธ์ทางตลาดทางร้านยังได้มีวิธีการยกระดับผ้าทอในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การนำลายผ้าโบราณมาทำใหม่ การให้สีผ้าที่มีความแปลกใหม่มากขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้ตอบโจทย์ต่อกลุ่มลูกค้าที่มีความหลากหลายทางอายุ และเรายังได้นำผ้าทอมาแปรรูปเป็นสินค้าต่าง ๆ เช่น ยาม กระเป๋า เสื้อ ของที่ระลึก เพื่อเพิ่มช่องทางการขายสินค้าแต่ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมของผ้าทอลาวเวียงบ้านเนินขามเอาไว้ ซึ่งปัจจุบันทางร้านได้มีอายุครบ 6 ปี แล้ว

ข้อมูลการติดต่อ

ติดต่อ : คุณศรีสุตา สุขสบาย

ตั้งอยู่ที่ : บ้านเลขที่ 188 หมู่ที่ 13 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท

เบอร์โทร : 064-827-0804

ภาพที่ 22 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอศรีสุตาผ้าทอ ลาวครั่ง ลาวเวียง หมู่ที่ 13

ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

สรุป สังเคราะห์ ทั้ง 22 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มทอผ้า 14 กลุ่ม

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างกับผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ประธานกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขาม นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ได้ดังนี้

(2) ความเป็นมาและการสืบสานภูมิปัญญาของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม

ชุมชนบ้านเนินขาม สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่อพยพมาจาก กรุงเทพมหานคร ประเทศลาว ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งอพยพมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านเนินขามและเรียกชุมชนนี้ว่า “ลาวเวียงบ้านเนินขาม” ซึ่งได้นำวัฒนธรรมการทอผ้าเข้ามาด้วย และสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าจากรุ่นสู่รุ่น กระทั่งถึงปัจจุบัน ผ้าทอของบ้านเนินขามมีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์ มีการทอที่ละเอียดงดงาม ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ความเป็นมาและการสืบสานภูมิปัญญาของผ้าทอมือบ้านเนินขามไว้ดังนี้

“ชุมชนบ้านเนินขามได้อพยพมาจากกรุงเทพมหานครประเทศลาวตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งอพยพมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม จังหวัดชัยนาทซึ่งกันว่า “ลาวเวียงบ้านเนินขาม” ซึ่งบรรพบุรุษได้นำวัฒนธรรมการทอผ้าเข้ามาด้วย ผ้าทอของบ้านเนินขามมีความโดดเด่นทรงคุณค่า มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีการสืบทอดการทอผ้าจากรุ่นสู่รุ่น เดิมชาวบ้านทอผ้าใส่กันเองในชุมชน ด้วยความโดดเด่นงดงามของลวดลายผ้าทอมือบ้านเนินขามต่อมามีคนสนใจมาขอซื้อผ้าทอมือ จึงเริ่มเปลี่ยนจากทอใส่เองมาเป็นทอเพื่อจำหน่ายจนถึงปัจจุบัน”

2.1 กระบวนการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม

เมื่อคนในชุมชนบ้านเนินขามเปลี่ยนจากทอผ้าไว้ใช้เองในครัวเรือนเพียงอย่างเดียวเป็นทอเพื่อจำหน่ายจึงได้มีความคิดที่จะรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มทอผ้าโดยได้รับการส่งเสริมจากทางพัฒนาชุมชนให้มีการรวมกลุ่ม ตามที่ท่านพัฒนาการจังหวัดชัยนาทได้ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

“เดิมชุมชนบ้านเนินขามชาวบ้านทอผ้าเพื่อสวมใส่เพียงอย่างเดียวไม่ได้มีการจำหน่าย ต่อมาปี พ.ศ. 2544 ทางสำนักงานพัฒนาชุมชนได้มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านที่ทอผ้าในบ้านเนินขามมีการรวมกลุ่ม และมีการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการมีการเลือกตั้งประธานรองประธานแบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งประธาน คนแรกของกลุ่มผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขาม คือ ป้าวันทา เมื่อก่อน”

2.2 ลักษณะผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือบ้านเนินขาม

เมื่อมีการดำเนินการรวมกลุ่มก่อตั้งเป็นกลุ่มผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามได้เกิดขึ้นแล้วเมื่อปี พ.ศ. 2544 ทางกลุ่มได้มีการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามขึ้นซึ่งได้แก่ผ้ามัดหมี่ ผ้าตีนจก อันเป็นภูมิปัญญาการทอผ้าจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งลวดลายทุกลายของผ้าทอมือบ้านเนินขาม มีความหมายมงคล และนอกจากผ้าลายโบราณแล้ว ยังมีผ้าลายอัตลักษณ์ คือผ้าลายขอโบมะขาม ซึ่งได้รับเลือกเป็นลายประจำจังหวัดชัยนาท และเป็นลายผ้าที่มีชื่อเสียงสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก

ตามที่คุณอำนวยกรกลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยนาทได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

“ผลิตภัณฑ์ผ้าทอของบ้านเนินขามได้แก่ ผ้ามัดหมี่ ผ้าจก ซึ่งลวดลายทุกลายมีความหมายเป็นมงคล และผ้าลายอัตลักษณ์คือ ลายขอโบมะขาม ได้รับเลือกเป็นลายประจำจังหวัดชัยนาท และเป็นลายผ้าที่มีชื่อเสียง สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก”

และนอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามกล่าวคือ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามนอกจากจะมี ผ้ามัดหมี่และผ้าตีนจก ยังมีผ้าขาวม้า 5 สี เสื้อจุกหม้อ ซึ่งเป็นเสื้ออัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ลาวเวียง และผ้าทอลายขอโบมะขาม อันเป็นลายอัตลักษณ์ประจำจังหวัดชัยนาท โดยท่านวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมดังนี้

“ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม ได้แก่ ผ้าขาวม้า 5 สี ผ้าซิ่นตีนจก ผ้ามัดหมี่ลายโบราณ เสื้อจุกหม้อ ผ้าทอลายขอโบมะขาม ซึ่งผ้าทอลายขอโบมะขามนี้ได้ถูกนำไปจดลิขสิทธิ์ ต่อกมทรัพย์สินทางปัญญาเมื่อ พ.ศ. 2560 โดยคุณณภัทรรณ์ อุบแก้ว และได้รับการคัดเลือกเป็นผ้าลายอัตลักษณ์ประจำจังหวัดชัยนาท”

2.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม

1. กลุ่มทอผ้าของชุมชนบ้านเนินขามได้มีการรวมกลุ่มทอผ้าเพื่อจำหน่ายอย่างเป็นระบบ มีทั้งผ้าขาวม้า 5 สี ผ้าซิ่นตีนจก เสื้อจุกหม้อ และผ้าทอลายขอโบมะขาม ซึ่งมีปัจจัยส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่ม คือหน่วยงานภาครัฐและวิสาหกิจ ให้การสนับสนุนและประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการขายให้กับชุมชน เช่น ให้กลุ่มนำสินค้าผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายออกบูธในงานต่าง ๆ ส่งเสริมให้กลุ่มส่งผลิตภัณฑ์เข้าประกวดในงานประกวดผ้าทอมือ เพื่อเป็นการสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักให้กับกลุ่มอีกทางหนึ่ง ซึ่งท่านนายอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาทได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมกลุ่มผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือบ้านเนินขามไว้ว่า

“หน่วยงานรัฐและวิสาหกิจให้การสนับสนุนและประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการขายให้กับชุมชน โดยหาช่องทางสนับสนุนส่งเสริมให้กลุ่มผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามเป็นที่รู้จักในวงกว้าง เช่น ส่งเสริมสนับสนุนให้ออกบูธจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามในงานต่าง ๆ ได้แก่งานโอท็อปที่เมืองทองธานี ส่งเสริมสนับสนุนให้ส่งผลงานผ้าทอมือเข้าประกวด เพื่อเป็นการสร้างชื่อเสียงของกลุ่มผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามให้เป็นที่รู้จัก และจัดงานชาติพันธุ์ที่อำเภอเนินขาม จังหวัด

ชัยนาทเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท”

2. นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้วยังมีปัจจัยที่ส่งเสริมกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม อีกประการหนึ่งคือ ตัวของกลุ่มทอผ้าเอง คนในชุมชนบ้านเนินขามเป็นผู้ที่มีความรักและภาคภูมิใจ ในภูมิปัญญาของตน มีการอนุรักษ์สืบต่อวัฒนธรรมของบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งวัฒนธรรมด้านภาษา วัฒนธรรมด้านดนตรี วัฒนธรรมด้านอาหาร รวมถึงวัฒนธรรมการแต่งกาย การทอผ้า สำหรับคนในกลุ่ม ทอผ้าเองมีความรักในภูมิปัญญาและมีความคิดต่อยอดที่จะสืบสานภูมิปัญญาการทอผ้าให้คงอยู่สืบไป มีความพร้อมที่จะเปิดใจรับการพัฒนาฝีมือเรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ เกี่ยวกับการทอผ้า เพื่อให้ผ้าทอมือ ของชุมชนบ้านเนินขามมีคุณภาพสามารถจำหน่ายได้และเป็นที่ยอมรับ เป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่ง ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยนาท ได้ให้ข้อมูล เพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามไว้ดังนี้

“ตัวกลุ่มทอผ้าเอง มีความรักในภูมิปัญญาและมีความคิดต่อยอดสืบสานภูมิปัญญาให้คงอยู่ต่อไป คนชุมชนบ้านเนินขามเปรียบเสมือนน้ำที่ไม่เต็มแก้ว พร้อมรับความรู้เทคนิคใหม่ ๆ เกี่ยวกับการทอผ้า เพื่อพัฒนาฝีมือให้มีคุณภาพตลอดเวลา”

3. นอกจากนี้ ผ้าทอมือบ้านเนินขามมีการมดลลายที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ลายช่อใบมะขาม เป็นลาย ที่จดลิขสิทธิ์ของจังหวัดชัยนาท ซึ่งมีเรื่องราวกำเนิดมาจากบ้านเนินขาม อีกทั้ง ลายช่อใบมะขาม ความหมายเป็นมงคล หมายถึง มีความน่าเกรงขาม มีบารมี และหาซื้อได้เฉพาะจังหวัดชัยนาทเท่านั้น ผ้าทอมือลายโบราณของบ้านเนินขาม มีเอกลักษณ์มีอัตลักษณ์และลวดลายที่โดดเด่นในแบบฉบับของ ตัวเอง มีการสืบทอด ภูมิปัญญาการทอผ้าจากรุ่นสู่รุ่น ลวดลายทุกลายมีความหมายเป็นมงคล ซึ่ง นาย จรุง จินดารัตน์ นายกเทศบาลตำบลเนินขามได้ให้ข้อมูลดังนี้

“ผ้าทอมือบ้านเนินขามมีการมดลลายที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ลายช่อใบมะขาม เป็นลายที่ได้รับ การจดลิขสิทธิ์เป็นลายประจำจังหวัดชัยนาท ซึ่งมีเรื่องราวมาจากบ้านเนินขาม ชื่อลายมีความหมายเป็นมงคล คือ ผู้ใดใส่ผ้าทอมือลายช่อใบมะขาม จะมีคนเกรงขาม คนเกรงใจ มีตะบะ มีบารมี ส่วนลายโบราณซึ่งเป็นลายตามจินตนาการแต่แฝงด้วยความหมายอันเป็นสิริมงคลจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น สำหรับ อุปสรรคได้แก่สีสันอาจไม่ทันสมัยไม่ตรงตามเทรนด์นิยมสมัยใหม่”

2.4 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม

1. สำหรับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม คือวัตถุดิบในท้องถิ่นไม่ เพียงพอต้องซื้อวัตถุดิบในการทอผ้าจากที่อื่นทำให้ต้นทุนในการผลิตสูง นอกจากนี้กลุ่มยังขาดเทคนิค วิธีการทอผ้าใหม่ ๆ รวมถึงขาดทักษะเกี่ยวกับการใช้สีธรรมชาติ ให้คงทนให้สีเสมอกัน ซึ่งท่านพัฒนาการ อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาทได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปสรรคของของกลุ่มผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือ บ้านเนินขามดังนี้

“สำหรับอุปสรรคของกลุ่มผลิตภัณฑ์ทอมือบ้านเนินขาม ได้แก่ วัตถุดิบในการทอผ้าในท้องถิ่น มีไม่เพียงพอต้องสั่งซื้อจากที่อื่น ทำให้ต้นทุนการผลิตผ้าทอมือของบ้านเนินขามสูง กลุ่มทอผ้าใช้แต่

เฉพาะเทคนิคเดิม ๆ ไม่ได้นำเทคนิควิธีการทอแบบใหม่มาใช้ ผลิตภัณฑ์จึงคงเดิมไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อีกทั้งการใช้สีธรรมชาติยังขาดทักษะการย้อมสีธรรมชาติเป็นอย่างมาก เมื่อย้อมออกมามัดหมี่มีสีไม่เสมอกัน”

2. อุปสรรคอีกประการหนึ่งของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม คือ สีสันทันไม่ตรงตามเทรนด์สมัยใหม่ และรูปแบบผลิตภัณฑ์ยังไม่มีความหลากหลาย ซึ่ง นายจรูญ จินดารัตน์ นายกเทศบาลตำบลเนินขามได้ให้ข้อมูลดังนี้

“ผ้าทอมือบ้านเนินขามมีอุปสรรคที่ต้องแก้ไขเพื่อให้มีความเท่าเทียม มีมาตรฐาน มีคุณภาพสามารถแข่งขันกับตลาดอื่น ๆ ได้ คือ การทอผ้าที่มีสีสันทันไม่ตรงตามเทรนด์ของยุคสมัย คนทอผ้ายังติดรูปแบบการให้สีสันทันแบบเดิม ๆ อีกทั้งรูปแบบของผลิตภัณฑ์ยังเป็นแบบเดิมไม่มีความหลากหลายสินค้าจึงมียอดขายลดลง”

2.5 แนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

1. เนื่องจากในช่วงเวลาหลังเกิดโรคโควิด - 19 ระบาด เศรษฐกิจทั่วโลกชะลอตัว ส่งผลกระทบถึงชุมชนบ้านเนินขามทำให้การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือลดลง โดยเฉพาะราคาผ้าทอมือเป็นพื้นของชุมชนบ้านเนินขามมีราคาสูง จึงจำหน่ายผลิตภัณฑ์แทบไม่ได้ มีความจำเป็นต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือให้มีความหลากหลาย ออกแบบแปรรูปผ้าทอมือให้มีรูปแบบ รูปทรงใหม่ ๆ จากที่เป็นพื้นผ้าก็มาเป็น เสื้อ กระโปรง ชุดเดรส กางเกง และเครื่องประดับต่าง ๆ เช่น เข็มกลัด กิ๊บติดผม สร้อยคอ โบว์ผูกผม รวมถึงของใช้ในชีวิตรประจำวัน ได้แก่ กระเป๋า ยาม หมวก เป็นต้น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขามให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือสามารถจำหน่ายได้ เป็นที่ต้องการของตลาด โดยผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มไม่ทิ้งอัตลักษณ์ความเป็นผ้าทอมือบ้านเนินขาม มีการออกแบบสร้างสรรค์ที่ทันสมัยสอดคล้องกับกระแสแฟชั่นในปัจจุบันตามความต้องการของกลุ่มลูกค้า ซึ่งผลิตภัณฑ์มีความผสมผสานร่วมสมัยระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับรูปแบบของยุคปัจจุบัน เพื่อเพิ่มมูลค่าและกระจายรายได้สู่ชุมชน ซึ่งนายอำเภอเนินขาม ได้ให้แนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนคือ

“สร้างสรรค์ ออกแบบ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับกระแสแฟชั่นในยุคปัจจุบันเพื่อให้เข้ากับกลุ่มลูกค้าได้ทุกช่วงวัย และตรงตามความต้องการของลูกค้า ตรงตามความต้องการของตลาด แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของบ้านเนินขามไว้ โดยไม่ทิ้งอัตลักษณ์ความเป็นผ้าทอมือบ้านเนินขาม และส่งเสริมการแปรรูปจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อเพิ่มมูลค่าและกระจายรายได้สู่ชุมชน”

2. แนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ควรมีการผลิตผ้าด้วยเทคนิควิธีการใหม่ ๆ เช่น ผ้าพิมพ์ลายจากวัสดุธรรมชาติ ได้แก่ ใบไม้ ดอกไม้ เป็นต้น นำมาพิมพ์ลายด้วยสีของวัสดุจากธรรมชาติดังกล่าวเรียกเทคนิคนี้ว่า “Ecoprint” การมัดย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติเป็นอีกเทคนิคหนึ่งที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามได้ และยังมีการนำผ้าทอมือมาปักให้เกิดลวดลาย

ทำให้ผ้ามีความสวยงามและเพิ่มมูลค่า สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น ท่านพัฒนาการอำเภอนินขาม จังหวัดชัยนาท และแสดงความคิดเห็นต่อแนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ดังนี้

ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามมีลักษณะเป็นผืนผ้าที่เป็นชิ้นเป็นอันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีราคาสูง และหลังสถานการณ์โควิดยอดจำหน่ายผ้าผืนลดจำนวนลงมาก จึงต้องหาวิธีการที่จะสามารถให้จำหน่ายผ้าทอมือได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ด้วยการนำวิธีการเทคนิคใหม่ ๆ เข้ามาใช้ เช่น การนำผ้าทอมือที่เป็นผ้าพื้นมาทำผ้าพิมพ์ลายด้วยสีของใบไม้ (Ecoprint) การมัดย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ เช่น มัดย้อมสีธรรมชาติจากครั่ง มัดย้อมสีธรรมชาติจากคราม และการนำผ้าทอมือมาปักให้เกิดลวดลายเพื่อนำไปใช้ในการตกแต่งผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้เศษผ้าที่เหลือจากการทอและเย็บเป็นผืนแล้วสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มได้ เช่น นำมาทำกระเป๋า ยาม กีบติดผม โบว์ผูกผม เข็มกลัด สร้อยคอ

(3) การสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างผู้นำชุมชน คนในชุมชน และนักท่องเที่ยว ได้ดังนี้

3.1 วิธีการดำเนินงานของกลุ่มผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม

มีวิธีการดังนี้ คือเริ่มตั้งแต่จัดตั้งกลุ่มผ้าทอแล้ววางแผนการดำเนินงาน โดยกระจายงานให้แก่สมาชิก ร่วมกันวางแผนการผลิต วางแผนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยหาช่องทางการตลาดเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การดำเนินงานของกลุ่มผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม สมาชิกทุกคนจะมีหน้าที่รับผิดชอบของตัวเองตามความถนัด และเมื่อได้ผลิตภัณฑ์ก็จะนำมารวมกันที่ศูนย์เรียนรู้ผ้าทอมือโบราณบ้านเนินขาม และเมื่อมีการออกบูธก็จะรวบรวมสินค้าผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายแสดงผลงานในงานต่าง ๆ ตามที่กำนันตำบลเนินขามได้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“วิธีการดำเนินงานของกลุ่มผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามมีการจัดตั้งกลุ่มผ้าทอขึ้นแล้ว ร่วมกันวางแผนการผลิต วางแผนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และหาช่องทางการตลาดเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ มีการดำเนินงานกระจายงานให้แก่กลุ่มสมาชิกให้มีรายได้ แบ่งหน้าที่ในการดำเนินงานตามความถนัดของตน”

3.2 กระบวนการผลิตผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม

กระบวนการผลิตผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามเริ่มตั้งแต่กระบวนการจัดซื้อเส้นไหม เส้นฝ้าย แล้วนำมามัดหมี่กรอใส่อก มัดลายเสร็จจึงย้อมสี ขั้นตอนต่อไปคือปั่นด้ายฝ้ายหรือไหมโดยเข้ากรงปั่น แล้วนำไปทอที่กี่ให้เป็นลวดลายโดยใช้พิมพ์และเขาเหยียบ กระทั่งเป็นผืนผ้า ซึ่งแต่ละกระบวนการคนทำจะเป็นคนละคนกันเพราะจะทำตามความถนัดของตนเอง เช่น ถนัดปั่นด้ายก็จะมีหน้าที่ปั่นด้ายฝ้ายหรือไหม ถนัดมัดลายก็จะมีหน้าที่มัดลาย กระทั่งเข้าสู่กระบวนการทอผ้า ผู้ทอผ้าก็ต้องเป็นผู้ที่มีความถนัดในการทอผ้ามีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการทอผ้า ซึ่งจะแยกเป็น ทอยกดอก ทอมัดหมี่ และทอตีนจก เมื่อทอเป็นผืนผ้าแล้วเสร็จจึงนำไปจำหน่าย ซึ่งตามที่คุณอุษา บุญสาพิพัฒน์ ประธานกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขามได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิตผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามดังนี้

“จัดซื้อเส้นไหมเส้นฝ้าย แล้วทอเป็นผ้าแต่ละชนิด โดยต้องมัดลายให้เสร็จก่อนจึงย้อมสี ต่อจากนั้นนำมาปั่นด้ายฝ้ายหรือไหมโดยเข้ากรงปั่นแล้วนำไปทอที่กี่ให้เป็นลวดลาย โดยใช้พิมพ์และเขาเหยียบ มีทั้งทอเป็นผ้ามัดหมี่ ทอเป็นผ้าไหมยกดอกและทอตีนจก โดยแบ่งกันตามความถนัดของแต่ละคนในกลุ่ม กระทั่งเป็นผืนผ้าแล้วนำไปจำหน่าย”

3.3 จุดเด่นและจุดด้อยของกลุ่มผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขาม

1. จุดเด่นมีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เป็นอัตลักษณ์ทั้งผ้าลายโบราณและลายประจำจังหวัดคือผ้าลายช่อใบมะขาม จุดเด่นของผ้าลายโบราณคือลวดลายทุกลายมีความหมายอันเป็นสิริมงคล เช่น ผ้าลายโคมเหลือง หมายถึงแสงสว่าง ความเจริญรุ่งเรืองของชีวิต ผ้าลายนาค หมายถึง ความมีตะบะบารมี ความยิ่งใหญ่ ความร่ำรวย ลายสำเภา หมายถึง เงินทองไหลมาเทมา ค่ายาขรรค์ชัย เป็นต้น ตามที่ นายกุศล ใจมั่น ประธานกลุ่มสัมมาชีพชุมชนตำบลเนินขาม กล่าวว่า “จุดเด่นของผ้าทอมือบ้านเนินขาม คือมีเอกลักษณ์อัตลักษณ์ที่โดดเด่นทั้งผ้าลายโบราณ ลายประจำจังหวัด ซึ่งลายประจำจังหวัดคือ ลายช่อใบมะขาม เป็นลายที่มีอัตลักษณ์มีเรื่องราวความเป็นมาของบ้านเนินขาม ได้รับการจดลิขสิทธิ์ เป็นลายผ้าที่มีเฉพาะในจังหวัดชัยนาทเท่านั้น ส่วนลายโบราณเป็นลวดลายที่มีความหมายเป็นมงคล มีการทอสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เช่น ลายโคมเหลือง ลายสำเภา ลายนาค ลายดอกแก้ว ลายก้านร่ม เป็นต้น”

2. นอกจากนี้จุดเด่นของกลุ่มผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขาม อีกประการหนึ่งคือผ้าขาวม้า 5 สีซึ่งเป็นผ้ามงคลที่ใช้กันมาตั้งแต่โบราณ ใช้ในงานมงคล เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานวันสงกรานต์ และงานประเพณีต่าง ๆ ผ้าขาวม้า 5 สี เป็นผ้าที่ทอด้วยฝ้ายหรือไหมประดิษฐ์ โดยทอเป็นลายตารางหมากรุก

ซึ่งสี 5 สีประกอบด้วย สีแดง สีเหลือง สีส้ม สีเขียว และ สีขาว ซึ่งทั้งห้าสีนี้ถือเป็นสิริมงคลตามความเชื่อเรื่องขันธุ์ 5 นอกจากผ้าขาวม้า 5 สีแล้ว ยังมีเสื้อจุกหม้อ ซึ่งเป็นเสื้ออัตลักษณ์ของคนในชุมชนบ้านเนินขาม และยังคงสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เสื้อจุกหม้อเป็นเสื้อที่ทำจากผ้าฝ้าย ย้อมคราม การเย็บจะใช้เพียงเส้นด้ายสีแดงของชายเสื้อแขนเสื้อ โดยทำเป็นเชือกห้อยบริเวณกระดุมสำหรับผูกสิ่งของ คนโบราณจะใช้เสื้อจุกหม้อในการดำเนินา เนื่องจากคุณสมบัติของเสื้อผ้าฝ้ายย้อมครามสามารถถนอมทนได้ดี ที่มาของชื่อเรียก “เสื้อจุกหม้อ” เนื่องมาจากกรรมวิธีการย้อมผ้าสีของต้นครามต้องนำต้นครามมาแช่ไว้ในหม้อเพื่อให้สีครามออกมาแล้วจึงนำผ้าฝ้าย ไปจุ่มลงในหม้อที่มีน้ำครามอยู่จึงเรียกกันว่า “เสื้อจุ่มหม้อ” แล้วเพี้ยนมาเป็น “เสื้อจุกหม้อ” หรือ “เสื้อจวบหม้อ” ซึ่งนางจิราพร แดงสุข คนในชุมชนบ้านเนินขาม ได้ให้ข้อมูลดังนี้

“จุดเด่นของกลุ่มผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขามนอกจากจะมีผ้าทอมือลายโบราณและลายอัตลักษณ์ประจำจังหวัดชัยนาทแล้ว ยังมีผ้าขาวม้า 5 สี ซึ่งใช้สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น สีทั้ง 5 สี เป็นสิริมงคล ตามความเชื่อเรื่องขันธุ์ห้า ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีส้ม สีเขียว และสีขาว ซึ่งผ้าขาวม้านี้จะใช้ในงานพิธีมงคลต่าง ๆ และปัจจุบันนำมาผูกประดับรถและประดับเวที รวมทั้งนำมาประดับตกแต่งในบายศรีหรือตกแต่งสถานที่ในพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อแสดงถึงสัญลักษณ์ ของความเป็นลาวเวียงบ้านเนินขาม จุดเด่นอีกประการหนึ่งของกลุ่มผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขามคือเสื้อจุกหม้อ ซึ่งสามารถใส่ได้ทั้งชายและหญิงอีกทั้งยังสืบทอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น

เสื้อजूทหม้อเป็นเสื้อที่ทำจากฝ้ายย้อมคราม ซึ่งฝ้ายย้อมครามสามารถถ่ายทอดอากาศ ได้ดีและป้องกันรังสียูวีในแสงแดดได้ด้วย”

3. จุดด้อยของกลุ่มผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขามเนื่องด้วยวัตถุดิบในท้องถิ่นมีไม่เพียงพอ จึงต้องมีการสั่งซื้อจากที่อื่นทำให้ต้นทุนการผลิตมีราคาสูง นอกจากนี้การทอผ้าด้วยสีธรรมชาติ สีของผืนผ้า ยังไม่เสมอกันทอแล้วยังมีความซีดของสี กลุ่มผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขามยังขาดทักษะของการใช้สี ธรรมชาติในการย้อมผ้า อีกทั้งยังไม่มี ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือมีความจำเป็นต้องพัฒนา ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อจะได้แข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ ได้ ดังตามที่นางคำภู การภักดี คนในชุมชนบ้านเนินขาม ได้ให้ข้อมูลไว้ดังนี้

“จุดด้อยกลุ่มผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขามคือมีต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากวัตถุดิบในท้องถิ่น มีไม่เพียงพอจึงต้องมีการสั่งซื้อจากต่างถิ่น ในเรื่องของการใช้สีธรรมชาติในการย้อมผ้ากลุ่มผ้าทอมือ ชุมชนบ้านเนินขามยังขาดทักษะในการใช้สีธรรมชาติย้อมผ้าเมื่อทอออกมาเป็นผืนผ้าแล้วสีมีความซีด และสีไม่เท่ากัน จุดด้อยอีกประการหนึ่งคือยังไม่มี ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่ผลิตภัณฑ์ ยังคงเป็นผืนผ้าซึ่งราคาสูง ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าทอมือจะได้แข่งขันกับกลุ่ม อื่น กับจังหวัดอื่นได้”

3.4 แนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามเพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม

1. พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามให้มีรูปแบบที่ทันสมัย ราคาจับต้องได้ โดยนำเทคนิคต่าง ๆ เช่น Ecoprint และการมัดย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติมาใช้ เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม และยังคงรักษาความเป็นเอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านเนินขาม และให้พัฒนาผ้าทอลายช่อใบมะขาม ซึ่งเป็นลายที่คิดค้นขึ้นมาใหม่และเป็นลายอัตลักษณ์ประจำจังหวัดชัยนาท ให้ผ้าลายช่อใบมะขาม มาทำเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มอื่น ๆ นอกจากทอเป็นผืนผ้า เพราะเป็นลายที่สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนให้กับกลุ่มทอผ้าบ้านเนินขาม ซึ่งนางบำรุง ศรีวันนา ประธานกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนบ้านเนินขาม ได้ให้ข้อมูลไว้ดังนี้

“แนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม อยากให้พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชน บ้านเนินขามให้มีรูปแบบที่ทันสมัย ราคาไม่สูงสามารถจับต้องได้ นำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ เกี่ยวกับการ แปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น Ecoprint และการมัดย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ นอกจากนี้ยังอยากให้พัฒนา ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายช่อใบมะขามที่เป็นลายคิดค้นขึ้นมาใหม่และเป็นลายอัตลักษณ์ประจำจังหวัด ชัยนาท ให้ทำเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มอื่น ๆ นอกจากเป็นผืนผ้าที่เป็นชิ้นเป็นผืน เพราะเป็นลายที่สร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชนให้กับกลุ่มทอผ้าบ้านเนินขามและเป็นลาย ที่ทำให้ ผู้คนได้รู้จักผ้าทอมือบ้านเนินขามมากขึ้น”

2. สำหรับแนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามและสร้าง มูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขามอีกประการหนึ่งคือต้องการให้มีการพัฒนา

รูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้น โดยการนำผ้าทอมือบ้านเนินขามมาแปรรูปให้มีรูปแบบ ขนาด รูปทรง ที่ทันสมัยสวยงาม เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ได้จริง สามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมถึงสามารถเป็นของฝากของที่ระลึกได้ เช่น เสื้อ กระโปรง ชุดเดรส กระเป๋า ยาม เข็มกลัด หมวก กีบติดผม โบว์ผูกผม สร้อยคอ ผ้าคลุมไหล่ พวงกุญแจ เป็นต้น การแปรรูปผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็นการออกแบบให้เกิดความหลากหลายของรูปแบบผลิตภัณฑ์ ราคาย่อมเยาลงจากที่เป็นผืนผ้าราคาต่อผืนสูงซึ่งบางคนไม่สามารถซื้อได้ แต่มีความต้องการได้ของที่ระลึกที่ผลิตจากผ้าทอมือบ้านเนินขาม ก็จะสามารถซื้อเป็นเจ้าของได้ เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มขึ้น โอกาสการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนและเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม ให้มีความหลากหลาย ทุกเพศทุกวัยซื้อผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านเนินขามได้ ตามที่ นางสาวธัญญลักษณ์ อยู่รับนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนบ้านเนินขาม ให้ข้อมูลไว้ดังนี้

“ควรนำผ้าทอมือบ้านเนินขามมาแปรรูป ออกแบบ ให้มีความหลากหลาย สามารถเป็นของที่ระลึกได้ สามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ราคาไม่สูง ทุกเพศทุกวัยสามารถจับต้องได้ เช่น พวงกุญแจ ผ้าคลุมไหล่ เสื้อ กระโปรง กางเกง กระเป๋า ยาม สร้อยคอ กีบติดผม โบว์ผูกผม หมวก เข็มกลัด เป็นต้น มีการออกแบบ รูปทรง ลวดลาย สีสัน ที่ทันสมัย ตามความต้องการของตลาดของลูกค้า เมื่อมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายก็จะสามารถกระจายรายได้สู่ชุมชนเพิ่มมากขึ้น เป็นการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม”

จากการสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์การสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขามจังหวัดชัยนาทได้ดังนี้

3.5 ความต้องการผลิตภัณฑ์จากชุมชนบ้านเนินขาม

มีความตั้งใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าทอมือ ทั้งที่เป็นผ้าชิ้นและผลิตภัณฑ์ที่เป็นของที่ระลึกที่เป็นรูปแบบใหม่ ๆ ต้องการผ้าชิ้นลายโบราณ ผ้าชิ้นลายขอใบมะขาม ซึ่งเป็นลายที่มีชื่อเสียงเห็น ในรายการโทรทัศน์หลายรายการ และของที่ระลึกที่ทำจากผ้าทอมือเพื่อนนำไปฝากญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงได้ นอกจากนี้มีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้สอยได้และเป็นผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้าทอมือหรือผ้า Ecoprint ผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ เช่น เสื้อ กระเป๋า ยาม ผ้าคลุมไหล่ และเครื่องประดับ ได้แก่ กีบติดผม โบว์ผูกผม สร้อยคอ เข็มกลัด เป็นต้น ซึ่งตามที่ นางมณีนรัตน์ ไกรทอง นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนบ้านเนินขาม ได้ให้ข้อมูลดังนี้

“ต้องการผ้าชิ้นลายโบราณผ้าชิ้นลายขอใบมะขาม ซึ่งเป็นลายที่รู้จักเป็นลายที่มีชื่อเสียง เห็นออกสื่อทางโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ นอกจากนี้ต้องการผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้สอยได้และเป็นผลิตภัณฑ์ ที่แปรรูปจากผ้าทอมือ ผ้า Ecoprint หรือผ้ามัดย้อมด้วยสีธรรมชาติ ซึ่งมาเที่ยวครั้งนี้ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ แปรรูป คือเสื้อยืดจาก Ecoprint ผ้าคลุมไหล่ ยาม ไปฝากเพื่อนด้วย”

3.6 ความเหมาะสมของรูปแบบลวดลายและสีสัน

รูปแบบของผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสม มีสีสันสวยงาม มีลวดลายที่โดดเด่น มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ออกแบบโดยใช้สีสันทกมกลืนงดงาม มีขนาดรูปทรงที่พอเหมาะ มีความทันสมัย มีรูปแบบที่

หลากหลายให้เลือกในผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน เช่น กระเป๋ที่ทำจากผ้า Ecoprint มีหลายรูปแบบมีหลายขนาด มีสีสันทันที่ต่างกันในแต่ละใบ เป็นต้น ซึ่งนางชนิดดา เปรมทอง นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนบ้านเนินขาม ได้ให้ข้อมูลดังนี้

“รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมและมีสีสันทันที่สวยงามที่โดดเด่นมีเอกลักษณ์ของตัวเองออกแบบได้สวยงามให้สีสันทันที่กลมกลืน มีขนาดรูปแบบรูปทรงที่หลากหลาย สามารถเลือกได้หลายรูปแบบ”

“ความเหมาะสมของรูปแบบลวดลายและสีสันทันออกแบบได้ทันสมัย ให้สีตามเทรนด์สมัยนิยม มีขนาดรูปทรงที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้จริง ในหนึ่งผลิตภัณฑ์สามารถออกแบบได้หลายรูปทรงหลายขนาด และสีสันทันก็ให้สีสันทันที่ต่างกัน ซึ่งทุกผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบยังคงกลิ่นอายความเป็น บ้านเนินขามอยู่มีการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ร่วมสมัยกับยุคปัจจุบันได้อย่างลงตัว”

3.7 การคงเอกลักษณ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม

มีการคงเอกลักษณ์ของผ้าทอมือบ้านเนินขามชัดเจน เช่น ผลิตภัณฑ์แปรรูปได้แก่ เข็มกลัดผีเสื้อ ซึ่งทำจากผ้าไหมของบ้านเนินขามเห็นแล้วรู้เลยว่าผ้าไหมของบ้านเนินขาม ย่อมมีลวดลายของผ้าทอมือบ้านเนินขามอย่างโดดเด่นคงเอกลักษณ์ผ้าทอมือของบ้านเนินขาม นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบยังคงเอกลักษณ์ผ้าทอมือของบ้านเนินขามไว้ได้อย่างดีเช่น ยาม เสื้อ หมวก กระเป๋า ผ้าคลุมไหล่จากผ้าขาวม้า 5 สี เป็นการรักษารูปแบบภูมิปัญญาให้สามารถอยู่ร่วมสมัยกับยุคปัจจุบันได้ ตามที่นางสาวนันทกา มาโนชนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนบ้านเนินขาม ได้ให้ข้อมูลไว้ดังนี้

“ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามมีการคงเอกลักษณ์ชัดเจน เมื่อเห็นผลิตภัณฑ์จะรู้ได้ทันทีว่าเป็นผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือของบ้านเนินขาม เช่น เข็มกลัดผีเสื้อ เข็มกลัดดอกไม้ ซึ่งทำจากผ้าไหมของบ้านเนินขาม เมื่อเห็นลวดลายรู้เลยว่าผ้าไหมของบ้านเนินขาม นอกจากนี้ก็ยังมียามและ ผ้าคลุมไหล่ เป็นผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือที่มีลวดลายของผ้าทอมือบ้านเนินขามอย่างโดดเด่นคงเอกลักษณ์ ผ้าทอมือของบ้านเนินขาม เป็นผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบได้ทันสมัยและผสมผสานภูมิปัญญาลงในชิ้นงานของผลิตภัณฑ์”

3.8 ความเหมาะสมของประโยชน์ใช้สอยต่อผลิตภัณฑ์การสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชนบ้านเนินขาม

ผลิตภัณฑ์การสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชนบ้านเนินขามมีความเหมาะสมต่อประโยชน์ใช้สอยทุกชิ้น มีการออกแบบเพื่อสามารถใช้สอยได้จริง ทั้งผลิตภัณฑ์การสร้างมูลค่าเพิ่มที่ใช้ในชีวิตประจำวันและผลิตภัณฑ์การสร้างมูลค่าเพิ่มจำพวกเครื่องประดับ กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์การสร้างมูลค่าเพิ่มที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้แก่ เสื้อ กระโปรง ชุดเดรส กระเป๋า ยาม ผ้าคลุมไหล่ หมวก ผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าเพิ่มเหล่านี้ออกแบบเพื่อให้สามารถใช้ได้จริง มีความทันสมัยร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานอยู่ในชิ้นงานเพื่อคงเอกลักษณ์ความเป็นบ้านเนินขาม ในส่วนของเครื่องประดับ ได้แก่ สร้อยคอ กีบติดผม โบว์ผูกผม เข็มกลัด เป็นต้น ออกแบบสามารถใช้งานได้จริง มีรูปแบบที่ทันสมัย รูปทรงสีสันทันสวยงาม ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งนางสาวธัญญลักษณ์ อยู่รับ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนบ้านเนินขาม ได้ให้ข้อมูลดังนี้

“ผลิตภัณฑ์การสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชนบ้านเนินขามมีความเหมาะสมและมีประโยชน์สำหรับใช้สอยได้อย่างแท้จริง มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ได้อย่างลงตัว ออกแบบโดยให้รูปร่างขนาดสีสันทันที่เหมาะสมเหมาะแก่การใช้สอยและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และสามารถใช้ได้ทุกวัน เช่น กระเป๋า หมวก ยาม ผ้าคลุมไหล่ เป็นต้น”

3.9 ความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อผลิตภัณฑ์

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวทั้ง 5 ท่าน มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านเนินขามเป็นอย่างมาก และทุกคนซื้อผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านเนินขามทั้งซื้อเป็นของตัวเองและซื้อเป็นของฝากของที่ระลึกผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มมีความหลากหลายทั้ง เสื้อ กระโปรง ชุดเดรส ผ้าคลุมไหล่ ซึ่งผ้าคลุมไหล่นี้มีทั้งที่ทำมาจากผ้าขาวม้า 5 สี ผ้า Ecoprint และผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ รวมถึงของกิ๊พช็อป เช่น กิ๊บติดผม โบว์ผูกผม เข็มกลัดผีเสื้อ เข็มกลัดดอกไม้ ซึ่งมีรูปแบบสวยงามและราคาไม่สูงสามารถซื้อเป็นของฝากของที่ระลึกได้ ซึ่งนักท่องเที่ยว ได้ให้ข้อมูลดังนี้

นางมณีนรุตน์ ไกรทอง ได้ให้ข้อมูลว่า “ความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อผลิตภัณฑ์พอใจมากและซื้อผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านเนินขามได้แก่ กระเป๋าที่แปรรูปผลิตภัณฑ์มาจากผ้าทอมือที่มีลวดลายของผ้าทอมือบ้านเนินขามซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น หมวกซึ่งทำจากผ้า Ecoprint และที่ชอบมากเป็นพิเศษคือ ผ้าคลุมไหล่ Ecoprint ของบ้านเนินขาม”

นอกจากนี้ นางสาวธัญญลักษณ์ อยู่รับ ยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า “มาเที่ยวชุมชนบ้านเนินขามมีความพึงพอใจในสินค้าและผลิตภัณฑ์ของบ้านเนินขามเป็นอย่างมากราคาจับต้องได้ ที่ชอบผลิตภัณฑ์ของบ้านเนินขามคือคงเอกลักษณ์ลวดลายของผ้าไว้ในผลิตภัณฑ์ด้วย ผลิตภัณฑ์ของบ้านเนินขาม มีความหลากหลาย มีการออกแบบสวยงามทันสมัยโดยไม่ทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม สามารถนำ ภูมิปัญญาผสมผสานกับความทันสมัยของโลกปัจจุบันได้อย่างลงตัว”

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนผ้าทอมือบ้านเนินขาม

1. ควรให้มีความทันสมัย ตามเทรนด์แฟชั่นตลอด ด้วยลวดลายผ้ามีความงดงามอยู่แล้ว หากเพิ่มการออกแบบที่ทันสมัยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ก็จะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม นอกจากนี้การออกแบบแปรรูปจากพื้นผ้าทอมือ ให้เป็นชุดเดรสสวย ๆ หลาก ๆ แบบ ด้วยผ้าทอหมู่บ้านหนึ่งขามมีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์สวยงามเมื่อตัดเป็นชุดเดรส ก็จะได้ชุดที่สวยงาม อีกทั้งทำเป็นเสื้อที่สามารถใส่ได้ทุกโอกาสและของที่ระลึกอื่น ๆ ซึ่งนางชนัดดา เปรมทอง นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนบ้านเนินขาม ได้ให้ข้อมูลดังนี้

“อยากให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของบ้านเนินขามมีการพัฒนารูปแบบที่ทันสมัยตลอดเวลา ตามเทรนด์แฟชั่น โดยลวดลายผ้ามีความงดงามอยู่แล้วหากเพิ่มการออกแบบที่ทันสมัยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ก็จะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนผ้าทอมือบ้านเนินขาม และออกแบบแปรรูปจากพื้นผ้าทอมือที่เป็นพื้นเป็นชั้น ให้ตัดเป็นชุดเดรสสวยงาม เพราะลวดลายสีสันทันของผ้าทอมือบ้านเนินขามมีความโดดเด่นงดงามเมื่อนำมาตัดเป็นชุดก็จะสวยงาม และตัดเสื้อที่สามารถใส่ได้ทุกโอกาสพร้อมทั้งผลิต

ออกแบบเป็นของที่ระลึกอื่น ๆ ซึ่งไม่ว่าวัยใดมาเที่ยวชุมชนบ้านเนินขามก็สามารถซื้อกลับไปเป็นของที่ระลึกได้ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบทันสมัยราคาไม่สูงสามารถจับต้องได้”

2. นอกจากนี้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องของสีสันทันและลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอมือบ้านเนินขาม ควรดึงเอาความโดดเด่นของสีสันทันและลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอมือบ้านเนินขามมาใส่ในผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาเดิมผสมผสานกับการออกแบบที่ทันสมัยเพื่อจะได้ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยเป็นที่ต้องการของผู้พบเห็น ซึ่งนางสาวอารมย์ ขุนนวล นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนบ้านเนินขาม ได้ให้ข้อมูลดังนี้

“ด้วยสีสันทันและลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอมือบ้านเนินขามอยากให้ดึงเอาความโดดเด่นนี้มาใส่ในผลิตภัณฑ์แปรรูปประเภทอื่น ๆ เพื่อให้มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์มากขึ้น เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาเดิมผสมผสานกับการออกแบบที่ทันสมัย เพื่อจะได้ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยเป็นที่ต้องการของผู้พบเห็น”

สรุปจากการวิเคราะห์สภาพการบริบทการปฏิบัติที่เป็นเลิศและความต้องการของชุมชนบ้านเนินขาม กลุ่มผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามมีจุดเด่น จุดด้อย ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงจุดเด่น – จุดด้อย กลุ่มผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม

จุดเด่น	จุดด้อย
1. ผืนผ้ามีลวดลายสีสันทันที่โดดเด่น 2. ลวดลายมีความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของบ้านเนินขาม 3. สมาชิกกลุ่มผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขามมีความเชี่ยวชาญในการทอผ้าแบบมัดหมี่ ทอยดอก และตีนจก 4. มีการสืบทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่งดงาม มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมอันงดงาม 5. กลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขาม อยู่กันแบบเครือญาติ กลุ่มจึงมีความเข้มแข็ง 6. กลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขามมีลักษณะนิสัยเรียบง่ายเมื่อน้ำไม่เต็มแก้ว พร้อมรับการเรียนรู้พัฒนาทักษะฝีมือ เพื่อต่อยอดเทคนิคในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ	1. ขาดทักษะเกี่ยวกับเทคนิควิธีการ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผืนผ้า เช่น เทคนิคการทำผ้า Ecoprint เทคนิคการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ เทคนิคการออกแบบพัฒนาตัดเย็บแปรรูปจากผืนผ้าให้เป็นเสื้อผ้าเพื่อสวมใส่และผลิตภัณฑ์แปรรูปอื่น ๆ 2. ขาดการศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้สีธรรมชาติ สรรพคุณของพืชชนิดต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้เป็นสีธรรมชาติในการ ย้อมผ้าได้ 3. ไม่มีวัดฤดูบิณฑิมาต้องสั่งวัตถุดิบในการผลิตมาจากพื้นที่อื่น 4. ผืนผ้ามีราคาสูง และรูปแบบผลิตภัณฑ์ ยังไม่มีความหลากหลาย 5. ผืนผ้าที่ย้อมจากสีธรรมชาติ เมื่อซักแล้ว สีซีดจางเร็วมาก

ตอนที่ 2 ร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจ

ชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

มีขั้นตอนการร่างรูปแบบดังนี้

2.1 ที่มาของรูปแบบ

1. สรุปลข้อมูลจากการศึกษาสภาพการณ์และความต้องการของพื้นที่วิจัยชุมชนบ้านเนินขามที่ได้ทำการศึกษาทั้งจากภาคเอกสาร และการลงพื้นที่สำรวจ สัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ประธานกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขาม คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชุมชนบ้านเนินขาม จำนวน 20 คน อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการจนกระทั่งทราบถึงสภาพการณ์และความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์และสรุปเพื่อนำมาเป็นจุดเด่นสำคัญในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือบ้านเนินขามจังหวัดชัยนาท

2. ศึกษาพื้นที่ปฏิบัติเป็นเลิศที่มีความเป็นเลิศในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยลงพื้นที่สำรวจพื้นที่ปฏิบัติเป็นเลิศ รวมถึงสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อทราบถึงรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ของทั้ง 3 พื้นที่ เพื่อนำมาพัฒนาปรับใช้ตามความเหมาะสมให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

3. ร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท บนความเป็นไปได้ มีประโยชน์ มีความเหมาะสมและมีความทันสมัยมากขึ้น โดยโมเดลแต่ละตัวมาจากการสังเคราะห์และการรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์จากพื้นที่วิจัย และพื้นที่ปฏิบัติเป็นเลิศ นำจุดเด่นของทั้ง 3 พื้นที่ปฏิบัติเป็นเลิศที่ได้ศึกษานำมาปรับใช้ และดึงจุดเด่นของพื้นที่วิจัยออกมาเพื่อร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ภายใต้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยทุกองค์ประกอบของโมเดล มีความโดดเด่น มีรูปแบบเฉพาะของบ้านเนินขามที่ไม่ซ้ำกับรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการ ของกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขาม และคนในชุมชนบ้านเนินขาม เป็นการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือให้ตรงตามความต้องการของตลาด สามารถเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน อีกทั้งเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

4. นำมาออกแบบ และนำเสนอรูปแบบ มีชื่อว่า “TEDLAND Model”

2.2 รูปแบบ “TEDLAND Model”

ตารางที่ 6 รูปแบบและความหมายของรูปแบบ TEDLAND Model

TEDLAND	สภาพและความ ต้องการของ ชุมชน บ้านเนินขาม	แบรนด์บายศรี	กลุ่มทอผ้าบ้าน แม่สารบ้านตอง	กลุ่มทอผ้าสตรี บ้านศรีดอนชัย	ความหมาย
T = Technical	เทคนิควิธีการทอ ผ้าแบบใหม่ที่ยังไม่ เคยมีในชุมชน บ้านเนินขาม	เทคนิคการเพ้นท์ การปัก การใช้วัสดุ จากธรรมชาติมา พิมพ์ลาย (Ecoprint) การมัดย้อมผ้าด้วย สีธรรมชาติ และ เทคนิคการตัดเย็บ	เทคนิควิธีการทอ ผ้ายกดอก เทคนิค การสร้างลวดลาย ใหม่ของผืนผ้าเพื่อ สร้างอัตลักษณ์ และเป็นการสร้าง มูลค่าเพิ่มให้กับ ผ้าทอมือ	เทคนิควิธีการทอ แบบเกาะลัว่ง เทคนิควิธีการทอ จกใส่สีสันทองจาก ให้โดดเด่นงดงาม และเทคนิคการ ย้อมสีธรรมชาติโดย ใช้วัสดุธรรมชาติ ที่หลากหลาย	เทคนิคการพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือ ได้แก่ การมัดย้อมผ้าด้วย สีธรรมชาติ เทคนิค การนำวัสดุ ธรรมชาติมาพิมพ์ ลายลงในผืนผ้า (Ecoprint) เทคนิค วิธีการทอผ้าแบบ ต่าง ๆ รวมถึง เทคนิคการตัดเย็บ เพื่อแปรรูป ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ
E = Economy	ต้องการส่งเสริม เศรษฐกิจชุมชน บ้านเนินขาม ให้ดีขึ้น	ติดตามข่าวสาร แฟชั่นของโลกทัน โลกทันเหตุการณ์ ปรับเปลี่ยน เทรนด์ผลิตภัณฑ์ ตามสมัยนิยมโดย มีจุดยืนอยู่ที่นำทุน วัฒนธรรมเดิมมา ทำให้เป็นรูปแบบ สากล	คิดค้นสร้างลวดลาย ผ้าใหม่ขึ้นและศึกษา สายโบราณที่มี ลวดลายอ่อนช้อย ละเอียดงดงามมีการ ทอที่ยากขึ้นใช้เวลาใ การทอมากขึ้น แต่จะ ได้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ที่มีความละเอียด วิจิตรบรรจงมากขึ้น ด้วยการจำหน่ายก็จะ ได้ราคาเพิ่มสูงมาก	ศึกษาค้นคว้าการ ย้อมสีจากวัสดุ ธรรมชาติเพื่อเพิ่ม ความหลากหลาย ของสีบนผืนผ้า ทอ ผ้าตามความ ต้องการของลูกค้า โดยคงอัตลักษณ์ วัฒนธรรมภูมิ ปัญญาความเป็นไท ลือลงบนผืนผ้าทุก ผืน	เศรษฐกิจในนี้ หมายถึง เศรษฐกิจ เชิงสร้างสรรค์และ เศรษฐกิจชุมชนใน การพัฒนาแบบ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่า เพิ่ม อยู่บนพื้นฐานของ การส่งเสริมเศรษฐกิจ เชิงสร้างสรรค์และ เศรษฐกิจของชุมชน ด้วย

ตารางที่ 6 รูปแบบและความหมายของรูปแบบ TEDLAND Model (ต่อ)

TEDLAND	สภาพและความ ต้องการของ ชุมชน บ้านเนินขาม	แบรนด์บายศรี	กลุ่มทอผ้าบ้าน แม่สารบ้านตอง	กลุ่มทอผ้าสตรี บ้านศรีดอนชัย	ความหมาย
D = Design	ออกแบบรูปแบบ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือบ้านเนินขาม ให้มีความ ทันสมัยตรงความ ต้องการของ ลูกค้าโดยยังคง รักษาไว้ซึ่งภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และทุน วัฒนธรรมเดิม	ออกแบบ ผลิตภัณฑ์ภายใต้ concept “เดิน ดินดูดี” คือ สามารถที่จะนำ ผลิตภัณฑ์เพื่อ สร้างมูลค่าเพิ่ม ไปใช้ได้จริงใน ชีวิตประจำวัน และในทุก สถานที่ โดยไม่ ลืมการคงรักษา ไว้ซึ่งภูมิปัญญา ท้องถิ่นทุน วัฒนธรรมเดิม ให้คงอยู่สืบไป และสามารถ นำมาใช้ร่วมสมัย กับผลิตภัณฑ์ยุค ปัจจุบันได้	ออกแบบ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือให้คงความ โดดเด่นคง เอกลักษณ์ ความ งดงามของผ้าทอ ด้วยวิธีการยก ดอกออกแบบ สร้างลายอันเป็น อัตลักษณ์ของ ชุมชนเช่นลาย ดอกพิกุลกาแล โบราณลายดอก มณฑาสวรรค์ ลายดอกพิกุล 3 กลีบลายดอก พิกุล 4 กลีบ เป็นต้นศึกษาแกะ ลายออกแบบ ลวดลายผ้าให้มี ความหลากหลาย เพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มให้กับ ผืนผ้า	ออกแบบ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือให้มีสีสัน งดงาม ทอผ้า ด้วยลวดลายที่มี ความหมายเป็น สิริมงคลเป็นลาย อันเป็น เอกลักษณ์ ของไทลื้อ	ออกแบบ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือที่ทันสมัยมี รูปทรง มีขนาด สีสันทันสมัย สามารถนำไปใช้ ได้จริงในชีวิต ประจำวันและใน โอกาสต่าง ๆ โดยการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ ทุกชิ้นงานยังคง รักษาภูมิปัญญา ท้องถิ่น ออกแบบ ผลิตภัณฑ์ที่ ทันสมัยโดยรวม สมัยกับภูมิ ปัญญาท้องถิ่น

ตารางที่ 6 รูปแบบและความหมายของรูปแบบ TEDLAND Model (ต่อ)

TEDLAND	สภาพและความ ต้องการของ ชุมชน บ้านเนินขาม	แบรนด์บายศรี	กลุ่มทอผ้าบ้าน แม่สารบ้านตอง	กลุ่มทอผ้าสตรี บ้านศรีดอนชัย	ความหมาย
L = Local wisdom	พัฒนารูปแบบ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือบ้านเนินขาม โดยคงอัตลักษณ์ ของวิถีชุมชน ภูมิปัญญา ท้องถิ่นให้คงอยู่ เป็นการ ผสมผสาน ระหว่าง ภูมิปัญญา ท้องถิ่นกับยุค ปัจจุบันได้อย่าง ลงตัว	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือแปรรูปเพื่อ สร้างมูลค่าเพิ่ม โดยนำภูมิปัญญา ท้องถิ่น ผสมผสานใน ผลิตภัณฑ์ เช่น การปักผ้า การ เพ้นท์ผ้า การมัด ย้อมผ้าด้วยสี ธรรมชาติ เป็น การส่งเสริม อนุรักษ์ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นให้ อยู่ร่วมสมัยกับ ผลิตภัณฑ์ที่มี รูปแบบทันสมัย	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือทุกผืนผ้าของ กลุ่มทอผ้าบ้าน แม่สารบ้านตอง ล้วนเกิดจากภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ทุกผืนผ้าเป็นการ ทอยกดอก พร้อม ทั้งทอลวดลายอัน เป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ของบ้านแม่สาร บ้านตอง ซึ่งมี ความโดดเด่น งดงามเฉพาะตัว บนผืนผ้าทุกผืน เป็นลวดลายอัน ทรงคุณค่าซึ่งมี ความเป็นมาของ ภูมิปัญญา ท้องถิ่นอยู่ใน ผืนผ้า	หากจะขาย ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือของเราได้เราต้อง ขายความเป็นไทย ลือของเรา ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือของกลุ่มทอผ้า สตรีบ้านศรีดอนชัย เป็นภูมิปัญญา วัฒนธรรมการทอ ของชาวไทลื้อตั้งแต่ โบราณสืบทอดมา จนถึงปัจจุบัน ทั้งเทคนิควิธีการ แกะลวดและเทคนิค การทอทำให้ มีสีสัน โดดเด่นงดงามอีก ทั้งกลุ่มทอผ้าบ้าน ศรีดอนชัยมีการ ผสมผสานตามแบบ ฉบับของชาติพันธุ์ ชาวไทลื้อซึ่งเป็น การแสดง ออกถึง การรักษามุมุมิ ปัญญาท้องถิ่นไว้ อย่างเหนียวแน่น	ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือที่ออกแบบทุก ชิ้นต้องรักษา อนุรักษ์ต่อยอด คงไว้ซึ่งภูมิ ปัญญาท้องถิ่น มี ความผสมผสาน ระหว่างภูมิ ปัญญาท้องถิ่น กับยุคปัจจุบัน อย่างลงตัว

ตารางที่ 6 รูปแบบและความหมายของรูปแบบ TEDLAND Model (ต่อ)

TEDLAND	สภาพและความ ต้องการของ ชุมชน บ้านเนินขาม	แบรนด์บายศรี	กลุ่มทอผ้าบ้าน แม่สารบ้านตอง	กลุ่มทอผ้าสตรี บ้านศรีดอนชัย	ความหมาย
A = Added Value	เพิ่มมูลค่าให้กับ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือบ้านเนินขาม โดยคำนึงถึงการ สร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับทุกชิ้นงาน	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือทุกชิ้น ต้อง คำนึงถึงการเพิ่ม มูลค่า ทุกชิ้นงาน ที่ออกแบบ สร้างสรรค์จะต้อง ควบคู่ไปกับการที่ จะสามารถ จำหน่ายได้ เพราะสุดท้ายการ ออกแบบ ผลิตภัณฑ์ก็เพื่อ การจำหน่าย การ สร้างมูลค่าเพิ่มจึง เป็นสิ่งสำคัญ โดย การ ออกแบบ ผลิตภัณฑ์ให้ตรง กับความต้องการ ของกลุ่มเป้าหมาย ตรงกับความต้องการ ของลูกค้า ผลิตภัณฑ์มีความ ทันสมัย และมี ความร่วมมือ ควบคู่กับภูมิ ปัญญาท้องถิ่น	การคิดค้นลวดลาย ใหม่ ๆ การพัฒนา ลวดลายของผ้าให้ มีความละเอียด งดงามให้มีเรื่องราว ความเป็นมาของ ชุมชน เป็นการ สร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือ	การใช้เทคนิคใน การทอผ้าและ การใช้สีธรรมชาติ โดยการคิดค้น เพิ่มเติมสีโดยให้มี สีที่หลากหลาย เพิ่มมากขึ้น เป็น การเพิ่มสีสันของ ผืนผ้าให้มีความ โดดเด่นงดงาม มากยิ่งขึ้น และ เป็นการสร้าง มูลค่าเพิ่มให้กับ ผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือ	มูลค่าเพิ่ม การ พัฒนารูปแบบ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือทุกชิ้น ต้อง เป็นผลิตภัณฑ์ที่ สร้างมูลค่าเพิ่ม สามารถใช้ได้จริง ในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 6 รูปแบบและความหมายของรูปแบบ TEDLAND Model (ต่อ)

TEDLAND	สภาพและความ ต้องการของ ชุมชน บ้านเนินขาม	แบรนด์บายศรี	กลุ่มทอผ้าบ้าน แม่สารบ้านตอง	กลุ่มทอผ้าสตรี บ้านศรีดอนชัย	ความหมาย
N = Natural of Community	รูปแบบการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ของบ้านเนินขาม ต้องคำนึงถึงความ เป็นธรรมชาติวิถี ชีวิตชุมชนของบ้าน เนินขาม	ออกแบบผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือ โดย การศึกษาความเป็น ธรรมชาติความเป็น ตัวตนของวัฒนธรรม เดิมมาผสมผสานกับ ยุคปัจจุบัน เป็น ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ร่วมสมัย	รูปแบบผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือ ออก แบบ สร้างสรรค์จากความ เป็นตัวตนความเป็น ธรรมชาติของชุมชน บ้านแม่สารบ้านตอง โดยสืบทอดภูมิ ปัญญาท้องถิ่นจาก รุ่นสู่รุ่น เพื่อมิให้ วัฒนธรรมการทอผ้า ซึ่งมีมาตั้งแต่บรรพ บุรุษสูญหายไป	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ของกลุ่มสตรีบ้านศรี ดอนชัย มีรูปแบบ ผลิตภัณฑ์ที่ เกิดจาก ธรรมชาติของความ เป็นไทลื้อเกิดจากภูมิ ปัญญาท้องถิ่นของ ชาวไทลื้อ ที่สืบทอด วัฒนธรรมการทอผ้า จากรุ่นสู่รุ่นจากบรรพ บุรุษสู่ลูกหลานยุค ปัจจุบัน และยังคง รักษา อัตลักษณ์ ความเป็นไทลื้อมิให้ เลือนหายไปตาม กาลเวลา	ความเป็นธรรมชาติ วิถีชีวิตของชุมชน บ้านเนินขาม การพัฒนาแบบ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ของชุมชนบ้านเนิน ขาม ต้องมีความเป็น ธรรมชาติของคนเนิน ขาม คือมีภูมิปัญญา ท้องถิ่นมีวัฒนธรรม การทอผ้าที่สืบทอด กันมาแล้วต่อยอด ผสมผสานกับ ผลิตภัณฑ์ที่ ทันสมัย โดยไม่ลืม รากเหง้าความเป็น เนินขาม

ตารางที่ 6 รูปแบบและความหมายของรูปแบบ TEDLAND Model (ต่อ)

TEDLAND	สภาพและความ ต้องการของ ชุมชน บ้านเนินขาม	แบรนด์บายศรี	กลุ่มทอผ้าบ้าน แม่สารบ้านตอง	กลุ่มทอผ้าสตรี บ้านศรีดอนชัย	ความหมาย
D= Development	รูปแบบการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ของบ้านเนินขาม ต้องคำนึงถึงการ สร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับผลิตภัณฑ์มี การพัฒนารูปแบบที่ ทันสมัยมีสีสันและ ขนาดตรงตามยุค สมัยตามความ ต้องการของโลก แฟชั่นมีการ ออกแบบพัฒนาให้ ทันโลกทัน เหตุการณ์ ตลอดเวลา	การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ต้องมีจินตนาการมี ความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาเป็นสิ่ง สำคัญทั้งเรื่องการ พัฒนารูปแบบ รูปทรงประโยชน์ใช้ สอย และความ ทันสมัยที่ต้องมี ความผสมผสานกับ ทุนวัฒนธรรมเดิม	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ต้องมีการพัฒนา ตลอดเวลา การ พัฒนามีความสำคัญ มากเพราะเป็นการ สร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับผลิตภัณฑ์ผ้า ทอมือ เช่นการ พัฒนาตลาดที่ แปลกใหม่ ที่มี stories ของชุมชน ก็จะสามารถสร้าง มูลค่าเพิ่มให้กับ ผลิตภัณฑ์ผ้า ทอมือได้	การคิดค้นทดลองนำ วัสดุจากธรรมชาติ ต่าง ๆ มาทำให้เกิด สีใหม่ ๆ ในการย้อม ผ้า เช่น น้ำครึ่งผสม ปูนขาวได้สีม่วง น้ำ ต้นเพกาต้มน้ำได้ สีเขียว ดอกอัญชัน มาย้อมผ้าได้สีเขียว อมฟ้า ใบมะ เธิยแสวย้อมได้สี เขียว เป็นต้น ซึ่ง เป็นการพัฒนา ผลิตภัณฑ์เพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มให้กับ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ การพัฒนาจึงมี ความจำเป็นและ สำคัญต่อผลิตภัณฑ์ เป็นอย่างมาก	พัฒนาการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ด้วยเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้เกิด ผลิตภัณฑ์รูปแบบ ใหม่ผลิตภัณฑ์ที่มี ความหลากหลายที่ ทันสมัย เพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มให้กับ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ สามารถจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น

ความหมาย “TEDLAND Model”

T = Technical ใช้เทคนิคการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ได้แก่ การมัดย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ เทคนิคการนำวัสดุธรรมชาติมาพิมพ์ลายลงในผืนผ้า (Ecoprint) เทคนิควิธีการทอผ้าแบบต่าง ๆ รวมถึงเทคนิคการตัดเย็บเพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ

E = Economy มีการใช้แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเศรษฐกิจชุมชน ในการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

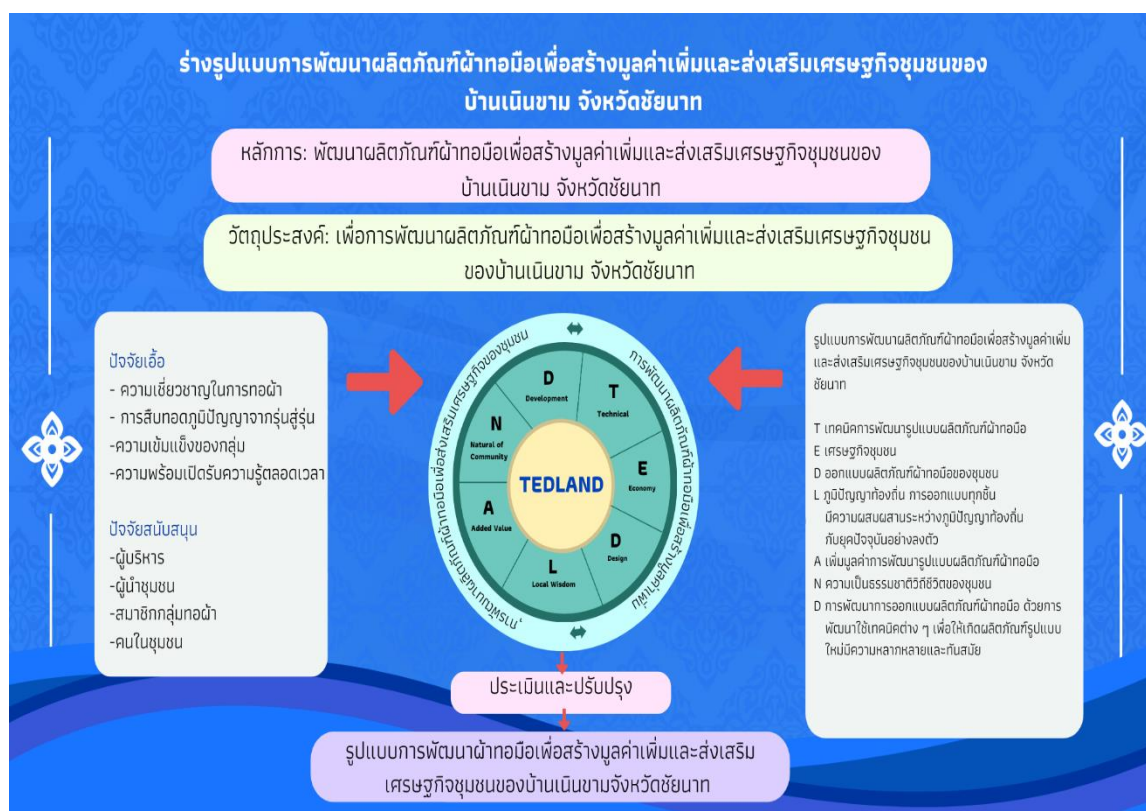
D = Design มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ให้มีความหลากหลาย เช่น ผ้าพันคอ หมวก กระเป๋า ผ้าคลุมไหล่ ด้วยรูปแบบที่ทันสมัย มีรูปทรง มีขนาด สีลวดลายที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและในโอกาสต่าง ๆ โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ทุกชิ้นงานยังคงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัยโดยร่วมสมัยกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

L = Local wisdom ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ที่ออกแบบทุกชิ้นต้องรักษานูรักษ์ต่อยอดคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านวัฒนธรรมการทอผ้า มีความผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับยุคปัจจุบันอย่างลงตัว

A = Added Value มีการเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ต้องเป็นผลิตภัณฑ์ ที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน มีการออกแบบตามความต้องการ ของลูกค้าของนักท่องเที่ยว มีความทันสมัยร่วมกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

N = Natural of Community ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชนต้องมีความเป็นธรรมชาติของแต่ละชุมชน คือมีภูมิปัญญาท้องถิ่นมีวัฒนธรรมการทอผ้าที่สืบทอดกันมา แล้วมีการต่อยอดผสมผสานกับผลิตภัณฑ์ ที่ทันสมัยได้อย่างลงตัว

D = Development ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท พัฒนาใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายที่ทันสมัย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น ส่งผลให้ชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือได้รับการพัฒนารูปแบบ ชุมชนได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาจึงมีความสำคัญ พัฒนาทุกด้านโดยไม่หยุดยั้ง ผลิตภัณฑ์จะไม่ตายและจะไม่อยู่กับที่เมื่อมีการพัฒนา ซึ่งนำเสนอร่างรูปแบบดังกล่าว ดังแผนภาพที่ 26

ภาพที่ 23 TEDLAND Model

ที่มา : ผู้วิจัย (2567)

การวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อการใช้โมเดล พบว่า กลุ่มผ้าทอของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท มีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน แต่ยังขาดรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ

2.3 เงื่อนไขการใช้รูปแบบ “TEDLAND Model”

เป็นแบบจำลองที่จะต้องนำไปจัดประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

2.4 การรับรองรูปแบบ

การรับรองโดยการตรวจสอบ ผู้วิจัยได้ส่งแบบประเมินรับรองร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือให้กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีผลการประเมินดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงผลการประเมินรับรองร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ด้านความถูกต้อง

n = 5

ข้อ	องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	ผลการแปลผล	ลำดับที่
1	การพัฒนาผลิตภัณฑ์	5.00	.00	มากที่สุด	(1)
2	ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบและสีจากธรรมชาติ)	4.40	.55	มากที่สุด	4
3	ความคิดสร้างสรรค์ของรูปแบบผลิตภัณฑ์	5.00	.00	มากที่สุด	(1)
4	การเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์	5.00	.00	มากที่สุด	(1)
5	ยกระดับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น	5.00	.00	มากที่สุด	(1)
6	ความเป็นอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์	5.00	.00	มากที่สุด	(1)
7	เทคนิคที่นำมาใช้กับรูปแบบผลิตภัณฑ์	4.80	.45	มากที่สุด	2
8	เทคโนโลยีที่ถูกต้องมาประยุกต์	4.60	.55	มากที่สุด	3
9	สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน	5.00	.00	มากที่สุด	(1)
	ผลรวม	4.87	0.17	มากที่สุด	

จากตารางที่ 7 พบว่าผลการประเมินรับรองร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ด้านความถูกต้องในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.87 ส่วนองค์ประกอบในเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ความคิดสร้างสรรค์ของรูปแบบผลิตภัณฑ์ การเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ยกระดับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเป็นอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน และลำดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 5.00 รองลงมาคือ เทคนิคที่นำมาใช้กับรูปแบบผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์และผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบและสีจากธรรมชาติ) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 แสดงผลการประเมินรับรองร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ด้านความเหมาะสม

n = 5

ข้อ	องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	ผลการแปลผล	ลำดับที่
1	การพัฒนาผลิตภัณฑ์	5.00	.00	มากที่สุด	(1)
2	ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบและสีจากธรรมชาติ)	4.80	.45	มากที่สุด	2
3	ความคิดสร้างสรรค์ของรูปแบบผลิตภัณฑ์	4.80	.45	มากที่สุด	2
4	การเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์	4.80	.45	มากที่สุด	2
5	ยกระดับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น	5.00	.00	มากที่สุด	(1)
6	ความเป็นอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์	4.80	.45	มากที่สุด	2
7	เทคนิคที่นำมาใช้กับรูปแบบผลิตภัณฑ์	4.80	.45	มากที่สุด	2
8	เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์	4.60	.54	มากที่สุด	3
9	สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน	4.80	.45	มากที่สุด	2
	ผลรวม	4.82	.36	มากที่สุด	

จากตารางที่ 8 พบว่าผลการประเมินรับรองร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ด้านความเหมาะสม ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 ส่วนองค์ประกอบในเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และยกระดับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 5.00 รองลงมาคือผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบและสีจากธรรมชาติ) ความคิดสร้างสรรค์ของรูปแบบผลิตภัณฑ์ การเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ความเป็นอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ เทคนิคที่นำมาใช้กับรูปแบบผลิตภัณฑ์ สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ ตามลำดับ

ตารางที่ 9 แสดงผลการประเมินรับรองร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

n = 5

ข้อ	องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	ผลการแปลผล	ลำดับที่
1	การพัฒนาผลิตภัณฑ์	5.00	.00	มากที่สุด	(1)
2	ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบและสีจากธรรมชาติ)	4.80	.45	มากที่สุด	2
3	ความคิดสร้างสรรค์ของรูปแบบผลิตภัณฑ์	4.80	.45	มากที่สุด	2
4	การเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์	4.80	.45	มากที่สุด	2
5	ยกระดับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น	5.00	.00	มากที่สุด	(1)
6	ความเป็นอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์	4.60	.55	มากที่สุด	3
7	เทคนิคที่นำมาใช้กับรูปแบบผลิตภัณฑ์	4.80	.45	มากที่สุด	2
8	เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์	4.60	.55	มากที่สุด	3
9	สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน	5.00	.00	มากที่สุด	(1)
	ผลรวม	4.82	.32	มากที่สุด	

จากตารางที่ 9 พบว่าผลการประเมินรับรองร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 ส่วนองค์ประกอบในเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ยกระดับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 5.00 รองลงมาคือผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบและสีจากธรรมชาติ) ความคิดสร้างสรรค์ของรูปแบบผลิตภัณฑ์ การเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ เทคนิคที่นำมาใช้กับรูปแบบผลิตภัณฑ์ ความเป็นอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ ตามลำดับ

ตารางที่ 10 แสดงผลการประเมินรับรองร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ภาพรวมความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

n = 5

ข้อ	องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	ผลการแปลผล	ลำดับที่
1	การพัฒนาผลิตภัณฑ์	5.00	.00	มากที่สุด	(1)
2	ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบและสีจากธรรมชาติ)	4.67	.49	มากที่สุด	5
3	ความคิดสร้างสรรค์ของรูปแบบผลิตภัณฑ์	4.87	.35	มากที่สุด	3
4	การเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์	4.87	.35	มากที่สุด	3
5	ยกระดับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น	5.00	.00	มากที่สุด	(1)
6	ความเป็นอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์	4.80	.41	มากที่สุด	4
7	เทคนิคที่นำมาใช้กับรูปแบบผลิตภัณฑ์	4.80	.41	มากที่สุด	4
8	เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์	4.60	.51	มากที่สุด	6
9	สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน	4.93	.26	มากที่สุด	2
	ผลรวม	4.84	0.31	มากที่สุด	

จากตารางที่ 10 พบว่าผลการประเมินรับรองร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ภาพรวมความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.84 ด้านองค์ประกอบในเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และยกระดับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 5.00 รองลงมาคือ สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน ความคิดสร้างสรรค์ของรูปแบบผลิตภัณฑ์ การเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ความเป็นอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ เทคนิคที่นำมาใช้กับรูปแบบผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบและสีจากธรรมชาติ) และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการทดลองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

3.1 ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ

หลังจากลงพื้นที่ศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศทั้ง 3 พื้นที่ ได้นำจุดเด่นของทั้ง 3 พื้นที่มาสังเคราะห์เพื่อนำมาพัฒนากลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขาม โดยได้จัดอบรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม ให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการทำผ้าพิมพ์ลายจากวัสดุธรรมชาติ (Ecoprint) เทคนิควิธีมัดย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ และการออกแบบตัดเย็บผลิตภัณฑ์ โดยหลังจากผ่านการอบรมผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาร่วมกันวิเคราะห์ออกแบบพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม

โดยใช้เทคนิคการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ได้แก่ การมัดย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ เทคนิคการนำวัสดุธรรมชาติมาพิมพ์ลายลงในผืนผ้า (Ecoprint) เทคนิควิธีการทอผ้าแบบต่าง ๆ รวมถึงเทคนิคการตัดเย็บเพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ การใช้แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเศรษฐกิจชุมชน ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย เช่น ผ้าพันคอ หมวก กระเป๋า ผ้าคลุมไหล่ ด้วยรูปแบบที่ทันสมัย มีรูปทรง มีขนาดสีสันทันที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและในโอกาสต่าง ๆ โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ทุกชิ้นงานยังคงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัยโดยรวมสมัยกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนออกแบบทุกชิ้นต้องรักษานวัตกรรมที่ยอดคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านวัฒนธรรมการทอผ้า มีความผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับยุคปัจจุบันอย่างลงตัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการอบรมได้ดังนี้

**ตารางที่ 11 แสดงคะแนนการตอบแบบทดสอบความรู้ก่อนการอบรมเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้า
ทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท**

n = 20 คน

ข้อ	ประเด็น	คะแนนการตอบ	
		ถูก (%)	ผิด (%)
1	การสร้างลวดลายผ้า สีเส้นที่หลากหลายของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือจะสร้างความน่าสนใจต่อลูกค้าและส่งผลต่อยอดจำหน่ายเพิ่มขึ้น	15 (75.00)	5 (25.00)
2	การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือให้เป็นสินค้าอื่น อาทิเช่น กระเป๋า เสื้อ เนคไท เป็นแนวทางในการจำหน่ายสินค้าได้ปริมาณมากขึ้น	16 (80.00)	4 (20.00)
3	การใช้เทคนิคใหม่ ๆ เข้ามาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เป็นการช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์	15 (75.00)	5 (25.00)
4	การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือให้ตรงกับความต้องการของยุคสมัย จะช่วยเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์	14 (70.00)	6 (30.00)
5	การออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามโดยคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมการทอผ้า ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน	15 (75.00)	5 (25.00)
6	การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	15 (75.00)	5 (25.00)
7	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามมีความผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับยุคปัจจุบันอย่างลงตัว	15 (75.00)	5 (25.00)
8	การส่งเสริมให้มีการส่งประกวดผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามส่งผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม	14 (70.00)	6 (30.00)
9	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามที่ได้รับการพัฒนาเพื่อให้เกิดรูปแบบใหม่ มีความทันสมัยสามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น ส่งผลให้ชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น เนื่องจากเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน	13 (65.00)	7 (35.00)

ตารางที่ 11 แสดงคะแนนการตอบแบบทดสอบความรู้ก่อนการอบรมเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	คะแนนการตอบ	
		ถูก (%)	ผิด (%)
10	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามต้องมีความเป็นธรรมชาติของชุมชนบ้านเนินขามเพื่อบ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนในผลิตภัณฑ์ทุกชิ้น	12 (60.00)	8 (40.00)
11	การนำวัสดุธรรมชาติมาพิมพ์ลายลงในผืนผ้า (Ecoprint) การมัดย้อมผ้าด้วย สีธรรมชาติ เป็นเทคนิค วิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่สามารถต่อยอด เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์	15 (75.00)	5 (25.00)
12	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม ออกแบบตามความต้องการของลูกค้า/นักท่องเที่ยว มีความทันสมัยรวมกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป	16 (80.00)	4 (20.00)
13	วัฒนธรรมและประเพณีที่ยังนิยมสวมใส่ชุดประจำท้องถิ่นเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ	15 (75.00)	5 (25.00)
14	การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการผลิตผ้าเป็นแนวทางในการเพิ่มการผลิตผ้าให้ทันกับความต้องการของลูกค้า	14 (70.00)	6 (30.00)
15	การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน	15 (75.00)	5 (25.00)
16	การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ทำให้เกิดภาระงานที่มากขึ้นให้กลุ่มผ้าทอมือ	14 (70.00)	6 (30.00)

สรุปผลจากตารางที่ 11 พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรม จำนวน 20 คน มีคะแนนผู้ตอบถูก ก่อนการอบรม เฉลี่ย เท่ากับ 14.56 คะแนน จากนั้น เริ่มการบรรยายเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้สมาชิกชุมชนบ้านเนินขาม มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว เปิด โอกาสให้มีการระดมความคิดเห็นจากผู้เข้ารับการอบรม ต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ตารางที่ 12 แสดงคะแนนการตอบแบบทดสอบความรู้หลังการอบรมเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้า
ทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

n = 20 คน

ข้อ	ประเด็น	คะแนนการตอบ	
		ถูก (%)	ผิด (%)
1	การสร้างลวดลายผ้า สีสันที่หลากหลายของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือจะสร้างความน่าสนใจต่อลูกค้าและส่งผลต่อยอดจำหน่ายเพิ่มขึ้น	19 (95.00)	1 (5.00)
2	การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือให้เป็นสินค้าอื่น อาทิเช่น กระเป๋า เสื้อ เนคไท เป็นแนวทางในการจำหน่ายสินค้าได้ปริมาณมากขึ้น	20 (100.00)	0 (0.00)
3	การใช้เทคนิคใหม่ ๆ เข้ามาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เป็นการช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์	18 (90.0)	2 (10.00)
4	การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือให้ตรงกับความต้องการของยุคสมัย จะช่วยเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์	19 (95.0)	1 (5.00)
5	การออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามโดยคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมการทอผ้า ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน	18 (90.0)	2 (10.00)
6	การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนสามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	19 (95.00)	1 (5.00)
7	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามมีความผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับยุคปัจจุบันอย่างลงตัว	20 (100.00)	0 (0.00)
8	การส่งเสริมให้มีการส่งประกวดผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามส่งผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม	20 (100.00)	0 (0.00)
9	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามที่ได้รับการพัฒนาเพื่อให้เกิดรูปแบบใหม่ มีความทันสมัยสามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น ส่งผลให้ชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น เนื่องจากเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน	20 (100.0)	0 (0.00)
10	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามต้องมีความเป็นธรรมชาติของชุมชนบ้านเนินขามเพื่อบ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนในผลิตภัณฑ์ทุกชิ้น	19 (95.00)	1 (5.00)
11	การนำวัสดุธรรมชาติมาพิมพ์ลายลงในผืนผ้า (Ecoprint) การมัดย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ เป็นเทคนิค วิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่สามารถต่อยอด เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์	19 (95.00)	1 (5.00)

ตารางที่ 12 แสดงคะแนนการตอบแบบทดสอบความรู้หลังการอบรมเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	คะแนนการตอบ	
		ถูก (%)	ผิด (%)
12	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม ออกแบบตามความต้องการของลูกค้า/นักท่องเที่ยว มีความทันสมัยร่วมกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป	20 (100.00)	0 (0.00)
13	วัฒนธรรมและประเพณีที่ยังนิยมสวมใส่ชุดประจำท้องถิ่นเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ	19 (95.00)	1 (5.00)
14	การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการผลิตผ้าเป็นแนวทางในการเพิ่มการผลิตผ้าให้ทันกับความต้องการของลูกค้า	20 (100.00)	0 (0.00)
15	การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน	19 (95.00)	1 (5.00)
16	การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ทำให้เกิดภาระงานที่มากขึ้นในกลุ่มผ้าทอมือ	20 (100.0)	0 (0.00)

จากตารางที่ 12 พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรม จำนวน 20 คน มีคะแนนผู้ตอบถูกหลังการอบรมเฉลี่ย เท่ากับ 19.31 คะแนน จากการเปรียบเทียบผลการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการอบรม โดยใช้แบบทดสอบความรู้การอบรมเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 1 ชุด มีคำถาม 20 ข้อ ใช้จำนวนผู้ตอบคำถามถูกเป็นคะแนนวัดความรู้ โดยใช้สถิติเปรียบเทียบ t - test แบบไม่อิสระจากกัน ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการอบรมเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

การทดสอบ	จำนวนผู้เข้าอบรม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	การแปลผล	t	p-value
ผลการทดสอบก่อน	20	14.56	0.998	มาก	14.082*	.000
ผลการทดสอบหลัง	20	19.31	0.682	มากที่สุด		

* $P < .05$

ผลการเปรียบเทียบดังตารางที่ 13 พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรม จำนวน 20 คน มีคะแนนผู้ตอบถูกก่อนการอบรม เฉลี่ยเท่ากับ 14.56 คะแนน เมื่อเสร็จสิ้นการอบรม พบว่าผู้เข้าร่วมการอบรมคะแนนผู้ตอบถูกเฉลี่ยเท่ากับ 19.31 คะแนน ผู้วิจัยได้ทดสอบทางสถิติด้วยการเปรียบเทียบค่าที ปรากฏว่า มีค่า p -value = .000 กล่าวได้ว่า คะแนน ความรู้หลังการอบรมสูงกว่าคะแนนความรู้ก่อนการอบรม หรือความรู้ก่อน และหลังการอบรมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท เมื่อผ่านการอบรมกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขามได้ร่วมกันนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปพัฒนาต่อยอด ออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มต่อไป

3.2 ผลการประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการ

สรุปความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการในโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม

การสรุปผลการประเมิน

การประเมินผลการดำเนินงาน “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” ข้อมูลที่รวบรวมได้จากเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน จำนวน 20 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 100 ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

จากการประเมินผลการดำเนินงาน “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” ผู้วิจัยประเมินผลดำเนินโครงการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายตามลำดับ ดังนี้

ผู้เข้าร่วม “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” เพศหญิง 18 คน คิดเป็นร้อยละ 90 เพศชาย 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10

ตารางที่ 14 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของการจัดอบรมของผู้เข้าร่วม “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท”

n = 20

ข้อที่	หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	วิทยากรมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์	4.70	0.46	มากที่สุด
2	เทคนิค/วิธีการถ่ายทอด	4.58	0.50	มากที่สุด
3	การใช้สื่อประกอบการบรรยาย	4.76	0.43	มากที่สุด
4	การตอบข้อซักถาม	4.63	0.48	มากที่สุด
5	ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้	4.67	0.25	มากที่สุด
6	ความพึงพอใจในภาพรวม	4.60	0.49	มากที่สุด
ผลรวม		4.66	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 14 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของการจัดอบรมของผู้เข้าร่วม “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย คือ 4.66

ตารางที่ 15 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมเนื้อหาสาระการบรรยายของผู้เข้าร่วม
“โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน
ของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท”

n = 20

ข้อที่	หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ได้รับความรู้ต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ	4.76	0.43	มากที่สุด
2	เนื้อหาการอบรมมีประโยชน์ต่อการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ชุมชนผ้าทอมือบ้านเนินขาม	4.68	0.35	มากที่สุด
3	การอบรมช่วยให้ท่านพัฒนารูปแบบและสร้าง มูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านเนิน ขาม	4.65	0.59	มากที่สุด
4	ท่านคิดว่าความรู้ที่ได้สามารถประยุกต์ใช้ได้ จริงกับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม	4.58	0.50	มากที่สุด
5	ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการมัดย้อม ด้วยสีธรรมชาติ Ecoprint และออกแบบ ผลิตภัณฑ์มากขึ้นเพียงใด	4.70	0.46	มากที่สุด
6	ท่านคิดว่า ตัวเองได้รับความรู้เพิ่มขึ้น จาก การอบรมในหัวข้อนี้มากขึ้นเพียงใด	4.64	0.26	มากที่สุด
รวม		4.67	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 15 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมเนื้อหาสาระการบรรยายของ
ผู้เข้าร่วม “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจ
ชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย คือ 4.67

3.3 ผลการจัดแสดงและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ผู้วิจัยได้จัด “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาศักยภาพด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ทันสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจใหม่ เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนรูปแบบใหม่ ๆ ที่มีแนวคิดรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสิ่งที่ได้จากธรรมชาติ ทั้งเทคนิควิธีการมัดย้อมและ Ecoprint เพื่อส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนมีความทันสมัยเป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน และเพื่อเป็นสารสนเทศในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข วางแผน และขยายผลโครงการให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถบ่งชี้ประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และยังเป็นการศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ โดยมุ่งเน้นที่จะศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินงาน รวมไปถึงแนวทางการแก้ไข และแนวทางการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในกลุ่มเป้าหมายต่อไป

ปัญหาอุปสรรค

การดำเนินงานของ “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ ในการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

ควรส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขามจังหวัดชัยนาทในทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและถ่องแท้ยิ่งขึ้น รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเพื่อยกระดับฝีมือและสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงและเข้มแข็ง

หลังผ่านการรับรองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขามจังหวัดชัยนาท จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านแล้วผู้วิจัยได้นำรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือมาทดลองใช้จริง โดยจัดงานแสดงแบบผลงานแฟชั่นโชว์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือผ่านไป กลุ่มทอผ้าได้รับยอดสั่งซื้อจากลูกค้าเป็นจำนวนมาก อีกทั้งได้รับการติดต่อให้ไปจัดนิทรรศกาลจำหน่ายและแสดงผลผลิตในงานต่าง ๆ ตามมาอีกหลายงาน รวมถึงมีนักท่องเที่ยวมาเป็นกลุ่มเป็นหมู่คณะ เพื่อมาชมผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ส่งผลให้กลุ่มทอผ้ามีความพึงพอใจกับผลงานครั้งนี้เป็นอย่างมาก

การอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือา”

ภาพที่ 24 อบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือา”

ที่มา : ผู้วิจัย (2567)

ภาพกิจกรรมการทดลองสร้างผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์ลายจากวัสดุธรรมชาติ (Ecoprint)

ภาพที่ 25 แสดงการทดลองสร้างผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์ลายจากวัสดุธรรมชาติ (Ecoprint)

ที่มา : ผู้วิจัย (2567)

ตัวอย่างผลผลิตของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้าน
เนินขาม จังหวัดชัยนาทภายใต้รูปแบบผลิตภัณฑ์ 4 กลุ่ม

1. ผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์ลายจากวัสดุธรรมชาติ (Ecoprint)

ภาพที่ 26 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์ลายจากวัสดุธรรมชาติ (Ecoprint)

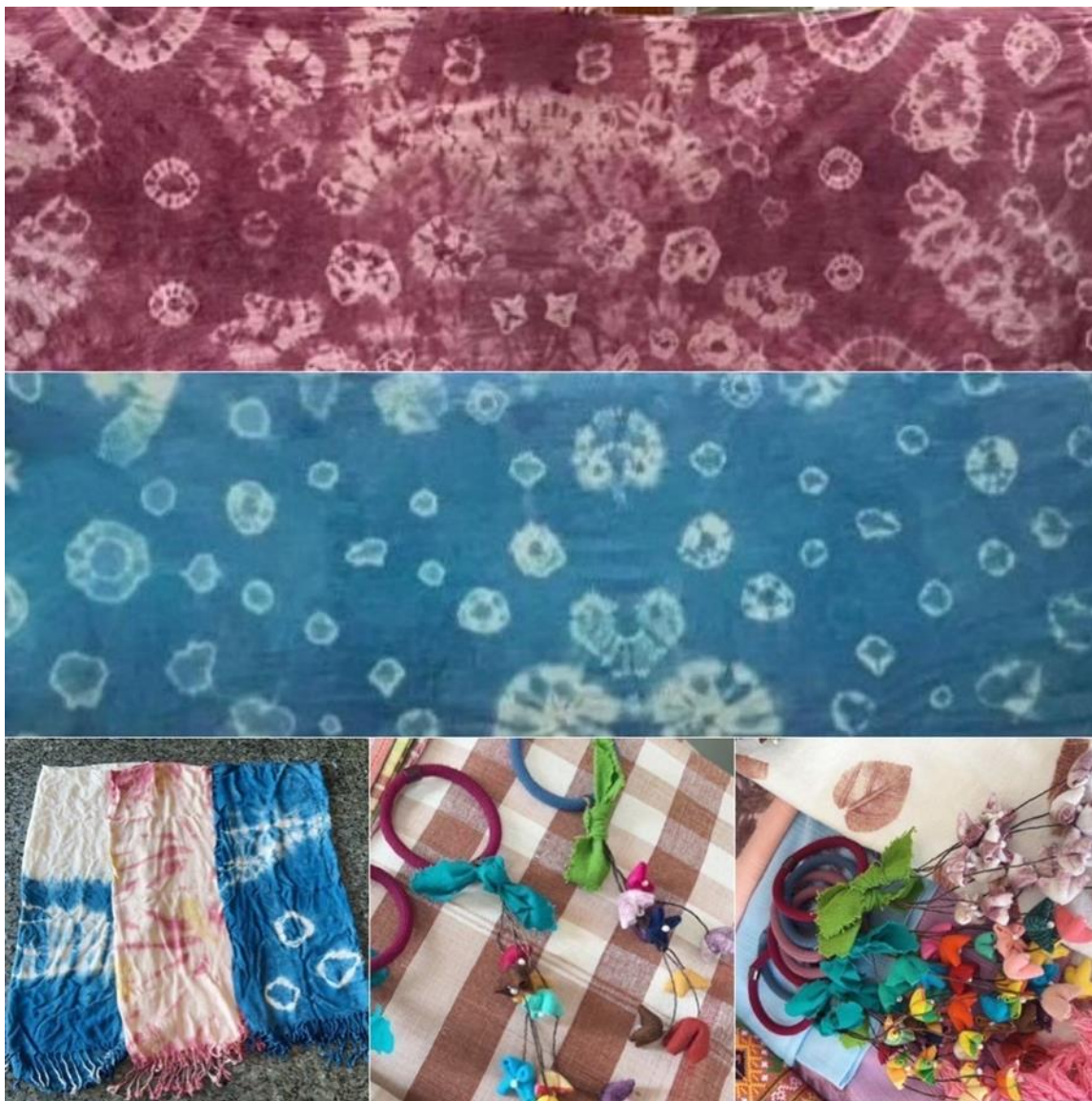
ที่มา : ผู้วิจัย (2567)

ภาพกิจกรรมการทดลองสร้างผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติจากครั้ง / คราม

ภาพที่ 27 แสดงการทดลองสร้างผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติจากครั้ง / คราม
ที่มา : ผู้วิจัย (2567)

2. ผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ

ภาพที่ 28 ผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ

ที่มา : ผู้วิจัย (2567)

3. ผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้า 5 สี

ภาพที่ 29 ผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้า 5 สี

ที่มา : ผู้วิจัย (2567)

4. ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าทอมือของบ้านเนินขาม

ภาพที่ 30 ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าทอมือของบ้านเนินขาม

ที่มา : ผู้วิจัย (2567)

ตอนที่ 4 ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ผู้วิจัยได้เชิญผู้มีส่วนได้เสียภายนอกมาร่วมประชุมเพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จำนวน 20 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกผู้เข้าร่วมประชุมครั้งนี้ คือ

- เป็นผู้นิยมนสวมใส่ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม และซื้อผลิตภัณฑ์ที่มาจากผ้าทอมือบ้านเนินขาม
- เป็นผู้มีตำแหน่งทางสังคมของจังหวัดชัยนาท
- เป็นผู้ปฏิบัติงานในองค์กรที่มีนโยบายในการสวมใส่ผ้าทอมือของจังหวัด

ซึ่งผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้เสียภายนอกต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ซึ่งได้ผลดังนี้

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้เสียภายนอกต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 20 คน

ตารางที่ 16 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

n = 20

ข้อ	ประเด็นการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ผลการแปลผล	ลำดับที่
1	รูปแบบมีความทันสมัยผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างลงตัว	4.75	0.44	มากที่สุด	4
2	รูปแบบมีความเหมาะสมต่อความต้องการ	4.70	0.47	มากที่สุด	5
3	วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีความเหมาะสม	4.85	0.27	มากที่สุด	2
4	T-เทคนิคการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ	4.90	0.31	มากที่สุด	(1)
5	E-เศรษฐกิจชุมชน	4.75	0.44	มากที่สุด	4
6	D-ออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนด้วยรูปแบบที่ทันสมัย มีรูปทรง มีขนาดสีสันทันที่เหมาะสม	4.85	0.37	มากที่สุด	2
7	L-ภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบความ ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับยุคปัจจุบันอย่างลงตัว	4.90	0.31	มากที่สุด	(1)
8	A-เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ	4.70	0.47	มากที่สุด	5
9	N-ความเป็นธรรมชาติวิถีชีวิตของชุมชน	4.85	0.37	มากที่สุด	2

ตารางที่ 16 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท (ต่อ)

n = 20

ข้อ	ประเด็นการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ	$\bar{x}$	S.D.	ผลการแปลผล	ลำดับที่
10	D-การพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ	4.70	0.47	มากที่สุด	5
11	ประโยชน์ของรูปแบบที่นำไปใช้	4.80	0.41	มากที่สุด	3
12	รูปแบบที่ได้นี้ สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์	4.75	0.44	มากที่สุด	4
13	รูปแบบที่ได้นี้สามารถเพิ่มรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับชุมชน	4.85	0.37	มากที่สุด	2
14	เทคนิคใหม่ที่น่าสนใจกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้นี้ ส่งผลต่อยอดให้จำหน่ายผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น	4.70	0.47	มากที่สุด	5
15	ความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อรูปแบบ	4.90	0.31	มากที่สุด	(1)
	รวม	4.80	0.40		3

จากตารางที่ 16 พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ประเด็นการประเมินผลที่มีต่อรูปแบบ ดังนี้ T - เทคนิคการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ L - ภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบความ ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับยุคปัจจุบันอย่างลงตัว และความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.90 รองลงมาคือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีความเหมาะสม D - ออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชน ด้วยรูปแบบที่ทันสมัย มีรูปทรง มีขนาดสีสันทัน ที่เหมาะสม N - ความเป็นธรรมชาติวิถีชีวิตของชุมชน และรูปแบบที่ได้นี้สามารถเพิ่มรายได้ และส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับชุมชน มีค่าเฉลี่ยคือ 4.85 ประโยชน์ของรูปแบบที่นำไปใช้มีค่าเฉลี่ยคือ 4.80 รูปแบบมีความทันสมัยผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างลงตัว E- เศรษฐกิจชุมชน และรูปแบบที่ได้นี้ สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยคือ 4.75 รูปแบบมีความเหมาะสมต่อความต้องการ A - เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ D - การพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ และเทคนิคใหม่ที่น่าสนใจกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้นี้ส่งผลต่อยอดให้จำหน่ายผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ยคือ 4.70 ตามลำดับ

สำหรับประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท มีดังนี้

นางจิตต์ธนา ยิ่งทวีลาภา นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท (อบจ. ชัยนาท) ได้ให้ความคิดเห็น ดังนี้ “TEDLAND model เป็นรูปแบบที่นอกจากจะมีประโยชน์ ต่อชุมชนบ้านเนินขามแล้วยังมีประโยชน์ต่อชุมชนอื่น ๆ ซึ่งสามารถนำรูปแบบดังกล่าวนี้ไปปรับใช้กับอาชีพอื่น ๆ ของทุกชุมชนได้ ซึ่งสามารถเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ให้กับทุกอาชีพ”

นางชนันณญา สุภาวิตา นายกเทศมนตรีตำบลหาดอาษา จังหวัดชัยนาท ได้ให้ความคิดเห็นว่าเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์อย่างแท้จริง

นางเกษมสิริ จิตรจุน ผู้ช่วยผู้ว่าการภาค 3350 โรตารีสากล ได้กล่าวถึง “รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม มีเทคนิคการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับยุคปัจจุบันอย่างลงตัวสามารถนำเทคนิคดังกล่าวไปใช้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชน และพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน”

สำหรับนางสาวธนิศา แก่นเฟื่อง ประธานเครือข่ายธุรกิจ Bizclub จ. ชัยนาท และกรรมการ Bizclub แห่งประเทศไทย ได้ให้ความคิดเห็นว่าเป็น “รู้สึกภูมิใจแทนคนจังหวัดชัยนาทที่มีโมเดลนี้เกิดขึ้น เพราะสามารถนำไปใช้ได้กับทุกอาชีพทุกองค์กร ที่สำคัญคือไม่ล้มเลิกเพราะไม่ล้มเลิกภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้วนำมาผสมผสานกับโลกปัจจุบันได้อย่างลงตัวในทุกมิติ ทั้งรูปแบบ รูปทรง ความเหมาะสม สี สัน รวมทั้งประโยชน์ใช้สอย”

นางสาวอรรณพ เศรษฐพงศ์ นายกเทศบาลตำบลห้วยงู ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับ “TEDLAND model” ว่า “TEDLAND model เป็นโมเดลที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง โดยก่อให้เกิดเทคนิคใหม่ๆ ที่กลุ่มผ้าสามารถนำมาใช้เป็นเทคนิคใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีความหลากหลายของรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการพัฒนาผ้าทอมือ เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ รองเท้าใส่ในบ้าน ผ้าคลุมเตียง ปลอกหมอน ผ้าปูโต๊ะ เป็นต้น”

นางวรรณดี สวัสดิ์ ประธานกลุ่ม โอท็อป อำเภอนาคู ได้ให้ความคิดเห็นว่าเป็น “หลังจากที่มี TEDLAND model เกิดขึ้น การสร้างเทคนิคใหม่ ๆ ที่นำมาใช้กับรูปแบบผลิตภัณฑ์จากโมเดลนี้ส่งผลต่อยอดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผ้าทออย่างเห็นได้ชัด ด้วยมีรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นและสีสันสวยงามแปลกตาเพิ่มมากขึ้น”

นางบุญสร้าง ทองทิม สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองน้อย อำเภอมัญจาคีรี ได้แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบ TEDLAND model ว่า “จากที่ได้ทราบข้อมูลของ TEDLAND model ทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ ที่นำเอาผลิตภัณฑ์อื่น ๆ มาประยุกต์รวมกันกับผ้าทอมือของบ้านเนินขามทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สวยงามเพิ่มขึ้น อย่างเช่น การนำลูกบิดของสตริอาเมือเมืองชัยนาท มาร้อยรวมกันกับกระเป๋ากว้างของกลุ่มผ้าบ้านเนินขาม แล้วสามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น”

นางสมหมาย เสตะพันธ์ ข้าราชการบำนาญครู ได้แสดงความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้ TEDLAND model ดังนี้ “เป็นโมเดลที่ก่อให้เกิดการประยุกต์รวมกันระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแฟชั่นในยุคปัจจุบันก่อให้เกิดความคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ ซึ่งไม่ใช่เฉพาะกับผ้าทอมือบ้านเนินขามเท่านั้นแต่ยังนำมาต่อยอดผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี โดยนำความเป็นธรรมชาติของวิถีชุมชนนั้น ๆ เข้ามาหลอมรวมอยู่ในผลิตภัณฑ์ด้วย เช่น การจักสานตะกร้าจากเส้นหวายเทียมให้เป็นลวดลายต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ก็เกิดจากการนำ TEDLAND model มาประยุกต์ใช้ คือคิดลวดลายใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์”

นางวราพรรณ สุปบุตร ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอนองนง ได้กล่าวถึง TEDLAND model ดังนี้ “หากผู้ใดมีความเข้าใจในความหมายของ TEDLAND model ในทุกองค์ประกอบ

นี้จะสามารถสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์ของชุมชนของตนให้เกิดการพัฒนาในทุกด้านทั้งสี่รูปแบบได้ตรงตามความต้องการของตลาด โดยมีกลิ่นอายของภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานอยู่ในผลิตภัณฑ์แสดงถึงความ เป็นธรรมชาติของวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างลงตัว”

นางสุมาลี แดงกลิ่น สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย ได้ให้ความคิดเห็น เกี่ยวกับการ ประยุกต์ใช้ TEDLAND model ดังนี้ “ทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของจังหวัดชัยนาทอย่าง ชัดเจน ทั้งพัฒนาคุณภาพ พัฒนาสีสันทัน พัฒนาเทคนิคใหม่ ๆ พัฒนารูปทรงที่ทันสมัยแต่ยังคงภูมิปัญญา ท้องถิ่นไว้ในผลิตภัณฑ์เป็นการสร้างเสน่ห์ให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชนส่งผลให้ยอดขายเพิ่มมากขึ้น เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้นและกลุ่มทอผ้ามีงานแสดงสินค้าเพิ่มมากขึ้นด้วย”

นางงามตา ต๊ะวิโล ผู้แทนสภาวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท ได้ให้ความคิดเห็นต่อ TEDLAND model ดังนี้ “ทุกผลิตภัณฑ์หากนำ TEDLAND model มาประยุกต์ใช้จะทำให้เกิดรูปแบบที่ทันสมัย แสดงถึงความเป็นวิถีชีวิตของชุมชนเป็นการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์และรูปแบบจะผสมผสานอย่างลงตัว ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับปัจจุบัน เป็นการดึงดูดลูกค้าให้มาซื้อผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้นทำให้เศรษฐกิจ ชุมชนดีขึ้นมีออเดอร์เพิ่มขึ้น”

นางประยูร ทั้งจันทร์แดง ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท ได้ให้ความคิดเห็นต่อ TEDLAND model ดังนี้ “การนำ TEDLAND model มาประยุกต์ใช้ เป็นการ ส่งเสริมรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้มีความชัดเจนในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นสะท้อนวิถีชีวิตของชุมชนลง ไปในผลิตภัณฑ์นั้น ๆ โดยเฉพาะผืนผ้าของบ้านเนินขาม แล้วนำมาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ สร้าง เสน่ห์ ดึงดูดให้นักท่องเที่ยว ให้ลูกค้ามาซื้อสินค้าของบ้านเนินขามเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ของบ้านเนินขามมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วทั้งประเทศ”

นางชัยญารักษ์ กาญจนวิภาติ นายกเทศบาลตำบลวังไก่อี้น และรองประธานคณะกรรมการ พัฒนาสตรี จังหวัดชัยนาท “การนำ TEDLAND model มาประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ในชุมชนแต่ละชุมชน ทำให้ได้เทคนิคการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ใหม่เกิดขึ้น อีกทั้งยังมีความคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ให้เกิดรูปแบบใหม่ให้มีความหลากหลายสามารถใช้สอยได้จริงด้วยรูปแบบที่ทันสมัยสีสันทันที่เหมาะสมและ รูปทรงที่งดงาม ซึ่งการออกแบบผลิตภัณฑ์แต่ละอย่างจะมีการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับ ความนิยมและ ความต้องการปัจจุบันของลูกค้า เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างมาก”

สรุปได้ว่า จากการประชุมผู้มีส่วนได้เสียภายนอกทั้ง 20 คน “TEDLAND model” เป็นรูปแบบ ที่นอกจากจะมีประโยชน์ ต่อชุมชนบ้านเนินขามแล้วยังมีประโยชน์ต่อชุมชนอื่น ๆ สามารถนำไปใช้ได้ กับทุกอาชีพทุกองค์กร รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้มีความทันสมัย มีสีสันสวยงาม ที่สำคัญคือ มีการผสมผสาน ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับยุคปัจจุบันได้อย่างลงตัว เป็นความภาคภูมิใจของชาวบ้านเนินขาม และคน ในจังหวัดชัยนาท ซึ่ง “TEDLAND model” สามารถสร้างรายได้ให้กับทุกชุมชนที่นำโมเดลดังกล่าวไปใช้ อีกทั้งสามารถต่อยอดกับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของแต่ละชุมชนไม่เพียงแต่เฉพาะผลิตภัณฑ์ผ้าเท่านั้น เป็นการเพิ่ม มูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ทุกพื้นที่และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนทุกชุมชนยังประโยชน์แก่ประชาชนให้เกิด ความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน สามารถยืนได้ด้วยตัวเอง ชุมชนใดที่ได้ศึกษา เรียนรู้องค์ประกอบของ

“TEDLAND model” ก็จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ออกแบบผลิตภัณฑ์ของตน โดยนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้กับผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่นตนเอง โดยเน้นรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน รูปแบบที่มีความหลากหลาย เป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถดึงดูดลูกค้า ให้เข้ามาซื้อในชุมชน และสั่งซื้อออนไลน์ เป็นการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่นำ “TEDLAND model” ไปประยุกต์ใช้

ภาพที่ 31 การประชุมผู้มีส่วนได้เสียภายนอกเพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จำนวน 20 คน

ตารางที่ 17 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

n = 25

ข้อ	ประเด็นการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ	$\bar{x}$	S.D.	ผลการแปลผล	ลำดับที่
1	การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน	4.72	0.46	มากที่สุด	6
2	องค์ประกอบของรูปแบบแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์สอดคล้องส่งเสริมซึ่งกันและกัน	4.76	0.44	มากที่สุด	5
3	ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์	4.68	0.48	มากที่สุด	7
4	ปัจจัยสนับสนุนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน	4.76	0.44	มากที่สุด	5
5	วัตถุประสงค์ของรูปแบบ มีความเหมาะสม	4.80	0.41	มากที่สุด	4
6	T - เทคนิคการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ	4.68	0.48	มากที่สุด	7
7	E - เศรษฐกิจชุมชน	4.92	0.28	มากที่สุด	(1)
8	D - ออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนด้วยรูปแบบที่ทันสมัย มีรูปทรง มีขนาดสีสันทันที่เหมาะสม	4.84	0.37	มากที่สุด	3
9	L - ภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบมีความผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับยุคปัจจุบันอย่างลงตัว	4.64	0.49	มากที่สุด	8
10	A - เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ	4.88	0.33	มากที่สุด	2
11	N - ความเป็นธรรมชาติวิถีชีวิตของชุมชน	4.76	0.44	มากที่สุด	5
12	D - การพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ	4.72	0.46	มากที่สุด	6
13	ความเหมาะสมของรูปแบบที่ได้	4.76	0.44	มากที่สุด	5
14	ความเป็นไปได้ของรูปแบบที่นำไปใช้	4.84	0.37	มากที่สุด	3
15	รูปแบบที่ได้นี้สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์	4.80	0.41	มากที่สุด	4

ตารางที่ 17 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท (ต่อ)

16	รูปแบบที่ได้นี้สามารถเพิ่มรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับชุมชน	4.76	0.44	มากที่สุด	5
17	ความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อรูปแบบ	4.92	0.28	มากที่สุด	(1)
	รวม	4.78	0.41	มากที่สุด	

จากตารางที่ 17 พบว่าผลรวมการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.78 ประเด็นการประเมินผลที่มีต่อรูปแบบ มีดังนี้ E – เศรษฐกิจชุมชน และความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.92 รองลงมาคือ A – เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ มีค่าเฉลี่ย 4.88 D – ออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชน ด้วยรูปแบบที่ทันสมัย มีรูปทรง มีขนาด สี สันที่ เหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบที่นำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.84 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ มีความเหมาะสม และรูปแบบที่ได้นี้สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.80 องค์ประกอบของรูปแบบแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์สอดคล้องส่งเสริม ซึ่งกันและกัน ปัจจัยสนับสนุนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน N – ความเป็นธรรมชาติวิถีชีวิตของชุมชน ความเหมาะสมของรูปแบบที่ได้ และรูปแบบที่ได้นี้สามารถเพิ่มรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.76 การกำหนดองค์ประกอบ ของรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน และ D – การพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.72 ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน มีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์ และ T – เทคนิคการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.68 และ L - ภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบมีความผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับยุคปัจจุบันอย่างลงตัว มีค่าเฉลี่ย 4.64 ตามลำดับ

สำหรับประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท มีดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้ “การพัฒนาต่อยอดผ้าทอมือภายใต้ฐานของภูมิปัญญาชุมชน ให้สามารถสร้างคุณค่าเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน หากโมเดลในงานวิจัยนี้สำเร็จ ก็สามารถนำไปเป็นต้นแบบในการพัฒนา ผ้าทอในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไปได้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567)

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมคนที่ 2 ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า “ควรมีการต่อยอดการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าและแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมตามสถานการณ์ มีมาตรฐานตรงตามความต้องการ

ของลูกค้าอยู่ตลอดเวลา และควรมีการประชาสัมพันธ์สินค้าผลิตภัณฑ์ของชุมชนนี้ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น หากเป็นไปได้ขอนำรูปแบบโมเดลของผู้วิจัยมาใช้กับชุมชนต่อไป เพื่อพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของชุมชนได้อีกด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567)

สำหรับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 ได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า “รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ TEDLAND model สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม ออกแบบผ้าทอมือให้สวยงาม สร้างอาชีพ สร้างรายได้ สืบสานภูมิปัญญา และต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ส่งเสริมให้เศรษฐกิจของชุมชนมีความมั่นคง ยั่งยืน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567)

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4 ได้ให้ข้อเสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้ “การที่ได้มีรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ทำให้สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเป็น องค์ความรู้ใหม่ ที่สามารถช่วยต่อยอดให้กับผ้าทอมือในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้มีความทันสมัยตรงตามความต้องการของตลาดและกลุ่มลูกค้า ซึ่งสามารถสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับชุมชนอย่างแท้จริง” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567)

ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5 ได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือว่า “การได้มาซึ่งรูปแบบ TEDLAND model นี้ นับเป็นความโชคดีและเป็นสิ่งที่ดีมากสำหรับกลุ่มผ้าทอมือเพราะจะเป็นหลักการในการดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือให้เกิดการพัฒนาที่ถูกต้องตามความต้องการตามความเป็นจริงของสังคมของแพชั่น โดยยังคงมีการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ร่วมสมัยกับยุคปัจจุบัน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567)

ซึ่งสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขามถึงความคาดหวังที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม ซึ่งกลุ่มได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมอบรมในครั้งนี้เป็นอย่างมากที่สุด กล่าวคือสามารถแก้ไขสิ่งที่เป็อุปสรรคของกลุ่มในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ คือ การขาดทักษะเกี่ยวกับการย้อมสีธรรมชาติให้ผ้ามีความสวยงาม การย้อมผ้าอย่างไรไม่ให้สีตก การอบรมครั้งนี้ผู้เข้าร่วมการอบรมได้เพิ่มทักษะความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการใช้สีธรรมชาติในการย้อมสีผ้า เทคนิคการย้อมสีจากธรรมชาติไม่ให้สีตก การมัดย้อมผ้าจากสีธรรมชาติได้แก่ การมัดย้อมผ้าด้วยคราม การมัดย้อมผ้าจากครั่ง อีกทั้งยังได้เรียนรู้เทคนิคการพิมพ์ลายจากวัสดุธรรมชาติ (Ecoprint) เช่นจากใบไม้จากดอกไม้ที่สามารถหาวัตถุดิบได้ภายในชุมชน สามารถนำเทคนิคต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้หลังจากการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มาเพิ่มมูลค่าให้กับผ้าทอมือ

นอกจากนี้ในการอบรมยังได้รับการเรียนรู้ฝึกทักษะวิธีการออกแบบ ดีไซน์ผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบที่ทันสมัย ตามเทรนด์ ตามความนิยม ตามความต้องการของลูกค้าและนักท่องเที่ยวโดยออกแบบให้ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของชุมชนบ้านเนินขาม เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือให้มีความหลากหลาย เป็นการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน

สรุปผลจากการประเมินและปรับปรุงการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท “TEDLAND Model” เป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอของชุมชนบ้านเนินขาม พบว่ากลุ่มทอผ้าได้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น มี

ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบที่ทันสมัย ให้มีรูปทรง ขนาด สี สันที่เหมาะสม โดดเด่น สวยงาม โดยผสมผสานอนุรักษ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับยุคสมัยปัจจุบันได้อย่างกลมกลืน คงความเป็นธรรมชาติ ความเป็นตัวตนของชุมชนบ้านเนินขามได้อย่างลงตัว อีกทั้งกลุ่มผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้สีธรรมชาติ เพื่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม เป็นเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน ซึ่งตราบไคที่ชุมชนบ้านเนินขามยังมีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของผ้าทอมือ ตราบนั้ชุมชนบ้านเนินขามยังคงสามารถพึ่งพาตนเองได้

ภาพที่ 32 การประชุมทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ทั้งหมด 25 คน

บทที่ 5

ผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จังหวัดชัยนาท 2) พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท 3) ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท และ 4) ประเมินและปรับปรุงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้นำชุมชน 5 คน ผู้บริหาร 5 คน ชาวบ้านในชุมชนบ้านเนินขาม 5 คน และนักท่องเที่ยว 5 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน กลุ่มเป้าหมายในการทดลองเป็นตัวแทนกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขาม จำนวน 20 คน และผู้นำชุมชน 5 คน รวม 25 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง การรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลศึกษาสภาพการณ์ การปฏิบัติที่เป็นเลิศและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จังหวัดชัยนาท

1.1 บริบทของพื้นที่ ที่ทำการศึกษากิจการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 พื้นที่ ประกอบด้วย

1.1.1 แบรินด์บายศรี จังหวัดแพร่

1.1.2 กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง จังหวัดลำพูน

1.1.3 กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย จังหวัดเชียงราย

สามารถสรุปผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาภาคเอกสาร การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการมีผลการศึกษา ดังนี้

ข้อเด่นแบรนด์บายศรี มีความคิดสร้างสรรค์ก้าวทันโลกตลอดเวลา ทันโลกทันเหตุการณ์ ติดตามเทรนด์แฟชั่นของโลกตลอดจนสร้างผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายไม่ซ้ำกัน หนึ่งชิ้นมีเพียงหนึ่งเดียวในโลก โดยออกแบบภายใต้ concept “เดินดิน ดูดี” หมายถึงสามารถสวมใส่ไปได้ทุกโอกาสไม่ใช่เฉพาะ เดินแฟชั่นเท่านั้น ผลงานทุกชิ้นผสมผสานระหว่างทุนวัฒนธรรมเดิมกับแฟชั่นยุคปัจจุบัน ราคาผลิตภัณฑ์สามารถจับต้องได้ทุกเพศทุกวัย สามารถซื้อได้มีช่องทางตลาดที่กว้าง และมีการจัดเก็บรูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นคอลเลกชันอย่างเป็นระบบ

ข้อเด่นกลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตอง ทุกผืนผ้าเกิดจากภูมิปัญญาที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นอย่างชัดเจน ใช้วัตถุดิบในการทอผ้าเกรดพรีเมียม คือเกรดที่ดีที่สุดทุกผืน ทุกผืนผ้าที่ทอออกมาจึงมีความงดงามเป็นอย่างยิ่ง การออกแบบลวดลายผ้ามีการอนุรักษ์ลวดลายเดิมผสมผสานกับปัจจุบันเพื่อให้เกิดลายอัตลักษณ์ที่มีความงดงามและแปลกออกไป เช่น ลายดั้งเดิมโบราณ คือ ลายดอกพิกุลนำมาออกแบบผสมผสานกับลายกาแลซึ่งเป็นลายปูนปั้นที่อยู่ในโบสถ์ วิหารของวัด ได้ลายผ้าลายใหม่ขึ้นมาชื่อว่า “ลายดอกพิกุลกาแลโบราณ” เป็นต้น กลุ่มมีความเข้มแข็งมีการรวมกลุ่มแบ่งหน้าที่ ในกระบวนการทออย่างชัดเจน ซึ่งแบ่งหน้าที่ตามความเชี่ยวชาญความถนัดของแต่ละบุคคล กลุ่มทอผ้าบ้านแม่สารบ้านตองมีความโดดเด่นในการทอด้วยวิธียกดอกที่ประณีตงดงาม เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการศึกษาค้นคว้าค้นหาลวดลายโบราณที่มีความงดงามและทอขายอยู่ตลอดเวลาเพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผืนผ้า มีการจัดเก็บรายละเอียดของผืนผ้าลงใน Gi และผลิตภัณฑ์ได้รับรองมาตรฐานตรานกยูงพระราชทาน โดยกรมหม่อนไหม กระทรวงมหาดไทย

ข้อเด่นกลุ่มทอผ้าสตรีบ้านศรีดอนชัย ทุกผืนผ้าเป็นการทอลายโบราณของชาติพันธุ์ไทลื้อ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญารักษาวัฒนธรรมการทอผ้าจากรุ่นสู่รุ่น กลุ่มมีความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมมีการแบ่งหน้าที่ทอผ้ากันอย่างเป็นระบบ มีการคิดค้นทดลองใช้สีธรรมชาติมาทอผ้าจึงเป็นกลุ่มที่มีความโดดเด่นเรื่องของการใช้สีธรรมชาติ ในการทอผ้ามีความเชี่ยวชาญในการทอผ้าโดยเทคนิควิธีเกาะลัวะได้อย่างงดงามยิ่ง และการทอผ้าโดยวิธีจกแล้วใส่สีส้นของจกอย่างสวยงามเพิ่มขยายช่องทางตลาดทางเพจและไลฟ์สด และขายทางออนไลน์สร้างมูลค่าเพิ่มโดยการตัดเย็บเป็นเสื้อไทลื้อ ซึ่งเป็นเสื้อเอกลักษณ์อัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ไทลื้อ

1.2 ผลการศึกษาสภาพการณ์ของพื้นที่ตำบลเนินขาม จังหวัดชัยนาท

1.2.1 ความเป็นมาและการสืบสานภูมิปัญญาของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม

วิธีการดำเนินงานของกลุ่มผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม กลุ่มกระจ่ายการมีส่วนร่วมให้แก่สมาชิก เพื่อร่วมกันวางแผนการผลิต วางแผนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยหาช่องทางการตลาดเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ สมาชิกทุกคนจะมีหน้าที่รับผิดชอบของตนเองตามความถนัด เมื่อได้ผลิตภัณฑ์ ก็ก็นำมารวมกันที่ศูนย์เรียนรู้ผ้าทอมือโบราณบ้านเนินขาม และเมื่อมีการออกบูธก็จะรวบรวมสินค้าผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายแสดงผลงานในงานต่าง ๆ

กระบวนการผลิตผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม เริ่มตั้งแต่กระบวนการจัดซื้อเส้นไหม เส้นฝ้ายแล้วนำมามัดหมี่กรอใส่อก มัดลาย ย้อมสี ขั้นตอนต่อไปคือปั่นด้ายฝ้ายหรือไหมโดยเข้ากรงปั่นแล้วนำไปทอที่กี่ให้เป็นลวดลายโดยใช้ฟืมและเขาเหยียบ กระทั่งเป็นผืนผ้า แต่ละขั้นตอนคนทำจะเป็นคนละคน โดยแบ่งกันทำตามความถนัดของตนเอง เช่น ถนัดปั่นด้ายก็จะมีหน้าที่ปั่นด้ายฝ้ายหรือไหม ถนัดมัดลายก็จะมีหน้าที่มัดลาย กระทั่งเข้าสู่กระบวนการทอผ้า ผู้ทอผ้าก็ต้องเป็นผู้ที่มีความถนัดในการทอผ้ามีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการทอผ้า ซึ่งจะแยกเป็น ทอยกดอก ทอมัดหมี่ และทอตีนจก เมื่อทอเป็นผืนผ้าแล้วเสร็จจึงนำไปจำหน่าย

2. ลักษณะผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือบ้านเนินขาม

กลุ่มทำการผลิต ผ้ามัดหมี่ ผ้าตีนจก ซึ่งเป็นภูมิปัญญาการทอผ้าจากรุ่นสู่รุ่น ลวดลายทุกลายของผ้าทอมือบ้านเนินขามมีความหมายมงคล มีทั้งผ้าลายโบราณแบบต่าง ๆ และผ้าลายอัตลักษณ์ที่คิดริเริ่มขึ้นใหม่ คือผ้าลายช่อใบมะขาม ซึ่งได้รับเลือกเป็นลายประจำจังหวัดชัยนาท และเป็นลายผ้าที่มีบ้านเนินขาม ยังมีผ้าขาวม้า 5 สี เสื้อจุกหม้อ ซึ่งเป็นเสื้ออัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ลาวเวียงอีกด้วย

3. จุดเด่นและจุดด้อยของกลุ่มผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขาม

1. จุดเด่นด้านลวดลายที่อัตลักษณ์ทั้งผ้าลายโบราณและลายประจำจังหวัด คือ ผ้าลายช่อใบมะขาม จุดเด่นของผ้าลายโบราณ คือ มีความหมายอันเป็นสิริมงคล เช่น ผ้าลายโคมเหลือง หมายถึงแสงสว่าง ความเจริญรุ่งเรืองของชีวิต ผ้าลายนาคร หมายถึง ความมีตะบะบารมี ความยิ่งใหญ่ ความร่ำรวย ลายสำเภา หมายถึง เงินทองไหลมาเทมา ค้าขายร่ำรวย เป็นต้น

2. จุดเด่นของผ้าขาวม้า 5 สี ซึ่งเป็นผ้ามงคลที่ใช้กันมาตั้งแต่โบราณ ใช้ในงานมงคล เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานวันสงกรานต์ และงานประเพณีต่าง ๆ ผ้าขาวม้า 5 สี เป็นผ้าที่ทอด้วยฝ้ายหรือไหมประดิษฐ์ โดยทอเป็นลายตารางหมากรุกซึ่งสี 5 สีประกอบด้วย สีแดง สีเหลือง สีส้ม สีเขียว และ สีขาว ซึ่งทั้งห้าสีนี้ถือเป็นสิริมงคล ตามความเชื่อเรื่องชั้น 5

3. จุดเด่นของเสื้อจุกหม้อ ซึ่งเป็นเสื้ออัตลักษณ์ของคนในชุมชนบ้านเนินขาม และยังคงสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นสวมนิยามจนถึงปัจจุบัน เสื้อจุกหม้อเป็นเสื้อที่ทำจากผ้าฝ้ายย้อมคราม การเย็บจะใช้เพียงเส้นด้ายสีแดงของชายเสื้อแขนเสื้อ โดยทำเป็นเชือกห้อยบริเวณกระดุมสำหรับผูกสิ่งของ คนโบราณจะใส่เสื้อจุกหม้อไปดำนนา เพราะผ้าฝ้ายย้อมครามสามารถถนอมผ้าได้ดี ชื่อเรียก “เสื้อจุกหม้อ” มาจากกรรมวิธีการย้อมต้องนำต้นครามมาแช่ไว้ในหม้อเพื่อให้สีครามออกมาแล้วจึงนำผ้าฝ้ายไปจุ่มลงในหม้อที่มีน้ำครามอยู่จึงเรียกกันว่า “เสื้อจุ่มหม้อ” แล้วเพี้ยนมาเป็น “เสื้อจุกหม้อ” หรือ “เสื้อจุ่มหม้อ”

4. จุดเด่นด้านคนในกลุ่มทอผ้า มีความรักในภูมิปัญญาและมีความคิดต่อยอดที่จะสืบสานภูมิปัญญาการทอผ้าให้คงอยู่สืบไป มีความพร้อมที่จะเปิดใจรับการพัฒนาฝีมือ เรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ เกี่ยวกับการทอผ้า เพื่อให้ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามมีคุณภาพสามารถจำหน่ายได้และเป็นที่ยอมรับเป็นที่ต้องการของตลาด

5. จุดด้อยของกลุ่ม คือ ไม่มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ มีความจำเป็นต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อจะได้แข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ ได้

5. ความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม

จากการสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อผลิตภัณฑ์การสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ทำให้ทราบความต้องการผลิตภัณฑ์จากชุมชนบ้านเนินขาม ความเหมาะสมของรูปแบบลวดลายและสีเส้นการคงเอกลักษณ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม ความเหมาะสมของประโยชน์ใช้สอยต่อผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชนบ้านเนินขาม ความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อผลิตภัณฑ์ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนผ้าทอมือบ้านเนินขาม ดังนี้

1. **ด้านความต้องการผลิตภัณฑ์จากชุมชนบ้านเนินขาม** พบว่า นักท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าทอมือ ทั้งที่เป็นผ้าชิ้นลายโบราณ ลายช่อใบมะขามที่มีชื่อเสียง และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกรูปแบบใหม่ ๆ จากผ้าทอมือเพื่อนำไปฝากญาติพี่น้องและเพื่อนฝูง นอกจากนี้มีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้สอยได้และเป็นผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้าทอมือหรือผ้า Ecoprint ผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ เช่น เสื้อ กระเป๋า ยาม ผ้าคลุมไหล่ และเครื่องประดับ ได้แก่ กีบติดผม โบว์ผูกผม สร้อยคอ เข็มกลัด เป็นต้น

2. **ด้านความเหมาะสมของรูปแบบลวดลายและสีสันท** พบว่า มีการออกแบบได้เหมาะสม มีรูปแบบหลากหลายให้เลือกในผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน เช่น กระเป๋าที่ทำจากผ้า Ecoprint มีหลายรูปแบบ มีขนาดรูปทรงที่พอเหมาะ มีความทันสมัย มีลวดลายที่โดดเด่น มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีสีสันทกลมกลืนงดงาม ให้สีตามสมัยนิยม สามารถนำไปใช้ได้จริง คงกลิ่นอายความเป็นบ้านเนินขามอยู่ มีการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ร่วมสมัยกับยุคปัจจุบันได้อย่างลงตัว”

3. **การคงเอกลักษณ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม** พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบที่ยังคงเอกลักษณ์ผ้าทอมือของบ้านเนินขามไว้ได้อย่างดีเช่น เสื้อ หมวก กระเป๋า ผ้าคลุมไหล่จากผ้าขาวม้า 5 สี เข็มกลัดผีเสื้อซึ่งทำจากผ้าไหมของบ้านเนินขาม ยามมีลวดลายของผ้าทอมือบ้านเนินขามอย่างโดดเด่น เป็นการรักษามิปัญญาให้สามารถอยู่ร่วมสมัยกับยุคปัจจุบันได้

4. **ความเหมาะสมของประโยชน์ใช้สอยต่อผลิตภัณฑ์การสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชนบ้านเนินขาม** พบว่า ผลิตภัณฑ์การสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชนบ้านเนินขามมีความเหมาะสมต่อประโยชน์ใช้สอย ทุกชิ้น มีการออกแบบเพื่อสามารถใช้สอยได้จริง ทั้งผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เสื้อ กระโปรง ชุดเดรส กระเป๋า ยาม ผ้าคลุมไหล่ หมวก และในส่วนของเครื่องประดับ ได้แก่ สร้อยคอ กีบติดผม โบว์ผูกผม เข็มกลัด เป็นต้น

2. **ผลการร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท**

2.1 ที่มาของรูปแบบ

2.1.1 สรุปรูปร่างจากการศึกษาสภาพการณ์และความต้องการของพื้นที่วิจัยชุมชนบ้านเนินขามที่ได้ศึกษาจากเอกสาร และการลงพื้นที่สำรวจ สัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ประธานกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขาม คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชุมชนบ้านเนินขาม จำนวน 20 คน อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อทราบถึงสภาพการณ์และความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนแล้วสังเคราะห์และสรุปนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

2.1.2 ศึกษาพื้นที่ปฏิบัติที่มีความเป็นเลิศในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยลงพื้นที่เพื่อศึกษาและสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อทราบถึงรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ของทั้ง 3 พื้นที่ นำมาสรุป สังเคราะห์เพื่อปรับใช้ตามความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

2.1.3 ร่างรูปแบบบนความเป็นไปได้ มีประโยชน์ มีความเหมาะสมและมีความทันสมัยมากขึ้น โดยโมเดลแต่ละตัวมาจากการสังเคราะห์และการรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์จากพื้นที่วิจัย และพื้นที่ปฏิบัติเป็นเลิศ นำจุดเด่นของทั้ง 3 พื้นที่ปฏิบัติเป็นเลิศที่ได้ศึกษานำมาปรับใช้ และดึงจุดเด่นของพื้นที่วิจัยออกมาเพื่อร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ภายใต้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

การวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อการใช้โมเดล พบว่า กลุ่มผ้าทอของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท มีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน แต่ยังขาดรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ

2.3 เงื่อนไขการใช้รูปแบบ “TEDLAND Model ”

“TEDLAND Model” เป็นเพียงแบบจำลองที่จะต้องนำไปจัดประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

2.4 การรับรองรูปแบบ

การวิจัยในครั้งนี้มีการประเมินรับรองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน มีผลการประเมินดังนี้

2.4.1 ด้านความถูกต้อง พบว่า องค์ประกอบในเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ความคิดสร้างสรรค์ของรูปแบบผลิตภัณฑ์ สร้างศักยภาพชุมชน ยกกระตือรือร้นภูมิปัญญาท้องถิ่น ความช่วยเหลือจากภาครัฐ ภาคเอกชน สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 5.00 รองลงมาคือ เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ ศูนย์กระจายผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบและสีจากธรรมชาติ) ตามลำดับ

2.4.2 ด้านความเหมาะสม พบว่า องค์ประกอบในเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และยกกระตือรือร้นภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 5.00 รองลงมาคือผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบและสีจากธรรมชาติ) ความคิดสร้างสรรค์ของรูปแบบผลิตภัณฑ์ สร้างศักยภาพชุมชน ความช่วยเหลือจากภาครัฐ ภาคเอกชน เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ และศูนย์กระจายผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ

2.4.3 ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ พบว่า องค์ประกอบในเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และยกกระตือรือร้นภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 5.00 รองลงมาคือผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบและสีจากธรรมชาติ) ความคิดสร้างสรรค์ของรูปแบบผลิตภัณฑ์ สร้างศักยภาพชุมชน เทคโนโลยีที่เหมาะสม มาประยุกต์ ความช่วยเหลือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และศูนย์กระจายผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ

2.4.4 ภาพรวมความถูกต้อง เหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ พบว่า องค์ประกอบในเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และยกกระตือรือร้นภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 5.00 รองลงมาคือ สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ความคิดสร้างสรรค์ของรูปแบบผลิตภัณฑ์ สร้าง

ศักยภาพชุมชน ความช่วยเหลือจากภาครัฐ ภาคเอกชน เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ ผลิตภัณฑ์ส่งเสริม การรักษาสีแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบและสีจากธรรมชาติ) และศูนย์กระจายผลิตภัณฑ์ตามลำดับ

3. ผลทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

3.1 ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ

พบว่าผู้เข้าร่วมการอบรม จำนวน 20 คน มีคะแนนผู้ตอบถูกก่อนการ อบรม เฉลี่ยเท่ากับ 16.8 คะแนน เมื่อเสร็จสิ้นการอบรม พบว่าผู้เข้าร่วมการอบรมคะแนนผู้ตอบถูกเฉลี่ยเท่ากับ 19.3 คะแนน ผู้วิจัยได้ทดสอบทางสถิติด้วยการเปรียบเทียบค่าที่ ปรากฏว่า มีค่า Sig. = .000 กล่าวได้ว่า คะแนนความรู้หลังการอบรมสูงกว่าคะแนนความรู้ก่อนการอบรม หรือความรู้ก่อน และหลังการอบรมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3 ผลการจัดแสดงแบบผลงานผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขามจังหวัดชัยนาท

หลังผ่านการรับรองผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขามจังหวัดชัยนาท จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านแล้วผู้วิจัยได้นำผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่มีการผลิตและแปรรูปตามรูปแบบใหม่ที่ได้มอบหมายให้ผู้ผ่านการอบรมนำแนวคิดที่ได้ไปผลิตชิ้นงาน คนละ 1-2 ชิ้น นำมาทดลองใช้จริง โดยจัดงานแสดงแบบผลงานแฟชั่นโชว์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นการนำเสนอผลการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์เป้าหมาย 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. ผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์ลายจากวัสดุธรรมชาติ (Ecoprint) 2. ผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ 3. ผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้า 5 สี ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าทอมือบ้านเนินขาม หลังจากการจัดแสดงแบบผลงานแฟชั่นโชว์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือผ่านไป กลุ่มทอผ้าได้รับการสั่งซื้อ (ออเดอร์) จากลูกค้าเป็นจำนวนมาก ได้รับการติดต่อเพื่อไปจัดบูธจำหน่ายและแสดงผลผลิตในงานต่าง ๆ รวมถึงมีนักท่องเที่ยวทั้งที่มาส่วนตัวและเป็นหมู่คณะมาชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ส่งผลให้กลุ่มทอผ้ามีความพึงพอใจ กับผลงานครั้งนี้เป็นอย่างมาก

4. ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.78 ประเด็นการประเมินผลที่มีต่อรูปแบบ มีดังนี้ E – เศรษฐกิจชุมชน และความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.92 รองลงมาคือ A – เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือมีค่าเฉลี่ย 4.88 D – ออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชน ด้วยรูปแบบที่ทันสมัย มีรูปทรง มีขนาดสีสันทันที่เหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบที่นำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ มีความเหมาะสม

และรูปแบบที่ได้ี้สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับคือ 4.80 องค์ประกอบของรูปแบบแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์สอดคล้องส่งเสริมซึ่งกันและกัน ปัจจัยสนับสนุนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน N – ความเป็นธรรมชาติวิถีชีวิตของชุมชน ความเหมาะสมของรูปแบบที่ได้ี้ และรูปแบบที่ได้ี้สามารถเพิ่มรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับคือ 4.76 การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน และ D – การพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับคือ 4.72 ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์ และ T – เทคนิคการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับคือ 4.68 และ L - ภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบมีความผสมผสานระหว่าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับยุคปัจจุบันอย่างลงตัว มีค่าเฉลี่ย 4.64 ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปรายผลจากการศึกษา ที่ขอนำเสนอตามคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยแบ่งเป็น 4 ข้อ และอภิปรายผลในประเด็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการวิจัยครั้งนี้ในเชิงการวิจัย และประโยชน์เชิงปฏิบัติ รวมไปถึงความเห็นต่อการวิจัยในอนาคต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การศึกษาสภาพการณ์ สภาพการณ์ด้านผ้าทอมือบ้านเนินขาม และความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือพบว่า ด้านความเป็นมาและการสืบสานภูมิปัญญาของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม อพยพมาจากกรุงเวียงจันทน์ประเทศลาว บรรพบุรุษได้นำวัฒนธรรมการทอผ้าเข้ามาด้วย ผ้าทอของบ้านเนินขามมีความโดดเด่นทรงคุณค่า มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีการเรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ เกี่ยวกับการทอผ้า เพื่อให้ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม มีคุณภาพสามารถจำหน่ายได้และเป็นที่ยอมรับเป็นที่ต้องการของตลาดปัจจัยเสริมที่ดี คือ คนชุมชนบ้านเนินขามเป็นผู้ที่มีความรักและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของตน มีการอนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรมของบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งวัฒนธรรมด้านภาษา วัฒนธรรมด้านดนตรี วัฒนธรรมด้านอาหาร รวมถึงวัฒนธรรมการแต่งกาย การทอผ้า ชุมชนบ้านเนินขามมีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ นำมาถ่ายทอดประยุกต์ใช้ในการผลิตผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขามตามแนวคิดและวิธีการผลิตผ้าของชุมชนบ้านเนินขามให้มีความสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ ดอนอ่อนบัว (2562) ศึกษาเรื่อง นวัตกรรมพัฒนาผ้าฝ้ายทอมืออัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดเลย พบว่าสมาชิกกลุ่มทอผ้ามีส่วนร่วมในการร่วมสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าทออัตลักษณ์ท้องถิ่น ทั้งนี้ด้านการออกแบบและพัฒนานวัตกรรมผ้าฝ้ายทอมือ ทำให้เกิดกระบวนการการวิเคราะห์จากปัญหาที่เกิดขึ้นและจากกิจกรรมฝึกอบรม ให้ความรู้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม จึงเป็นการทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สภาพการณ์ด้านความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ พบว่า ผ้าทอมือเป็นฝันของชุมชนบ้านเนินขามมีราคาค่อนข้างสูง ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือโดยแปรรูปให้มีความหลากหลาย มีการออกแบบที่สร้างสรรค์ ทันสมัย สวยงาม

สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และใช้เป็นของฝาก ของที่ระลึกได้ เช่น เสื้อผ้า เข็มกลัด ก๊อบติดผม สร้อยคอ โบว์ผูกผม กระเป๋า ยาม หมวก เป็นต้น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับ รูปแบบของยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับ งานวิจัยของโชติ บดีรัฐ (2563) การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาผ้าขึ้นดินจกชุมชนบ้านสำราญราษฎร์ พบว่า แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นดินจก ทางกลุ่มควรมีการทอผ้าขึ้นให้มีลวดลายที่ทันสมัย หลากหลาย เพื่อให้ตรงกับ ความต้องการของตลาด และออกแบบผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าขึ้นดินจกในการนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น กระเป๋า ยามสะพาย เป็นต้น

2. รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม มีการร่างรูปแบบเป็นการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท สรุปรูปแบบจากการศึกษา สภาพการณ์ และความต้องการของพื้นที่วิจัยชุมชนบ้านเนินขาม ร่างรูปแบบความเป็นไปได้ มีประโยชน์ มีความเหมาะสมและมีความทันสมัยมากขึ้น โดยโมเดลแต่ละตัวมาจากการสังเคราะห์และการรวบรวมข้อมูล นำมาร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน บ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ภายใต้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน นำมาออกแบบ และนำเสนอผ่าน “TEDLAND Model” มีการประเมินรับรองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ นำไปสู่การทดลองรูปแบบ ประเมินและปรับปรุงเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชา พรเจริญกิจกุล (2559) เรื่องการ พัฒนารูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของ ชุมชนบ้านแตล ตำบลประทุน อำเภอสีขะภูมิ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์การสร้าง มูลค่าเพิ่ม ผ้าไหมทอมือได้รูปแบบ “BAN PRATOON Model” โดยผ่านการรับรองรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ อันนำไปสู่ความพึงพอใจของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือที่ได้ประยุกต์ขึ้น ชุมชนบ้านประทุนสามารถนำ รูปแบบไปสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือได้ต่อไป

3. การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจ ชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ผ่านการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาการจัดการผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน กลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขาม สามารถนำความรู้ที่ได้รับจาก การอบรมไปพัฒนาต่อยอด ออกแบบผลิตภัณฑ์ต่อไปได้ สอดคล้องกับ มณฑล ศาสนนันท์ (2566) ที่กล่าวถึงขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ว่าต้องมีการทดสอบแนวคิดและสร้างข้อกำหนด ของระบบย่อย หลังจากได้แนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แล้ว จะนำแนวคิดนั้นไปทดสอบว่าสามารถ ตอบสนองความต้องการของลูกค้าเพื่อช่วยกำหนดคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปสร้าง เป็นต้นแบบเพื่อใช้ในการผลิต เช่นเดียวกับ งานวิจัยของจุฑามาศ ดอนอ่อนแก้ว (2562) ศึกษาเรื่อง นวัตกรรม การพัฒนาผ้าฝ้ายทอมือ อัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดเลย พบว่าการพัฒนากระบวนการผลิตผ้าฝ้ายทอมือ การออกแบบเชิงสร้างสรรค์ ผสมผสานวัฒนธรรม อัตลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย ทอมือสู่รูปแบบสากล ร่วมสมัย เพื่อเพิ่มมูลค่า สมาชิกกลุ่มทอผ้ามีส่วนร่วมในการร่วมสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์

ผ้าทออัตลักษณ์ท้องถิ่น ทั้งนี้ ด้านการออกแบบและพัฒนานวัตกรรมผ้าฝ้ายทอมือ ทำให้เกิดกระบวนการวิเคราะห์จากปัญหาที่เกิดขึ้นและจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม จึงเป็นการทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์

4. การประเมินและปรับปรุงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ การที่ผู้วิจัย ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือได้รูปแบบ “TEDLAND Model” ถือเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มทอผ้ามีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น โดยผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแฟชั่นสมัยใหม่ได้อย่างกลมกลืน เป็นธรรมชาติสอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนบ้านเนินขามได้อย่างลงตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nabaneeta Gogoi (2020) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนทอมือ ที่มีอยู่หลากหลายด้วยการผสมผสานลวดลายทอแบบอัสสัม พบว่าการออกแบบมีผลอย่างมากส่งผลต่อทางเลือกของผู้ซื้ออุตสาหกรรมเครื่องทอมือที่สมบูรณ์ ต้องมีกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย มีการออกแบบใหม่ ๆ เพิ่มเติม และมีกลไกการตลาดที่เหมาะสมเพื่อให้มีความสามารถทางการตลาดสูงขึ้น เป็นไปในทิศทางเดียวกับ แพรภัทร ยอดแก้ว (2566) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และ บรรจุภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง ในจังหวัดนครปฐม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่งในจังหวัดนครปฐม มีแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การเพิ่มจำนวนลวดลายบนผืนผ้า การพัฒนาผ้าทอตีนจกให้มีลวดลายใหม่ การใช้วัตถุดิบของเส้นด้ายย้อมสีธรรมชาติ และการสร้างตราสัญลักษณ์

ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. ควรส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ในทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขามได้รับความรู้ที่ทันสมัย ทันโลกทันเหตุการณ์ตลอดเวลา โดยนำทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นมาผสมผสานให้ร่วมสมัยและมีความทันสมัยในการสร้างรูปแบบออกแบบ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผ้าทอมือ และสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน อีกทั้งเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนอีกด้วย

2. ควรส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อยกระดับฝีมือการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและพึ่งพาตนเองได้

3. กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ควรมีนโยบายส่งเสริมพัฒนาแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือระหว่างกลุ่มทอผ้าในประเทศ เพื่อเพิ่มทักษะเทคนิคต่าง ๆ ให้กับแต่ละกลุ่ม และจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อเป็นการสร้างรายได้เพิ่มอีกทั้งเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนอีกด้วย

4. ควรมีการพัฒนาหรือการสร้าง Soft Power ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ผ้าในชุมชนทุกชุมชน ของจังหวัดชัยนาท เนื่องจากจังหวัดชัยนาทมีต้นทุนทางวัฒนธรรมผ้าทอมือที่มีชื่อเสียงและ F1 คือ fashion จึง

ควรส่งเสริม Soft Power ด้าน Fashion ในจังหวัดชัยนาท เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนอีกด้วย

5. ควรส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายการสร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษา กระบวนการสร้าง Soft Power ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ผ้าในพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัดชัยนาท
2. ควรมีการศึกษาปัจจัย กระบวนการและเงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จ
3. ควรมีการศึกษาการท่องเที่ยวชุมชน เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ชุมชนกับพื้นที่ในจังหวัดชัยนาท

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลรัตน์ วันไช, ภัณฑาลักษณ์ คำเงิน, ชลลดา พรสุขสมสกุล และกัสมิ กาซ็อน. (2563).

แนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทลื้อศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. *Journal of Industrial Business Administration*, 3(2), 46-54.

กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2557). ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ:

กระทรวงพาณิชย์.

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2566). กระทรวงพาณิชย์ คู่มือการพัฒนามูลค่าเพิ่ม (Value

CreationHandbook). สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2566,จาก

https://dbd.go.th/download/article/article_20161103115457.pdf

กันตา เพิ่มผล. (2541). การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. กาสัก เต๊ะ

ชั้นหมาก. (2563). การพัฒนาผ้าไหมมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลโคกเจริญ อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี. *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 13(4). 84-115.

เก่งกักดี กลิ่นเทศ. (2565). ภูมิปัญญาผ้าขึ้นในคุ้มเจ้านายเมืองน่านสู่การพัฒนาอัตลักษณ์ทาง

วัฒนธรรมเพื่อการออกแบบสิ่งทอร่วมสมัย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*. 17(1). 155-189.

กฤษณา วงษาสันต์. (2552). วิถีไทย. กรุงเทพฯ: เอ็ดดูเคชั่น.

จินดา เจียมศรีพงษ์. (2560). การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย :

กรณีศึกษาผ้าทอลายโบราณ. *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน*. 10(4). 62-85.

จิราภรณ์ อินดี. (2565). การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของผ้าทอ

พื้นเมือง ชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่.

วารสารช่วงฉายา. 16(2). 12-25.

จุฑามาศ ดอนอ่อนบัว. (2562). นวัตกรรมการพัฒนาผ้าฝ้ายทอมืออัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดเลย.

วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 12(2). 22-42.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). การจัดการเรียนรู้แนวใหม่. นนทบุรี: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ชีวรรณ เจริญสุข. (2557). แนวคิดทางการตลาด. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ชูวิทย์ มิตรชอบ. (2553). เศรษฐกิจสร้างสรรค์ แนวคิดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในทศวรรษหน้า

เศรษฐศาสตร์สู่ไทยธรรมมาธิราช. 5(1) : 84.

- โชติ บศิริรัฐ. (2563). การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาผ้าขึ้นต้นจกชุมชนบ้านสำราญราษฎร์ ตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 4(1). 57-70.
- จิตติพันธ์ จันทรหอม. (2559). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้วยศิลปะและภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำ ในจังหวัดนครปฐม. วารสารการวิจัยกาสะลองคำ. 6(2). 77-88.
- ณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวรรณ (2563) การยกระดับผ้าฝ้ายทอมือด้วยนวัตกรรมสิ่งทอฉลาด เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นเมืองจังหวัดหนองบัวลำภู.วารสารสถาบันวิทยาการจัดการ แห่งแปซิฟิก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 7(2), 433-447
- ณัฐกานต์ ปิ่นจุไร. (2563). การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านทรัพย์เจริญ ต.ปางมะค่า อ.ขามเฒ่า จ.กำแพงเพชร. 2 (1). วารสารด้านการออกแบบ. 34-46
- เทศบาลตำบลเนินขาม. (2566). แผนพัฒนาตำบลเนินขาม. ชัยนาท: เทศบาลตำบลเนินขาม.
- _____. (2566). ข้อมูลทั่วไปของตำบลเนินขาม. ชัยนาท: เทศบาลตำบลเนินขาม.
- _____. (2566). ทะเบียนราษฎรตำบลเนินขาม. ชัยนาท: เทศบาลตำบลเนินขาม.
- ธัญญ์นิชา วิโรจน์รุจน์. (2563). การจัดการเชิงกลยุทธ์ของผลิตภัณฑ์ผ้าทอบนพื้นฐานเศรษฐกิจ สร้างสรรค์. วารสารปัญญาวิวัฒน์. 12.(3). 134-146.
- นวัตกร อุมาศิลป์. (2563). การพัฒนารูปแบบผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์ : การพัฒนารูปแบบ ผ้าทอเกาะยอเพื่อการสร้างตราสินค้าและผลิตภัณฑ์ต้นแบบ. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ. 6(12). 530-543.
- นันทวัช นุนารณ. (2560) มกราคม-เมษายน). ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณค่าแห่งวิถีชีวิต วัฒนธรรม เพื่อการศึกษาที่ยั่งยืน.วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์. ปีที่ 12 ฉบับที่ 34.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประภัสสร ทองยินดี. (2558). ภูมิปัญญาไทย : องค์ความรู้ที่มีคุณค่าและประโยชน์ต่อสังคมไทย. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2566, จาก <http://www.stou.ac.th>.
- ปิยะดา ทองบุญชู. (2565). ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางผ้าไทย ในจังหวัดเลย. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. 17(62). 61-71.
- ปิยภา แดงเดช. (2557). ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค.วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- พัฒนาชุมชนอำเภอเนินขาม. (2566). ข้อมูลการประกอบอาชีพของประชาชนอำเภอเนินขาม. ชัยนาท: พัฒนาชุมชนอำเภอเนินขาม.
- แพรวภัทร ยอดแก้ว. (2566). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอต้นจกเชิงสร้างสรรค์และบรรจุภัณฑ์ของ

- กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม. วารสาร สังคมศาสตร์และวัฒนธรรม. 7(1). 14-30.
- พิชญานันท์ บัวสระ และคณะ. (2562). เรื่องยุทธศาสตร์การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง ของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 6(10), 5259-5270.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2556). บทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในระบบเศรษฐกิจ สร้างสรรค์. วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 7(1), 205-250.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556.(2556). กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์
- ภัทรานิษฐ์ สิทินพนันท์. (2565). การออกแบบและพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าของ ชุมชนภาคใต้ทอผ้าในเขตพื้นที่ภาคกลาง. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 8(3). 1152-1165.
- _____. (2564). การพัฒนารูปแบบและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสิ่งทอชุมชนพื้นที่ จังหวัดสุพรรณบุรี (วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองลายโบราณบ้านสระบัวท่า). วารสาร การวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ. 14(4). 128-156.
- มณฑล ศาสนนันท์. (2566). การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมและวิศวกรรม ย้อนรอย. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2566). การจัดการผลิตภัณฑ์. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2566, จาก <https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sms/market/Unit1/Subm1/U113-1.htm>
- _____. (2566). การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis). สืบค้นเมื่อ 16กรกฎาคม 2566, จาก <https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sms/market/unit4/>.
- มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. (2566). สาขาภูมิปัญญาไทย. <https://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book>.
- ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐.สืบค้นข้อมูลเมื่อ 10 มีนาคม 2566, จาก www.Nesdc.go.th
- ลลิตา พิมพ์. (2564). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการ จัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านมะยาง อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารการ พัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต. 9(3). 465-473.
- วนิดา นาคีสังข์. (2559). จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนปวาเกอญอบ้านแม่กองคาสู่การเป็นสินค้า ชุมชน. (ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตอาสาสมัคร)กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วริษฐา แก้วเกตุ. (2566). Soft Power นโยบายหนุนพื้นที่ขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) บนฐานทุนทางวัฒนธรรม สร้างอาชีพ รายได้ของชุมชน. สืบค้นจาก <https://www.eef.or.th/article-soft-power-learning-city-111023/>

- วิมลรักษ์ ศานติธรรม. (2565). Soft Power พลังแห่งการสร้างสรรค์. วิจัยปริทัศน์ ฉบับที่ 27 (ต.ค. 2565), สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- วรรณนา โชคบรรดาลสุข. (2558). การพัฒนากลยุทธ์ทางการแข่งขันตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สำหรับผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี. วารสารสมาคมนักวิจัย. 20(1). 62-73.
- ศศิณา ภารา (2557) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. บริษัทเอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). กลยุทธ์การตลาดและการบริหารการตลาด. กรุงเทพฯ: Diamond in Business World.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ(NECTEC). (2566). ภูมิปัญญาไทย. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2566, จาก <http://www.nectec.or.th/thailand/thai-wisdom.html>.
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน .(2564).SDG Updates ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ . สืบค้นข้อมูลเมื่อ 10 มีนาคม 2566 จาก <https://www.sdgmovement.com/2021/12/03/sdg-updates-goodsocietysummit2021/>.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2566). เศรษฐกิจฐานราก สืบค้นข้อมูลเมื่อ 10 มีนาคม 2566 จาก https://web.codi.or.th/development_project/20201125-20029/.
- สถาบันวิทยาการจัดการ บริษัท ทริส คอร์ปอเรชั่น จำกัด. (2563). สู่ยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ Creative Economy. https://www.tris.co.th/wp-content/uploads/2022/04/TAC_Issue23_Aug2019.pdf
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). การสร้างมูลค่า (value creation). สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2566, จาก <http://designtechnology.ipst.ac.th>
- สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลเนินขาม. (2566). แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตตำบลเนินขาม ปี 2566-2570. ชัยนาท: สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลเนินขาม.
- สยามภู ภาวรุ่งสัจยา. (2557). การศึกษาเพื่อการออกแบบเครื่องประดับสตรีประเภทกำไลโดยใช้วัสดุประเภทพลาสติกเหลว. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร.
- สหประชาชาติ ประเทศไทย. (2566). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทย. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 10 มีนาคม 2566, จาก <https://thailand.un.org/th/sdgs>
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2566). โมเดลเศรษฐกิจใหม่ BCG . [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 16 มีนาคม 2566, จาก www.nstda.or.th.
- สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน). (2565). Soft Power อำนาจแห่งความสร้างสรรค์ เพื่อสรรค์สร้างเศรษฐกิจไทย. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ

- 30 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.businesseventsthailand.com/th/press>.
 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). รายงานการศึกษาเบื้องต้น
 เศรษฐกิจสร้างสรรค์ The Creative Economy. พิมพ์ครั้งที่ 2. บริษัท พี.ซี. เพรส (บุญชิน)
 จำกัด: กรุงเทพฯ.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). (2561). เศรษฐกิจสร้างสรรค์ คืออะไร.
 สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2566, จาก <https://www.cea.or.th/th/about>
 _____. (2561). แผนปฏิบัติการสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน)
 พ.ศ. 2563-2565. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2566, จาก https://www.cea.or.th/storage/app/media/ITA2563/o4_CEA_Strategic_Plan_2563-65.pdf
 _____. (2566). Soft Power เครื่องมือสำคัญในการผลักดันเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไทย.
 [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 30 ธันวาคม 2566,
 จาก <https://www.cea.or.th/th/single-statistic/cea-soft-power>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). การวิเคราะห์และสรุปสถานการณ์จังหวัดการจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่
 จังหวัดชัยนาท. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 10 มีนาคม 2566, จาก
<http://statdw.nso.go.th>
 _____. (2566). สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ เป็นรายจังหวัด
 พ.ศ. 2554-2563 ไทย. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 10 มีนาคม 2566, จาก
<http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/17.aspx>
- สำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2564).
 Creative Economy พาเศรษฐกิจไทยก้าวไกลสู่สากล. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2566,
 จาก <https://www.nxpo.or.th/th/9440>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). (2565). สถานการณ์ความยากจน
 และความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2565. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ
 10 มีนาคม 2566, จาก <https://search.app/bfvCy7XFQse9zRZr8>
 _____. (2566). การพัฒนาที่ยั่งยืน
 (Sustainable Development Goals). [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 10 มีนาคม 2566,
 จาก https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_DraftFinal.pdf
- สุจินดา เจริญศรีพงษ์ และ ปิยวัน เพชรหมี่. (2560). การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์.
 จากภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย : กรณีศึกษา ผ้าทอลายโบราณ วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร
 ISSN 1905- 7121 ปีที่ 10.

- หน่วยปฏิบัติการวิจัยด้านการออกแบบเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2563). เศรษฐกิจสร้างสรรค์คืออะไร. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2566, <http://www.crystalstar1999.com/article/16/>
- อภิชิตา พรเจริญกิจกุล. (2559). การพัฒนารูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านประทุน ตำบลเตล อำเภอสว่างภูมิ จังหวัดสุรินทร์. ปรชญาดุษฐ์บัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อภิสิตี ไส้ตรูไกล. (2552). ทำไมต้องเศรษฐกิจสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ.
- อิงอร เนตรานนท์. (2563). พลังอำนาจแห่งชาติซอฟต์แวร์ของชาวไทยในศตวรรษที่ 21. วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 11(1), 33-47.
- อรรวรรณ บุญพัฒน์. (2562). การสร้างอัตลักษณ์ของผ้าทอเชิงแสนจังหวัดเชียงรายสู่การเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการท่องเที่ยว. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี. 13(2). 117-133.
- อารีวรรณ หัสติน. (2558). ภูมิปัญญาและการสืบทอดผ้าทอไทพวนบ้านใหม่จังหวัดนครนายก เพื่อศึกษาแนวทางและปัญหาการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอไทพวนบ้านใหม่. วารสารกระแสนวัฒนธรรม. หน้า73-88.
- เอกสารออนไลน์.(ออนไลน์).ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 10 มีนาคม 2566, จาก www.Nesdc.go.th
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี.(2566).ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น.กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.

ภาษาอังกฤษ

- Abraham Ekow Asmah. (2015). Kente Weaving and Tourism in a Cluster of Kente Towns Inashanti. *International journal of innovative research & development*. 4 (11). 113-120
- Alhayat t, omer t, recep e, and yusuf u. (2018). The art of hand weaving textiles and crafting on socio-cultural values in ethiopian (review). *International journal of advanced multidisciplinary research*. 5(12). 59-67.
- Angela Galupa. (2014). The Environment Pollution in terms of System Theory and Multicriterial decision.
- Ay agung n, and suharsono s. (2018). The practice of social entrepreneurship. Case studies of hand- woven fabric entrepreneurs at nusa tenggara timur province. *Transaksi*. 10(1). 19-29.
- Crowe J. A. (2006). Community Economic Development Strategies in Rural Washington: Toward a Synthesis of Natural and Social Capital. *Rural Sociology*. 71(4): 573-596.
- Eddie G. Montgomery. (2014). Talent Management Vulnerability In Global Healthcare Value Chains: A General Systems Theory Perspective. *Journal of Business Studies Quarterly* 2014, Volume 5, Number 4.
- Hendrikus p, koentjoro , Sito m. and Budi A. (2021). Transformation of women's leadership through producing natural-dyed hand-woven fabrics (ethnographic study on palue weavers. *Gaceta sanitaria*. Vol35. S554-s557.
- Ikegwu u and Uzuegbu O. (2015). Akwete traditional weaving for rural tourism in nigeria. *International journal of environment, ecology, family and urban studies*. 5(4). 23-32.
- Info-communications Development Authority of Singapore. (2015) Smart Nation. [Updated 8 December 2015]
- Intelligent Nation. (2015).IDA Singapore – About Us – iN2015 Masterplan". Infocomm

- Development Authority of Singapore. Archived from the original. Retrieved 16 March 2023, from : <https://en.wikipedia.org>.
- Jiali l, rosjana c, akapong i, chanoknart m, and pisit p. (2022). Woven handicraft products from dongguan reeds: cultural and technical identity dimensions, dongguan city, guangdong province, china. *Journal of positive school psychology*. 6(6). 9056-9061.
- Kotler, P. (2016). *Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation and Control* (15th Global ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Michael J. Etzel, Bruce J. Walker, William J. Stanton. (2001). *Marketing*. 12th ed. New York : McGraw-Hill Companies, inc.
- Nabaneeta g, parishmita n and dibyashrees. (2020). Development of diversified hand woven furnishing products with amalgamated assamese woven motifs and assessment of consumer preference. *Asian journal of home science*. 15(2). 282-28
- Nye,J.S.(2004).Soft Power: The Means to Success in World Politics.Public Affairs.
- Oter, z. (2009). Saving nomadic cultural heritage: carpets for tourists woven by turkish women. Conference: women at threshold of 21st century: change and empowerment, imwc-international multidisciplinary women's congress. Vol. iv, izmir, 13-16 October 2009, 643-659.
- Schoderbek and Kefalas. (1990). *Management System: Conceptual Considerations*. Business Publication, Dallas.
- Soedigyo, Doddy; Hatysakii, Ave dan Usop, Tari Budayani. (2014). Elemen-Element Pendorong Kearifan Lokal Pada Arsitektur Nusantara. *Jurnal Perspektif Arsitektur* Volume 9 I No.1, Juli 2014.
- Sofian r, devi a. (2022). Development of a creative economy based on local wisdom in empowering msme economic improvement to face the modern market from a sharia economic perspective. *Enrichment: journal of management*. 12(4). 2777-2785
- UNITED NATIONS. (2010). *The Trade and Development Report focuses on the need to make employment creation a priority in economic policy*. New York and Geneva.

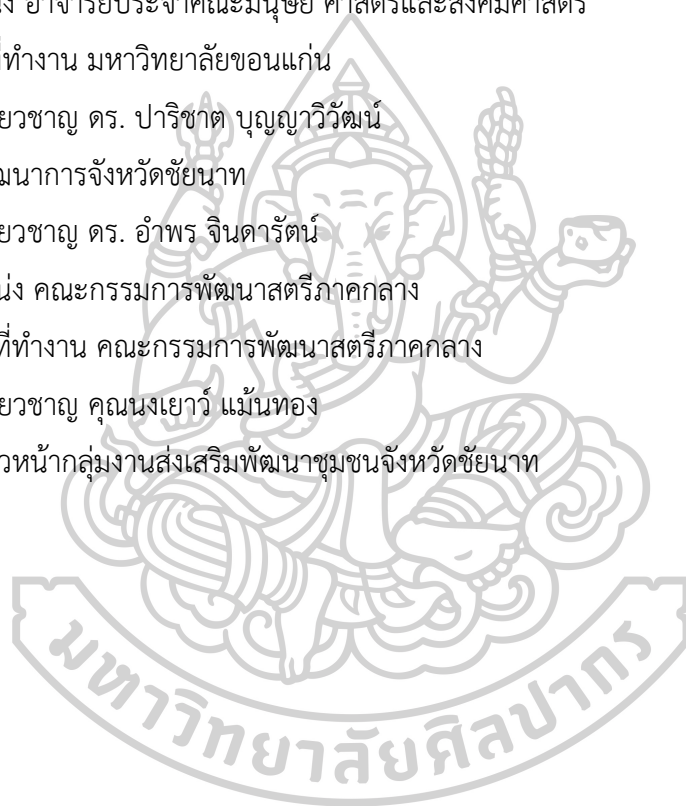
ภาคผนวก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือการวิจัย
(Index of Item Object Congruence: IOC)

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

1. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ ผศ.ดร.สถาพร ถาวรอิธิวาสน์
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมชัยนาท
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมชัยนาท
2. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ ผศ.ดร. รักษ์พงษ์ แสนศิริ
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ ดร. ปาริชาติ บุญญาวิวัฒน์
อดีตพัฒนาการจังหวัดชัยนาท
4. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ ดร. อำพร จินดารัตน์
ตำแหน่ง คณะกรรมการพัฒนาสตรีภาคกลาง
สถานที่ทำงาน คณะกรรมการพัฒนาสตรีภาคกลาง
5. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ คุณนงเยาว์ แม้นทอง
อดีตหัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยนาท

ที่ อว 8612/2578

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

14 มิถุนายน 2567

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร ถาวรธวัช

ด้วย นางนภัสกรณ์ รูปแก้ว รหัสประจำตัว 650630038 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท "

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการดำเนินการวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์

โทร.0 3425 5095

ที่ อว 8612/257A

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

14 มิถุนายน 2567

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภังษ์ แสนศรี

ด้วย นางนภัสกรณ์ รูปแก้ว รหัสประจำตัว 650630038 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท "

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการดำเนินการวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์

โทร.0 3425 5095

ที่ อว 8612/2576

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

14 มิถุนายน 2567

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ปาริชาติ บุญญาวิวัฒน์

ด้วย นางนภัสกรณ์ ธูปแก้ว รหัสประจำตัว 650630038 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท "

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการดำเนินการวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์
โทร.0 3425 5095

ที่ อว 8612/2575

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

14 มิถุนายน 2567

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.อำพร จินดารัตน์

ด้วย นางนภัสกรณ ฐูปแก้ว รหัสประจำตัว 650630038 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท "

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการดำเนินการวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์

โทร.0 3425 5095

ที่ อว 8612/2577

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

14 มิถุนายน 2567

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน นางนงเยาว์ แม้นทอง

ด้วย นางนงเยาว์ ฐปแก้ว รหัสประจำตัว 650630038 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท "

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการดำเนินการวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'ศิริวรรณ' (Sirirattana).

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์

โทร.0 3425 5095

แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

1. ความเป็นมาและการสืบสานภูมิปัญญาของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม
 - 1) กระบวนการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม
 - 2) ลักษณะผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม
 - 3) ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม
2. กระบวนการผลิตผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม
3. จุดเด่นและจุดด้อยของกลุ่มผ้าทอมือชุมชนบ้านเนินขาม
4. โอกาสและอุปสรรคของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม
5. แนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน
6. ความต้องการผลิตภัณฑ์จากชุมชนบ้านเนินขาม
 - 1) ความเหมาะสมของรูปแบบลวดลายและสีสันท
 - 2) การคงเอกลักษณ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม
 - 3) ความเหมาะสมของประโยชน์ใช้สอยต่อผลิตภัณฑ์การสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชนบ้านเนินขาม
7. ความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ
8. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนผ้าทอมือบ้านเนินขาม

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของชุมชน (Best Practice)

1. บริบท (ประวัติความเป็นมา/การดำเนินงาน/ผลิตภัณฑ์/สมาชิก) ความเป็นมาและการสืบสานภูมิปัญญา
2. วิธีการดำเนินการจัดการบริหารจัดการของกลุ่ม
3. แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่ม
4. ขั้นตอนหรือวิธีการในการแปรรูปและการสร้างรูปแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ
5. กระบวนการผลิตผ้าทอมือของกลุ่มมีวิธีการกระบวนการอย่างไร มีความโดดเด่นในด้านใดบ้าง
6. รูปแบบการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอมืออย่างไรบ้าง เช่น จัดเก็บในระบบสารสนเทศ ระบบไอที เป็นต้น
7. การตลาดของผลิตภัณฑ์ ทำอย่างไรบ้าง
8. ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการมีอะไร อย่างไรบ้าง

9. การถ่ายทอดและแบ่งปันการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปและรูปแบบการพัฒนาบรรจุภัณฑ์
ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

10. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

พื้นที่ต้นแบบการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

1. บริบท (ประวัติความเป็นมา/การดำเนินงาน/ผลิตภัณฑ์/สมาชิก) ความเป็นมาและการสืบสานภูมิปัญญาอย่างไร

.....

.....

.....

2. วิธีการดำเนินการบริหารจัดการการจัดการของกลุ่มอย่างไร

.....

.....

.....

3. แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือและสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มอย่างไร

.....

.....

.....

4. ขั้นตอนหรือวิธีการในการแปรรูปและการสร้างรูปแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ อย่างไร

.....

.....

.....

5. กระบวนการผลิตผ้าทอมือของกลุ่มมีวิธีการกระบวนการอย่างไร มีความโดดเด่นในด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

6. รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลผลิตภัณฑ์มีวิธีอย่างไรบ้าง เช่น จัดเก็บในระบบสารสนเทศ ระบบไอที เป็นต้น

.....

.....

7. การตลาดของผลิตภัณฑ์ ทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

8. ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการมีอะไร ทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

9. การถ่ายทอดและแบ่งปันการแลกเปลี่ยนความรู้ เกี่ยวกับการแปรรูปและการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างไร

.....

.....

.....

10. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

..... ขอขอบคุณท่านสละเวลาตอบแบบสอบถาม.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้นำชุมชน คนในชุมชนบ้านเนินขาม (ผู้มีส่วนได้เสีย) ที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขามจังหวัดชัยนา และนักท่องเที่ยว

1. วิธีการดำเนินงานของกลุ่มผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม

.....

.....

.....

2. กระบวนการผลิตผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม

.....

.....

.....

3. จุดเด่นและจุดด้อยกลุ่มผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม

.....

.....

.....

4. โอกาสและอุปสรรคของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขาม

.....

.....

.....

5. แนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม

.....

.....

.....

.....ขอขอบคุณท่านที่สละเวลาตอบแบบสอบถาม.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้บริหารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ของ
บ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

1. ความเป็นมาและการสืบสานภูมิปัญญาของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม

.....

.....

.....

2. กระบวนการดำเนินการของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม

.....

.....

.....

3. ลักษณะผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม

.....

.....

.....

4. ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม

.....

.....

.....

5. แนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

.....

.....

.....

.....ขอขอบคุณท่านที่สละเวลาตอบแบบสอบถาม.....

แบบทดสอบความรู้ก่อน-หลังการอบรม

การพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

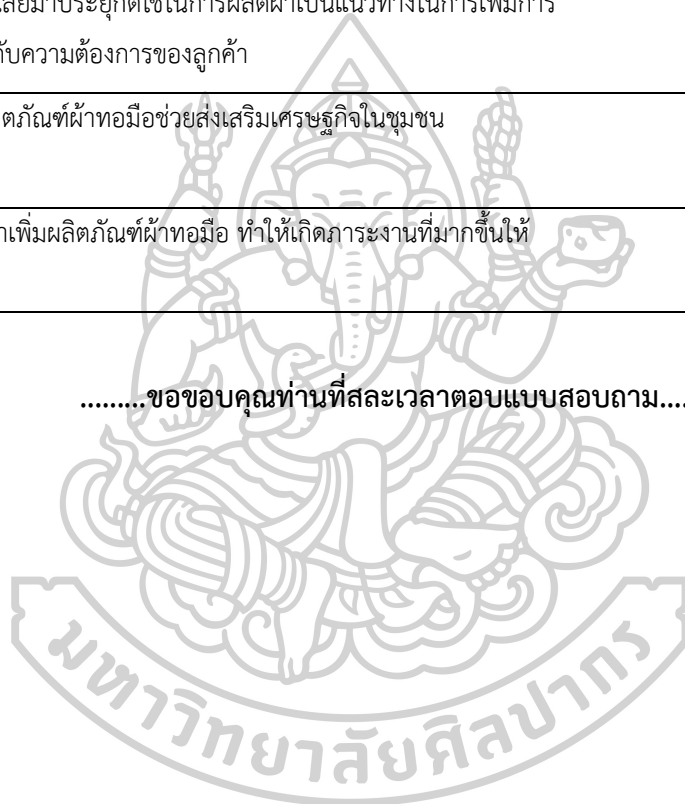
n = 20 คน

ข้อ	ประเด็น	คะแนนการตอบ	
		ถูก (%)	ผิด (%)
1	การสร้างลวดลายผ้า สีสันที่หลากหลายของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือจะสร้างความน่าสนใจต่อลูกค้าและส่งผลต่อยอดจำหน่ายเพิ่มขึ้น		
2	การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือให้เป็นสินค้าอื่น อาทิเช่น กระเป๋า เสื้อ เนคไท เป็นแนวทางในการจำหน่ายสินค้าได้ปริมาณมากขึ้น		
3	การใช้เทคนิคใหม่ ๆ เข้ามาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เป็นการช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์		
4	การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือให้ตรงกับความต้องการของยุคสมัย จะช่วยเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์		
5	การออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามโดยคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมการทอผ้า ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน		
6	การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนสามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน		
7	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามมีความผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับยุคปัจจุบันอย่างลงตัว		
8	การส่งเสริมให้มีการประกวดผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขามส่งผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม		
9	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามที่ได้รับการพัฒนาเพื่อให้เกิดรูปแบบใหม่ มีความทันสมัยสามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น ส่งผลให้ชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น เนื่องจากเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน		
10	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนบ้านเนินขามต้องมีความเป็นธรรมชาติของชุมชนบ้านเนินขามเพื่อบ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนในผลิตภัณฑ์ทุกชิ้น		
11	การนำวัสดุธรรมชาติมาพิมพ์ลายลงในผืนผ้า (Ecoprint) การมัดย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ เป็นเทคนิค วิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่สามารถต่อยอด เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์		

(ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	คะแนนการตอบ	
		ถูก (%)	ผิด (%)
12	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชนเนินขาม ออกแบบตามความต้องการของลูกค้า/นักท่องเที่ยว มีความทันสมัยร่วมกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป		
13	วัฒนธรรมและประเพณีที่ยังนิยมสวมใส่ชุดประจำท้องถิ่นเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ		
14	การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการผลิตผ้าเป็นแนวทางในการเพิ่มการผลิตผ้าให้ทันกับความต้องการของลูกค้า		
15	การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน		
16	การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ทำให้เกิดภาระงานที่มากขึ้นในกลุ่มผ้าทอมือ		

.....ขอขอบคุณท่านที่สละเวลาตอบแบบสอบถาม.....

แบบสอบถาม

ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อการจัดอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ความต้องการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ภาพรวมการจัดอบรม					
1. วิทยากรมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์					
2. เทคนิค/วิธีการถ่ายทอด					
3. การใช้สื่อประกอบการบรรยาย					
4. การตอบข้อซักถาม					
5. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้					
6. ความพึงพอใจในภาพรวม					
ภาพรวมเนื้อหาสาระการบรรยาย					
1. ได้รับความรู้ต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ					
2. เนื้อหาการอบรมมีประโยชน์ต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนผ้าทอมือบ้านเนินขาม					
3. การอบรมช่วยให้ท่านพัฒนารูปแบบและสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านเนินขาม					
4. ท่านคิดว่าความรู้ที่ได้สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงกับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม					
5. ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการมัดย้อมด้วยสีธรรมชาติ Ecoprint และออกแบบผลิตภัณฑ์มากขึ้นเพียงใด					
6. ท่านคิดว่า ตัวเองได้รับความรู้เพิ่มขึ้น จาก การอบรมในหัวข้อนี้มากน้อยเพียงใด					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....ขอขอบคุณท่านที่สละเวลาตอบแบบสอบถาม.....

8	ศูนย์กระจายผลิตภัณฑ์																
9	สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ																

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

..

.....

.

.....

.

.....ขอขอบคุณท่านที่สละเวลาตอบแบบสอบถาม.....

**แบบประเมินผลที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริม
เศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท**

ชี้แจง

1.แบบประเมินผลฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจของท่าน
เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม
จังหวัดชัยนาท

2.แบบประเมินผลฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและ
ส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ข้อคำถามในแบบประเมินผลมีจำนวน 17 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่มีต่อ
รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม
จังหวัดชัยนาท

ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริม
เศรษฐกิจ ของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแบบประเมินผล แต่ละข้อและทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับ
กับความเห็นของท่านมากที่สุด ตามเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

แบบประเมินผลที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจ
ของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ส่วนที่ 1

ข้อ	ประเด็นการประเมินผลที่มีต่อรูปแบบ	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน					
2	องค์ประกอบของรูปแบบแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์สอดคล้องส่งเสริมซึ่งกันและกัน					
3	ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์					
4	ปัจจัยสนับสนุนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน					
5	วัตถุประสงค์ของรูปแบบ มีความเหมาะสม					
6	T - เทคนิคการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ					
7	E - เศรษฐกิจชุมชน					
8	D - ออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชุมชน ด้วยรูปแบบที่ทันสมัย มีรูปทรง มีขนาดสีสันทันที่เหมาะสม					
9	L - ภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบมีความผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับยุคปัจจุบันอย่างลงตัว					
10	A - เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ					
11	N - ความเป็นธรรมชาติวิถีชีวิตของชุมชน					
12	D - การพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ					
13	ความเหมาะสมของรูปแบบที่ได้					

ข้อ	ประเด็นการประเมินผลที่มีต่อรูปแบบ	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
14	ความเป็นไปได้ของรูปแบบที่นำไปใช้					
15	รูปแบบที่ได้นี้สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์					
16	รูปแบบที่ได้นี้สามารถเพิ่มรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับชุมชน					
17	ความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อรูปแบบ					

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

..... ขอขอบคุณทุกท่านที่สละเวลาตอบแบบประเมินผล.....

ภาคผนวก ค

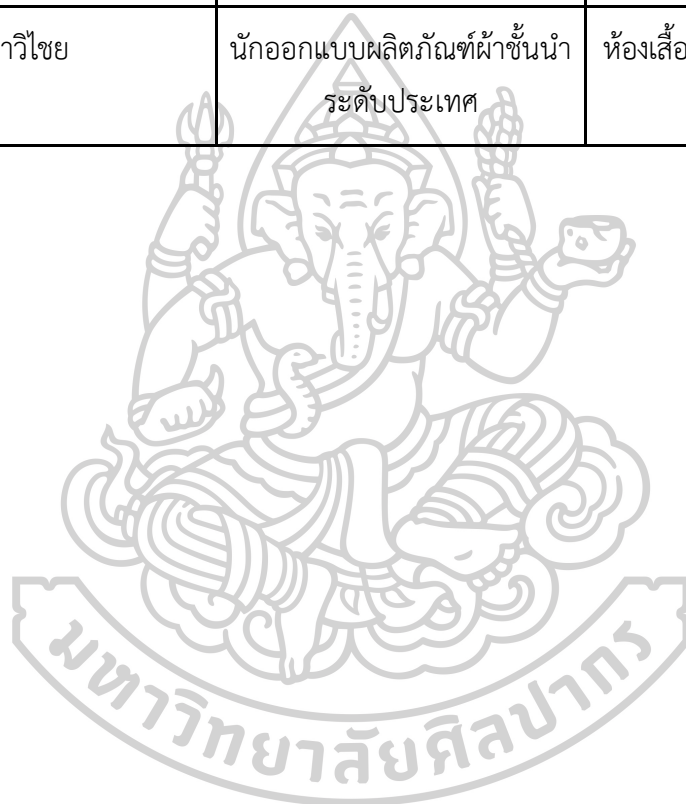
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินรับรองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินรับรองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

รายชื่อ	ตำแหน่ง	สถานที่
นายไชยรัตน์ กลั่นสกุล	พัฒนาการจังหวัดชัยนาท	สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดชัยนาท

นางอุบลรัตน์ ศิลตระกูล	พาณิชย์จังหวัดพิษณุโลก	สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดพิษณุโลก
นายศักดิ์จิระ เวียงเก่า	ประธาน SME กลุ่มแบรนด์ บายศรี จังหวัดแพร่	แบรนด์บายศรี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
นางสาวจำเรียงรัตน์ กล้ามี	ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริม การพัฒนาชุมชน	สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดชัยนาท
นายบุญรุ่ง ยาวิไชย	นักออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าชั้นนำ ระดับประเทศ	ห้องเสื้อศิรินุช กรุงเทพมหานคร

แบบประเมิน

**รับรองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจ
ของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท**

คำชี้แจง แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับความถูกต้อง ความเหมาะสม
ของรูปแบบ และความเป็นไปได้ในการนำปฏิบัติของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและ
ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ส่วนที่ 1 ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการการสร้างความมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

คำชี้แจง โปรดศึกษารูปแบบที่แนบมาพร้อมนี้ อ่านข้อความในแบบสอบถามแต่ละข้อ และทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ตามเกณฑ์พิจารณาดังนี้

5 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....ขอขอบคุณท่านที่สละเวลาตอบแบบสอบถาม.....

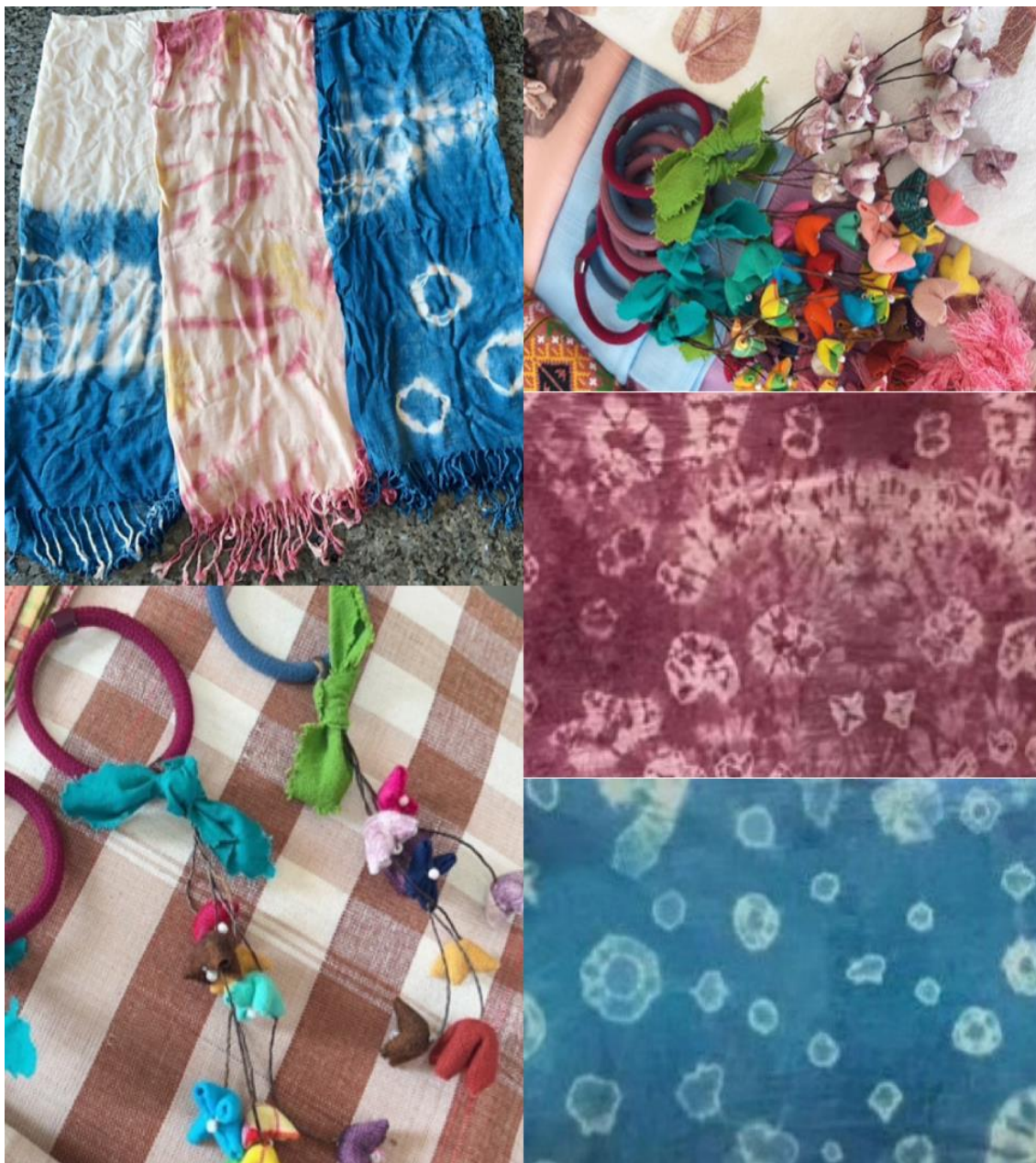

แบบประเมินรับรองรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจ
ของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

1. รูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์ลายจากวัสดุธรรมชาติ (Ecoprint)

2. รูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อมสี่ธรรมชาติ

3. รูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้า 5 สี

4. รูปแบบผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าทอมือของบ้านเนินขาม

ภาคผนวก ง
ใบรับรองจริยธรรมในมนุษย์
นางนภัสกรณ์ รูปแก้ว

(นักศึกษาสาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานบริหารการวิจัย นวัตกรรมและการสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ภายใน 216005

ที่ อว 8603.16/ 6137

วันที่ 25 ตุลาคม 2567

เรื่อง ผลการพิจารณาการขอรับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เรียน นางนภัสกรณ์ รูปแก้ว (นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์)

ตามที่ท่านได้ส่งโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท (เลขที่โครงการ REC 67.0725-104-5671) ไปยังสำนักงานบริหารการวิจัย นวัตกรรมและการสร้างสรรค์ เพื่อขอรับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศิลปากรแล้ว นั้น

บัดนี้ สำนักงานบริหารการวิจัยฯ ขอแจ้งผลการพิจารณา ให้ทราบว่าโครงการวิจัยดังกล่าวเข้าข่ายโครงการวิจัยที่ได้รับการพิจารณาแบบรวดเร็ว (Expedited review) จึงออกหนังสือรับรองให้กับโครงการวิจัยดังกล่าวตามเอกสารแนบ โดยขอให้ดำเนินการ ดังนี้

1. รายงานฉบับสมบูรณ์เมื่อโครงการเสร็จสิ้น จำนวน 1 เล่ม และยูเอสบีแฟลชไดรฟ์ จำนวน 1 อัน หรือ QR code เพื่อดาวน์โหลดไฟล์เอกสาร
2. ผู้วิจัยต้องดำเนินการวิจัยตามที่ระบุไว้ในหนังสือรับรองจากคณะกรรมการฯ แล้ว เท่านั้น หากมีการเปลี่ยนแปลงจากเอกสารที่ได้รับรองดังกล่าว ต้องแจ้งต่อคณะกรรมการฯ พิจารณาก่อนเริ่มดำเนินการวิจัย และหากคณะกรรมการฯ พบว่ามีการดำเนินการวิจัยไปก่อนได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผลการดำเนินการวิจัยนั้น ถือเป็นโมฆะ

อนึ่ง เมื่อหนังสือรับรองหมดอายุและผู้วิจัยยังดำเนินการวิจัยไม่แล้วเสร็จ หากผู้วิจัยประสงค์จะขออายุเอกสารรับรองโครงการวิจัย ผู้วิจัยต้องยื่นเสนอขอต่ออายุการรับรองโครงการไม่เกิน 30 วัน หลังจากวันหมดอายุการรับรอง กรณีที่ผู้วิจัยไม่ยื่นเสนอขอต่ออายุการรับรองโครงการเกิน 30 วัน หลังจากวันหมดอายุการรับรองจะถือว่าผู้วิจัยมีความประสงค์ปิดโครงการ ซึ่งผู้วิจัยจะไม่สามารถดำเนินการวิจัยนั้นต่อไป หากผู้วิจัยต้องการดำเนินการวิจัยต่อต้องยื่นโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณาใหม่

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ หากผู้วิจัยมีข้อสงสัยสามารถสอบถามเพิ่มเติมได้ที่นางสาววารี จิตต์รัตนสุข (เบอร์สำนักงาน) 098-5479738 ภายใน 216005

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อัครมงคลพร)
ประธานกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

สำเนาเรียน ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา (อาจารย์ที่ปรึกษา)

มหาวิทยาลัยศิลปากร

หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

รหัสโครงการ: REC 67.0725-104-5671

ชื่อโครงการ (ภาษาไทย): การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ชื่อโครงการ (ภาษาอังกฤษ): The developing of handwoven fabric products to create value add and promote the community economy of Ban Noen Kham, Chainat Province

ผู้วิจัยหลัก: นางนภัสกรณ์ รูปแก้ว

สังกัด: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์ที่ปรึกษา: ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา

สังกัด: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เอกสารที่รับรอง:

1. แบบเสนอโครงการวิจัยเพื่อการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ฉบับภาษาไทย) เวอร์ชัน 02 ฉบับลงวันที่ 21 ตุลาคม 2567
2. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัยสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยที่อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เวอร์ชัน 02 ฉบับลงวันที่ 21 ตุลาคม 2567

ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยยึดหลักเกณฑ์ตามคำประกาศ เฮลซิงกิ (Declaration of Helsinki) และมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมายข้อบังคับ และข้อกำหนดภายในประเทศ โดยขอให้รายงานฉบับสมบูรณ์เมื่อโครงการเสร็จสิ้น

 (รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อัครมงคลพร)
 ประธานกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร

หมายเลขใบรับรอง COA 67.1022-069

วันที่รับรอง: 22 ตุลาคม พ.ศ. 2567

วันหมดอายุ: 21 ตุลาคม พ.ศ. 2568

สำนักงานบริหารการวิจัย นวัตกรรมและการสร้างสรรค์

6 ถนนราชมรรคาใน ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

โทร 0-3425-5808 โทรสาร (Fax) : 0-3425-5808

email: humanethics@su.ac.th

ภาคผนวก จ

1. รายชื่อผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ
2. คู่มืออบรมเชิงปฏิบัติการ “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” “TEDLAND Model”

รายชื่อผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” จำนวน 20 คน

- 1.นางสาวดารารัตน์ ทาเอื้อ
- 2.นางสาวสุดสงวน ศรีวันนา
3. นายสมประสงค์ กาฬักดี
4. นางสนิม ปิ่นสุวรรณ
5. นางสาวนิรมล ลีพา
6. นางสาวณัฐกฤตา กาโพธิพันธ์
7. นางสาวอัจฉรพร ศรีเดช
8. นางน้อย ภูขัง
9. นายสุรัชย์ ทาเอื้อ
- 10.นางฉวี ศรีเดช
- 11.นางฉ้วน พุ่มจำปา
- 12.นางสมจิตร ทาเอื้อ
- 13.นางบำรุง สีวันนา
- 14.นางอุษา บุญสาพิพัฒน์
- 15.นางสาวสุรวัลย์ แก่นคำ
- 16.นางสาวฉลอง พุ่มจำปา
- 17.นางชนิษฐา ใจมั่น
- 18.นางบงอร จันทระอาภา
- 19.นางมณี กาฬักดี
- 20.นางทิฆัมพร ศรีเดช

คู่มือ

การอบรมเชิงปฏิบัติการ

โครงการ " การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

ของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท"

"TEDLAND model"

โดยใช้เทคนิคการมัตย้อมสีจากธรรมชาติ (คราม, ครั่ง) และ Ecoprint

วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567

ณ ศูนย์การเรียนรู้ผ้าทอมือโบราณบ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท

งบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรม

โดย

คุณ นัทธกรณ์ รูปแก้ว

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

สาขาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำนำ

การอบรมเชิงปฏิบัติการโครงการ “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” ครั้งนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของคณาจารย์ของนางนภัสกรณ์ ชูแป้ว เรื่อง รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ 2) ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการฯ ในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เข้ารับการอบรมชาวบ้าน ผู้มีส่วนได้เสียในชุมชนบ้านเนินขาม ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ สร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาทสืบต่อไป

นภัสกรณ์ ชูแป้ว

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ.....	1
TEDLAND Model.....	2
การใช้สีจากธรรมชาติในการผลิต ผลิตภัณฑ์ชุมชน.....	3
สมุนไพรที่ใช้ย้อมสี.....	4
ตัวอย่างการย้อมสีธรรมชาติตามวิธีพื้นบ้านบางประเภท.....	5
จุดประสงค์การย้อมสีธรรมชาติ.....	7
วิธีการทำผ้ามัดย้อม.....	8
ขั้นตอนการทำผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์.....	10
เตรียมตัวปฏิบัติกริยา.....	11
ขั้นตอนการเตรียมผ้าฝ้าย.....	12
การทำลวดลาย (แบบง่าย).....	13
ข้อสังเกต และข้อควรระวัง.....	14
ขั้นตอนการทำผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ.....	15
ตัวอย่างวิธีการทำผ้ามัดย้อมแบบง่าย ๆ จากสีธรรมชาติ.....	16
วิธีการทำผ้ามัดย้อม สร้างลวดลายสีเหลี่ยมจากแผ่นไม้.....	16
วิธีการทำผ้ามัดย้อม สร้างลวดลายจากไม้ไผ่สกริม.....	17
วิธีการทำผ้ามัดย้อม จากสีของดอกดาวเรือง.....	18
วิธีการทำผ้ามัดย้อม จากสีของไม้ฝาง.....	19
วิธีการทำผ้ามัดย้อม จากสีของเปลือกมะพร้าว.....	20
วิธีการทำผ้ามัดย้อม จากสีของใบมะม่วง.....	21
เทคนิคการพิมพ์ลายผ้า โดยวิธี Ecoprint.....	22
วิธีการพิมพ์ผ้าจากใบไม้และดอกไม้สด.....	23
ขั้นตอนการพิมพ์.....	24

การใช้สีจากธรรมชาติในการผลิต ผลิตภัณฑ์ชุมชน

สีธรรมชาติที่ใช้ย้อมฝ้าย ไหม เส้นใยประดิษฐ์ ส่วนมากจะได้จากพืช เช่น ส่วนที่เป็นราก แก่น เปลือก ดอกผล และใบ นำไปตัด สับ หั่นให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ ถ้าเป็นดอกไม่สามารถตัด หั่นได้ นำไปตำหรือบดให้ละเอียด เพื่อสกัดเอาสีออกจากพืช การให้สีของต้นไม้แต่ละต้นจะไม่เหมือนกันแม้จะเป็นต้นไม้ชนิดเดียวกัน เช่น เปลือกสตร เปลือกแห้ง เปลือกต้นอ่อน เปลือกต้นแก่ จะให้สีแตกต่างกัน สีที่ย้อมแต่ละครั้งจะคล้ายกันแต่ไม่เหมือนกัน ต้นไม้ ดอกไม้ส่วนใหญ่ให้สีได้ วิธีสังเกตต้นไม้ที่ให้สีดูจากต้นที่มียางไม้ และใบอ่อนที่มีสี คาดว่าน่าจะใช้ได้แต่จะให้สีใดเป็นสิ่งที่ต้องทดลอง สีธรรมชาติบางสีไม่สามารถติดแน่นในเนื้อฝ้ายไหม ด้วยตัวของมันเองต้องมีส่วนผสมอย่างอื่นร่วมด้วย เพื่อให้ทนต่อการซักและแสงแดด เช่น สารส้ม น้ำตางซีเด้า หรือจุนสี น้ำส้มสายชู ผาตหรือสารแทนนิน ปูนขาว ดินโคลน น้ำสนิมเหล็กเป็นต้น สีที่ได้จะให้สีแตกต่างกันออกไป การใช้สารช่วยให้ติดสีมีทั้งชนิดที่ใช้ก่อนย้อม ใช้ขณะย้อมและหลังการย้อมสีถ้าจะย้อมเส้นไหมให้เป็นสีแดงให้ใช้ครั่ง เปลือกหอยบางชนิดเป็นสีย้อมที่ได้จากสัตว์ สีธรรมชาติเมื่อย้อมออกมาแล้วจะได้สีสวยงาม กลมกลืน แต่ไม่ทนต่อการซักและแดด

อย่างไรก็ตามควรทราบถึงชนิดของสีย้อมจากธรรมชาติที่แสดงถึงความชาญฉลาดของภูมิปัญญาไทยในอดีตที่สามารถนำพืชพันธุ์ไม้นานาชนิดมาใช้ย้อมสีด้วยกระบวนการคิดค้นทางวิทยาศาสตร์แบบชาวบ้านจนได้สีย้อมนานาชนิดจึงควรทราบชนิดพันธุ์ไม้ที่ให้สี และกรรมวิธีในการย้อมไว้พอสังเขป

สมุนไพรที่ใช้ย้อมสี

ที่	สี	สมุนไพรที่ให้สี
1	แดง	ดอกคำฝอย รากยอป่า แก่นไม้ฝาง ครั่ง
2	น้ำเงิน	ต้นคราม
3	เหลือง	แก่นขนุน หัวขมิ้นชัน แก่นเข รากต้นสะกือ เปลือกผลดิบมะตูม
4	ดำ	ลูกกระเจาย ลูกมะเกลือ
5	ชมพู	ต้นมหาकाพและต้นฝาง
6	น้ำตาล	เปลือกโก่งกาง เปลือกมะม่วง ใบยูคาลิปตัส เปลือกมะพร้าวแห้ง
7	ม่วงอ่อน	ลูกหว้า เปลือกมังคุด
8	กากิแกมเขียว	เปลือกต้นเพกากับแก่นขนุน
9	ส้ม (แดงเลือนก)	ลูกสตี
10	ทองอ่อน	รากแถลง (มะพูด)
11	ดอกกระดังงา	เปลือกต้นมะริต เปลือกกระทุง เปลือกสมอ
12	เขียวเปลือกไม้	ต้นลหำฟ้า เปลือกตะบูน

ตัวอย่าง การย้อมสีธรรมชาติตามวิธีพื้นบ้านบางประเภท

พืชส่วนที่ให้สี	ให้สี	วิธีเตรียม	วิธีย้อม
ดอกคำฝอย 	แดง	นำดอกคำฝอยไปตำให้ละเอียด ห่อด้วยผ้าขาวบางนำไปแช่น้ำค้างคืน 1 คืน ดอกคำฝอยจะเกิดสีที่ต้องผสมกับน้ำค้างคืน (ได้จากต้นผักโขมหนามที่แก่จนแห้งเป็นสีแดงหรือน้ำตาลตากให้แห้งนำไปเผาไฟให้เป็นขี้เถ้า เติมน้ำสะอาด แช่ทิ้งไว้ให้ใส และรินเอาเฉพาะน้ำใส ๆ) มาเป็นสีย้อม	การย้อมควรผสมน้ำที่ได้จากการต้มแก่นไม้ทวงเสนา ไล่ด้วยกบจนบางนำไปต้มให้เดือดนานประมาณ 6 ชม. ใช้เฉพาะน้ำ เวลาจะย้อมนำน้ำย้อมที่ต้มแล้วทั้งสองอย่างผสมกัน แล้วเติมน้ำสาลี่ลงไปเล็กน้อย ต้มให้เดือดนำฝ้ายที่ต้มด้วยน้ำค้างคืนแล้วลงย้อมในน้ำสีที่เตรียมไว้ นานประมาณ 1 - 2 ชม. นำฝ้ายขึ้นไปซักน้ำให้สะอาด ผึ่งในที่ร่ม
รากยอป่า 	แดง	นำรากของต้นยอป่าที่แห้ง เลือกเอารากที่แก่ ๆ หั่นหรือสับให้เป็นแว่นเล็ก ๆ ต้มในน้ำให้สะอาดให้เดือดจนได้เป็นสีแดงคล้ำ ยกกรองเอาแต่น้ำสีพร้อมที่จะย้อมได้	นำฝ้ายที่ต้มด้วยน้ำค้างคืนแล้วลงย้อมในน้ำสีหมักกลับเส้นด้วยบ่อย ๆ เพื่อให้ดูดซึมสีได้อย่างสม่ำเสมอ ใช้เวลาประมาณ 30 นาที นำฝ้ายขึ้นไปซักน้ำให้สะอาด ผึ่งในที่ร่ม
มูลควั้ง 	แดง	การเลี้ยงควั้งใช้วิธีปล่อยไว้ตามคันจามจู้หรือคันทุพร ชาวบ้านเรียกว่า ขี้ควั้ง นำมูลควั้งไปตากแดดให้แห้งนำไปปนหรือลงไปในครกตำข้าวให้ละเอียดนำไปแช่น้ำในน้ำขมขมเปียก ใช้เวลานานประมาณ 6 ชม. ให้กรองแยกเอาเฉพาะน้ำใส ๆ ไปตั้งไฟต้มให้เดือด	นำไหม หรือฝ้ายลงแช่น้ำสีที่เตรียมไว้ นาน 30 - 60 นาที เสร็จแล้วยกลงบิดให้แห้งล้างน้ำให้สะอาด ผึ่งในที่ร่ม
แก่นขนุน 	เหลือง	นำแก่นขนุนที่แห้งแล้วมาหั่น หรือไล่ด้วยกบบาง ๆ ใช้มีดขูดให้ป่นละเอียดห่อด้วยผ้าขาวบางนำไปต้มให้เดือดนานประมาณ 4-5 ชม. เมื่อใช้ได้แล้วช้อนเอากากทิ้ง กรองให้เหลือแต่น้ำใส ๆ ใช้ย้อม	นำภาชนะที่ใส่น้ำสีตั้งบนเตาต่ำสาลี่ให้ละเอียดผสมลงไปในน้ำสี เพื่อช่วยให้สีติดดี ทนนาน ต้มให้น้ำเดือด นำฝ้ายไปชุบน้ำให้เปียก บิดกระตุกฝ้ายให้เรียงเส้นลงย้อมในน้ำสี หมั่นกลับฝ้ายอยู่เสมอ นานประมาณ 1 - 2 ชม. นำฝ้ายขึ้นจากน้ำย้อมซักน้ำสะอาดขึ้น ผึ่งในที่ร่ม

พืชสวนที่ให้สี	ให้สี	วิธีเตรียม	วิธีย้อม
หัวหรือเหง้า ขมิ้นชัน 	เหลือง	นำหัว (แง่ง) ขมิ้นมาล้างน้ำให้สะอาด นำไปบดหรือตำให้ละเอียด คั้นเอาแต่น้ำ กรองด้วยผ้าขาวบางให้มีแต่น้ำสีที่จะนำไปใช้ย้อม	นำภาชนะที่ใส่น้ำสีตั้งบนเตา ผสมน้ำปูนใส (ปูนขาวหรือปูนแดงก็ได้) เติมเกลือเพื่อช่วยในการติดสีแล้วทำการต้มให้ละเอียดใส่น้ำสี ช่วยให้สีติดทนนาน นำฝ้ายที่ชุบน้ำให้เปียก บิดกระตุกฝ้ายให้เรียงเส้นลงไปแช่น้ำสี ต้มเดือดนาน 1 ชม. ให้นำกลับฝ้ายอยู่เสมอ นำฝ้ายขึ้นจากน้ำ ชักในน้ำสะอาดจากนั้นนำขึ้นมาผึ่งในที่ร่ม
เปลือกกระทุท 	เขียว	นำเปลือกกระทุท (หรือเปลือกสนาน หรือเปลือกลิเลียด) ล้างน้ำให้สะอาด หุบละเอียด แช่น้ำนาน 1 วัน นำน้ำสีไปต้มให้เดือด กรองด้วยผ้าขาวบาง เพื่อนำน้ำสีไปใช้ย้อม	นำภาชนะใส่น้ำสีขึ้นตั้งไฟ ทำสารส้มใส่ลงไปให้น้ำสีเล็กน้อยเพื่อให้สีติดและติดคงทน นำฝ้ายให้เรียงเส้นลงต้มให้เดือดย้อมประมาณ 1 - 2 ชม. นำไปซักน้ำให้สะอาด นำขึ้นผึ่งในที่ร่ม
ต้นคราม 	น้ำเงิน	ตัดต้นหรือกิ่งครามที่มีใบติดอยู่ด้วยมามาก เป็นพ่อน้ำทิ้งไว้ประมาณ 2-3 วัน จนต้นครามเปื่อย คั้นเอาเฉพาะน้ำ นำปูนขาวในอัตราส่วนพอเหมาะใส่ลงในน้ำครามจะเกิดเป็นฟอง หึ่งไว้ให้ตกตะกอนและรอจนหมดฟอง แล้วกรองเอาตะกอนหยาบทิ้งนำตะกอนเหลวละลายกับน้ำสะอาด ต้มให้เดือดกรองอีกครั้ง จากนั้นนำไปผึ่งให้แห้ง	นำน้ำย้อมที่หมักไว้ให้ใสหมักคืนที่ใช้ย้อม เติมน้ำตาลลงไปน้ำย้อม คนให้เข้ากันนำฝ้ายที่ต้มมาล้างให้เย็น แล้วชุบน้ำให้เปียก บิดน้ำพอหมาดกระตุกให้เรียงเส้นลงย้อมในน้ำสี ที่เตรียมไว้ใช้วิธีย้อมเย็นและแช่น้ำเย็น 2 ครั้ง เพราะการย้อมครั้งเดียวสีจะไม่สม่ำเสมอในขณะที่ย้อมฝ้ายจะมีสีเหลือง เมื่อย้อมเสร็จแล้วนำฝ้ายขึ้นผึ่งลม สีจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำเงิน ถ้าต้องการให้สีเข้มก็ย้อมอีกตามความต้องการ จากนั้นนำไปซักน้ำให้สะอาด ผึ่งในที่ร่ม
ลูกมะเกลือ 	ดำ	นำลูกมะเกลือมาบดหรือตำให้ละเอียด แล้วแช่น้ำ (อาจผสมเปลือกของต้นลำเจียกหรือหญ้าตะเบ็งตำผสมกับผลมะเกลือเพื่อเพิ่มความดำ) กรองด้วยผ้าขาวเพื่อนำน้ำสีไปใช้ย้อม	ผสมน้ำปูนใสลงไปเล็กน้อย นำฝ้ายที่เปียกน้ำ บิดพอหมาด ๆ กระตุกฝ้ายให้เรียงเส้นลงย้อมในน้ำสี ให้นำกลับฝ้ายบิดและผึ่งแดดให้แห้งประมาณ 3 - 4 ครั้ง หรือ เข้มเท่าที่ต้องการนำไปซักให้สะอาด

จุดประสงค์การย้อมสีธรรมชาติ

ในการย้อมสีทั้งสีธรรมชาติ จุดประสงค์ คือ ต้องการให้สีซึมเข้าภายในเส้นใยและคงทนสีไม่ตก ซึ่งต้องเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับ คุณสมบัติของเส้นใยแต่ละชนิดแล้วยังต้องประกอบด้วยเทคนิคการย้อม ที่ถูกต้อง การกลับเส้นใยไปมาให้มีการเคลื่อนไหว เป็นการช่วยให้สีติดเส้นใยสม่ำเสมอ การเลือกอุณหภูมิ ในการย้อมสี การย้อมสีมี 2 วิธี คือ

1. วิธีย้อมเย็นไม่ต้องต้มน้ำสีย้อมหรือต้ม เพื่อสารช่วยติดสีแล้วต้องทิ้งไว้ให้เย็น

2. วิธีย้อมร้อนต้มน้ำสีย้อมให้ร้อนจัดหรือให้อุ่นตามกำหนดเวลาการย้อมสีนานพอ เพื่อให้สีมี การปรับความเข้ม และแทรกซึมเข้าสู่ภายในเส้นใย

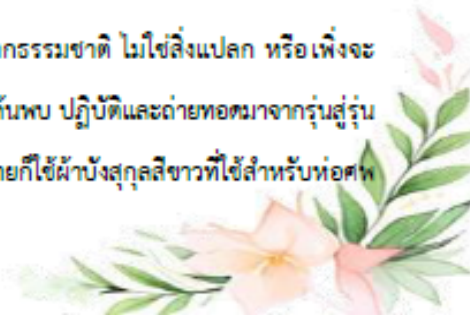
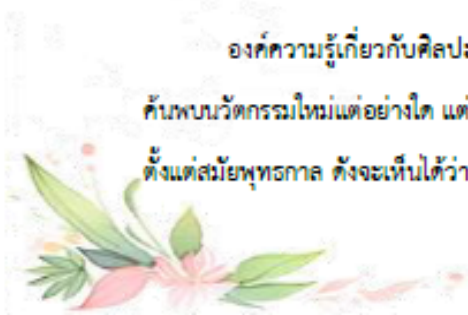
วิธีการทำผ้ามัดย้อม

ความเป็นมาและความสำคัญ

มนุษย์รู้จักนำเอาฝ้าย ปอ และไหม มาทอเป็นผืนผ้าสำหรับเป็นเครื่องนุ่งห่มร่างกายเป็นเวลานานแล้วโดยเฉพาะในประเทศไทยได้พบหลักฐานว่าคนในยุคก่อนประวัติศาสตร์รู้จักทอผ้าใช้แล้ว ตั้งแต่ยุคหินใหม่ ถึงยุคโลหะ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3,000 ปี มาแล้ว โดยพบหลักฐาน เช่น การพบแหล่งดินเผาสำหรับ ปั่นเส้นด้าย การพบเข็มเย็บผ้าทำด้วยกระดูกสัตว์ หินทุบผ้าเปลือกไม้ และการพบเศษผ้าฝ้าย และผ้าไหมติดอยู่กับกำไลและ ขวานสำริด เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมและการพัฒนาการด้านผ้า อันเก่าแก่ ของประเทศไทย

การย้อมผ้าก็เช่นเดียวกัน มีการย้อมสีผ้ามานานแล้วโดยเฉพาะกลุ่มประเทศตะวันออกไกล ได้แก่ ประเทศอินเดีย จีนและอียิปต์ ที่ประเทศอียิปต์พบหลักฐานจากเสื้อผ้าที่ขุดพบในหลุมฝังศพโบราณ ได้ให้ปริศนา เสื้อผ้าเหล่านั้นมีสีและลวดลายหลายจุด ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นการแสดงถึงวิธีการตกแต่งผ้าด้วยการใช้สี การย้อมสีในยุคแรกมีการสกัดสีมาจากธรรมชาติ เช่น ใช้ส่วนใบ ลำต้น เปลือก ผล หัวและรากของพืช มาสกัดเป็นสีหรือจากแมลงที่มีสีต่าง ๆ ส่วนการคิดค้นและผลิตสีสังเคราะห์เป็นครั้งแรกเกิดขึ้นหลัง สงครามโลกครั้งที่ 1 โดย Perkin นักเคมีชาวเยอรมัน เทคนิคมัดย้อมเป็นกรรมวิธีการย้อมผ้าให้เกิดลวดลาย วิธีหนึ่งที่มีวิธีทำที่ไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อนมากนัก ใคร ๆ ก็สามารถทำได้ มัดย้อม เป็นการทำให้เกิดลวดลาย บนผืนผ้า ในลักษณะของการทำให้ต่าง (Resist Dyeing) คือการเอาวัสดุหรืออุปกรณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง มาปิดบังส่วนใดส่วนหนึ่งของผืนผ้า เพื่อมิให้สีแทรกซึมเข้าไปในผืนผ้าได้โดยสะดวกโดยวิธีการมัด ผูก บิด เน่า หรือกดทับผืนผ้าที่จะใช้ตรงส่วนนั้นเพื่อให้เกิดรอยต่างขึ้น ลักษณะของการทำผ้ามัดย้อมจะแตกต่างกับการ ทำผ้าบาติก โดยผ้าบาติกจะใช้เทียนเขียนบนผืนผ้าเพื่อกันไม่ให้สีซึมเข้าไปได้ การย้อมสีของการทำผ้ามัดย้อม สามารถใช้สีได้หลายประเภท สามารถย้อมได้ทั้งสีที่ใช้ความร้อน และสีย้อมเย็น

องค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะการนำผ้ามาย้อมด้วยสีที่ได้จากธรรมชาติ ไม่ใช่สิ่งแปลก หรือเพี้ยนจะ ค้นพบนวัตกรรมใหม่แต่อย่างใด แต่ความรู้ภูมิปัญญาดังกล่าวได้ถูกค้นพบ ปฏิบัติและถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ตั้งแต่สมัยพุทธกาล ดังจะเห็นได้ว่า พระพุทธเจ้าพร้อมสาวกทั้งหลายก็ใช้ผ้าบังสุกุลสีขาวที่ใช้สำหรับห่อศพ

มาซักแล้วก็ย้อมด้วยสีธรรมชาติเพื่อเป็นผ้าจิวรุ่มงุ่มเหมือนกัน ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าภูมิปัญญาการเอาผ้า แล้วมาย้อมด้วยสีธรรมชาติไม่ใช่ภูมิปัญญาชาวบ้านธรรมดา ๆ แต่เป็นภูมิปัญญาที่มาจากแนวคิดของ พระพุทธเจ้า ซึ่งการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวเหมือนกับเราได้เรียนรู้และปฏิบัติธรรมะไปด้วย เช่น เราจะได้สมาธิจากการตีปมชายผ้า หรือการฟังพารมมชาติและฟังพาตัวเอง หรือการไม่ตาม กระแสของสังคมที่ฟุ้งเฟ้อ พุ่มเฟิยเกินความจำเป็น

การทำผ้ามัดย้อมใช้เอง เป็นความภาคภูมิใจของคนทำและคนที่จะสวมใส่ ด้วย เพราะผลงาน ชิ้นดังกล่าวเป็นศิลปะหนึ่งเดียวในโลกที่ไม่เหมือนใครและไม่มีใครเหมือน (รับรองได้) โดยมีเราเป็นศิลปินเอก ที่สำคัญสิ่งที่ได้จากธรรมชาติจะมีคุณสมบัติในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บไปไม่ว่าด้วย เช่น ผ้าย้อมคราม ย้อมสาบแดง เป็นต้น แต่ในปัจจุบันศิลปะดังกล่าวกำลังลหายไปตามสังคม และถูกมองอย่างไร้คุณค่า เพราะว่ากระแส แฟชั่นสมัยใหม่มาแรง แข่งตลอด หาซื้อได้ง่าย และตอบสนองความต้องการได้อย่างรวดเร็ว หันใจในทุกรูปแบบ ดังนั้น กิจกรรมดังกล่าวยังรอพวกเราเหล่าศิลปินที่จะสืบสานอุดมการณ์ และศิลปะร่วมสมัย ให้คงอยู่คู่ชุมชน ตลอดไป ชั่วกาลนาน

ขั้นตอนการทำผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ดังนี้

1. เตรียมวัตถุดิบให้สี เช่น ใบไม้ ดอกไม้ เปลือกไม้ กิ่ง ก้านใบ แก่นใบ ผลไม้ รากไม้ ที่ให้สีในโทนที่ต้องการมาจำนวนพอประมาณ ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับน้ำ หม้อที่ใช้ต้ม และจำนวนผ้าที่ต้องการย้อมด้วย นำวัตถุดิบดังกล่าวมาหั่นเล็กๆ ขนาดพอเหมาะกับภาชนะต้ม

2. เตาขนาดใหญ่ หรือก้อนเส้าที่สูงเล็กน้อยเพื่อดังหม้อต้มน้ำ พร้อมกับถ่านหรือฟืนที่จะก่อไฟ

3. ผ้าฝ้าย ขนาดตามต้องการ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการใช้

4. หนัวยาง เชือก ฟาง หรือ เชือกมัดด้วย เพื่อเอาไว้มัดลวดลาย

5. ปิ๊ป กระมะวังหรือหม้อขนาดใหญ่เพื่อเอาไว้ต้มสีย้อมผ้าจาก ธรรมชาติ

6. ถุงผ้า หรือ ตาข่าย สำหรับใส่หรือห่อวัตถุดิบที่ให้สี เพื่อป้องกันไม่ให้เศษไม้ กระเจายาไปติดกับผ้าที่เราจะย้อม

7. ไม้ไผ่ผ่าซีกแบนเรียบ ไม้ไผ่ศกริม ก้อนหิน หรือวัตถุขนาดต่าง ๆ เพื่อ เอาไว้ทำเป็นแม่แบบกดทับผ้าเพื่อให้เกิดลายตามจินตนาการ

8. เกลือ เอาใส่ในหม้อต้มน้ำเพื่อให้สีติดทนนานขึ้น

เตรียมตัวทำปฏิกิริยา

ตัวทำปฏิกิริยาคือวัตถุดิบที่จะมาช่วยเพิ่มและเปลี่ยนสีสันทให้ได้สีที่หลากหลายขึ้นจากเดิม ซึ่งแต่ละตัวจะทำให้ผ้าที่ย้อมเปลี่ยนเป็นสีต่าง ๆ เช่น เข้มขึ้น จางลง หรือเปลี่ยนเป็นสีอื่น ๆ แต่ก็อยู่ในโทนสีเดิม ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของสารดังกล่าว ดังนี้

1. น้ำตาง ได้จากการนำขี้เถ้าจากเตาไฟที่เผาไหม้แล้วประมาณ 1 - 2 กิโลกรัม มาผสมให้ละลายกับน้ำประมาณ 10 - 15 ลิตร ในภาชนะ เช่น ถังน้ำ หรือ แกลลอน แล้วปล่อยทิ้งไว้ให้ตกตะกอนประมาณ 1 - 2 วัน หลังจากนั้นค่อย ๆ เทกรองเอาน้ำที่ใส ๆ ที่ได้จากการหมักขี้เถ้า มาเป็นน้ำหัวเชื้อ ซึ่งสามารถใส่ขวดแล้วเก็บไว้ได้นานเท่าไรก็ได้ น้ำตางขี้เถ้าที่ติดต้องใสและไม่มียากลิ่นเหม็น ปริมาณที่ใช้ในแต่ละครั้ง น้ำ 1 ถัง ใช้น้ำตางประมาณ ครึ่งขวดลิตร เป็นต้น

2. น้ำปูนใส ได้จากการนำปูนขาวเคี้ยวหมากขนาดเท่าหัวแม่มือ มา ละลายกับน้ำ 1 ถัง (ประมาณ 15 - 20 ลิตร) ทิ้งไว้ให้ตกตะกอนรินเอาเฉพาะน้ำที่ใส ๆ เท่านั้น น้ำปูนใสที่ติดจะใส และไม่มียากลิ่น

3. น้ำสารส้ม ได้จากการนำสารส้มที่เป็นก้อนมาแกว่งให้ละลายกับน้ำ แล้วกรอง หรือตักเอาน้ำใช้เลยก็ได้ น้ำสารส้มจะใสและไม่มียากลิ่น

4. น้ำสนิม ได้จากการนำเศษเหล็ก ตะปู หรือ สังกะสีที่เป็นสนิม นำลงไปแช่น้ำ ทิ้งไว้กลางแดดเป็นเวลาอย่างน้อย 1 เดือนหมั่นตรวจดูและเติมน้ำให้เต็มเสมอ เพราะเมื่อเรานำน้ำไปตั้งกลางแดดน้ำจะระเหยกลายเป็นไอ เราจึงต้องเติมน้ำอยู่เสมอ เมื่อจะใช้ให้กรองเอาเฉพาะน้ำที่แช่เหล็กขี้เหล็กจะผสมมากับน้ำ เพราะอาจจะเกิดอันตรายได้ น้ำสนิมมีสีขุ่นดำ มีกลิ่นค่อนข้างเหม็น ปริมาณใช้น้ำสนิมครึ่งขวดลิตร ต่อน้ำ 1 ถัง (ประมาณ 15 - 20 ลิตร)

ขั้นตอนการเตรียมผ้าฝ้าย มีดังนี้

1. นำผ้าฝ้ายสีขาวมาตัดตามขนาดที่ต้องการ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้ว่าจะทำอะไร เช่น ผ้าเช็ดตัว ผ้าปูโต๊ะ ผ้าห่ม ผ้าปูที่นอน เป็นต้น
2. นำไปเย็บริมให้เรียบร้อยเพื่อป้องกันการหลุดลุ่ยของชายผ้า หรือนำมาตัดชายผ้าแล้วดัดงอ ออกให้เป็นชายเพื่อพันให้เป็นเกลียวก็ได้
3. นำผ้าฝ้ายไปซักในน้ำสะอาด เพื่อให้แบ่งที่ติดมากับผ้าหลุดออกและเพื่อให้ผ้านุ่มและดูดสี มากขึ้น
4. มัดลวดลายตามจินตนาการ

การทำลวดลายผ้า (แบบง่าย)

การคิดประดิษฐ์ลายผ้า ขึ้นอยู่กับจินตนาการและการสังเกตของแต่ละคน ซึ่งการมัดแต่ละครั้ง หรือแต่ละคน ลายผ้าที่ได้จะไม่เหมือนกัน แต่ก็สามารถปรับปรุงหรือออกแบบให้ใกล้เคียง หรือคล้ายกันได้ ขึ้นอยู่กับการสังเกตและพัฒนาการของแต่ละคนด้วย ซึ่งการมัดลายแบบพื้นฐานอย่างง่ายมี 4 แบบ ดังนี้

1. การพับแล้วมัด กล่าวคือ เป็นการพับผ้าเป็นรูปต่าง ๆ แล้วมัดด้วยยางหรือเชือก ผลที่ได้จะได้ลวดลายที่มีลักษณะลายด้านซ้ายและลายด้านขวาจะมีความใกล้เคียงกัน แต่จะมีสีอ่อนด้านหนึ่งและสีเข้มด้านหนึ่ง เนื่องจากว่าหากด้านใดโดนพับไว้ด้านในสีก็จะซึมเข้าไปน้อย ผลที่ได้ก็คือจะมีสีจางกว่า

2. การทอแล้วมัด กล่าวคือ เป็นการใช้ผ้าทอวัตถุต่าง ๆ ไว้แล้วมัดด้วยยางหรือเชือก ลายที่เกิดขึ้นจะเป็นลายใหญ่หรือเล็กขึ้นอยู่กับวัตถุที่นำมาใช้ และลักษณะของการมัด เช่น การนำผ้ามาทอ ก้อนหินรูปทรงแปลก ๆ ที่มีขนาดไม่ใหญ่นัก แล้วมัดไขว้ไปมา โดยเว้นจังหวะของการมัดให้มีพื้นที่ว่าง ให้สีซึมเข้าไปได้ อย่างนี้ก็จะมียลายเกิดขึ้นสวยงามแตกต่างจากการมัดลักษณะวัตถุอื่น ๆ ด้วย

3. การขยำแล้วมัด กล่าวคือ เป็นการขยำผ้าอย่างไม่ตั้งใจแล้วมัดด้วยยางหรือเชือก ผลที่ได้จะได้ลวดลายแบบอิสระ เรียกว่าลายสวยแบบบังเอิญ ทำแบบนี้ก็ไม่ได้ลายนี้อีกแล้ว เนื่องจากการขยำแต่ละครั้งเราไม่สามารถควบคุมการทับซ้อนของผ้าได้ ฉะนั้นลายที่ได้เป็นลายที่เกิดจากความบังเอิญจริง ๆ เปรียบเทียบเหมือนกับการที่เราเห็นก้อนเมฆ ก้อนเมฆแต่ละก้อนจะมีลักษณะแตกต่างกัน และเมื่อผ่าน ลักครูลายหรือลักษณะของก้อนเมฆก็จะเปลี่ยนไป เราเรียกว่าลายอิสระ หรือรูปร่างรูปทรงอิสระ

4. พับแล้วหนีบ กล่าวคือ เป็นการพับผ้าเป็นรูปแบบต่าง ๆ แล้วเอาไม้ไผ่คกริม หรือไม้ไผ่ผ่าบาง ๆ หนีบไว้ทั้งสองข้างเหมือนบีบปลา ต้องมัดไม้ให้แน่น ภาพที่ออกมาก็จะเป็นรูปต่าง ๆ เช่น รูปดอกไม้ รูปสี่เหลี่ยม เป็นต้น

ข้อสังเกต และ ข้อควรระวัง

หลักการสำคัญในการทำมัตย้อมคือ ส่วนที่ถูกมัตคือส่วนที่ไม่ต้องการให้สีติด ส่วนที่เหลือหรือส่วนที่ไม่ได้มัตคือส่วนที่ต้องการให้สีติด การมัตเป็นการกันสีไม่ให้สีติดนั่นเอง ลักษณะที่สำคัญของการมัตมีดังนี้

1. ความแน่นของการมัต

- กรณีแรกมัตมากเกินไปจนไม่เหลือพื้นที่ให้สีแทรกซึมเข้าไปได้เลย ผลที่ได้ก็คือ ได้สีขาวของเนื้อผ้าเดิม อาจมีสีย้อมแทรกซึมเข้ามาได้เล็กน้อย อย่างนี้เกิดलयน้อย

- กรณีที่สองมัตน้อยเกินไป เหลือพื้นที่ให้สีย้อมติดเกือบเต็มผืน อย่างนี้เกิดलयน้อยเช่นกันทั้งผืนมีสีย้อมแต่แทบไม่มีลายเลย

- กรณีที่สาม มัตเหมือนกันแต่มัตไม่แน่น อย่างนี้เท่ากับ ไม่ได้มัตเพราะหากมัตไม่แน่นสีก็จะแทรกซึมผ่านเข้าไปได้ทั่วทั้งผืน

2. การใช้อุปกรณ์ช่วยในการหนีบผ้าแล้วมัต เพื่อให้เกิดความแน่นและเกิดลวดลายตามแม่แบบที่ใช้หนีบ ดังนั้นลายสวยเพียงใดขึ้นอยู่กับกรออกแบบแม่แบบที่จะใช้หนีบด้วย

3. ความสม่ำเสมอของสีย้อม สีย้อมที่ติดผ้าจะสม่ำเสมอได้ขึ้นอยู่กับอุณหภูมิความร้อนขณะนำผ้าลงย้อม และการกลับผ้าไปมาการขยำผ้าเกือบตลอดเวลาของการย้อมหนึ่งถึงหนึ่งชั่วโมงครั้งก่อนที่จะแช่ผ้าไว้

ขั้นตอนการทำผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ มีดังนี้

1. ต้มน้ำให้เดือด ในภาชนะที่ใหญ่พอประมาณ (ขึ้นอยู่กับจำนวนผ้าที่จะย้อมด้วย) ใส่เกลือลงไปพร้อมกับน้ำเพื่อให้สีติดทนนานและสีสดขึ้น

2. นำวัตถุดิบให้สีที่เตรียมไว้มาสับ ๆ ให้เล็กพอประมาณ แล้วใส่ในถุงผ้าหรือตาข่ายที่เตรียมไว้ แล้วนำไปต้มกับน้ำที่เดือด เพื่อสกัดเอาสารที่มีอยู่ในนั้นออกมา รอจนกว่าสีจะออกมาเข้มตามความพอใจ

3. นำผ้าที่ผูกสายเสร็จลงไปในหม้อต้มสี ให้กลับด้านผ้าหรือกวน ให้ตลอดเพื่อให้สีผ้าทุกสีสม่ำเสมอทั้งผืน ให้สังเกตสีที่ซึมเข้าไปในเนื้อผ้า ถ้าพอใจหรือเหมาะสมแล้วจึงนำออกมาวางให้เย็นก่อน (ประมาณ 30 นาที ขึ้นอยู่กับอุณหภูมิของน้ำ)

4. แล้วค่อยเอาลงล้างขี้เถ้า ๆ ในน้ำตัวทำปฏิกิริยาเพื่อทำให้เกิดสีใหม่ เช่น น้ำสับมะนาว น้ำส้ม น้ำปูนใส น้ำตางชีเด้า (ในขณะที่แช่ผ้าในตัวทำปฏิกิริยาแต่ละชนิดให้สังเกตถึงความต่างและการเปลี่ยนแปลงสีของแต่ละชนิดไว้ด้วยเพราะแต่ละตัวจะให้สีแตกต่างกัน) ถ้าพอใจแล้วให้แกะสายออกแล้วนำไปผึ่งแดดให้แห้ง หรือถ้ายังไม่พอใจในสีที่ปรากฏให้นำไปล้างน้ำ สะอาดแล้วนำกลับไปย้อมกับตัวทำปฏิกิริยาชนิดอื่น ๆ อีก แต่ข้อควรระวัง คือในระหว่างที่นำผ้าเปลี่ยนตัวทำปฏิกิริยาให้ล้างน้ำเปล่าก่อน เพื่อไม่ให้ผสมกัน หรือถ้าไม่พอใจอีกอาจนำไปต้มกับน้ำเปลือกไม้อีกครั้ง เพื่อย้อมใหม่ จนเป็นที่พอใจแล้วแก้มัดไว้ นำไปผึ่งแดดให้แห้ง

ตัวอย่างวิธีการทำผ้ามัดย้อม แบบง่าย ๆ จากสีธรรมชาติ

วิธีการทำผ้ามัดย้อม สีส้มสดคล้ายสีเหลืองจากแผ่นไม้

- นำผ้าใยธรรมชาติมาพับให้มีความกว้างประมาณ 1 นิ้ว พับเข้ามาสู่กึ่งกลางทั้งจากทางซ้ายและทางขวา
- เมื่อพับจนถึงตรงกลางแล้ว ให้นำเศษไม้ชิ้นเล็ก ๆ ที่เตรียมไว้มาวางไว้ทั้งด้านบนและด้านล่าง จากนั้นพับลงมาสู่จุดศูนย์กลาง พยายามพับให้แน่น ๆ เข้าไว้
- พับไปเรื่อย ๆ จนเหลือขนาดเท่าเศษไม้จากนั้นใช้หนังยางรัดแกงรัดให้แน่น

วิธีการทำผ้ามัดย้อม สร้างลวดลายจากไม้ไอศกรีม

- นำผ้าใยธรรมชาติมาพับเป็นจีบ ๆ คล้ายให้คล้ายกับพัด พับจนสุดผ้าเลย
- เมื่อได้ผ้าที่พับเป็นจีบคล้ายพัดมาแล้วให้พับครึ่งของผ้าชิ้นนั้นโดยกำหนดความกว้างของผ้าอยู่ที่ประมาณ 1 นิ้ว
- นำไม้ไอศกรีมมาวางหนีบผ้าไว้ตรงกลาง จัดจังหวะของไม้ให้ได้ตามที่ต้องการ จากนั้นใช้หนังยางรัดแกวรัดที่มุมของไม้ไอศกรีมให้แน่น
- เทคนิคการย้อม พื้นที่ที่โดยวัสดุต่าง ๆ รัดเอาไว้จะเป็นพื้นที่ที่ไม่โดนสี เพราะฉะนั้นอยากได้ผ้ามัดย้อมลวดลายแบบไหนก็สามารถสร้างสรรค์ได้จากวัสดุเหล่านี้เลย

วิธีการทำผ้ามัดย้อม จากสีของดอกดาวเรือง

- นำน้ำใส่หม้อตั้งไฟให้น้ำในหม้อเดือด จากนั้นตักดอกดาวเรืองใส่ลงไปในหม้อ ต้มทิ้งไว้ประมาณ 30 นาที จากนั้นกรอกดอกดาวเรืองออกให้เหลือไว้แต่น้ำต้มดอกดาวเรือง อาจจะใช้ตะแกรงที่มีตาข่ายเล็กเป็นตัวช่วยกรอง หรือจะกรองผ่านผ้าขาวบางก็ได้เหมือนกัน
- นำหม้อน้ำที่กรองดอกดาวเรืองออกแล้วตั้งไฟอ่อน ๆ ให้น้ำยังมีความอุ่นอยู่เสมอจากนั้นเติมน้ำส้มลงไปในหม้อจำนวนเล็กน้อย เมื่อเป็นตัวช่วยให้ผ้าของเราติดสีได้ดีขึ้น
- นำมัดผ้าที่เรามัดเตรียมไว้ลงไปต้มในหม้อทิ้งไว้ประมาณ 30 นาที – 1 ชั่วโมง
- เมื่อครบกำหนดเวลาแล้วนำผ้าขึ้นจากหม้อแล้วนำไปล้างน้ำสะอาด ประมาณ 3 – 4 รอบแบบไม่ต้องขยี้ผ้า จากนั้นนำผ้าไปตากลมให้แห้ง

วิธีการทำผ้ามัดย้อม จากสีของไม้ฝาง

- นำน้ำใส่หม้อตั้งไฟให้น้ำเดือดจำนวน 2 หม้อ จากนั้นนำชิ้นไม้ฝางใส่ลงไปในหม้อทั้ง 2 ใบ ใบแรกเติมสารส้มลงไปนิดหน่อย ส่วนอีกใบไม่ต้องเติมจ้ะ ต้มต่อไปอีกประมาณ 30 นาที
- เมื่อครบเวลาที่กำหนดไว้แล้วนำมัดผ้าที่มัดเตรียมไว้ลงไปต้มในหม้อทั้งสองใบ โดยหม้อที่ต้มไม้ฝางและใส่สารส้มเพิ่มเติมลงใบ จะให้สีชมพูโอลด์โรส ส่วนอีกใบที่ไม่ใส่สารส้มจะได้สีชมพูม่วง ต้มผ้าต่อไปอีกประมาณ 30 นาที - 1 ชั่วโมง
- ครบกำหนดเวลาแล้วนำผ้าขึ้นจากหม้อ นำไปล้างด้วยน้ำสะอาด 3 - 4 รอบแบบไม่ต้องขยี้ผ้า จากนั้นนำผ้าไปตากลมให้แห้ง

วิธีการทำผ้ามัดย้อม จากสีของเปลือกมะพร้าว

- นำน้ำใส่หม้อ ตั้งไฟให้น้ำเดือดจากนั้นฉีกเปลือกมะพร้าวใส่ลงไป ขึ้นไม่ต้องใหญ่มาก ให้ความกว้างของแต่ละชิ้นอยู่ที่ 2 เซนติเมตรโดยประมาณ ต้มต่อไปอีกประมาณ 30 นาที
- นำผ้าที่มัดเตรียมไว้ไปแช่ในน้ำปูนแดงก่อนที่จะนำลงหม้อต้ม เพราะการแช่น้ำปูนแดงจะช่วยทำให้สีติดผ้าได้ดีมากยิ่งขึ้น ต้มต่อไปอีกประมาณ 30 นาที - 1 ชั่วโมง
- ครบกำหนดเวลาแล้วนำผ้าขึ้นจากหม้อ นำไปล้างด้วยน้ำสะอาด 3 - 4 รอบแบบไม่ต้องขยี้ผ้า จากนั้นทำผ้าไปตากลมให้แห้ง

วิธีการทำผ้ามัดย้อม จากสีของใบมะม่วง

- นำน้ำใส่หม้อแล้วตั้งไฟให้น้ำเดือด จากนั้นตัดใบมะม่วงลงไปต้มต่อใส่ปูนสิลงไปในน้ำที่ต้มใบมะม่วงไว้ จะเป็นตัวช่วยให้ผ้าติดสีได้ดียิ่งขึ้น
- ใส่ผ้าที่มีดเตรียมไว้ลงไปต้มต่อไปอีกประมาณ 30 นาที - 1 ชั่วโมง
- ครบกำหนดเวลาแล้วนำผ้าขึ้นจากหม้อ นำไปล้างด้วยน้ำสะอาด 3 - 4 รอบแบบไม่ต้องขยี้ผ้า จากนั้นนำผ้าไปตากลมให้แห้ง
- จุนสี หรือคอปเปอร์ซัลเฟต คือ เกลือชนิดหนึ่งที่เกิดจากสนิมของทองแดง ลักษณะเป็นผลึกสีน้ำเงินสดและสีฟ้าสด

เทคนิคการพิมพ์ลายผ้า โดยวิธี Ecoprint

เป็นงานวิจัยเชิงนวัตกรรมรักษ์โลก ผ้าพิมพ์สีธรรมชาติดั้งเดิมเป็นองค์ความรู้ตะวันตก เริ่มพัฒนาจากประเทศออสเตรเลีย เป็นผลิตภัณฑ์รักษ์สิ่งแวดล้อม รักโลก ไม่ใช้สารเคมี เมื่อนำใบไม้หลากหลายชนิดวางลงบนตัวเนื้อผ้า ผ่านกระบวนการทางธรรมชาติ ก็จะได้ผลิตภัณฑ์ผ้าสีหลากหลายชนิดไม่ซ้ำกัน เสมือนเป็นหนึ่งเดียวของผลิตภัณฑ์ในกระบวนการผลิตแต่ละครั้ง เนื่องจากธรรมชาติมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามฤดูกาลและสภาวะแวดล้อม ส่งผลให้สีสันทันในใบไม้แต่ละใบทรงคุณค่าและสวยงามตามธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์สีธรรมชาติ เชื่อมโยงกับวิถีธรรมชาติ ง่ายต่อการบำรุงรักษา ประหยัดพลังงานและต้นทุนในการดูแล ผลิตภัณฑ์ผ้าสีธรรมชาติจึงเป็นสัญลักษณ์ของการรักษาความสมดุลของธรรมชาติและยังสร้างศิลปะแฟชั่นที่ให้อรรถกู่คุณค่าและราคา

วิธีการพิมพ์ผ้าจากใบไม้และดอกไม้สด

การพิมพ์ผ้าจากธรรมชาติ ใช้ผ้าหรือวัสดุธรรมชาติเท่านั้น เช่น กระดาษ หนังสือตัวผ้าทอจากฝ้าย ผ้าไหม จะทำให้ติดสีจากธรรมชาติได้ดี มีสีสวยงาม ชัดเจน โดยในขั้นแรกผ้าที่จะใช้ต้องนำมาซักให้สะอาดก่อน แล้วนำมาต้มในน้ำสารส้มพอเดือดรุม ๆ 1 ชั่วโมง หรือแช่น้ำสารส้มที่ร้อนพอเดือดแล้วยกลงก็ได้ ทิ้งให้เย็นแล้วนำมาพิมพ์สีธรรมชาติ

แช่ใบไม้ในน้ำสัมนิเหลืกเจือจาง 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง เพื่อให้เกิดปฏิกิริยาทางเคมีต่อใบไม้ เหมือนเป็นการดูดสีหรือให้ใบไม้ตอกไม้คายสีออกมาให้มากที่สุด ทิ้งให้หมาด ๆ นำมาวางบนผ้า ม้วนด้วยไม้ให้แน่น มัดเชือกพอแน่น นำไปต้มหรือนึ่ง นาน 1-2 ชั่วโมง แคะผ้านำใบไม้และดอกไม้ที่วางบนผ้าออก ชักด้วยน้ำเปล่า ตากในที่ร่ม

อุปกรณ์ที่ใช้

1. น้ำสัมนิ ใช้เหลืกที่เป็นสัมนิ เช่น ตะปู ใส่ลงในน้ำทิ้งไว้สัก 2-3 วัน เพื่อให้เกิดน้ำสัมนิเหลืก ไม่จำเป็นต้องเข้มข้นมาก
2. ผ้าฝ้าย
3. แผ่นพลาสติกใส
4. เชือกสำหรับมัดใบไม้และดอกไม้สด

ขั้นตอนการพิมพ์

1. นำผ้าที่จะย้อม (ต้องเป็นผ้าที่ทำจากธรรมชาติ เช่น ผ้าฝ้าย ผ้าไหม) ไปซักให้สะอาด ผึ่งให้แห้ง
2. นำไปแช่ในน้ำที่ผสมสารส้ม (อัตราส่วน 1 ช้อนโต๊ะ ต่อน้ำ 2 ลิตร) นานครึ่งชั่วโมง ถึง 1 ชั่วโมง
3. นำใบไม้ไปชุบในน้ำสุมเหล็กประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง
4. นำผ้าไปชุบน้ำสารส้ม
5. นำใบไม้ที่แช่น้ำสุมเหล็ก ขึ้นมาสะบัด สะบัดน้ำออกให้หมด แล้วนำไปวางบนผ้า จากนั้นนำพลาสติกมากลุมทับเพื่อกันไม่ให้สีของใบไม้แผ่กระจายไปเปรอะผ้าส่วนที่ไม่ต้องการ แล้วมัดให้แน่น ให้ใบไม้แนบสนิทกับผ้ามากที่สุด ป้องกันไม่ให้สีของใบไม้แผ่กระจายลงผืนผ้าในส่วนที่ไม่ต้องการ
6. นำไปนึ่งหรือต้ม ถ้าใช้เตาแก๊ส ใช้ไฟระดับอ่อนที่สุดเป็นเวลา 1 ชั่วโมงครึ่ง ถึง 2 ชั่วโมง ทิ้งไว้จนเย็นจึงค่อยแกะ และทิ้งไว้นานเท่าไร สีก็จะติดทนนานมากขึ้น

ภาพ : การอบรมเชิงปฏิบัติการ “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” “TEDLAND Model”

ภาพ : การอบรมเชิงปฏิบัติการ “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” “TEDLAND Model”

ภาพ : การอบรมเชิงปฏิบัติการ “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” “TEDLAND Model”

ภาพ : การอบรมเชิงปฏิบัติการ “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” “TEDLAND Model”

ภาพ : การอบรมเชิงปฏิบัติการ “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” “TEDLAND Model”

ภาพกิจกรรมการ ทดลองสร้างผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์ลายจากวัสดุธรรมชาติ (Ecoprint) แบบทาบสด

ภาพกิจกรรมการ ทดลองสร้างผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์ลายจากวัสดุธรรมชาติ (Ecoprint) แบบทุบสด

ภาพกิจกรรมการ ทดลองสร้างผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์ลายจากวัสดุธรรมชาติ (Ecoprint) แบบหนึ่ง

ภาพกิจกรรมการ ทดลองสร้างผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์ลายจากวัสดุธรรมชาติ (Ecoprint) แบบนี้

ภาพกิจกรรมการทดลองสร้างผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติจากครั้ง (ย้อมร้อน)

ภาพกิจกรรมการทดลองสร้างผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติจากคราม (ย้อมเย็น)

ภาพผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการทดลองสร้างผลิตภัณฑ์โดยใช้ “TEDLAND Model”

ภาพผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการทดลองสร้างผลิตภัณฑ์โดยใช้ “TEDLAND Model”

ภาพสัมภาษณ์ผู้บริหาร

ศึกษานโยบายของภาครัฐ ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของผลิตภัณฑ์ต่อการพัฒนารูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จากผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องและนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ภาพสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและคนในชุมชน

ศึกษาสภาพบริบทของชุมชนและความคิดเห็นของชุมชนต่อความต้องการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชน และกลุ่มตัวแทนผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านเนินขาม ภาพประเมินความรู้หลังการเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ “โครงการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท”

เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้สอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม จำนวน
20 ท่านที่ได้รับในการอบรมการสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

ภาพสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว

ทำการศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 พื้นที่ และนำมาปรับปรุงพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ และสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านเนินขามในด้าน วัสดุ สี สัน ลวดลาย รูปแบบ รวมทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย สวยงามทันสมัย ราคาไม่แพง สามารถซื้อ เป็นของฝากของที่ระลึกได้

ภาพเดินแสดงแบบโชว์ผลงาน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและ
ส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ภาพเดินแสดงแบบโชว์ผลงาน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและ
ส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ภาพเดินแสดงแบบโชว์ผลงาน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและ
ส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ภาคผนวก ข

ภาพผู้เข้าร่วมประเมินผลที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและ
ส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ภาพผู้เข้าร่วมประเมินผลที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

การประชุมทำแบบประเมินผลที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท ทั้งหมด 25 คน

- ตัวแทนกลุ่มผ้าทอมือบ้านเนินขาม 20 คน
- ผู้บริหาร และ ผู้นำชุมชน 5 คน

ภาคผนวก ฅ
การเผยแพร่บทความ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อ
สร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท”

ที่ อว ๖๗.๒๕/ท. ๑๐๔

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ศูนย์รังสิต)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑๘ ถนนพหลโยธิน
ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี

๙๔ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ตอบรับการเผยแพร่บทความ

เรียน คุณณภัสกรณัฐ ฐูปแก้วและคณะ

ตามที่ ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท” เพื่อตีพิมพ์ในวารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และการบริหารสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งบทความดังกล่าวได้ผ่านการประเมินคุณภาพโดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน ๓ ท่านจากหลากหลายสถาบัน เรียบร้อยแล้ว นั้น

ในการนี้ กองบรรณาธิการวารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และการบริหารสังคม ขอแจ้งให้ทราบว่าบทความดังกล่าว ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และการบริหารสังคม ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๘)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณที่ท่านให้เกียรตินำบทความมาเผยแพร่ในวารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และการบริหารสังคม

ขอแสดงความนับถือ

อ.ดร. รุจิเสถียรทรัพย์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญญา รุจิเสถียรทรัพย์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

บรรณาธิการวารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และการบริหารสังคม

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

โทรศัพท์ ๐-๒๖๙๖-๕๕๑๒

โทรสาร ๐-๒๙๘๖-๘๓๒๓, ๐-๒๖๙๖-๕๕๐๔

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางนภัสกรณ์ รูปแก้ว

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2541 สังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2554 สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2567 ปรัชญาดุษฐ์บัณฑิต (พัฒนศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

